

Οδηγός ορθής πρακτικής
δυνάμει της Σύμβασης
της Χάγης της
25ης Οκτωβρίου 1980
για τα αστικά θέματα
της διεθνούς
απαγωγής παιδιών

Διαμεσολάβηση

Οδηγός ορθής πρακτικής
δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης
της 25ης Οκτωβρίου 1980
για τα αστικά θέματα
της διεθνούς απαγωγής παιδιών

Διαμεσολάβηση

Δημοσιεύτηκε από τη
Συνδιάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο
Μόνιμο Γραφείο
6, Scheveningseweg
2517 KT The Hague
The Netherlands

Τηλ: (+31) 70 363 3303
Φαξ: (+31) 70 360 4867
Ηλεκτρονικό ταχ/μείο: secretariat@hcch.net
Δικτυακός τόπος: www.hcch.net

© Hague Conference on Private International Law 2012

Με επιφύλαξη όλων των δικαιωμάτων. Κανένα τμήμα του παρόντος εγγράφου δεν επιτρέπεται να αναπαραχθεί, να αποθηκευτεί σε σύστημα ανάκτησης ή να διαβιβαστεί υπό οποιαδήποτε μορφή ή με οποιοδήποτε μέσον, με φωτοαντιγραφή ή εγγραφή, χωρίς έγγραφη άδεια του κατόχου των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η διάταξη, μετάφραση και διανομή του «Οδηγού ορθής πρακτικής στο πλαίσιο της σύμβασης της Χάγης, της 25ης Οκτωβρίου 1980, για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών – Διαμεσολάβηση» (Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction – Mediation) σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στην αραβική, κατέστη δυνατή χάρη στη γενναιοδωρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης/ΓΔ Δικαιοσύνης.

Οι επίσημες εκδόσεις της παρούσας δημοσίευσης διατίθενται στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο (<www.hcch.net>) στα αγγλικά, γαλλικά και ισπανικά. Οι μεταφράσεις της παρούσας δημοσίευσης στις άλλες γλώσσες δεν έχουν αναθεωρηθεί από το Μόνιμο Γραφείο της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο.

ISBN 978-92-79-32393-5

Τυπώθηκε στο Βέλγιο

Διάρθρωση

Στόχοι και πεδίο εφαρμογής 13

Εισαγωγή 15

- A Εργασίες στο πλαίσιο της Συνδιάσκεψης της Χάγης για τη διεθνή διαμεσολάβηση σε υποθέσεις του οικογενειακού δικαίου και κάθε άλλη ανάλογη διαδικασία για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων 15
- B Εργασίες άλλων οργανισμών 19
- Γ Διάρθρωση του Οδηγού 21
- Δ Γενικό πλαίσιο – Χαρακτηριστικές υποθέσεις 21

Ο Οδηγός 22

- 1 Η γενικότερη σημασία της προώθησης συμπεφωνημένων λύσεων σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία 22
- 2 Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών – Επισκόπηση των ιδιαίτερων προκλήσεων 28
- 3 Εξειδικευμένη κατάρτιση των διαμεσολαβητών σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών / Διασφάλιση της ποιότητας της διαμεσολάβησης 38
- 4 Πρόσβαση στη διαμεσολάβηση 42
- 5 Εύρος της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών 57
- 6 Αρχές / μοντέλα / μέθοδοι διαμεσολάβησης 59
- 7 Συμμετοχή του παιδιού 70
- 8 Πιθανή συμμετοχή τρίτων 74
- 9 Οργάνωση της επικοινωνίας μεταξύ του αποστερούμενου γονέα και του παιδιού κατά τη διαδικασία διαμεσολάβησης 75
- 10 Διαμεσολάβηση και κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία 77
- 11 Οι όροι της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας – Δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη 82
- 12 Διαδικασία με την οποία καθίσταται η συμφωνία νομικά δεσμευτική και εκτελεστή 84
- 13 Ζητήματα δικαιοδοσίας και κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου 89
- 14 Προσφυγή σε διαμεσολάβηση για την πρόληψη της απαγωγής παιδιών 93
- 15 Άλλες διαδικασίες για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων 94
- 16 Προσφυγή στη διαμεσολάβηση και κάθε άλλη ανάλογη διαδικασία για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων σε διαφορές που δεν εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης 96

Παραρτήματα 99

Πίνακας περιεχομένων

Στόχοι και πεδίο εφαρμογής 13

Εισαγωγή 15

- A Εργασίες στο πλαίσιο της Συνδιάσκεψης της Χάγης για τη διεθνή διαμεσολάβηση σε υποθέσεις του οικογενειακού δικαίου και κάθε άλλη ανάλογη διαδικασία για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων 15
- B Εργασίες άλλων οργανισμών 19
- Γ Διάρθρωση του Οδηγού 21
- Δ Γενικό πλαίσιο – Χαρακτηριστικές υποθέσεις 21

Ο Οδηγός 22

- 1 Η γενικότερη σημασία της προώθησης συμπεφωνημένων λύσεων σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία 22
 - 1.1 Τα πλεονεκτήματα των συμπεφωνημένων λύσεων 22
 - 1.2 Όρια, κίνδυνοι και διασφαλίσεις 24
 - 1.3 Η γενικότερη σημασία της διασύνδεσης με τις συναφείς νομικές διαδικασίες 26
- 2 Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών – Επισκόπηση των ιδιαίτερων προκλήσεων 28
 - 2.1 Χρονικά πλαίσια / Επείγουσες διαδικασίες 29
 - 2.2 Στενή συνεργασία με τις διοικητικές / δικαστικές αρχές 32
 - 2.3 Περισσότερες της μίας έννομες τάξεις – Εκτελεστότητα της συμφωνίας σε αμφοτέρως ή όλες τις οικείες δικαιοδοσίες 32
 - 2.4 Διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές καταβολές 33
 - 2.5 Γλωσσικές δυσκολίες 34
 - 2.6 Απόσταση 35
 - 2.7 Ζητήματα θεωρήσεων εισόδου και μεταναστευτικής νομοθεσίας 35
 - 2.8 Ποινική δίωξη του κατακρατούντος γονέα 36
- 3 Εξειδικευμένη κατάρτιση των διαμεσολαβητών σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών / Διασφάλιση της ποιότητας της διαμεσολάβησης 38
 - 3.1 Κατάρτιση των διαμεσολαβητών – Ισχύοντες κανόνες και πρότυπα 38
 - 3.2 Εξειδικευμένη κατάρτιση των διαμεσολαβητών σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών 40
 - 3.3 Κατάρτιση καταλόγων διαμεσολαβητών 41
 - 3.4 Διασφάλιση της ποιότητας της διαμεσολάβησης 42
- 4 Πρόσβαση στη διαμεσολάβηση 42
 - 4.1 Διαθεσιμότητα διαμεσολάβησης – Στάδιο της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης: παραπομπή / εκούσια προσφυγή στη διαμεσολάβηση 44
 - 4.1.1 Ρόλος της κεντρικής αρχής 45
 - 4.1.2 Ρόλος του δικαστή / δικαστηρίου 46
 - 4.1.3 Ρόλος των δικηγόρων και άλλων επαγγελματιών 49
 - 4.2 Εκτίμηση της καταλληλότητας για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση 50
 - 4.3 Κόστος της διαμεσολάβησης 52
 - 4.4 Τόπος διεξαγωγής της διαμεσολάβησης 54
 - 4.5 Σύμβαση διαμεσολάβησης – Συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης 56

- 5 **Εύρος της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών** 57
- 5.1 Έμφαση στα επιτακτικά ζητήματα 57
- 5.2 Η σημασία της δικαιοδοσίας και του εφαρμοστέου δικαίου όσον αφορά τη γονική ευθύνη και άλλα θέματα που ρυθμίζονται με τη διαμεσολαβούμενη συμφωνία 59
- 6 **Αρχές / μοντέλα / μέθοδοι διαμεσολάβησης** 59
- 6.1 Αρχές διαμεσολάβησης – Διεθνή πρότυπα 59
- 6.1.1 Ο εκούσιος χαρακτήρας της διαμεσολάβησης 59
- 6.1.2 Συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης 61
- 6.1.3 Εκτίμηση της καταλληλότητας για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση 61
- 6.1.4 Ουδετερότητα, ανεξαρτησία, αμεροληψία και ισοτιμία 62
- 6.1.5 Απόρρητο 62
- 6.1.6 Συνεκτίμηση του συμφέροντος και της ευημερίας του παιδιού 65
- 6.1.7 Τεκμηριωμένη απόφαση και δέουσα πρόσβαση σε νομικό σύμβουλο 65
- 6.1.8 Διαπολιτισμικές ικανότητες 66
- 6.1.9 Τυπικά προσόντα διαμεσολαβητών ή φορέων διαμεσολάβησης – Ελάχιστα πρότυπα κατάρτισης 66
- 6.2 Μοντέλα και μέθοδοι διαμεσολάβησης 66
- 6.2.1 Άμεση Ή έμμεση διαμεσολάβηση 67
- 6.2.2 Ένας Ή δύο διαμεσολαβητές 67
- 6.2.3 Η έννοια της διπολιτισμικής, δίγλωσσης διαμεσολάβησης 68
- 7 **Συμμετοχή του παιδιού** 70
- 7.1 Συμμετοχή του παιδιού στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης και στις διαδικασίες του οικογενειακού δικαίου 70
- 7.2 Η φωνή του παιδιού στη διαμεσολάβηση 73
- 8 **Πιθανή συμμετοχή τρίτων** 74
- 9 **Οργάνωση της επικοινωνίας μεταξύ του αποστερούμενου γονέα και του παιδιού κατά τη διαδικασία διαμεσολάβησης** 75
- 9.1 Διασφαλίσεις / Αποτροπή νέας απαγωγής 76
- 9.2 Στενή συνεργασία με τις κεντρικές αρχές και τις διοικητικές και δικαστικές αρχές 76
- 10 **Διαμεσολάβηση και κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία** 77
- 10.1 Το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης 78
- 10.2 Διασφαλίσεις κατά τη διαμεσολάβηση / Προστασία του ασθενέστερου μέρους 80
- 10.3 Ενημέρωση για τα μέτρα προστασίας 82
- 11 **Οι όροι της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας – Δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη** 82
- 12 **Διαδικασία με την οποία καθίσταται η συμφωνία νομικά δεσμευτική και εκτελεστή** 84
- 13 **Ζητήματα δικαιοδοσίας και κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου** 89
- 14 **Προσφυγή σε διαμεσολάβηση για την πρόληψη της απαγωγής παιδιών** 93
- 15 **Άλλες διαδικασίες για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων** 94
- 16 **Προσφυγή στη διαμεσολάβηση και κάθε άλλη ανάλογη διαδικασία για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων σε διαφορές που δεν εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης** 96

Ορολογία

Οι όροι που ακολουθούν παρουσιάζονται βάσει του θεματικού περιεχομένου τους και όχι με αλφαβητική σειρά.

Διαμεσολάβηση

Για τους σκοπούς του παρόντος Οδηγού, είναι σημαντικό να γίνεται διάκριση μεταξύ «διαμεσολάβησης» και άλλων ανάλογων μέσων για τη διευκόλυνση της συναινετικής επίλυσης διαφορών.

Οι ορισμοί της «διαμεσολάβησης» που περιέχονται σε νομικά κείμενα και δημοσιεύσεις παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές, συνήθως μάλιστα απηχούν συγκεκριμένες ελάχιστες απαιτήσεις που ισχύουν στην εκάστοτε έννομη τάξη, όσον αφορά τη διαδικασία διαμεσολάβησης και το πρόσωπο του διαμεσολαβητή. Μέσω συνδυασμού των κοινών στοιχείων των ποικίλων αυτών ορισμών, η διαμεσολάβηση θα μπορούσε να οριστεί ως μια εκούσια, διαρθρωμένη διαδικασία με την οποία ο «διαμεσολαβητής»¹ διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των μερών, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να αναλάβουν την ευθύνη για την εξεύρεση λύσης στη μεταξύ τους διαφορά². Ο παρών Οδηγός χρησιμοποιεί τον όρο «διαμεσολάβηση» με την ευρεία έννοια, ανεξαρτήτως του μοντέλου ή της μεθόδου που εφαρμόζεται. Οι λοιπές αρχές οι οποίες απαιτείται συνήθως να γίνονται σεβαστές, πλην όμως δεν εφαρμόζονται ομοιόμορφα, και οι οποίες ενίοτε εμπεριέχονται στον ορισμό της διαμεσολάβησης, όπως η εχεμύθεια, η ουδετερότητα ή η αμεροληψία, εξετάζονται στο κεφάλαιο 6 του παρόντος Οδηγού.

Διαμεσολαβητής

Το πλήθος των ορισμών του όρου «διαμεσολαβητής» που περιέχονται σε εθνικές ή περιφερειακές νομικές πράξεις αντικατοπτρίζει τις αναγκαίες (νομικές) απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληροί το πρόσωπο το οποίο ενεργεί ως «διαμεσολαβητής» και τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διεξάγεται η διαμεσολάβηση. Επικεντρωνόμενοι για άλλη μια φορά στα κοινά στοιχεία, ως «διαμεσολαβητής» στον παρόντα Οδηγό νοείται ο αμερόληπτος τρίτος ο οποίος διενεργεί τη διαμεσολάβηση. Η χρήση του όρου, εκτός εάν δηλώνεται διαφορετικά, γίνεται με την επιφύλαξη του επαγγελματικού υπόβαθρου του διαμεσολαβητή και των ειδικών απαιτήσεων που ενδεχομένως πρέπει να πληροί, ώστε να αυτοαποκαλείται «διαμεσολαβητής» σε δεδομένη έννομη τάξη.

Η χρήση του όρου «διαμεσολαβητής» στον παρόντα Οδηγό γίνεται με την επιφύλαξη της διεξαγωγής της διαμεσολάβησης από έναν μόνο ή περισσότερους διαμεσολαβητές, ήτοι η χρήση του όρου «διαμεσολαβητής» στον ενικό αριθμό στον παρόντα Οδηγό λογίζεται ότι αναφέρεται και στη συνδιαμεσολάβηση, εκτός εάν δηλώνεται διαφορετικά.

1 Η διαμεσολάβηση μπορεί να διεξάγεται και από περισσότερους του ενός διαμεσολαβητές, βλ. επίσης τον ορισμό του όρου «διαμεσολαβητής», καθώς και ενότητα 6.2.2 με θέμα τη συνδιαμεσολάβηση.

2 Για μια συνοπτική συγκριτική επισκόπηση των ορισμών της διαμεσολάβησης σε διάφορες χώρες, βλ. K.J. Hopt και F. Steffek, *Mediation – Rechtstatsachen, Rechtsvergleich, Regelungen*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008, σσ. 12 κ.ε.

Συνδιαλλαγή

Οι όροι διαμεσολάβηση και συνδιαλλαγή ενίοτε χρησιμοποιούνται ως συνώνυμοι³, γεγονός που ενδέχεται να δημιουργεί σύγχυση. Στις μέρες μας, η συνδιαλλαγή θεωρείται κατά κανόνα πιο κατευθυντική διαδικασία από τη διαμεσολάβηση. Ως εκ τούτου, για τους σκοπούς του παρόντος Οδηγού, ως συνδιαλλαγή νοείται ένας μηχανισμός επίλυσης διαφορών στο πλαίσιο του οποίου ένας αμερόληπτος τρίτος αναλαμβάνει ενεργό και κατευθυντικό ρόλο, για να βοηθήσει τα μέρη να καταλήξουν σε συναινετική επίλυση της μεταξύ τους διαφοράς. Ο διαμεσολαβητής μπορεί να αναλάβει ενεργό αλλά όχι κατευθυντικό ρόλο. Στη διαμεσολάβηση η έμφαση πρέπει να δίνεται στο γεγονός ότι ο ίδιος ο διαμεσολαβητής δεν είναι σε θέση να λάβει αποφάσεις για λογαριασμό των μερών, απλώς συνδράμει τα μέρη στην εξεύρεση της καταλληλότερης για αυτά λύσης. Ο συμβιβαστής/συμφιλιωτής, αντιθέτως, μπορεί να κατευθύνει τα μέρη προς συγκεκριμένη λύση⁴. Η διαφορά φαίνεται εναργέστερα στο παράδειγμα που ακολουθεί. Δικαστής με κατάρτιση διαμεσολαβητή μπορεί να ενεργήσει ως διαμεσολαβητής μόνο σε υπόθεση της οποίας δεν έχει επιληφθεί και εφόσον δεν ασκεί επιρροή στο αποτέλεσμα της διαδικασίας επίλυσης της διαφοράς μεταξύ των μερών. Ο δικαστής ο οποίος έχει επιληφθεί της υπόθεσης δεν είναι δυνατόν εξ ορισμού να «διαμεσολαβήσει» στην υπόθεση, εφόσον τα μέρη γνωρίζουν ότι ο δικαστής είναι εκείνος ο οποίος θα αποφανθεί σε περίπτωση αποτυχίας τους να καταλήξουν σε φιλικό διακανονισμό⁵. Η διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας ο δικαστής που έχει επιληφθεί της υπόθεσης αποπειράται να συνδράμει τα μέρη στο να καταλήξουν σε συμφεφωνημένη λύση και σε δικαστικό συμβιβασμό εμπίπτει μάλλον στον ορισμό της συνδιαλλαγής, όπως ο όρος νοείται στον παρόντα Οδηγό⁶.

Συμβουλευτική

Πρέπει να γίνεται διάκριση ανάμεσα στη διαμεσολάβηση και τη συμβουλευτική, μια διαδικασία η οποία μπορεί να βοηθήσει ζευγάρια ή οικογένειες να αντιμετωπίσουν προβλήματα στις σχέσεις τους. Σε αντίθεση με τη διαμεσολάβηση, η συμβουλευτική κατά κανόνα δεν επικεντρώνεται στην επίλυση συγκεκριμένης διαφοράς.

3 Βλ. ενδεικτικά τον πρότυπο νόμο για τη διεθνή εμπορική διαιτησία της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο (UNCITRAL), που εγκρίθηκε το 2002 και διατίθεται στη διεύθυνση < http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953_Ebook.pdf > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012), άρθρο 1 παράγραφος 3:

«Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, ως "διαιτησία" νοείται μια διαδικασία, είτε αυτή ονοματίζεται "συμβιβασμός" ή "διαμεσολάβηση", είτε χαρακτηρίζεται με έκφραση ανάλογο νοήματος, στο πλαίσιο της οποίας τα μέρη ζητούν τη συνδρομή τρίτου ή τρίτων (Σ.τ.Μ.: κατά τον ελληνικό νόμο «του μεσολαβητή»), για να επιχειρήσουν να καταλήξουν σε φιλική διευθέτηση διαφοράς η οποία σχετίζεται με συμβατική ή άλλη έννομη σχέση, ή είναι απόρροια αυτής».

4 Για τις διαφορές μεταξύ διαμεσολάβησης και συνδιαλλαγής, βλ. επίσης τον οδηγό «A fair say – A Guide to Managing Differences in Mediation and Conciliation» (Αύγουστος 1999), συντάκτης Εθνικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο για θέματα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών της **Αυστραλίας** (National Alternative Dispute Resolution Advisory Council, NADRAC), σ. 1, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.nadrac.gov.au/publications/PublicationsByDate/Pages/AFairSay.aspx> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

5 Η εν λόγω αρχή γίνεται ευρέως σεβαστή. Για μια συγκριτική επισκόπηση των ορισμών της διαμεσολάβησης που χρησιμοποιούνται σε διάφορες χώρες, βλ. K.J. Hort και F. Steffek (ό.π. υποσημείωση 2), σ. 12. Βλ. επίσης άρθρο 3 της οδηγίας 2008/52/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, *EE L 136* της 24.5.2008 (στο εξής «ευρωπαϊκή οδηγία για τη διαμεσολάβηση»), διατίθεται στη διεύθυνση < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0052:EN:NOT> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

6 Διαφορές παρατηρούνται πάντως και στους ορισμούς της συνδιαλλαγής, βλ. π.χ. τον πρότυπο νόμο για τη διεθνή εμπορική διαιτησία της UNCITRAL (υποσημείωση 3 ανωτέρω), άρθρο 1 παράγραφος 3.

Διαιτησία

Η διαμεσολάβηση και η συνδιαλλαγή διαφέρουν από τη διαιτησία ως προς το ότι αμφότερες οι πρώτες διαδικασίες αποσκοπούν στην εξεύρεση συμπεφωνημένης λύσης από τα μέρη, ενώ στη διαιτησία η διαφορά επιλύεται από αμερόληπτο τρίτο (τον διαιτητή) ο οποίος λαμβάνει την απόφαση. Παρότι τα μέρη πρέπει να συμφωνήσουν να προσφύγουν στη διαιτησία και να σεβαστούν το αποτέλεσμα της, η διαδικασία της διαιτησίας δεν αποσκοπεί στην εξεύρεση συμπεφωνημένης λύσης⁷.

Έγκαιρη ουδέτερη αξιολόγηση

Με την «έγκαιρη ουδέτερη αξιολόγηση» τα μέρη λαμβάνουν μια μη δεσμευτική αξιολόγηση της νομικής τους κατάστασης από κάποιον ειδικό και κατόπιν έχουν την δυνατότητα να διαπραγματευτούν μια συμπεφωνημένη λύση⁸.

Συνδράμουσα δικαιοσύνη

Στο πλαίσιο του μοντέλου της «συνδράμουσας δικαιοσύνης», τα μέρη με τη συνδρομή δικηγόρων –οι οποίοι χρησιμοποιούν τεχνικές διαπραγμάτευσης για την επίλυση προβλημάτων προς το συμφέρον των εντολέων τους– διευθετούν τη διαφορά τους χωρίς να προσφύγουν σε δικαστήριο⁹. Εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία και η διαφορά πρέπει να επιλυθεί διά της δικαστικής οδού, οι εν λόγω δικηγόροι εκπίπτουν του δικαιώματος εκπροσώπησης.

Συνεργατική δικαιοσύνη

Το μοντέλο της «συνεργατικής δικαιοσύνης» ακολουθεί τις αρχές του μοντέλου της «συνδράμουσας δικαιοσύνης», με μόνη διαφορά ότι οι δικηγόροι δεν εκπίπτουν του δικαιώματος εκπροσώπησης των μερών σε περίπτωση στην οποία η υπόθεση φθάσει στο δικαστήριο¹⁰.

7 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διάκριση ανάμεσα σε διαμεσολάβηση και διαιτησία, βλ. μεταξύ άλλων N. Alexander, *International and Comparative Mediation*, Austin – Boston – Chicago – New York – the Netherlands, Wolters Kluwer, 2008, σσ. 26, 27.

8 Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. μεταξύ άλλων N. ver Steegh, «Family Court Reform and ADR: Shifting Values and Expectations Transform the Divorce Process», 42 *Fam. LQ* (2008-2009), 659, σ. 663.

9 Στο ίδιο, σ. 667.

10 Στο ίδιο, σ. 668.

Άμεση ή έμμεση διαμεσολάβηση

Με τον όρο «άμεση διαμεσολάβηση» ο παρών Οδηγός αναφέρεται σε διαμεσολάβηση κατά την οποία αμφότερα τα μέρη συμμετέχουν απευθείας και ταυτόχρονα στις συναντήσεις διαμεσολάβησης με τον διαμεσολαβητή, είτε διά ζώσης είτε εξ αποστάσεως, μέσω βιντεοδιάσκεψης / τηλεδιάσκεψης ή επικοινωνίας μέσω Διαδικτύου¹¹.

Ο όρος «έμμεση διαμεσολάβηση», αντιθέτως, αναφέρεται σε διαμεσολάβηση στη διάρκεια της οποίας δεν συναντώνται απευθείας μεταξύ τους τα μέρη, αλλά συναντώνται καθένα χωριστά με τον διαμεσολαβητή. Οι χωριστές συναντήσεις με τον διαμεσολαβητή μπορεί να λαμβάνουν χώρα σε διαφορετικά κράτη ή στο ίδιο κράτος, η δε διαμεσολάβηση μπορεί να διεξάγεται σε διαφορετικό χρόνο ή ταυτόχρονα αλλά σε διαφορετικές αίθουσες¹².

Ασφαλώς, είναι επίσης δυνατόν η διαδικασία διαμεσολάβησης να περιλαμβάνει τόσο άμεση όσο και έμμεση διαμεσολάβηση. Μπορεί π.χ. της άμεσης διαμεσολάβησης να προηγείται ή να έπεται κατ' ιδίαν συνάντηση του διαμεσολαβητή με το κάθε μέρος χωριστά.

Δικαστική / παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβηση

Στον παρόντα Οδηγό, οι όροι «δικαστική διαμεσολάβηση» και «παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβηση» αναφέρονται σε υπηρεσίες διαμεσολάβησης που παρέχονται από το ίδιο το δικαστήριο ή μέσω του δικαστηρίου. Πρόκειται για προγράμματα διαμεσολάβησης που παρέχονται είτε από διαμεσολαβητές οι οποίοι εργάζονται για το δικαστήριο, είτε από δικαστές που διαθέτουν κατάρτιση διαμεσολαβητή, οι οποίοι φυσικά «διαμεσολαβούν» σε υποθέσεις των οποίων δεν έχουν επιληφθεί οι ίδιοι. Ο χώρος διεξαγωγής της διαμεσολάβησης είναι συνήθως κάποια αίθουσα εντός του δικαστικού μεγάρου.

Εξωδικαστική διαμεσολάβηση

Ο όρος «εξωδικαστική διαμεσολάβηση» στον παρόντα Οδηγό αναφέρεται σε διαμεσολάβηση που διεξάγεται από φορέα ο οποίος δεν συνδέεται άμεσα με το δικαστήριο. Υπηρεσίες εξωδικαστικής διαμεσολάβησης ενδέχεται να παρέχονται από κρατικούς ή εγκεκριμένους από το κράτος φορείς ή από ιδιώτες διαμεσολαβητές ή ιδιωτικές οργανώσεις διαμεσολάβησης¹³.

Διαμεσολαβούμενη συμφωνία

Στον παρόντα Οδηγό, ο όρος «διαμεσολαβούμενη συμφωνία» αναφέρεται στην έκβαση της διαμεσολάβησης, ήτοι στη συμπεφωνημένη λύση στην οποία κατέληξαν οι συμμετέχοντες στη διαμεσολάβηση. Επισημαίνεται ότι σε ορισμένες έννομες τάξεις προτιμάται η χρήση του όρου «υπόμνημα συναντίληψης» αναφορικά με το άμεσο προϊόν της διαμεσολάβησης, προκειμένου να μη συνάγεται το τεκμήριο της νομικής ισχύος της συμφωνίας που προκύπτει από τη διαμεσολάβηση (βλ. κεφάλαιο 12 κατωτέρω για περισσότερες πληροφορίες).

11 Βλ. «Note on the development of mediation, conciliation and similar means to facilitate agreed solutions in transfrontier family disputes concerning children especially in the context of the Hague Convention of 1980», συντάκτης S. Vigers, νομικός, πρώην στέλεχος του Μόνιμου Γραφείου, προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 5, Οκτώβριος 2006, υπόψη της 5ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών (Χάγη, 30 Οκτωβρίου – 9 Νοεμβρίου 2006) (στο εξής «Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων», διατίθεται στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»), 4.1, σ. 14.

12 Βλ. στο ίδιο, 4.1, σ. 15.

13 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβηση και την εξωδικαστική διαμεσολάβηση, βλ. επίσης τη μελέτη «Feasibility Study on Cross-Border Mediation in Family Matters», συντάκτης Μόνιμο Γραφείο, προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 20 του Μαρτίου 2007, υπόψη του Συμβουλίου γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης του Απριλίου 2007 (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Work in Progress» και στη συνέχεια «General Affairs»), ενότητα 2.4, σ. 6.

Προς αποφυγή σύγχυσης, επισημαίνεται ότι στον παρόντα Οδηγό χρησιμοποιείται επίσης ο όρος «σύμβαση διαμεσολάβησης», ο οποίος αναφέρεται σε σύμβαση η οποία συνάπτεται μεταξύ του διαμεσολαβητή και των μερών πριν από τη διαμεσολάβηση και στην οποία καθορίζονται οι επιμέρους πρακτικές λεπτομέρειες της διαδικασίας διαμεσολάβησης, καθώς και το κόστος ή άλλα ζητήματα¹⁴.

Γονική ευθύνη

Σύμφωνα με τον ορισμό της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών, ο όρος «γονική ευθύνη» αναφέρεται στη «γονική εξουσία ή κάθε άλλη ανάλογη σχέση εξουσίας που καθορίζει τα δικαιώματα, τις εξουσίες και τις υποχρεώσεις των γονέων, του επιτρόπου ή άλλων νόμιμων αντιπροσώπων σε σχέση με το πρόσωπο ή την περιουσία του παιδιού»¹⁵. Με άλλα λόγια, η «γονική ευθύνη» καλύπτει το σύνολο των εκ του νόμου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του γονέα, του επιτρόπου ή άλλων νόμιμων αντιπροσώπων σε σχέση με την ανατροφή του παιδιού και τη διασφάλιση της ανάπτυξής του. Η έννοια της «γονικής ευθύνης» καλύπτει τόσο το «δικαίωμα επιμέλειας» όσο και το «δικαίωμα επικοινωνίας», πλην όμως είναι πολύ ευρύτερη και από τις δύο αυτές έννοιες. Οσάκις γίνεται αναφορά συνολικά στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων, πολλές έννομες τάξεις αλλά και περιφερειακές και διεθνείς νομικές πράξεις χρησιμοποιούν στις μέρες μας τον όρο «γονική ευθύνη», προκειμένου να μετριαστεί η έμφαση που δίνεται με την ορολογία που χρησιμοποιείται στον συγκεκριμένο τομέα του δικαίου σχετικά με τα δικαιώματα των γονέων, και να αναγνωριστεί η εξίσου μεγάλη σημασία των υποχρεώσεων των γονέων, αλλά και των δικαιωμάτων και της ευημερίας των παιδιών.

Όσον αφορά τους όρους «δικαίωμα επαφής» ή «δικαίωμα επίσκεψης», στον παρόντα Οδηγό χρησιμοποιείται κατά προτίμηση ο όρος «δικαίωμα επικοινωνίας», ο οποίος απηχεί μια παιδοκεντρική προσέγγιση η οποία συνάδει με τη σύγχρονη έννοια της «γονικής ευθύνης»¹⁶. Ο όρος «επικοινωνία» χρησιμοποιείται με την ευρεία έννοια και καλύπτει τους διάφορους τρόπους με τους οποίους ο γονέας που δεν ασκεί την επιμέλεια (ενίοτε και άλλος συγγενής ή διαπιστωμένος φίλος του παιδιού) διατηρεί την προσωπική του σχέση με το παιδί, είτε μέσω περιοδικών επισκέψεων ή επαφών είτε μέσω επικοινωνίας εξ αποστάσεως ή με άλλα μέσα¹⁷. Ο όρος «δικαίωμα επιμέλειας» χρησιμοποιείται στον παρόντα Οδηγό σύμφωνα με την ορολογία της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών.

Αποστερούμενος γονέας και κατακρατών γονέας

Ο γονέας ο οποίος ισχυρίζεται ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα επιμέλειάς του με την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση αναφέρεται στον παρόντα Οδηγό με τον όρο «αποστερούμενος γονέας». Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, η μετακίνηση ή η κατακράτηση παιδιού θεωρούνται παράνομες, εφόσον έγιναν κατά παράβαση πραγματικά ασκούμενου δικαιώματος επιμέλειας, αναγνωρισμένου σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλη οργάνωση, είτε αποκλειστικά είτε από κοινού με άλλους, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του. Σε μικρό αριθμό υποθέσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του 1980, ο αποστερούμενος δεν είναι γονέας αλλά άλλο φυσικό πρόσωπο (παππούς ή γιαγιά, μητριά ή πατριός, ή άλλο συγγενικό ή μη πρόσωπο) ή νομικό πρόσωπο ή άλλη οργάνωση, των οποίων το δικαίωμα επιμέλειας παραβιάζεται με την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση του παιδιού. Προς αποφυγή πλατειασμών, εκτός εάν δηλώνεται διαφορετικά, στον παρόντα Οδηγό ο όρος «αποστερούμενος γονέας» λογίζεται ότι αναφέρεται και σε κάθε άλλο πρόσωπο ή οργανισμό¹⁸ του οποίου το δικαίωμα επιμέλειας φέρεται να παραβιάστηκε με την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση.

14 Βλ. ενότητα 3.5 κατωτέρω.

15 Άρθρο 1 παράγραφος 2 της Σύμβασης του 1996.

16 Ευθυγραμμίζεται επίσης με την ορολογία που χρησιμοποιείται στην έκδοση *General Principles and Guide to Good Practice on Transfrontier Contact Concerning Children* (Jordan Publishing, 2008), στο εξής «Οδηγός ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας» (διατίθεται επίσης στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section» και στη συνέχεια «Guides to Good Practice»), βλ. σ. xxvi.

17 Ο όρος αυτός ευθυγραμμίζεται επίσης με την ορολογία που χρησιμοποιείται στον Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (στο ίδιο).

18 Ασφαλώς, όταν πρόκειται για νομικό πρόσωπο ή άλλο οργανισμό, ενδέχεται να μην τίθεται ζήτημα διαμεσολάβησης ή, εφόσον τίθεται, να διαφέρει κατά πολύ από τη διαμεσολάβηση μεταξύ φυσικών προσώπων.

Ο γονέας ο οποίος φέρεται να έχει μετακινήσει παράνομα το παιδί από τον τόπο της συνήθους διαμονής του σε άλλο κράτος ή κατακρατήσει παράνομα το παιδί σε άλλο κράτος, αναφέρεται στον παρόντα Οδηγό ως «κατακρατών γονέας». Όπως ακριβώς ισχύει και για τον όρο «αποστερούμενος γονέας», εκτός εάν δηλώνεται διαφορετικά, στον παρόντα Οδηγό ο όρος «κατακρατών γονέας» λογίζεται ότι αναφέρεται και σε κάθε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλο οργανισμό¹⁹ ο οποίος φέρεται να έχει μετακινήσει ή κατακρατήσει το παιδί παράνομα.

Ενδοοικογενειακή βία και κακοποίηση ανηλίκου

Ο όρος «ενδοοικογενειακή βία», ανάλογα με τον ορισμό του, ενδέχεται να καλύπτει πολλές και διάφορες μορφές κακοποίησης εντός της οικογένειας. Η βία ενδέχεται να είναι σωματική ή ψυχολογική ή να στρέφεται κατά του παιδιού («κακοποίηση ανηλίκου») ή/και του συντρόφου (η ενίοτε αποκαλούμενη «συζυγική βία») ή/και άλλων μελών της οικογένειας.

Στον παρόντα Οδηγό ο όρος «ενδοοικογενειακή βία» χρησιμοποιείται με την ευρεία έννοια που προαναφέρθηκε, εκτός εάν δηλώνεται διαφορετικά. Όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία που στρέφεται κατά του παιδιού, στον παρόντα Οδηγό γίνεται διάκριση ανάμεσα σε έμμεση και άμεση βία. Στην πρώτη περίπτωση η ενδοοικογενειακή βία στρέφεται κατά γονέα ή άλλων μελών της οικογένειας, πλην όμως επηρεάζει το παιδί, ενώ στη δεύτερη στρέφεται κατά του ίδιου του παιδιού. Στον παρόντα Οδηγό ο όρος «κακοποίηση ανηλίκου» χρησιμοποιείται μόνο στη δεύτερη περίπτωση²⁰.

19 Ασφαλώς, όταν πρόκειται για νομικό πρόσωπο ή άλλο οργανισμό, ενδέχεται να μην τίθεται ζήτημα διαμεσολάβησης ή, εφόσον τίθεται, να διαφέρει κατά πολύ από τη διαμεσολάβηση μεταξύ φυσικών προσώπων.
20 Βλ. κεφάλαιο 10 σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία.

Στόχοι και πεδίο εφαρμογής

Ο παρών Οδηγός προωθεί τις ορθές πρακτικές στη διαμεσολάβηση και άλλες διαδικασίες που αποσκοπούν στη συναινετική διευθέτηση διεθνών οικογενειακών διαφορών οι οποίες αφορούν παιδιά και εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών (στο εξής «Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών» ή «Σύμβαση του 1980»). Όπως και άλλες σύγχρονες συμβάσεις της Χάγης για θέματα οικογενειακού δικαίου, η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ενθαρρύνει τον φιλικό διακανονισμό των οικογενειακών διαφορών. Το άρθρο 7 της Σύμβασης του 1980 προβλέπει ότι οι κεντρικές αρχές «οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα [...] για να εξασφαλίζουν την εκούσια απόδοση του παιδιού ή να διευκολύνουν μια συμβιβαστική λύση». Στις πλέον πρόσφατες σύγχρονες συμβάσεις της Χάγης για θέματα οικογενειακού δικαίου γίνεται ρητή μνεία στη διαμεσολάβηση, τον συμβιβασμό και κάθε άλλο ανάλογο μέσο²¹.

Μεταξύ των διάφορων μορφών φιλικού διακανονισμού των διαφορών, ο παρών Οδηγός ασχολείται κυρίως με τη «διαμεσολάβηση», η οποία συνιστά μία από τις εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών που προωθούνται ευρύτατα στον τομέα του οικογενειακού δικαίου. Ο παρών Οδηγός, όμως, αναφέρεται και σε ορθές πρακτικές όσον αφορά άλλες διαδικασίες διευκόλυνσης της εξεύρεσης συμπεφωνημένων λύσεων, όπως η συνδιαλλαγή. Αφιερώνεται ξεχωριστό κεφάλαιο²² στις άλλες αυτές μεθόδους και λαμβάνεται δεόντως υπόψη ο ιδιαίτερος χαρακτήρας τους. Επισημαίνεται, πάντως, ότι ορισμένες από τις ορθές πρακτικές για τη διαμεσολάβηση που προωθούνται μέσω του παρόντος Οδηγού μπορούν να εφαρμοστούν αυτούσιες ή κατόπιν προσαρμογής στις διάφορες άλλες διαδικασίες.

Ο παρών Οδηγός αναδεικνύει τις ιδιαιτερότητες του φιλικού διακανονισμού σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών και διαφορών που αφορούν το δικαίωμα επαφής / επικοινωνίας οι οποίες εμπíπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για τις απαγωγές παιδιών, ταυτόχρονα όμως υποδεικνύει και ορισμένες αρχές και ορθές πρακτικές οι οποίες ευελπιστεί ότι θα φανούν χρήσιμες σε περίπτωση προσφυγής σε διαμεσολάβηση ή ανάλογες διαδικασίες για υποθέσεις διασυνοριακών οικογενειακών διαφορών γενικότερα. Σκοπός του Οδηγού είναι να συνδράμει όχι μόνο τα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση του 1980, αλλά και τα συμβαλλόμενα κράτη σε άλλες συμβάσεις της Χάγης που προωθούν τη διαμεσολάβηση, τον συμβιβασμό ή ανάλογα μέσα για τη διευκόλυνση της εξεύρεσης συμπεφωνημένων λύσεων σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές. Στις εν λόγω συμβάσεις συγκαταλέγονται η Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών (στο εξής «Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών» ή «Σύμβαση του 1996»), η Σύμβαση της Χάγης της 13ης Ιανουαρίου 2000 για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων και η Σύμβαση της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007 για την ανάκτηση διατροφής τέκνου και άλλων μορφών οικογενειακής διατροφής σε αλλοδαπό κράτος. Πέραν αυτού, πρόθεση του παρόντος Οδηγού είναι να συνδράμει και κράτη που δεν έχουν προσχωρήσει στις εν λόγω συμβάσεις της Χάγης, πλην όμως εξετάζουν τον βέλτιστο δυνατό τρόπο για να θεσπίσουν αποτελεσματικές δομές προώθησης της διασυνοριακής διαμεσολάβησης σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές. Ο Οδηγός απευθύνεται στα κράτη και τις κεντρικές αρχές που έχουν υποδειχθεί δυνάμει της Σύμβασης του 1980 και άλλων συναφών συμβάσεων της Χάγης, καθώς και σε δικαστές, δικηγόρους, διαμεσολαβητές, εμπλεκόμενα μέρη σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές και κάθε άλλον ενδιαφερόμενο.

21 Βλ. άρθρο 31 στοιχείο β) της Σύμβασης της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, άρθρο 31 της Σύμβασης της Χάγης της 13ης Ιανουαρίου 2000 για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων και άρθρα 6 παράγραφος 2 στοιχείο δ), 34 παράγραφος 2 στοιχείο θ) της Σύμβασης της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007 για την ανάκτηση διατροφής τέκνου και άλλων μορφών οικογενειακής διατροφής σε αλλοδαπό κράτος.

22 Κεφάλαιο 15.

Ο παρών Οδηγός είναι ο πέμπτος Οδηγός ορθής πρακτικής που συντάσσεται για να υποστηριχθεί η πρακτική εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών. Έχουν ήδη εκδοθεί οι ακόλουθοι τέσσερις Οδηγοί: **Μέρος I — Πρακτική των κεντρικών αρχών, Μέρος II — Εφαρμοστικά μέτρα, Μέρος III — Μέτρα πρόληψης και Μέρος IV — Εκτέλεση**²³.

Εξάλλου, η έκδοση *Γενικές αρχές και οδηγός ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας με παιδιά*²⁴ συνδέεται τόσο με τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών όσο και με τη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών.

Το περιεχόμενο του παρόντος Οδηγού δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως δεσμευτικό για τα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση του 1980 για την απαγωγή παιδιών ή άλλες συμβάσεις της Χάγης για θέματα οικογενειακού δικαίου. Οι γενικές αρχές που διατυπώνονται στον παρόντα Οδηγό έχουν αμιγώς συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Όλα τα συμβαλλόμενα κράτη, και ιδίως οι κεντρικές αρχές που υποδείχθηκαν δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, συνιστάται να επανεξετάζουν τις πρακτικές που εφαρμόζουν και να τις βελτιώνουν, εφόσον κρίνεται δέον και εφικτό. Τόσο οι καταξιωμένες όσο και οι αναπτυσσόμενες κεντρικές αρχές θα πρέπει να βλέπουν την εφαρμογή της Σύμβασης του 1980 ως μια συνεχή, προοδευτική ή κλιμακούμενη διαδικασία, η οποία τείνει συνεχώς προς τη βελτίωση.

•••••

Το Μόνιμο Γραφείο επιθυμεί να εκφράσει τις ευχαριστίες του προς μεγάλο αριθμό εμπειρογνομόνων από μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίοι συνέβαλαν στη σύνταξη του παρόντος Οδηγού με τη συσσωρευμένη γνώση και εμπειρία τους²⁵. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλονται στην Juliane Hirsch, νομικό, τέως υψηλόβαθμο στέλεχος του Μόνιμου Γραφείου, η οποία και επωμίστηκε τον κύριο όγκο του παρόντος Οδηγού, καθώς και στην Sarah Vigers, νομικό, τέως στέλεχος του Μόνιμου Γραφείου, η οποία το 2006 συντάξε συγκριτική μελέτη με θέμα την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, τα συμπεράσματα της οποίας εμπλούτισαν τον παρόντα Οδηγό.

23 *Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part I – Central Authority Practice* (Jordan Publishing, 2003), στο εξής «Οδηγός ορθής πρακτικής για την πρακτική των κεντρικών αρχών». *Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part II – Implementing Measures* (Jordan Publishing, 2003). *Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part III – Preventive Measures* (Jordan Publishing, 2005), στο εξής «Οδηγός ορθής πρακτικής για τα μέτρα πρόληψης». *Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part IV – Enforcement* (Jordan Publishing, 2010), στο εξής «Οδηγός ορθής πρακτικής σχετικά με την εκτέλεση». Οι Οδηγοί ορθής πρακτικής διατίθενται επίσης στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section» και στη συνέχεια «Guides to Good Practice».

24 Ο.π. υλοσημείωση 16.

25 Η ομάδα εμπειρογνομόνων που βοήθησε στη σύνταξη του παρόντος Οδηγού απαρτιζόταν από τα εξής μέλη: κα Gladys Alvarez (**Αργεντινή**), δικαστής Peter F. Boshier (**Νέα Ζηλανδία**), κα Cilgia Caratsch (**Ελβετία**), κ. Eberhard Carl (**Γερμανία**), κα Denise Carter (**Ηνωμένο Βασίλειο**), κα Sandra Fenn (**Ηνωμένο Βασίλειο**), κα Lorraine Fillion (**Καναδάς**), κα Danièle Ganancia (**Γαλλία**), κα Barbara Gayse (**Βέλγιο**), κα Ankeara Kaly (**Γαλλία**), κα Robine G. de Lange-Tegelaar (**Κάτω Χώρες**), δικαστής Wilney Magno de Azevedo Silva (**Βραζιλία**), κα Lisa Parkinson (**Ηνωμένο Βασίλειο**), κ. Christoph C. Paul (**Γερμανία**), κα Toni Pirani (**Αυστραλία**), κα Els Prins (**Κάτω Χώρες**), κα Kathleen S. Ruckman (**ΗΠΑ**), κ. Craig T. Schneider (**Νότιος Αφρική**), κα Andrea Schulz (**Γερμανία**), κ. Peretz Segal (**Ισραήλ**), κα Sarah Vigers (**Ηνωμένο Βασίλειο**), κα Lisa Vogel (**ΗΠΑ**) και κα Jennifer H. Zawid (**ΗΠΑ**).

Εισαγωγή

A Εργασίες στο πλαίσιο της Συνδιάσκεψης της Χάγης για τη διεθνή διαμεσολάβηση σε υποθέσεις του οικογενειακού δικαίου και κάθε άλλη ανάλογη διαδικασία για την εξεύρεση συμφωνημένων λύσεων

- 1 Οι εργασίες της Συνδιάσκεψης της Χάγης τις τελευταίες δεκαετίες αντικατοπτρίζουν την αυξανόμενη σημασία της διαμεσολάβησης και άλλων ανάλογων μέσων για την εξεύρεση συμφωνημένων λύσεων σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές. Οι περισσότερες σύγχρονες συμβάσεις της Χάγης για θέματα οικογενειακού δικαίου ενθαρρύνουν ρητά την προσφυγή σε διαμεσολάβηση και άλλες ανάλογες διαδικασίες για την εξεύρεση των καταλληλότερων λύσεων σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές. Πολλοί από τους Οδηγούς ορθής πρακτικής που συντάχθηκαν με σκοπό την υποστήριξη της ουσιαστικής εφαρμογής και λειτουργίας της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και τη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών επιστούν την προσοχή στη σημασία της προώθησης συμβιβαστικών λύσεων²⁶.
- 2 Ταυτόχρονα, η διαμεσολάβηση σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές εν γένει συζητάται επί σειρά ετών ως ένα από τα θέματα των μελλοντικών εργασιών της Συνδιάσκεψης της Χάγης. Τον Απρίλιο 2006, το Μόνιμο Γραφείο της Συνδιάσκεψης της Χάγης έλαβε εντολή από τα κράτη μέλη να: «εκπονήσει μελέτη σκοπιμότητας για τη διασυνοριακή διαμεσολάβηση σε υποθέσεις του οικογενειακού δικαίου, καθώς και την πιθανή εκπόνηση πράξης για το εν λόγω θέμα»²⁷.
- 3 Η μελέτη σκοπιμότητας για τη διασυνοριακή διαμεσολάβηση σε οικογενειακές υποθέσεις²⁸, στην οποία διερευνούνταν οι πιθανές κατευθύνσεις των μελλοντικών εργασιών της Συνδιάσκεψης της Χάγης στο πεδίο της διασυνοριακής διαμεσολάβησης σε υποθέσεις του οικογενειακού δικαίου, υποβλήθηκε στο Συμβούλιο γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης (στο εξής «Συμβούλιο») τον Απρίλιο 2007. Το Συμβούλιο αποφάσισε να καλέσει τα μέλη της Συνδιάσκεψης της Χάγης να: «υποβάλουν τα σχόλιά τους, έως τα τέλη του 2007, σχετικά με τη μελέτη σκοπιμότητας για τη διασυνοριακή διαμεσολάβηση σε οικογενειακές υποθέσεις [...] ενόψει της περαιτέρω συζήτησης επί του θέματος στην εαρινή σύνοδο του Συμβουλίου του 2008»²⁹.
- 4 Τον Απρίλιο 2008, το Συμβούλιο: «κάλεσε το Μόνιμο Γραφείο να συνεχίσει να παρακολουθεί τις εξελίξεις όσον αφορά τη διασυνοριακή διαμεσολάβηση σε οικογενειακές υποθέσεις και να ενημερώνει σχετικά τα μέλη»³⁰.
- 5 Περαιτέρω, το Μόνιμο Γραφείο κλήθηκε, ως πρώτο βήμα, να ξεκινήσει τις εργασίες για: «Οδηγό ορθής πρακτικής σχετικά με την προσφυγή σε διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών [...], ο οποίος θα υποβληθεί προς εξέταση κατά την επόμενη συνεδρίαση της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της εν λόγω Σύμβασης [...] το 2011»³¹.

26 Βλ. για παράδειγμα Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16), κεφάλαιο 2, σσ. 6 κ.ε., Οδηγό ορθής πρακτικής για την πρακτική των κεντρικών αρχών (ό.π. υποσημείωση 23), ενότητα 4.12, Voluntary return, σσ. 49 κ.ε., Οδηγό ορθής πρακτικής για τα μέτρα πρόληψης (ό.π. υποσημείωση 23), ενότητα 2.1.1, Voluntary agreement and mediations, σσ. 15-16.

27 Συμπεράσματα της Ειδικής Επιτροπής γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης της 3-5 Απριλίου 2006 (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Work in Progress» και στη συνέχεια «General Affairs»), σύσταση 3.

28 Ό.π. υποσημείωση 13.

29 Συμπεράσματα και συστάσεις που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης (2-4 Απριλίου 2007) (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Work in Progress» και στη συνέχεια «General Affairs»), σύσταση 3.

30 Συμπεράσματα και συστάσεις που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης (1-3 Απριλίου 2008) (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Work in Progress» και στη συνέχεια «General Affairs»), σ. 1, παράγραφος 3 (Cross-border mediation in family matters).

31 Στο ίδιο.

- 6 Στα συμπεράσματα και τις συστάσεις της συνόδου του 2009 το Συμβούλιο επιβεβαίωσε την εν λόγω απόφαση:
 «Το Συμβούλιο επιβεβαίωσε την απόφαση που ελήφθη στη σύνοδο του Απριλίου του 2008 όσον αφορά τη διασυνοριακή διαμεσολάβηση σε οικογενειακές υποθέσεις. Ενέκρινε την πρόταση του Μόνιμου Γραφείου να υποβληθεί ο Οδηγός ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών προς διαβούλευση στα μέλη έως τις αρχές του 2010 και, στη συνέχεια, προς έγκριση στην Ειδική Επιτροπή για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών στην επόμενη συνεδρίασή της το 2011»³².
- 7 Επισημαίνεται ότι η συζήτηση σχετικά με την προσφυγή σε διαμεσολάβηση και ανάλογα μέσα στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών επίσης έχει μακρύ παρελθόν. Το ζήτημα είχε διερευνηθεί σε σειρά συνεδριάσεων της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης του 1980. Τον Οκτώβριο 2006, το Μόνιμο Γραφείο δημοσίευσε συγκριτική μελέτη³³ με θέμα τα προγράμματα διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της Σύμβασης του 1980, η οποία συζητήθηκε στην Ειδική Επιτροπή για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (Οκτώβριος / Νοέμβριος 2006).
- 8 Στη συνεδρίαση του 2006 η Ειδική Επιτροπή επιβεβαίωσε τις συστάσεις αριθ. 1.10 και 1.11 της συνεδρίασής της του 2001:
 «1.10 Τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να ενθαρρύνουν την εκούσια απόδοση, ει δυνατόν. Προτείνεται οι κεντρικές αρχές να εφαρμόζουν πρακτικές οι οποίες θα αποβλέπουν στην επίτευξη της εκούσιας απόδοσης, κατά την έννοια του άρθρου 7 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της Σύμβασης [του 1980], εφόσον είναι εφικτή και ενδεδειγμένη, μέσω σχετικής εντολής προς τους εμπλεκόμενους νομικούς παραστάτες, είτε αυτοί διορίζονται από το κράτος είτε είναι ιδιώτες, ή μέσω παραπομπής των μερών σε εξειδικευμένο οργανισμό ο οποίος παρέχει κατάλληλες υπηρεσίες διαμεσολάβησης. Εν προκειμένω αναγνωρίζεται επίσης και ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζουν τα δικαστήρια.
 1.11 Τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται προκειμένου να διευκολυνθεί η εκούσια απόδοση του παιδιού ή ο φιλικός διακανονισμός της διαφοράς δεν θα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα αδικαιολόγητη καθυστέρηση της διαδικασίας επιστροφής»³⁴.
- 9 Όσον αφορά τη διαμεσολάβηση αυτή καθαυτή, στα συμπεράσματα της Ειδικής Επιτροπής του 2006 αναφέρονται τα εξής:
 «1.3.2 Η Ειδική Επιτροπή χαιρετίζει τις πρωτοβουλίες και τα προγράμματα διαμεσολάβησης των συμβαλλόμενων κρατών στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980, πολλά εκ των οποίων περιγράφονται στο προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 5 [Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και αναλόγων μέσων].
 1.3.3 Η Ειδική Επιτροπή καλεί το Μόνιμο Γραφείο να συνεχίσει να ενημερώνει τα κράτη σχετικά με τις εξελίξεις όσον αφορά τη διαμεσολάβηση σε διασυνοριακές διαφορές που αφορούν επικοινωνία και απαγωγή. Η Ειδική Επιτροπή σημειώνει ότι συνεχίζονται οι εργασίες του Μόνιμου Γραφείου για την εκπόνηση γενικότερης μελέτης σκοπιμότητας για τη διασυνοριακή διαμεσολάβηση σε οικογενειακές υποθέσεις, καθώς και την πιθανή εκπόνηση πράξης για το εν λόγω θέμα, βάσει της εντολής που έλαβε από την Ειδική Επιτροπή γενικών υποθέσεων και πολιτικής τον Απρίλιο 2006»³⁵.

32 Συμπεράσματα και συστάσεις που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης (31 Μαρτίου – 2 Απριλίου 2009) (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Work in Progress» και στη συνέχεια «General Affairs»), σσ. 1-2 (Cross-border mediation in family matters).

33 S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και αναλόγων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11).

34 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις της 4ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών (22–28 Μαρτίου 2001), Απρίλιος 2001, τα οποία επαναλαμβάνονται στα συμπεράσματα και τις συστάσεις της 5ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών και της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών (30 Οκτωβρίου – 9 Νοεμβρίου 2006), Νοέμβριος 2006, σύσταση αριθ. 1.3.1. Αμφότερα τα κείμενα διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section».

35 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις της 5ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (στο ίδιο).

- 10 Οι εργασίες για τη σύνταξη του Οδηγού ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ξεκίνησαν το 2009. Στη σύνταξη του Οδηγού κλήθηκε να συνδράμει ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων³⁶ από διάφορα συμβαλλόμενα κράτη. Το σχέδιο Οδηγού³⁷ διανεμήθηκε στα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση του 1980 και στα μέλη της Συνδιάσκεψης της Χάγης πριν από το Μέρος I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών. Η Ειδική Επιτροπή χαιρέτισε «το σχέδιο Οδηγού ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της Σύμβασης του 1980» και ζήτησε από το Μόνιμο Γραφείο να «προβεί σε αναθεωρήσεις του Οδηγού υπό το φως των συζητήσεων της Ειδικής Επιτροπής, συνεκτιμώντας και τις συστάσεις των εμπειρογνομόνων» και να υποβάλει την αναθεωρημένη έκδοση του Οδηγού στα συμβαλλόμενα κράτη προς τελική διαβούλευση³⁸. Η αναθεωρημένη έκδοση του Οδηγού ορθής πρακτικής διανεμήθηκε στα μέλη της Συνδιάσκεψης της Χάγης και τα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση του 1980 τον Μάιο 2012 για τις τελευταίες παρατηρήσεις, οι οποίες ενσωματώθηκαν μεταγενέστερα.
- 11 Κατόπιν σύστασης της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης του 1980 και της Σύμβασης του 1996, στην οποία συζητήθηκε σχετικά εκτενώς το ζήτημα της διασυννοριακής εκτέλεσης των διαμεσολαβούμενων συμφωνιών, το Συμβούλιο του 2012 έδωσε εντολή στη Συνδιάσκεψη της Χάγης να:
- «συγκροτήσει ομάδα εμπειρογνομόνων η οποία θα διερευνήσει περαιτέρω το θέμα της διασυννοριακής αναγνώρισης και εκτέλεσης συμφωνιών που επιτυγχάνονται σε διεθνείς διαφορές που αφορούν παιδιά, περιλαμβανομένων των συμφωνιών που προκύπτουν από διαμεσολάβηση, λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή και τη χρήση της Σύμβασης του 1996»,
- διευκρινίζοντας ότι
- «οι εργασίες θα συνίστανται, μεταξύ άλλων, στον εντοπισμό της φύσης και της έκτασης των νομικών και πρακτικών προβλημάτων, περιλαμβανομένων των ζητημάτων δικαιοδοσίας, καθώς και σε εκτίμηση των ωφελειών που θα μπορούσαν να προκύπτουν από μια νέα πράξη, δεσμευτική ή μη, στον συγκεκριμένο τομέα»³⁹.
- 12 Περαιτέρω, επισημαίνεται το έργο της Συνδιάσκεψης της Χάγης με σκοπό την προώθηση της διαμεσολάβησης και την ανάπτυξη δομών διαμεσολάβησης για διασυννοριακές οικογενειακές διαφορές στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας.
- 13 Η διαδικασία της Μάλτας, ένας διάλογος μεταξύ δικαστών και υψηλόβαθμων κρατικών αξιωματούχων ορισμένων συμβαλλόμενων κρατών στη Σύμβαση της Χάγης και άλλων μη συμβαλλόμενων κρατών, το δικαίο των οποίων βασίζεται στον νόμο της Σαρίας ή έχει δεχθεί επιρροές από αυτόν, αποσκοπεί στην εξεύρεση λύσεων σε διασυννοριακές διαφορές που αφορούν επιμέλεια τέκνων, επικοινωνία και απαγωγή, η οποία είναι ιδιαίτερα δυσχερής λόγω του ότι δεν έχουν εφαρμογή τα συναφή διεθνή νομικά πλαίσια. Έγιναν τρεις διασκέψεις στη Μάλτα, το 2004, το 2006 και το 2009, με στόχο να σημειωθεί πρόοδος στο εν λόγω ζήτημα.
- 14 Κατόπιν σύστασης της 3ης διάσκεψης της Μάλτας⁴⁰, το Συμβούλιο του 2009 έδωσε εντολή, στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας, για τη συγκρότηση
- «ομάδας εργασίας για την προώθηση της ανάπτυξης δομών διαμεσολάβησης, οι οποίες θα συμβάλλουν στην επίλυση διασυννοριακών διαφορών που αφορούν επιμέλεια τέκνων ή επικοινωνία με αυτά. Η

36 Για τον κατάλογο των μελών της ομάδας ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων η οποία συνέδραμε στη σύνταξη του Οδηγού, βλ. υποσημείωση 25 ανωτέρω.

37 «Σχέδιο Οδηγού ορθής πρακτικής στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών – Μέρος V – Διαμεσολάβηση», συντάκτης Μόνιμο Γραφείο, προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 5, Μάιος 2011, υπόψη της Ειδικής Επιτροπής του Ιουνίου 2011 για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»).

38 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (1-10 Ιουνίου 2011) (διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»), σύσταση αριθ. 58.

39 Συμπεράσματα και συστάσεις του Συμβουλίου γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης (17-20 Απριλίου 2012) (διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Work in Progress» και στη συνέχεια «General Affairs»), σύσταση αριθ. 7.

40 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία της Μάλτας και τις διασκέψεις της Μάλτας, βλ. διακηρύξεις της Μάλτας (διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»). Βλ. επίσης *The Judges' Newsletter on International Child Protection*, τόμος XVI (άνοιξη 2010) σχετικά με την 3η δικαστική διάσκεψη για οικογενειακές υποθέσεις διασυννοριακού χαρακτήρα (23-26 Μαρτίου 2009) (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Publications»).

- ομάδα εργασίας θα απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες από σειρά κρατών τα οποία συμμετέχουν στη διαδικασία της Μάλτας και στα οποία περιλαμβάνονται συμβαλλόμενα και μη κράτη στη Σύμβαση του 1980 για την απαγωγή παιδιών»⁴¹.
- 15 Η ομάδα εργασίας συγκροτήθηκε τον Ιούνιο 2009, με μέλη μικρό αριθμό ανεξάρτητων εμπειρογνώμωνων σε θέματα διαμεσολάβησης, καθώς και εμπειρογνώμονες από την Αίγυπτο, την Αυστραλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ, την Ινδία, την Ιορδανία, τον Καναδά, τη Μαλαισία, το Μαρόκο και το Πακιστάν. Ορισμένα από τα ανωτέρω κράτη έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, ενώ ορισμένα άλλα δεν έχουν προσχωρήσει. Η ομάδα εργασίας συνεδρίασε δύο φορές με τηλεφωνική συνδιάσκεψη, στις 30 Ιουλίου και στις 29 Οκτωβρίου 2009, και μία φορά με αυτοπρόσωπη παρουσία από 11 έως 13 Μαΐου 2010 στην Οτάβα του Καναδά. Πριν από τις τηλεφωνικές συνδιασκέψεις της ομάδας εργασίας, είχαν διανεμηθεί δύο ερωτηματολόγια, το ένα σχετικά με τις υπάρχουσες δομές διαμεσολάβησης και το δεύτερο σχετικά με την εκτελεστότητα των διαμεσολαβούμενων συμφωνιών, οι απαντήσεις στα οποία δημοσιεύθηκαν στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης⁴². Έπειτα από τη δεύτερη τηλεφωνική συνδιάσκεψη, συντάχθηκε σχέδιο αρχών που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης, το οποίο συζητήθηκε και υπέστη περαιτέρω επεξεργασία στη διάρκεια της διά ζώσης συνάντησης της ομάδας εργασίας στην Οτάβα. Οι αρχές οριστικοποιήθηκαν το φθινόπωρο του 2010, παράλληλα με αιτιολογική έκθεση – αμφότερα τα έγγραφα διατίθενται στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης στα αγγλικά, τα γαλλικά και τα αραβικά⁴³.
- 16 Στις αρχές του 2011, ορισμένα κράτη ξεκίνησαν την εφαρμογή των αρχών στην έννομη τάξη τους και υπέδειξαν ένα κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση⁴⁴. Τον Απρίλιο 2011 το Συμβούλιο χαιρέτισε «τις βασικές αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας [...] και συμφώνησε να υποβληθούν προς συζήτηση στην 6η συνεδρίαση της Ειδικής Επιτροπής»⁴⁵. Παράλληλα, το Συμβούλιο έδωσε εντολή στην ομάδα εργασίας να συνεχίσει τις εργασίες της σχετικά με την υλοποίηση δομών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας⁴⁶.
- 17 Στη συνεδρίαση του Ιουνίου 2011, η Ειδική Επιτροπή για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 σημειώνει «τις προσπάθειες τις οποίες καταβάλλουν ήδη ορισμένα κράτη για τη σύσταση κεντρικού σημείου επαφής σύμφωνα με τις βασικές αρχές» και παροτρύνει τα κράτη να «εξετάσουν τη δυνατότητα να συστήσουν κεντρικό σημείο επαφής ή να υποδείξουν την κεντρική αρμόδια αρχή τους ως κεντρικό σημείο επαφής»⁴⁷.
- 18 Τα επόμενα βήματα προς την κατεύθυνση της εφαρμογής των αρχών, ούτως ώστε να θεσπιστούν αποτελεσματικές δομές διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διασυνοριακών οικογενειακών διαφορών, συζητήθηκαν σε διά ζώσης συνάντηση της ομάδας εργασίας στη Χάγη στις 16 Απριλίου 2012, η δε σχετική έκθεση υποβλήθηκε στο Συμβούλιο του 2012. Το Συμβούλιο χαιρέτισε την έκθεση και τη «γενική κατεύθυνση των μελλοντικών εργασιών» και συμφώνησε «η ομάδα εργασίας να συνεχίσει να εργάζεται για την υλοποίηση δομών διαμεσολάβησης, εν αναμονή νέας έκθεσης προόδου προς το Συμβούλιο το 2013»⁴⁸.

41 Συμπεράσματα και συστάσεις του Συμβουλίου του 2009 (ό.π. υποσημείωση 32), σ. 2.

42 Στη διεύθυνση < www.hcch.net >, ενότητα «Child Abduction Section» και στη συνέχεια «Cross-border family mediation» («Questionnaire I» και «Questionnaire II»).

43 «Principles for the Establishment of Mediation Structures in the context of the Malta Process», συντάκτης Ομάδα εργασίας σε θέματα διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας, με τη βοήθεια του Μόνιμου Γραφείου, Νοέμβριος 2010 (στο εξής «Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης»), παρατίθενται κατωτέρω στο Παράρτημα I (διατίθενται επίσης στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section» και στη συνέχεια «Cross-border family mediation»).

44 Τα εν λόγω κράτη είναι η **Αυστραλία**, η **Γαλλία**, η **Γερμανία**, οι **ΗΠΑ** και το **Πακιστάν**. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα κεντρικά σημεία επαφής, βλ. < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section» και στη συνέχεια «Cross-border family mediation».

45 Συμπεράσματα και συστάσεις του Συμβουλίου γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης (5-7 Απριλίου 2011) (διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Work in Progress» και στη συνέχεια «General Affairs»), σύσταση αριθ. 8.

46 Στο ίδιο.

47 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 61.

48 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Συμβουλίου του 2012 (ό.π. υποσημείωση 39), σύσταση αριθ. 9.

B Εργασίες άλλων οργανισμών

- 19 Η διαμεσολάβηση και τα ανάλογα μέσα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών προάγονται επίσης και από άλλους πολυμερείς οργανισμούς και πρωτοβουλίες.
- 20 Παράδειγμα περιφερειακής πράξης η οποία ενθαρρύνει την προσφυγή σε διαμεσολάβηση και ανάλογες διαδικασίες είναι η ευρωπαϊκή σύμβαση για την άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία υιοθετήθηκε στις 25 Ιανουαρίου 1996⁴⁹.
- 21 Ένα ακόμη παράδειγμα είναι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (στο εξής «κανονισμός Βρυξέλλες Ια»)⁵⁰.
- 22 Ταυτόχρονα, η αυξανόμενη προσφυγή στη διαμεσολάβηση για την επίλυση εθνικών και διεθνών εμπορικών και αστικών διαφορών είχε ως αποτέλεσμα πλήθος διεθνών και περιφερειακών πρωτοβουλιών για τη θέσπιση κανόνων και ελάχιστων προτύπων για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης⁵¹.
- 23 Στις 21 Ιανουαρίου 1998, το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε τη σύσταση αριθ. (98) 1 σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε οικογενειακές διαφορές⁵², με την οποία παροτρύνονται τα κράτη να θεσπίσουν και να προωθήσουν την οικογενειακή διαμεσολάβηση ή να την ενισχύσουν, εφόσον υπάρχει, και ταυτόχρονα καλούνται να τηρούν τις αρχές οι οποίες διασφαλίζουν την ποιότητα της διαμεσολάβησης και την προστασία των αδυνάτων. Οι εν λόγω αρχές αφορούν τη διαμεσολάβηση τόσο σε εθνικές όσο και σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές.
- 24 Στις 18 Σεπτεμβρίου 2002, το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε τη σύσταση (2002) 10 σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε αστικές διαφορές⁵³, η οποία έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής και θεσπίζει περαιτέρω αρχές σημαντικές για την προώθηση της διαμεσολάβησης με αίσθημα ευθύνης.

- 49 Συμβούλιο της Ευρώπης – ETS-No 160, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/160.htm> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012), άρθρο 13 (Διαιτησία και άλλες μέθοδοι επίλυσης διαφορών):
«Για να προλάβουν ή να επιλύσουν τις διαφορές και να αποφύγουν τις διαδικασίες που αφορούν τα παιδιά ενώπιον μιας δικαστικής αρχής, τα συμβαλλόμενα μέρη ενθαρρύνουν τη θέση σε εφαρμογή της διαιτησίας ή οποιασδήποτε άλλης μεθόδου επίλυσης των διαφορών και τη χρησιμοποίησή τους για την επίτευξη μιας συμφωνίας, στις κατάλληλες περιπτώσεις που καθορίζονται από τα συμβαλλόμενα μέρη».
- 50 Βλ. κανονισμό Βρυξέλλες Ια, προοίμιο, παράγραφος 25:
«Οι κεντρικές αρχές θα πρέπει να συνεργάζονται τόσο σε γενικά θέματα όσο και σε ειδικές περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης του φιλικού διακανονισμού των οικογενειακών διαφορών επί θεμάτων γονικής μέριμνας. Προς τον σκοπό αυτόν, οι κεντρικές αρχές συμμετέχουν στο ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που δημιουργήθηκε με την απόφαση 2001/470/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις».
- Βλ. επίσης άρθρο 55 στοιχείο ε):
«Οι κεντρικές αρχές, κατόπιν αιτήματος κεντρικής αρχής άλλου κράτους μέλους ή του δικαιούχου γονικής μέριμνας, συνεργάζονται στο πλαίσιο συγκεκριμένων υποθέσεων με σκοπό την επίτευξη των στόχων του παρόντος κανονισμού. Προς τον σκοπό αυτόν λαμβάνουν, απευθείας ή μέσω δημόσιων αρχών ή άλλων οργανισμών, οιοδήποτε ενδεδειγμένο μέτρο, σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, προκειμένου: [...] ε) να διευκολύνουν τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ των δικαιούχων γονικής μέριμνας προσφεύγοντας στη μεσολάβηση ή σε άλλα μέσα και να διευκολύνουν προς τον σκοπό αυτόν τη διασυννοιακή συνεργασία».
- 51 Πολλές από αυτές τις περιφερειακές και διεθνείς πράξεις επικεντρώνονται στην εναλλακτική επίλυση εμπορικών διαφορών, βλ. ενδεικτικά τον πρότυπο νόμο για τη διεθνή εμπορική διαιτησία της UNCITRAL (υποσημείωση 3 ανωτέρω) και τους κανόνες της UNCITRAL για τη διαιτησία, που δημοσιεύθηκαν το 1980 και διατίθενται στη διεύθυνση < <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/conc-rules/conc-rules-e.pdf> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).
- 52 Σύσταση αριθ. (98) 1 της Επιτροπής των Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε οικογενειακές διαφορές, η οποία εκδόθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών στις 21 Ιανουαρίου 1998. Διατίθεται στη διεύθυνση < <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1153972&SecMode=1&DocId=450792&Usage=2> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).
- 53 Σύσταση αριθ. (2002) 10 της Επιτροπής των Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε αστικές υποθέσεις, η οποία εκδόθηκε από την επιτροπή των Υπουργών στις 18 Σεπτεμβρίου 2002. Διατίθεται στη διεύθυνση < <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=306401&Site=CM> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

- 25 Το 2001, η εθνική διάσκεψη επιτρόπων ενιαίων νόμων του κράτους των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής επεξεργάστηκε ενιαίο νόμο για τη διαμεσολάβηση⁵⁴ ως πρότυπο νόμο, με τον οποίο ενθαρρύνεται η ουσιαστική προσφυγή στη διαμεσολάβηση και διασφαλίζεται το νομικό απόρρητο της επικοινωνίας στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης. Έκτοτε, πολλές πολιτείες των ΗΠΑ έχουν εφαρμόσει τους εν λόγω κανόνες στη δικαιοδοσία τους⁵⁵. Το 2005, η Αμερικανική Ένωση Διαιτησίας, το Τμήμα επίλυσης διαφορών του Αμερικανικού Δικηγορικού Συλλόγου και η Ένωση για την Επίλυση Διαφορών ενέκριναν «Δεοντολογικά πρότυπα για τους διαμεσολαβητές», κατόπιν αναθεώρησης των παλαιότερων προτύπων του 1994⁵⁶, με σκοπό να προσφέρουν κατευθυντήριες γραμμές προς τους διαμεσολαβητές, αλλά και να ενημερώσουν τους συμμετέχοντες στη διαμεσολάβηση και να προαγάγουν την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τη διαμεσολάβηση⁵⁷.
- 26 Με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μια ομάδα ενδιαφερομένων ανέπτυξε τον «ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για τους διαμεσολαβητές»⁵⁸, ο οποίος δημοσιεύθηκε στις 2 Ιουλίου 2004. Ο ευρωπαϊκός κώδικας δεοντολογίας θεσπίζει σειρά αρχών τις οποίες δεσμεύονται να τηρούν οι διαμεσολαβητές σε αστικές και εμπορικές διαφορές σε εθελοντική βάση και με δική τους ευθύνη.
- 27 Στις 21 Μαΐου 2008, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσαν οδηγία για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁵⁹. Σύμφωνα με το άρθρο 12 της οδηγίας, τα κράτη μέλη της ΕΕ υποχρεούνται να «θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι απαραίτητες για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία πριν από τις 21 Μαΐου 2011, με εξαίρεση το άρθρο 10, για το οποίο ως προθεσμία συμμόρφωσης ορίζεται η 21η Νοεμβρίου 2010 [...]»⁶⁰. Εν προκειμένω, αξίζει να αναφερθεί άλλη μία πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατόπιν υπουργικού σεμιναρίου το οποίο διοργανώθηκε από τη βελγική Προεδρία της ΕΕ στις 14 Οκτωβρίου 2010, συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας με θέμα την οικογενειακή διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁶¹, προκειμένου να συνθέσει τις διάφορες συναφείς πρωτοβουλίες και εργασίες, και να προτείνει μέσα για την πρόωθηση και τη βελτίωση της αξιοποίησης της διαμεσολάβησης στις εν λόγω υποθέσεις.
- 28 Επιπλέον, έχει υπογραφεί πλήθος διμερών συμφωνιών με θέμα τις διασυννοριακές οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, οι οποίες προωθούν τον φιλικό διακανονισμό των διαφορών⁶².

54 Το κείμενο του ενιαίου νόμου για τη διαμεσολάβηση (στο εξής «ενιαίος νόμος των ΗΠΑ») όπως τροποποιήθηκε τον Αύγουστο 2003 διατίθεται στον δικτυακό τόπο της επιτροπής ενιαίων νόμων στη διεύθυνση < <http://www.uniformlaws.org> >.

55 Βλ. τα στοιχεία στον δικτυακό τόπο της επιτροπής ενιαίων νόμων στη διεύθυνση < <http://www.uniformlaws.org> >.

56 Το κείμενο των δεοντολογικών προτύπων για τους διαμεσολαβητές (στο εξής «αμερικανικά δεοντολογικά πρότυπα») διατίθεται στη διεύθυνση < http://www.americanbar.org/content/dam/aba/migrated/2011_build/dispute_resolution/model_standards_conduct_april2007.authcheckdam.pdf > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

57 Βλ. προοίμιο των αμερικανικών δεοντολογικών προτύπων, στο *ίδιο*.

58 Διατίθεται στη διεύθυνση < http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

59 Ευρωπαϊκή οδηγία για τη διαμεσολάβηση (υποσημείωση 5 ανωτέρω).

60 Όσον αφορά τα μέτρα που έλαβαν τα κράτη μέλη της ΕΕ προκειμένου να συμμορφωθούν προς την οδηγία, βλ. ευρωπαϊκό δικαστικό άτλαντα στη διεύθυνση < http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_el.htm > ενότητα «Διαμεσολάβηση (οδηγία 2008/52/ΕΚ)» (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

61 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, βλ. δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη διεύθυνση < http://ec.europa.eu/civiljustice/index_en.htm > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

62 Βλ. ενδεικτικά το άρθρο 6 της «Συμφωνίας μεταξύ της κυβέρνησης της Αυστραλίας και της κυβέρνησης της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου σχετικά με τη συνεργασία για την προάσπιση της ευημερίας των παιδιών», Κάιρο, 22 Οκτωβρίου 2000, το άρθρο 2 της «Convention entre le gouvernement de la République française et le gouvernement de la République algérienne démocratique et populaire relative aux enfants issus de couples mixtes séparés franco-algériens», Αλγέρι, 21 Ιουνίου 1988 και το άρθρο 2 του «Protocole d'accord instituant une commission consultative belgo-marocaine en matière civile», Ραμπάτ, 29 Απριλίου 1981. Τα κείμενα όλων αυτών των διμερών συμφωνιών διατίθενται στη διεύθυνση < www.incadat.com >, ενότητα «Legal Instruments» και στη συνέχεια «Bilateral Arrangements».

Γ Διάρθρωση του Οδηγού

- 29 Στον παρόντα Οδηγό, οι αρχές και οι ορθές πρακτικές εκτίθενται με την ακόλουθη σειρά:
- Στο κεφάλαιο 1 γίνεται γενική επισκόπηση των πλεονεκτημάτων και των κινδύνων της προσφυγής στη διαμεσολάβηση για την επίλυση διεθνών οικογενειακών διαφορών.
 - Στο κεφάλαιο 2 διερευνώνται οι ιδιαίτερες προκλήσεις που θέτουν για τη διαμεσολάβηση οι υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών.
 - Στο κεφάλαιο 3 εξετάζεται το ζήτημα των ειδικών προσόντων που απαιτείται να διαθέτει ο διαμεσολαβητής σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.
 - Στα κεφάλαια 4 έως 13 παρουσιάζεται η διαδικασία της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών με χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από την πρόσβαση σε διαμεσολάβηση και φθάνοντας έως το αποτέλεσμα της διαμεσολάβησης και τις έννομες συνέπειες που αυτό παράγει.
 - Τα τελευταία κεφάλαια είναι αφιερωμένα στη διαμεσολάβηση ως μέσο πρόληψης της απαγωγής παιδιών (κεφάλαιο 14), στη χρήση άλλων εναλλακτικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών για την εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών (κεφάλαιο 15) και, τέλος, στα ειδικά θέματα που προκύπτουν κατά τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης (κεφάλαιο 16).

Δ Γενικό πλαίσιο – Χαρακτηριστικές υποθέσεις

- 30 Ορισμένες χαρακτηριστικές πραγματικές καταστάσεις καταδεικνύουν τη χρησιμότητα της διαμεσολάβησης για την επίλυση διεθνών οικογενειακών διαφορών που αφορούν παιδιά, οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών.
- α) Σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, η διαμεσολάβηση ανάμεσα στον αποστερούμενο γονέα και τον κατακρατούμενο γονέα μπορεί να διευκολύνει την εκούσια απόδοση του παιδιού ή την εξεύρεση άλλης συμφωνημένης λύσης. Η διαμεσολάβηση μπορεί, επίσης, να συμβάλει στην έκδοση διαταγής επιστροφής με τη συναίνεση των μερών ή σε κάποιο διακανονισμό άλλου είδους ενώπιον του δικαστηρίου.
 - β) Η διαμεσολάβηση μπορεί επίσης να αποδειχθεί επωφελής σε περιπτώσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών στις οποίες ο αποστερούμενος γονέας έχει, κατ' αρχήν, τη βούληση να συμφωνήσει στη μετοικεσία του παιδιού, υπό τον όρο να διασφαλίζονται επαρκώς τα δικαιώματα επικοινωνίας του. Σε μια τέτοια περίπτωση, με μια συμφωνημένη λύση αποφεύγεται η επιστροφή του παιδιού στο κράτος συνήθους διαμονής του πριν από μια πιθανή μεταγενέστερη μετοικεσία.
 - γ) Ενόσω διαρκεί η διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, η διαμεσολάβηση μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ενός λιγότερο συγκρουσιακού πλαισίου και να διευκολύνει την επικοινωνία ανάμεσα στον αποστερούμενο γονέα και το παιδί στη διάρκεια της διαδικασίας⁶³.
 - δ) Μετά την έκδοση διαταγής επιστροφής, η διαμεσολάβηση μεταξύ των γονέων μπορεί να συμβάλει στη διευκόλυνση της ταχείας και ασφαλούς επιστροφής του παιδιού⁶⁴.
 - ε) Ήδη από πολύ αρχικό στάδιο σε οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, η διαμεσολάβηση μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη της απαγωγής. Όταν η σχέση των γονέων διαλύεται και ένας από τους γονείς επιθυμεί να εγκαταλείψει τη χώρα μαζί με το παιδί, η διαμεσολάβηση μπορεί να βοηθήσει τους γονείς να εξετάσουν το ζήτημα της μετοικεσίας και πιθανές εναλλακτικές λύσεις και να τους διευκολύνει στην εξεύρεση συμφωνημένης λύσης⁶⁵.

63 Το θέμα αυτό εξετάζεται και στον Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυννοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16).

64 Το θέμα αυτό εξετάζεται και στον Οδηγό ορθής πρακτικής σχετικά με την εκτέλεση (ό.π. υποσημείωση 23).

65 Το θέμα αυτό εξετάζεται και στον Οδηγό ορθής πρακτικής για τα μέτρα πρόληψης (ό.π. υποσημείωση 23).

Ο Οδηγός

1 Η γενικότερη σημασία της προώθησης συμπεφωνημένων λύσεων σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία

- 31 Παρατηρείται αυξανόμενη προσφυγή στη διαμεσολάβηση και ανάλογες διαδικασίες, οι οποίες διευκολύνουν τον φιλικό διακανονισμό διαφορών του οικογενειακού δικαίου σε πολλές χώρες. Ταυτόχρονα, αυξανόμενος αριθμός κρατών παρέχει ευρύτερα περιθώρια αυτονομίας στα μέρη όσον αφορά την επίλυση οικογενειακών διαφορών, διασφαλίζοντας παράλληλα τα δικαιώματα τρίτων, ιδίως παιδιών.

1.1 Τα πλεονεκτήματα των συμπεφωνημένων λύσεων

→ Θα πρέπει να λαμβάνεται κάθε ενδεικνυόμενο μέτρο, για να ενθαρρύνονται τα μέρη διασυνοριακής οικογενειακής διαφοράς που αφορά παιδιά να καταλήξουν σε συμπεφωνημένη επίλυση της μεταξύ τους διαφοράς.

- 32 Η προώθηση της συναινετικής επίλυσης διαφορών αποδεικνύεται ιδιαίτερα επωφελής σε οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, στις οποίες τα μέρη της διαφοράς συνήθως χρειάζεται να συνεργάζονται μεταξύ τους σε συνεχή βάση. Ως αποτέλεσμα, σε διαφορά που προκύπτει από χωρισμό των γονέων, η συμπεφωνημένη λύση συμβάλλει ιδιαίτερα στη διασφάλιση του «δικαιώματος του παιδιού να διατηρεί [...] προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του», το οποίο κατοχυρώνεται με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού (ΣΔΠ)⁶⁶.
- 33 Οι συμπεφωνημένες λύσεις είναι πιο βιώσιμες, καθώς είναι πιθανότερο να τηρηθούν από τα μέρη. Ταυτόχρονα «δημιουργούν ένα λιγότερο συγκρουσιακό πλαίσιο για την άσκηση του δικαιώματος επιμέλειας και επικοινωνίας, συνεισφέροντας εξυπηρετώντας αδιαμφισβήτητα το συμφέρον του παιδιού»⁶⁷. Πέραν αυτού, οι συμπεφωνημένες λύσεις είναι κατά κανόνα πιο ικανοποιητικές για τα μέρη. Κάθε μέρος μπορεί να επηρεάσει το αποτέλεσμα και να επιχειρήσει την εξεύρεση λύσης η οποία θα θεωρείται «δίκαιη» και από τα δύο μέρη. Με τη συναινετική επίλυση διαφορών αποφεύγεται η εντύπωση ότι το ένα μέρος «κερδίζει» και το άλλο «χάνει» από το αποτέλεσμα. Αντιθέτως, η προσφυγή στο δικαστήριο για θέματα επιμέλειας και επικοινωνίας δύναται να επιδεινώσει τη σχέση μεταξύ των γονέων, γεγονός που αυξάνει την πιθανότητα να υποφέρουν ψυχολογικά τα παιδιά⁶⁸.
- 34 Υπάρχουν διάφορες μέθοδοι συναινετικής επίλυσης οικογενειακών διαφορών, πλην όμως η διαδικασία της διαμεσολάβησης προσφέρει ιδιαίτερα πλεονεκτήματα. Διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των μερών σε ανεπίσημο κλίμα και δίνει στα μέρη τη δυνατότητα να αναπτύξουν τη δική τους στρατηγική για την επίλυση της διαφοράς. Η διαμεσολάβηση είναι μια διαρθρωμένη αλλά ευέλικτη διαδικασία, η οποία προσαρμόζεται εύκολα στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε υπόθεσης. Επιτρέπει την ταυτόχρονη

66 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών της 20ής Νοεμβρίου 1989 για τα δικαιώματα του παιδιού, βλ. άρθρο 10 παράγραφος 2. Το κείμενο διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

67 W. Duncan, «Transfrontier Access / Contact and the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction – Final Report», προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 5 του Ιουλίου 2002, υπόψη της Ειδικής Επιτροπής του Σεπτεμβρίου / Οκτωβρίου 2002 (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»), παράγραφος 89. Βλ. επίσης Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16), ενότητα 2.1, σ. 6.

68 Βλ. για παράδειγμα, για τη Γερμανία, τα πορίσματα έκθεσης αξιολόγησης στην οποία συγκρίνεται η διαμεσολάβηση με την προσφυγή στο δικαστήριο σε εθνικές οικογενειακές διαφορές που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία, η οποία συντάχθηκε κατά παραγγελία του γερμανικού ομοσπονδιακού υπουργείου Δικαιοσύνης από τον R. Greger, «Mediation und Gerichtsverfahren in Sorge- und Umgangsrechtskonflikten», Ιανουάριος 2010, σ. 118, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.reinhard-greger.de/ikv3.pdf> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

συζήτηση νομικών και μη νομικών ζητημάτων, αλλά και την άτυπη συμμετοχή (τρίτων) προσώπων τα οποία ενδέχεται να μη νομιμοποιούνται να παρέμβουν σε μια δίκη⁶⁹. Ένα ακόμη πολύ σημαντικό πλεονέκτημα της διαμεσολάβησης έγκειται στο ότι δίνει στα μέρη τη δύναμη να αντιμετωπίσουν τις μελλοντικές διαφορές με πιο εποικοδομητικό τρόπο⁷⁰. Επίσης, δεδομένου ότι η προσφυγή στη διαμεσολάβηση γίνεται κατά κανόνα για διαφορές λιγότερο σοβαρές από αυτές που οδηγούν στην άσκηση αγωγής ενώπιον δικαστηρίου, η διαμεσολάβηση μπορεί να βοηθήσει από πολύ αρχικό στάδιο, πριν από την πιθανή κλιμάκωση της σύγκρουσης. Η διαμεσολάβηση επιτρέπει στα μέρη να αποφύγουν τις χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες. Σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, όπου οι δικαστικές διαδικασίες σε μία χώρα ενδέχεται να ακολουθούνται ή να συνοδεύονται από δικαστικές διαδικασίες σε άλλη χώρα με αντικείμενο τις διαφορετικές πτυχές της ίδιας διαφοράς, η συναινετική επίλυση προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα.

- 35 Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα της διαμεσολάβησης είναι ότι είναι οικονομικά συμφέρουσα. Με τη διαμεσολάβηση αποφεύγονται οι πολυέξοδες δικαστικές διαδικασίες, οι οποίες συνεπάγονται μεγάλο κόστος τόσο για τους αντιδίκους όσο και για το κράτος⁷¹. Ωστόσο, επειδή παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στο κόστος της διαμεσολάβησης από τη μία δικαιοδοσία στην άλλη και δεδομένου ότι ορισμένες δικαιοδοσίες ενδέχεται να παρέχουν το ευεργέτημα της πενίας για την προσφυγή στο δικαστήριο αλλά όχι για την προσφυγή σε διαμεσολάβηση, δεν είναι δυνατόν να ισχυριστεί κανείς ότι η διαμεσολάβηση σε κάθε περίπτωση θα στοιχίσει στα μέρη λιγότερο από μια αγωγή. Παρά ταύτα, όταν συγκρίνονται οι δαπάνες σε μια δεδομένη υπόθεση, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι κατά πάσα πιθανότητα η διαμεσολάβηση θα οδηγήσει σε μια πιο βιώσιμη λύση και, συνεπώς, θα μειώσει τις πιθανότητες εκ νέου προσφυγής των μερών στο δικαστήριο στο μέλλον. Από την άλλη, κατά τον υπολογισμό του κόστους της διαμεσολάβησης θα πρέπει να συνυπολογίζονται και οι δαπάνες που θα απαιτηθούν, προκειμένου η διαμεσολαβούμενη συμφωνία να καταστεί δεσμευτική και εκτελεστή στις δύο οικείες δικαιοδοσίες, διαδικασία η οποία ενδέχεται να απαιτεί την παρέμβαση των δικαστικών αρχών⁷².
- 36 Στο παράδειγμα που ακολουθεί φαίνονται κάποια από τα πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει η διαμεσολάβηση σε υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιού:

- *Το 2005, ο Π και η Μ, αμφότεροι υπήκοοι του κράτους Χ, οι οποίοι είχαν συνάψει γάμο, μετοίκησαν από το κράτος Χ στο μακρινό κράτος Ζ μαζί με την κόρη τους, ηλικίας 2 ετών, της οποίας είχαν την επιμέλεια από κοινού σύμφωνα με τους νόμους τόσο του κράτους Χ όσο και του κράτους Ζ. Ο λόγος της μετοικεσίας ήταν η πρόσληψη του πατέρα (Π) από εταιρία του κράτους Ζ. Κατά τα επόμενα έτη η οικογένεια κατοικεί στο κράτος Ζ, παρότι η μητέρα (Μ) δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον λόγω γλωσσικών και πολιτισμικών διαφορών. Το κράτος Χ απέχει αρκετές χιλιάδες χιλιόμετρα και για το λόγο αυτόν οι επισκέψεις συγγενών είναι σπάνιες. Οι γονείς της μητέρας πιέζουν τη Μ να επιστρέψει στο κράτος Χ. Λόγω προβλημάτων στη σχέση, η Μ τελικά αποφασίζει να επιστρέψει στο κράτος Χ το 2010. Κάνει μυστικά τις αναγκαίες προετοιμασίες και, μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων του 2010, τις οποίες περνά στο σπίτι των γονέων της στο κράτος Χ μαζί με το παιδί, ανακοινώνει στον σύζυγό της ότι δεν θα επιστρέψει στο κράτος Ζ ούτε εκείνη ούτε το παιδί. Ο Π είναι συγκλονισμένος. Μαθαίνει για τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, η οποία ισχύει μεταξύ του κράτους Χ και του κράτους Ζ, και υποβάλλει στο κράτος Χ αίτηση επιστροφής παιδιού, δυνάμει της οποίας κινείται η διαδικασία επιστροφής. Ταυτόχρονα, ο Π προσφεύγει στο δικαστήριο του κράτους Ζ ζητώντας να του ανατεθεί προσωρινά η αποκλειστική επιμέλεια της κόρης του.*

Πέραν των προφανών ωφελειών μιας συναινετικής λύσης για το παιδί σε μια τέτοια περίπτωση, υπό την έννοια της διατήρησης της προσωπικής σχέσης και της άμεσης επικοινωνίας και με τους δύο γονείς, ο φιλικός διακανονισμός μπορεί να βοηθήσει τα μέρη να αποφύγουν τη δαπανηρή και χρονοβόρα επίλυση της διαφοράς ενώπιον των δικαστηρίων στα δύο οικεία κράτη. Η δικαστική διαδικασία συνεπάγεται: 1) κίνηση στο κράτος Χ της διαδικασίας επιστροφής η οποία, σε περίπτωση

69 Βλ. N. Alexander (ό.π. υποσημείωση 7), σ. 48.

70 Βλ. επίσης K.J. Hopt και F. Steffek (ό.π. υποσημείωση 2), σ. 10.

71 Βλ. για παράδειγμα, για τη **Γερμανία**, τα πορίσματα έκθεσης αξιολόγησης στην οποία συγκρίνεται η διαμεσολάβηση με την προσφυγή στο δικαστήριο σε εθνικές οικογενειακές διαφορές που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία, στο R. Greger (ό.π. υποσημείωση 68), σ. 115. Βλ. επίσης για το **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία)** την έκθεση του εθνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου «Legal aid and mediation for people involved in family breakdown», Μάρτιος 2007, σσ. 8, 10, διατίθεται στη διεύθυνση < http://www.nao.org.uk/publications/0607/legal_aid_for_family_breakdown.aspx > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

72 Για το κόστος της διαμεσολάβησης βλ. επίσης ενότητα 4.3.

που δεν ισχύει κάποια από τις περιορισμένες εξαιρέσεις, θα έχει ως αποτέλεσμα την επείγουσα επιστροφή του παιδιού στο κράτος Z, 2) την εκκρεμή αγωγή επιμέλειας στο κράτος Z, της οποίας ενδέχεται να επακολουθήσουν 3) διαδικασίες μετοικεσίας από το κράτος Z στο κράτος X που θα κινήσει η μητέρα. Η χρονοβόρα δικαστική επίλυση της διαφοράς δεν θα εξαντλήσει απλώς οικονομικά τους γονείς, αλλά θα επιτείνει κατά πάσα πιθανότητα και τη μεταξύ τους σύγκρουση. Επίσης, σε περίπτωση στην οποία η διαδικασία επιστροφής του κράτους X καταλήξει σε απόρριψη της αίτησης επιστροφής, θα επακολουθήσουν πιθανότατα άλλες αγωγές (κυρίως επιμέλειας και επικοινωνίας), εάν δεν διευθετηθεί η διαφορά μεταξύ των γονέων.

Αντιθέτως, σε περίπτωση στην οποία οι γονείς κατορθώσουν να καταλήξουν σε συμπεφωνημένη λύση, θα μπορούν και οι δύο να «προχωρήσουν παρακάτω» και να επικεντρωθούν στη συναινετική άσκηση της γονικής ευθύνης.

Η διαμεσολάβηση διακρίνεται για την ευελιξία της και μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες της εκάστοτε υπόθεσης. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα, η διαδικασία διαμεσολάβησης θα μπορούσε, με τη σύμφωνη γνώμη και των δύο μερών και εφόσον κρίνεται δέον και εφικτό, να περιλαμβάνει και συζητήσεις με τους γονείς της μητέρας, οι οποίοι δεν νομιμοποιούνται να παρέμβουν στη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου⁷³; πλην όμως ασκούν ισχυρή επιρροή σε ένα από τα μέρη. Εάν εξασφαλισθεί η στήριξή τους στην επίλυση της διαφοράς, θα υπάρξει διαρκέστερη λύση. Η διαμεσολάβηση έχει επίσης πλεονεκτήματα και από οργανωτικής άποψης, αφού μπορούν να διεξαχθούν διασυννοριακές συναντήσεις διαμεσολάβησης, π.χ., μέσω βίντεο, όταν δεν είναι εφικτή η συμμετοχή των μερών σε διά ζώσης συνάντηση. ■

1.2 Όρια, κίνδυνοι και διασφαλίσεις

→ Θα πρέπει να προβλέπονται διασφαλίσεις και εγγυήσεις, προκειμένου η διαμεσολάβηση να μην έχει ως αποτέλεσμα να περιέλθει σε δυσμενή θέση οποιοδήποτε από τα μέρη.

- 37 Τα όρια και οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τις συναινετικές λύσεις οι οποίες προκύπτουν από διαμεσολάβηση ή ανάλογους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών δεν πρέπει κατά κανόνα να θεωρούνται λόγος αποφυγής της χρήσης των εν λόγω μέσων στο σύνολό τους. Αντιθέτως, θα πρέπει να ενισχύουν την επίγνωση ότι θα πρέπει να προβλέπονται οι αναγκαίες διασφαλίσεις.
- 38 Προφανώς δεν είναι δυνατόν να επιλυθούν φιλικά όλες οι οικογενειακές διαφορές. Όσο αυτονόητο κι αν ακούγεται αυτό, καλό είναι να το υπενθυμίζουμε. Σε ορισμένες υποθέσεις απαιτείται η παρέμβαση δικαστικής αρχής. Ο λόγος μπορεί να σχετίζεται με τη φύση της διαφοράς, τις ιδιαίτερες ανάγκες των μερών ή/και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις του νόμου. Τα μέρη που έχουν ανάγκη δικαστικής κρίσης δεν πρέπει να στερούνται πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Μπορεί να χαθεί πολύτιμος χρόνος με απόπειρες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις στις οποίες η μία πλευρά είναι σαφώς απρόθυμη να συμμετάσχει στη διαδικασία διαμεσολάβησης ή σε υποθέσεις οι οποίες είναι απρόσφορες για διαμεσολάβηση για άλλους λόγους⁷⁴.
- 39 Ακόμη και όταν αμφότερα τα μέρη συμφωνούν με τη διαμεσολάβηση, απαιτείται προσοχή στις ιδιαίτερες περιστάσεις, όπως τυχόν ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας⁷⁵. Το γεγονός και μόνο της συνάντησης των μερών στη διάρκεια της διαμεσολάβησης θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τη σωματική ή την ψυχολογική ακεραιότητα ενός εκ των μερών ή ακόμη και του διαμεσολαβητή. Επίσης, ενδέχεται να πρέπει να συνεκτιμηθεί το ενδεχόμενο, λόγω κατάχρησης ναρκωτικών ή αλκοόλ, ένα εκ των μερών να αδυνατεί να προασπίσει τα συμφέροντά του.
- 40 Η εκτίμηση της καταλληλότητας της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση είναι ένα ανεκτίμητης αξίας εργαλείο για τον εντοπισμό υποθέσεων υψηλού κινδύνου⁷⁶. Στις πιθανές υποθέσεις διαμεσολάβησης θα πρέπει να ελέγχεται κατά πόσον συντρέχει ενδοοικογενειακή βία, κατάχρηση ναρκωτικών ή αλκοόλ, ή άλλες περιστάσεις οι οποίες ενδέχεται να καθιστούν την υπόθεση λιγότερο δεκτική διαμεσολάβησης. Εάν, σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας, εξακολουθεί να κρίνεται εφικτή η διαμεσολάβηση⁷⁷, θα πρέπει να προβλέπονται οι αναγκαίες διασφαλίσεις για

73 Σε ορισμένα κράτη προβλέπεται αυτοτελές δικαίωμα επικοινωνίας των ανιόντων δεύτερου βαθμού, επομένως νομιμοποιούνται να εγείρουν αγωγή για τη ρύθμιση της επικοινωνίας με το παιδί.

74 Το ζήτημα της εκτίμησης της καταλληλότητας για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση εξετάζεται αναλυτικά στην ενότητα 4.2 κατωτέρω.

75 Βλ. κεφάλαιο 10 για το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας.

76 Βλ. ενότητα 4.2 κατωτέρω για περισσότερες λεπτομέρειες.

77 Βλ. κεφάλαιο 10 για το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας.

την προστασία της ασφάλειας των συμμετεχόντων. Επίσης πρέπει να δίνεται προσοχή στις διαφορές της διαπραγματευτικής ισχύος των μερών, είτε λόγω ενδοοικογενειακής βίας είτε λόγω άλλων περιστάσεων είτε απλώς λόγω της προσωπικότητας των μερών.

- 41 Περαιτέρω, ενδέχεται να υπάρχει ο κίνδυνος η συμφωνία που θα προκύψει από τη διαμεσολάβηση να στερείται νομικής ισχύος, επομένως να μην είναι δυνατόν να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των μερών σε περίπτωση μελλοντικών διαφορών. Οι πιθανοί λόγοι γι' αυτό είναι ποικίλοι. Η διαμεσολαβούμενη συμφωνία ή μέρος αυτής ενδέχεται να αντίκειται στο εφαρμοστέο δίκαιο ή να μην είναι νομικά δεσμευτική και εκτελεστή, διότι δεν έχει καταχωρηθεί, δεν έχει εγκριθεί από το δικαστήριο ή/και ενσωματωθεί σε διαταγή δικαστηρίου, οσάκις αυτό απαιτείται. Επισημαίνεται εν προκειμένω ότι αρκετές δικαιοδοσίες θέτουν περιορισμούς στην αυτονομία των μερών όσον αφορά ορισμένα θέματα του οικογενειακού δικαίου⁷⁸. Σε ορισμένες έννομες τάξεις, για παράδειγμα, οι συμφωνίες για θέματα γονικής ευθύνης μπορεί να μην έχουν νομική ισχύ, εάν δεν έχουν την έγκριση δικαστηρίου. Εξάλλου, αρκετές έννομες τάξεις θέτουν περιορισμούς στη δυνατότητα ενός γονέα να περιορίσει το ποσό της καταβλητέας διατροφής τέκνου με κοινή συμφωνία.
- 42 Ειδικά στις διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές, η νομική κατάσταση είναι περίπλοκη. Απαιτείται να λαμβάνεται υπόψη η αλληλεπίδραση δύο ή περισσότερων έννομων τάξεων. Είναι σημαντικό οι γονείς να είναι πλήρως ενήμεροι για το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά τα θέματα που ρυθμίζονται με διαμεσολάβηση, αλλά και για το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά τη διαδικασία διαμεσολάβησης αυτή καθαυτή, περιλαμβανομένων των περί απορρήτου διατάξεων, καθώς και τη διαδικασία με την οποία οι συμφωνίες τους θα καταστούν νομικά δεσμευτικές και εκτελεστές σε αμφοτέρες ή όλες τις οικείες έννομες τάξεις⁷⁹.
- 43 Ορισμένοι από τους κινδύνους που ενδέχεται να επέλθουν όταν συντάσσονται συμφωνίες χωρίς να έχουν ληφθεί υπόψη όλες οι αναγκαίες πτυχές της νομικής κατάστασης φαίνονται στις ακόλουθες παραλλαγές του παραδείγματος που δόθηκε ανωτέρω στην παράγραφο 36.

ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ 1

Έπειτα από την παράνομη μετακίνηση του παιδιού από το κράτος Z στο κράτος X από τη μητέρα (Μ), οι γονείς συμφωνούν η Μ να επιστρέψει στο κράτος Z μαζί με το παιδί, υπό τον όρο ο πατέρας (Π) να παρέχει, μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αγωγής επιμέλειας στο κράτος Z, την αναγκαία διατροφή ώστε ο επιστρέφων γονέας να παραμείνει στο κράτος Z με το παιδί, περιλαμβανομένης της χρήσης της οικογενειακής στέγης, ενώ ο Π υπόσχεται ότι θα διαμένει σε άλλο τόπο, ώστε να αποφευχθούν οι περαιτέρω διενέξεις. Στη συνέχεια, η Μ, βασιζόμενη στη συμφωνία, επιστρέφει στο κράτος Z με το παιδί, αλλά ο Π αρνείται να εγκαταλείψει την οικογενειακή στέγη και να προσφέρει οικονομική στήριξη στη Μ. Δεδομένου ότι η συμφωνία των γονέων δεν κηρύχθηκε εκτελεστή ούτε στο κράτος X ούτε στο κράτος Z πριν από την εφαρμογή της και δεδομένου ότι κανένα εκ των δύο κρατών δεν θεωρεί ότι γονεϊκές συμφωνίες του είδους αυτού παράγουν έννομες συνέπειες χωρίς την έγκριση του δικαστηρίου, ένας εκ των γονέων μπορεί κάλλιστα να υπαναχωρήσει από τη συμφωνία εις βάρος του άλλου.

ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ 2

Έπειτα από την παράνομη μετακίνηση του παιδιού από το κράτος Z στο κράτος X από τη μητέρα (Μ), οι γονείς συμφωνούν το παιδί να παραμείνει στο κράτος X με τη Μ και να περνά μέρος των σχολικών διακοπών κάθε χρόνο με τον πατέρα (Π) στο κράτος Z. Τρεις μήνες μετά την ημερομηνία της παράνομης μετακίνησης, το παιδί μεταβαίνει στο κράτος Z για να περάσει τις διακοπές του Πάσχα με τον Π. Μετά το πέρας των διακοπών, ο Π αρνείται να επιστρέψει το παιδί στο κράτος X. Ισχυρίζεται ότι δεν κατακρατά παράνομα το παιδί, αφού έχει πλέον επιστρέψει στον τόπο της συνήθους διαμονής του, τον οποίο είχε εγκαταλείψει λόγω της παράνομης μετακίνησής του από τη Μ. Ο Π επικαλείται επίσης την προσωρινή αποκλειστική επιμέλεια την οποία του ανέθεσε το αρμόδιο δικαστήριο του κράτους Z αμέσως μετά την παράνομη μετακίνηση του παιδιού από τη Μ. Και σε αυτή την περίπτωση, εφόσον η διαμεσολαβούμενη συμφωνία δεν έχει καταστεί νομικά δεσμευτική στις οικείες δικαιοδοσίες πριν εφαρμοστεί στην πράξη, είναι εύκολο να καταστρατηγηθεί από έναν από τους δύο γονείς.

ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ 3

Το παιδί μετακινείται παράνομα από το κράτος Z σε τρίτο κράτος T, στο οποίο επιθυμεί να μετοικήσει η μητέρα (Μ) για εργασιακούς λόγους. Ενώ ο αποστερούμενος άγαμος πατέρας (Π) έχει εκ του νόμου δικαίωμα επιμέλειας βάσει της νομοθεσίας του κράτους X και του κράτους Z, δεν έχει δικαίωμα επιμέλειας βάσει της νομοθεσίας του κράτους T. Η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών δεν ισχύει μεταξύ των εν λόγω κρατών. Μη γνωρίζοντας αυτή την κατάσταση, ο Π δίνει

78 Βλ. κεφάλαιο 12 για περισσότερες λεπτομέρειες.

79 Βλ. ενότητα 6.1.7 για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων και κεφάλαια 12 και 13 κατωτέρω.

τη συγκατάθεσή του για τη μετοικεσία της μητέρας και του παιδιού στο κράτος Τ, υπό τον όρο να έχει τη δυνατότητα να διατηρεί τακτική προσωπική επικοινωνία με το παιδί. Η διαμεσολαβούμενη συμφωνία, η οποία συντάχθηκε χωρίς να ληφθεί υπόψη η νομική κατάσταση, δεν έχει καταχωρηθεί ούτε έχει επισημοποιηθεί με άλλο τρόπο. Δεν έχει νομική ισχύ βάσει της νομοθεσίας του κράτους Ζ ή του κράτους Τ. Ένα χρόνο αργότερα, η Μ διακόπτει την επικοινωνία μεταξύ πατέρα και παιδιού. Σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους Τ, το οποίο είναι το εφαρμοστέο πλέον στη συγκεκριμένη περίπτωση όσον αφορά το δικαίωμα επιμέλειας και επικοινωνίας λόγω αλλαγής του τόπου συνήθους διαμονής του παιδιού, ο άγαμος πατέρας στερείται πλέον γονικών δικαιωμάτων επί του τέκνου⁸⁰.

- 44 Ακόμη ένα δυσεπίλυτο ζήτημα για τη διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία είναι το πώς διασφαλίζονται με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο τα συμφέροντα των ενδιαφερόμενων παιδιών. Βάσει της νομοθεσίας των περισσότερων χωρών, το δικαστήριο, για να εκδώσει απόφαση επί επικοινωνίας ή επιμέλειας, λαμβάνει υπόψη το συμφέρον του παιδιού και σε πολλές δικαιοδοσίες παρέχει στο παιδί τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψή του είτε άμεσα είτε έμμεσα, εφόσον η ηλικία και η ωριμότητά του το επιτρέπουν. Η διαμεσολάβηση παρουσιάζει σημαντικές διαφορές από τη δικαστική διαδικασία, όσον αφορά τη συνεκτίμηση της άποψης του παιδιού. Ο δικαστής, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού, μπορεί να ακούσει το παιδί ο ίδιος ή να ζητήσει συνέντευξη του παιδιού από ειδικό, με τις δέουσες διασφαλίσεις ώστε να προστατεύεται η ψυχολογική ακεραιότητα του παιδιού. Με τον τρόπο αυτό, μπορεί να ληφθεί υπόψη άμεσα η άποψη του παιδιού. Αντιθέτως, οι διαδικαστικές αρμοδιότητες του διαμεσολαβητή είναι περιορισμένες. Ο διαμεσολαβητής δεν έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει μάρτυρες ούτε το δικαίωμα που έχουν οι δικαστές σε ορισμένες χώρες να καλέσει το παιδί στην ακροαματική διαδικασία ή να διατάξει συνέντευξη του παιδιού από πραγματογνώμονα⁸¹. Πρέπει να προβλέπονται διασφαλίσεις, προκειμένου να προασπίζονται τα δικαιώματα και η ευημερία των παιδιών στη διαμεσολάβηση⁸².

1.3 Η γενικότερη σημασία της διασύνδεσης με τις συναφείς νομικές διαδικασίες

- Η διαμεσολάβηση και οι ανάλογες διαδικασίες για τη συναινετική επίλυση οικογενειακών διαφορών θα πρέπει κατά κανόνα να θεωρούνται συμπληρωματικές προς τις νομικές διαδικασίες, όχι υποκατάστατα αυτών.
- Δεν θα πρέπει να τίθενται περιορισμοί στην πρόσβαση στις δικαστικές διαδικασίες.
- Η διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές θα πρέπει να συνεκτιμά τη συναφή εθνική και διεθνή νομοθεσία, ώστε να προετοιμάζει το έδαφος για μια διαμεσολαβούμενη συμφωνία η οποία θα συνάδει με τη συναφή νομοθεσία.
- Θα πρέπει να προβλέπονται νομικές διαδικασίες, προκειμένου η διαμεσολαβούμενη συμφωνία να αποκτά νομική ισχύ.

80 Εάν ισχύει η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών μεταξύ του κράτους Τ και του κράτους Ζ, εξακολουθεί να υφίσταται το εκ του νόμου δικαίωμα γονικής ευθύνης του πατέρα. Βλ. άρθρο 16 παράγραφος 3 της Σύμβασης, καθώς και P. Lagarde, Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention, στο *Proceedings of the Eighteenth Session (1996)*, τόμος II, *Protection of children*, Χάγη, SDU, 1998, σσ. 535-605, σ. 579, 581 (διατίθεται επίσης στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Publications»).

81 Βλ. επίσης στην ενότητα Ορολογία ανωτέρω το λήμμα «Διαμεσολάβηση».

82 Βλ. ενότητα 6.1.6 σχετικά με τη συνεκτίμηση του συμφέροντος και της ευημερίας του παιδιού στη διαμεσολάβηση, καθώς και κεφάλαιο 7 για τη συμμετοχή του παιδιού.

- 45 Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η διαμεσολάβηση και οι ανάλογες διαδικασίες με τις οποίες διευκολύνεται η εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων δεν θα πρέπει να θεωρούνται πλήρη υποκατάστατα των δικαστικών διαδικασιών, αλλά συμπληρωματικά αυτών⁸³. Η στενή διασύνδεση των εν λόγω διαδικασιών μπορεί να αποδειχθεί γόνιμη από πολλές απόψεις και ταυτόχρονα να συμβάλει στην υπέρβαση ορισμένων αδυναμιών που χαρακτηρίζουν τόσο τις δικαστικές διαδικασίες όσο και τους μηχανισμούς φιλικού διακανονισμού των διαφορών, όπως η διαμεσολάβηση⁸⁴. Τονίζεται ότι, ακόμη και όταν με τη διαμεσολάβηση ή ανάλογες διαδικασίες σε αρχικό στάδιο διεθνούς οικογενειακής διαφοράς μπορεί να αποφευχθεί η προσφυγή στη δικαιοσύνη, συχνά απαιτούνται συμπληρωματικές «δικαστικές διαδικασίες», για να καταστεί η συμπεφωνημένη λύση νομικά δεσμευτική και εκτελεστή στο σύνολο των οικείων έννομων τάξεων⁸⁵.
- 46 Όταν παρέχεται η δυνατότητα διαμεσολάβησης σε διεθνή οικογενειακή διαφορά, θα πρέπει να γνωστοποιείται στα μέρη ότι η διαμεσολάβηση δεν είναι το μόνο μέσο που διαθέτουν. Πρέπει να τους παρέχεται δυνατότητα πρόσβασης σε δικαστικές διαδικασίες⁸⁶.
- 47 Η νομική κατάσταση στις διεθνείς οικογενειακές διαφορές είναι συχνά περίπλοκη. Είναι σημαντικό τα μέρη να έχουν πρόσβαση στις συναφείς νομικές πληροφορίες⁸⁷.
- 48 Σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές έχει ιδιαίτερη σημασία να διασφαλίζεται η νομική ισχύς της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας στις οικείες δικαιοδοσίες πριν από την έναρξη της εφαρμογής της⁸⁸. Θα πρέπει να προβλέπονται κατάλληλες διαδικασίες με τις οποίες οι διαμεσολαβούμενες συμφωνίες θα αποκτούν νομική ισχύ, είτε με την έγκρισή τους από το δικαστήριο, είτε με κατάθεση στη Γραμματεία του δικαστηρίου είτε με άλλο τρόπο⁸⁹. Και σε αυτή την περίπτωση, η στενή συνεργασία μεταξύ διαμεσολαβητών και δικηγόρων των μερών μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα επωφελής, όπως και η παροχή των σχετικών πληροφοριών από τις κεντρικές αρχές ή τα κεντρικά σημεία επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση⁹⁰.

- 83 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2002) 10 σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε αστικές υποθέσεις (υποσημείωση 53 ανωτέρω), προοίμιο:
«Σημειώνει ότι η διαμεσολάβηση, παρότι δύναται να συμβάλει στον περιορισμό των διαφορών και του φόρτου εργασίας των δικαστηρίων, δεν μπορεί να συνιστά υποκατάστατο του αποτελεσματικού, δίκαιου και εύκολα προσβάσιμου δικαστικού συστήματος», καθώς και Αρχή III, 5 (Οργάνωση της διαμεσολάβησης): «Ακόμη και όταν τα μέρη προσφεύγουν στη διαμεσολάβηση, θα πρέπει να τους προσφέρεται πρόσβαση στο δικαστήριο, δεδομένου ότι αυτό συνιστά την ύστατη εγγύηση της προστασίας των δικαιωμάτων των μερών».
- 84 Επισημαίνεται ότι, σε περίπτωση προσφυγής σε μηχανισμό φιλικού διακανονισμού σε υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιού, η στενή διασύνδεση με τη δικαστική διαδικασία δεν είναι απλώς γόνιμη, είναι σχεδόν αναπόφευκτη. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. κατωτέρω, κυρίως ενότητα 2.2.
- 85 Οι διαδικασίες που απαιτούνται προκειμένου η διαμεσολαβούμενη συμφωνία να καταστεί νομικά δεσμευτική και εκτελεστή διαφέρουν ανάλογα με την έννομη τάξη. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα, βλ. κεφάλαια 12 και 13 κατωτέρω.
- 86 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2002) 10 σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε αστικές υποθέσεις (υποσημείωση 53 ανωτέρω), Αρχή III, 5 (Οργάνωση της διαμεσολάβησης):
«Ακόμη και όταν τα μέρη προσφεύγουν στη διαμεσολάβηση, θα πρέπει να τους προσφέρεται πρόσβαση στο δικαστήριο, δεδομένου ότι αυτό συνιστά την ύστατη εγγύηση της προστασίας των δικαιωμάτων των μερών».
Βλ. επίσης S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και αναλόγων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 5.1, σ. 17.
- 87 Βλ. ενότητα 6.1.7 και κεφάλαια 12 και 13 κατωτέρω. Για τον ρόλο των κεντρικών αρχών και άλλων φορέων όσον αφορά την παροχή πληροφόρησης, καθώς και για τον ρόλο των δικηγόρων των μερών, βλ. ενότητα 4.1 κατωτέρω.
- 88 Βλ. επίσης Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο παράρτημα 1 κατωτέρω. Βλ. κεφάλαια 11, 12 και 13 κατωτέρω.
- 89 Βλ. επίσης ευρωπαϊκή οδηγία για τη διαμεσολάβηση (υποσημείωση 5 ανωτέρω), άρθρο 6 (Εκτελεστότητα των συμφωνιών που προκύπτουν από διαμεσολάβηση):
«1. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε τα μέρη, ή ένα εξ αυτών με τη ρητή συναίνεση των υπολοίπων, να έχουν τη δυνατότητα να ζητούν να καταστεί εκτελεστό το περιεχόμενο έγγραφης συμφωνίας που έχει προκύψει από διαμεσολάβηση. Το περιεχόμενο αυτής της συμφωνίας κηρύσσεται εκτελεστό εκτός εάν, στη συγκεκριμένη περίπτωση, είτε το περιεχόμενο της εν λόγω συμφωνίας αντιβαίνει στο δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η σχετική αίτηση, είτε το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους δεν προβλέπει την εκτελεστότητά της.
2. Το περιεχόμενο της συμφωνίας μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστό από δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή με δικαστική ή άλλη απόφαση, ή με δημόσιο έγγραφο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.
3. Τα κράτη μέλη γνωστοποιούν στην Επιτροπή τα δικαστήρια ή άλλες αρχές που είναι αρμόδιες να λαμβάνουν αιτήσεις σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2.
4. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τους κανόνες που ισχύουν για την αναγνώριση και την εφαρμογή σε άλλο κράτος μέλος συμφωνίας η οποία έχει κηρυχθεί εκτελεστή σύμφωνα με την παράγραφο 1».
- 90 Για τον ρόλο των κεντρικών αρχών και άλλων φορέων όσον αφορά την παροχή πληροφόρησης, καθώς και για το ρόλο των δικηγόρων των μερών, βλ. ενότητα 4.1 κατωτέρω.

2 Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών – Επισκόπηση των ιδιαίτερων προκλήσεων

- 49 Η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών προάγει την αναζήτηση φιλικού διακανονισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 7, οι κεντρικές αρχές «λαμβάνουν όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα [...] γ) για να εξασφαλίζουν την εκούσια απόδοση του παιδιού ή να διευκολύνουν μια συμβιβαστική λύση». Αυτό επαναλαμβάνεται εν μέρει στο άρθρο 10: «Η κεντρική αρχή του κράτους όπου βρίσκεται το παιδί λαμβάνει ή προκαλεί τη λήψη κάθε μέτρου ικανού να εξασφαλίσει την εκούσια απόδοσή του».
- 50 Το κεφάλαιο 2 του παρόντος Οδηγού αποσκοπεί στο να επιστήσει την προσοχή στις ιδιαίτερες προκλήσεις όσον αφορά την προσφυγή σε διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών.
- 51 Είναι πολύ σημαντικό να μην παραγνωρίζονται οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στη διαμεσολάβηση σε εθνικές οικογενειακές διαφορές και τη διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές. Η διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές είναι ένα πολύ πιο σύνθετο εγχείρημα και προϋποθέτει ότι ο διαμεσολαβητής διαθέτει σχετική πρόσθετη κατάρτιση. Η αλληλεπίδραση δύο διαφορετικών έννομων τάξεων, διαφορετικών πολιτισμικών καταβολών και διαφορετικών γλωσσών καθιστά τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις του είδους αυτού πολύ πιο δύσκολη. Ταυτόχρονα, είναι πολύ μεγαλύτεροι οι κίνδυνοι που διατρέχουν τα μέρη όταν βασίζονται σε διαμεσολαβούμενες συμφωνίες οι οποίες δεν λαμβάνουν υπόψη τη νομική κατάσταση ή δεν έχουν νομική ισχύ στις οικείες δικαιοδοσίες. Τα μέρη ενδέχεται να μη γνωρίζουν ότι η διασυνοριακή μετακίνηση προσώπων ή αγαθών, στην οποία συγκατατίθενται, θα έχει ως αποτέλεσμα μεταβολή της νομικής τους κατάστασης. Για παράδειγμα, όσον αφορά το δικαίωμα επιμέλειας και επικοινωνίας, η συνήθης διαμονή χρησιμοποιείται ευρέως ως «συνδετικός παράγοντας» στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Κατά συνέπεια, η αλλαγή της συνήθους διαμονής του παιδιού ως αποτέλεσμα της εφαρμογής γονεϊκής συμφωνίας ενδέχεται να επηρεάζει τη δικαιοδοσία και το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά το δικαίωμα επιμέλειας και επικοινωνίας και, ως εκ τούτου, να μεταβάλλει τον νομικό χαρακτηρισμό των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών⁹¹.
- 52 Χαρακτηριστικό των υποθέσεων διεθνούς απαγωγής παιδιών είναι η μεγάλη ένταση που επικρατεί ανάμεσα στα μέρη. Ο αποστερούμενος γονέας, συχνά συγκλονισμένος από την αιφνίδια απώλεια, ενδέχεται να κινείται από τον φόβο ότι δεν θα ξαναδεί ποτέ το παιδί του, ενώ ο κατακρατών γονέας, αφού συνειδητοποιήσει πλήρως τις συνέπειες της πράξης του, ενδέχεται να φοβάται τις δικαστικές διαδικασίες, την αναγκαστική επιστροφή ή τις πιθανές αρνητικές συνέπειες όσον αφορά το δικαίωμα επιμέλειας. Πέραν της πρακτικής δυσκολίας τού να πεισθούν οι γονείς να συμμετάσχουν σε μια εποικοδομητική διαδικασία διαμεσολάβησης, υπάρχει και η επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων με τη διαδικασία του επείγοντος. Πρόσθετες δυσκολίες ενδέχεται να προκύπτουν λόγω ποινικής δίωξης εις βάρος του κατακρατούντος γονέα στη χώρα της συνήθους διαμονής του παιδιού, καθώς και λόγω θεωρήσεων εισόδου και μεταναστευτικής νομοθεσίας.

91 Βλ. κεφάλαια 12 και 13 κατωτέρω.

2.1 Χρονικά πλαίσια / Επείγουσες διαδικασίες

- Η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών πρέπει να έχει τον χαρακτήρα του επείγοντος.
- Η διαμεσολάβηση δεν θα πρέπει να συνεπάγεται καθυστέρηση της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης.
- Τα μέρη θα πρέπει να ενημερώνονται για τη δυνατότητα διαμεσολάβησης όσο το δυνατόν νωρίτερα.
- Θα πρέπει να εκτιμάται η καταλληλότητα της εκάστοτε περίπτωσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση.
- Οι υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να μεριμνούν για την οργάνωση συναντήσεων διαμεσολάβησης εντός πολύ σύντομου χρονικού διαστήματος.
- Θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο να κινηθεί η διαδικασία επιστροφής πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης.

- 53 Ο παράγοντας «χρόνος» είναι ζωτικής σημασίας στις υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών. Η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών αποσκοπεί στο να διασφαλίσει την άμεση επιστροφή του παιδιού στο κράτος της συνήθους διαμονής του⁹². Σκοπός της Σύμβασης του 1980 είναι η αποκατάσταση της προτέρας της απαγωγής καταστάσεως το συντομότερο δυνατόν, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι επιβλαβείς συνέπειες της παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης του παιδιού. Η Σύμβαση του 1980 προασπίζει το συμφέρον του παιδιού, δεδομένου ότι δεν επιτρέπει στον έναν από τους δύο γονείς να περιέλθει σε πλεονεκτική θέση με τη θεμελίωση «τεχνητών νομικών δεσμών σε διεθνές επίπεδο, με σκοπό να αποκτήσει την [(αποκλειστική)] επιμέλεια του παιδιού»⁹³.
- 54 Επισημαίνεται ότι, σε υποθέσεις απαγωγής, ο χρόνος λειτουργεί υπέρ του κατακρατούντος γονέα. Όσο περισσότερο μένει το παιδί στη χώρα στην οποία απήχθη χωρίς να επιλύεται η οικογενειακή διαφορά, τόσο πιο δυσχερής καθίσταται η αποκατάσταση της σχέσης του παιδιού με τον αποστερούμενο γονέα. Η καθυστέρηση ενδέχεται να θίγει τα συμφέροντα του αποστερούμενου γονέα, το σημαντικότερο όμως είναι ότι ισοπεδώνει το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί συνεχή επαφή και με τους δύο γονείς, ένα δικαίωμα που κατοχυρώνεται στη ΣΔΠ (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού)⁹⁴.
- 55 Όταν η διαδικασία επιστροφής κινείται μετά την πάροδο ενός έτους από την απαγωγή, η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών παρέχει στο δικαστήριο τη διακριτική ευχέρεια να αρνηθεί την επιστροφή, υπό τον όρο να αποδειχθεί ότι το παιδί έχει ήδη προσαρμοστεί στο νέο του περιβάλλον (άρθρο 12 παράγραφος 2).
- 56 Η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών πρέπει να διεξάγεται ταχύτατα, ανεξάρτητα από το στάδιο στο οποίο γίνεται η προσφυγή. Η παράκαμψη της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών εις βάρος του υπόψη παιδιού είναι ένα μείζον ζήτημα για το οποίο πρέπει να προβλέπονται διασφαλίσεις κατά την προσφυγή σε διαμεσολάβηση⁹⁵. Όσο κι αν είναι προς το συμφέρον όλων να επιχειρηθεί η εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης στη διεθνή οικογενειακή διαφορά, πρέπει να αποτρέπεται η κατάχρηση της διαμεσολάβησης από τον έναν γονέα με σκοπό την κωλυσιεργία.
- 57 Εφόσον υποβληθεί αίτηση επιστροφής παιδιού, οι κεντρικές αρχές δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών θα προσπαθήσουν κατά κανόνα, αφ' ης στιγμής εντοπισθούν τα ίχνη του παιδιού, να επιτύχουν την εκούσια απόδοσή του (άρθρα 7 παράγραφος 2 στοιχείο γ) και 10). Εφόσον υπάρχουν κατάλληλες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών, αυτές θα πρέπει ήδη να προτείνονται σε αυτό το πολύ αρχικό στάδιο. Βλ. επίσης κεφάλαιο 4 κατωτέρω («Πρόσβαση στη διαμεσολάβηση»).

92 Βλ. προοίμιο της Σύμβασης του 1980.

93 Βλ. E. Pérez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention, στο *Actes et documents de la Quatorzième session* (1980), τόμος II, *Child abduction*, Χάγη, Imprimerie Nationale, 1998, σσ. 425-476, καθώς και σ. 428, παράγραφος 11 (διατίθεται επίσης στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Publications»).

94 Βλ. άρθρο 10 παράγραφος 2 της ΣΔΠ.

95 Βλ. επίσης S. Vigers, «Mediating International Child Abduction Cases – The Hague Convention», Hart Publishing, Οξφόρδη, 2011, σσ. 42 κ.ε.

- 58 Πριν από την απόπειρα διαμεσολάβησης, θα πρέπει να εκτιμάται η καταλληλότητα της συγκεκριμένης υπόθεσης απαγωγής παιδιού για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση, ώστε να αποφεύγονται περιττές καθυστερήσεις⁹⁶.
- 59 Οι υπηρεσίες διαμεσολάβησης που προσφέρονται σε υποθέσεις απαγωγής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να οργανώνουν συναντήσεις διαμεσολάβησης μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Αυτό προϋποθέτει μεγάλη ευελιξία εκ μέρους των διαμεσολαβητών. Ο φόρτος εργασίας, πάντως, μπορεί να μειωθεί, εάν υπάρχει μια ομάδα ικανών διαμεσολαβητών οι οποίοι δεσμεύονται να εξυπηρετήσουν ένα σύστημα το οποίο διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα διαμεσολάβησης σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.
- 60 Σε κάποια κράτη, οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχονται ήδη επιτυχώς στο πλαίσιο προγραμμάτων διαμεσολάβησης τα οποία έχουν αναπτυχθεί ειδικά για υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών⁹⁷. Συνήθως οργανώνονται δύο ή τρεις συναντήσεις διαμεσολάβησης, σε διάστημα τουλάχιστον δύο (συχνά συνεχόμενων) ημερών, η κάθε δε συνάντηση διαρκεί έως τρεις ώρες⁹⁸.

96 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον αρχικό έλεγχο, ιδίως όσον αφορά ζητήματα τα οποία μπορούν να επηρεάσουν την καταλληλότητα για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση και το πρόσωπο το οποίο μπορεί να διενεργήσει τον έλεγχο, βλ. ενότητα 4.2.

97 Για παράδειγμα, στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία)**, η μη κυβερνητική οργάνωση «reunite International Child Abduction Centre» (στο εξής «reunite») προσφέρει εξειδικευμένες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών εδώ και πάνω από 10 χρόνια. Βλ. δικτυακό τόπο της reunite στη διεύθυνση < www.reunite.org >. Βλ. επίσης την έκθεση του Οκτωβρίου 2006 με τίτλο «Mediation In International Parental Child Abduction – The reunite Mediation Pilot Scheme» (στο εξής «έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite»), διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.reunite.org/edit/files/Library%20-%20reunite%20Publications/Mediation%20Report.pdf> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Στη **Γερμανία**, η μη κερδοσκοπική οργάνωση MiKK e.V., η οποία ιδρύθηκε το 2008 από τις **γερμανικές** ενώσεις ΒΑΦΜ και ΒΜ, συνεχίζει το έργο των εν λόγω ενώσεων στο πεδίο της «διαμεσολάβησης σε διεθνείς διαφορές που αφορούν γονείς και παιδιά», παρέχοντας μεταξύ άλλων εξειδικευμένες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις απαγωγής που εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης. Επί του παρόντος προσφέρονται υπηρεσίες διαμεσολάβησης στο πλαίσιο τεσσάρων διεθνικών προγραμμάτων συνδιαμεσολάβησης: το πρόγραμμα **Γερμανίας-Πολωνίας** (τέθηκε σε εφαρμογή το 2007), το πρόγραμμα **Γερμανίας-ΗΠΑ** (τέθηκε σε εφαρμογή το 2004), το πρόγραμμα **Γερμανίας-Ηνωμένου Βασιλείου** σε συνεργασία με τη reunite (τέθηκε σε εφαρμογή το 2003/2004) και το πρόγραμμα **Γερμανίας-Γαλλίας**, το οποίο συνεχίζει το έργο του **γαλλογερμανικού** προγράμματος διαμεσολάβησης που οργανώθηκε και χρηματοδοτήθηκε από το **γαλλικό** και το **γερμανικό** υπουργείο Δικαιοσύνης (2003-2006). Έχει δρομολογηθεί και πέμπτο πρόγραμμα διαμεσολάβησης με τη συμμετοχή **γερμανών** και **ισπανών** διαμεσολαβητών, βλ. < www.mikk-ev.de >. Στις **Κάτω Χώρες**, η μη κυβερνητική οργάνωση Centrum Internationale Kinderontvoering (ΙΚΟ) προσφέρει εξειδικευμένες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών που εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης μέσω του Γραφείου Διαμεσολάβησης από την 1η Νοεμβρίου 2009, βλ. < www.kinderontvoering.org >, καθώς και R.G. de Lange-Tegelaar, «Regiezittingen en mediation in internationale kinderonvoeringszaken», *Trema Special*, αριθ. 33, 2010, σσ. 486, 487.

98 Βλ. για παράδειγμα τις υπηρεσίες διαμεσολάβησης που παρέχει στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία)** η reunite (< www.reunite.org >), καθώς και την έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (ό.π. υποσημείωση 97), σ. 11. Βλ. επίσης τις υπηρεσίες διαμεσολάβησης που παρέχει στη **Γερμανία** η οργάνωση MiKK e.V., καθώς και S. Kiesewetter και C.C. Paul, «Family Mediation in an International Context: Cross-Border Parental Child Abduction, Custody and Access Conflicts: Traits and Guidelines», στο C.C. Paul και S. Kiesewetter (επιμ.), *Cross-Border Family Mediation – International Parental Child Abduction, Custody and Access Cases*, Wolfgang Metzner Verlag, 2011, σσ. 39 κ.ε. Βλ. επίσης για τις **Κάτω Χώρες**, ολλανδικό πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης με τρεις τρίωρες συναντήσεις στη διάρκεια δύο ημερών, καθώς και I. Bakker, R. Verwijns κ.ά., *Evaluatie Pilot Internationale Kinderontvoering*, Ιούλιος 2010, σ. 77.

- 61 Θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο να κινηθεί η διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης. Έχει φανεί από την εμπειρία πολλών χωρών η αποτελεσματικότητα της άμεσης κίνησης της διαδικασίας επιστροφής, ακολουθούμενη, εφόσον κρίνεται αναγκαίο⁹⁹, από αναστολή της διαδικασίας με σκοπό την προσφυγή σε διαμεσολάβηση¹⁰⁰. Η εν λόγω προσέγγιση προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα¹⁰¹:
- α) Μπορεί να δώσει περισσότερα κίνητρα στον κατακρατούντα γονέα, ώστε να καταβάλει προσπάθεια για την εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης, εφόσον βρίσκεται αντιμέτωπος με μια πολύ συγκεκριμένη εναλλακτική – τη δικαστική οδό.
 - β) Δίνει στο δικαστήριο τη δυνατότητα να τάξει σαφή προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να έχουν διεξαχθεί οι συναντήσεις διαμεσολάβησης. Έτσι αποφεύγεται η κατάχρηση της διαμεσολάβησης ως παρελκυστική τακτική και ο κατακρατών γονέας δεν περιέρχεται σε πλεονεκτική θέση αξιοποιώντας το άρθρο 12 παράγραφος 2 της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών.
 - γ) Δίνει στο δικαστήριο τη δυνατότητα να λάβει τα αναγκαία μέτρα προστασίας, ώστε να αποτραπεί η μετακίνηση του παιδιού από τον κατακρατούντα γονέα σε τρίτη χώρα ή η φυγοδικία.
 - δ) Η πιθανή παρουσία του αποστερούμενου γονέα στη χώρα στην οποία απήχθη το παιδί, για να παραστεί στην ακροαματική διαδικασία δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, μπορεί να αξιοποιηθεί ώστε να προγραμματιστεί μια σύντομη σειρά διά ζώσης συναντήσεων διαμεσολάβησης, χωρίς να επιβαρύνεται με πρόσθετες δαπάνες μετακίνησης ο αποστερούμενος γονέας.
 - ε) Το επιληφθέν δικαστήριο έχει τη δυνατότητα, ανάλογα με την αρμοδιότητά του, να προβεί σε προσωρινή ρύθμιση της επικοινωνίας του αποστερούμενου γονέα με το παιδί, με την οποία αποτρέπεται η αποξένωση και η οποία ενδέχεται να έχει θετική επίδραση και στη διαδικασία διαμεσολάβησης αυτή καθαυτή.
 - στ) Μπορεί να προβλέπεται χρηματοδότηση της διαμεσολάβησης, εφόσον γίνεται παραπομπή από το δικαστήριο.
 - ζ) Πέραν αυτού, το γεγονός ότι τα μέρη θα έχουν κατά πάσα πιθανότητα ήδη εξειδικευμένους δικηγόρους στο στάδιο αυτό συντελεί στο να διασφαλίζεται η πρόσβαση των μερών στις συναφείς νομικές πληροφορίες κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης.
 - η) Τέλος, παρέχει στο δικαστήριο τη δυνατότητα να δώσει συνέχεια στο αποτέλεσμα της διαμεσολάβησης και να διασφαλίσει τη νομική ισχύ της συμφωνίας στην έννομη τάξη του κράτους στο οποίο απήχθη το παιδί, ενσωματώνοντας τη συμφωνία σε διαταγή δικαστηρίου ή προβαίνοντας σε άλλες ενέργειες¹⁰². Το δικαστήριο επικουρεί επίσης στο να διασφαλιστεί η νομική ισχύς της συμφωνίας και στην άλλη οικεία δικαιοδοσία.
- 62 Παρά ταύτα, υπάρχει και διαφορετική απάντηση στο ερώτημα του πότε πρέπει να κινείται η διαδικασία επιστροφής όταν παρέχεται η δυνατότητα διαμεσολάβησης. Ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο έχει οργανωθεί η διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης στην οικεία έννομη τάξη και ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης, μπορεί να επιλέγεται η έναρξη διαμεσολάβησης πριν κινηθεί η διαδικασία επιστροφής. Στην Ελβετία, για παράδειγμα, ο εφαρμοστικός νόμος της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών προβλέπει ρητά τη δυνατότητα της κεντρικής αρχής να κινήσει διαδικασίες συνδιαλλαγής ή διαμεσολάβησης

99 Στα κράτη στα οποία δεν κηρύσσεται αναστολή της διαδικασίας επιστροφής λόγω διαμεσολάβησης συγκαταλέγονται, ενδεικτικά, η **Γαλλία**, η **Γερμανία** και οι **Κάτω Χώρες**. Στη **Γερμανία** και τις **Κάτω Χώρες**, η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής αποτελεί τμήμα της δικαστικής διαδικασίας, η διαμεσολάβηση δηλαδή λαμβάνει χώρα στο σύντομο χρονικό διάστημα των 2-3 εβδομάδων που μεσολαβεί έως την (επόμενη) δικάσιμο. Ως εκ τούτου, δεν είναι αναγκαία στα εν λόγω κράτη η αναστολή της διαδικασίας. Στη **Γαλλία**, η διαμεσολάβηση διεξάγεται ως παράλληλη, πλην όμως ανεξάρτητη διαδικασία από τη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης. Αυτό σημαίνει ότι η διαδικασία επιστροφής ακολουθεί το σύνθετο χρονοδιάγραμμα, ασχέτως εάν βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία διαμεσολάβησης ή όχι. Εφόσον επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός με την παράλληλη διαδικασία της διαμεσολάβησης, αυτός μπορεί ανά πάσα στιγμή να εισαχθεί στη διαδικασία επιστροφής.

100 Για παράδειγμα, **Γερμανία** και **Ηνωμένο Βασίλειο**. Βλ. επίσης S. Vigers, *Mediating International Child Abduction Cases – The Hague Convention* (ό.π. υποσημείωση 95), σσ. 45 κ.ε.

101 Βλ. επίσης S. Vigers, *Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και αναλόγων μέσων* (ό.π. υποσημείωση 11), 2.4, σ. 10.

102 Για το ζήτημα της κήρυξης της εκτελεστότητας της συμφωνίας και το ζήτημα της δικαιοδοσίας, βλ. κεφάλαια 12 και 13 κατωτέρω.

πριν κινήσει τη διαδικασία επιστροφής¹⁰³. Πέραν αυτού, στον ελβετικό εφαρμοστικό νόμο δίνεται έμφαση στη σημασία της απόπειρας φιλικού διακανονισμού της διαφοράς, καθώς απαιτείται από το δικαστήριο, μόλις επιληφθεί διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, να κινήσει διαδικασία διαμεσολάβησης ή συνδιαλλαγής, εάν δεν το έχει ήδη πράξει η κεντρική αρχή¹⁰⁴.

- 63 Ανεξαρτήτως του εάν οι διαδικασίες διαμεσολάβησης ή ανάλογες διαδικασίες σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών που εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών κινούνται πριν ή μετά από την κίνηση της διαδικασίας επιστροφής, είναι εξαιρετικά σημαντικό τα συμβαλλόμενα κράτη να λαμβάνουν μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες διαμεσολάβησης ή ανάλογες διαδικασίες διεξάγονται εντός πολύ σαφών και περιορισμένων χρονικών ορίων.
- 64 Όσον αφορά το εύρος της διαμεσολάβησης, πρέπει να σταθμίζεται αφενός η ανάγκη να παρασχεθεί στα μέρη επαρκής χρόνος για τη μεταξύ τους επικοινωνία και, αφετέρου, η ανάγκη να μην προκληθεί καθυστέρηση σε πιθανή διαδικασία επιστροφής¹⁰⁵.

2.2 Στενή συνεργασία με τις διοικητικές / δικαστικές αρχές

→ Οι διαμεσολαβητές και οι οργανώσεις διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να συνεργάζονται στενά με τις κεντρικές αρχές και τα δικαστήρια.

- 65 Οι διαμεσολαβητές και οι οργανώσεις διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να συνεργάζονται στενά με τις κεντρικές αρχές και τα δικαστήρια, σε υπηρεσιακό επίπεδο, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η ταχεία και αποτελεσματική επίλυση της διαφοράς. Οι διαμεσολαβητές θα πρέπει να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, προκειμένου οι οργανωτικές πτυχές της διαδικασίας διαμεσολάβησης να χαρακτηρίζονται από τη μέγιστη δυνατή διαφάνεια και, παράλληλα, να διασφαλίζεται το απόρρητο της διαμεσολάβησης. Π.χ., θα πρέπει να γνωστοποιούν στην κεντρική αρχή και στο επιληφθέν δικαστήριο κατά πόσον η συγκεκριμένη υπόθεση θα υπαχθεί σε διαμεσολάβηση. Επίσης, θα πρέπει να γνωστοποιούν την περάτωση ή τη διακοπή της διαμεσολάβησης. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να διαβιβάζονται άμεσα προς την κεντρική αρχή και το επιληφθέν δικαστήριο. Ως εκ τούτου, σκόπιμο είναι σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών η κεντρική αρχή ή/και το αρμόδιο δικαστήριο να διατηρούν στενή επαφή με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε διοικητικό επίπεδο¹⁰⁶.

2.3 Περισσότερες της μίας έννομες τάξεις – Εκτελεστότητα της συμφωνίας σε αμφοτέρους ή όλες τις οικείες δικαιοδοσίες

→ Οι διαμεσολαβητές θα πρέπει να έχουν επίγνωση ότι η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών διεξάγεται στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης δύο ή περισσότερων έννομων τάξεων και του εφαρμοστέου διεθνούς νομικού πλαισίου.

→ Τα μέρη θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις συναφείς νομικές πληροφορίες.

103 Βλ. άρθρο 4 του ελβετικού ομοσπονδιακού νόμου της 21ης Δεκεμβρίου 2007 περί της διεθνούς απαγωγής παιδιών και των Συμβάσεων της Χάγης για την προστασία των παιδιών και των ενηλίκων, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2009 [*Bundesgesetz über internationale Kindesentführung und die Haager Übereinkommen zum Schutz von Kindern und Erwachsenen (BG-KKE) vom 21 Dezember 2007*], διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/211.222.32.de.pdf> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012), ανεπίσημη αγγλική μετάφραση διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.admin.ch/ch/e/rs/2/211.222.32.en.pdf> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Βλ. επίσης A. Bucher, «The new Swiss Federal Act on International Child Abduction», *Journal of PIL*, 2008, σσ. 139 κ.ε, σ. 147.

104 Άρθρο 8 του ελβετικού ομοσπονδιακού νόμου της 21ης Δεκεμβρίου 2007.

105 Βλ. κεφάλαιο 5 κατωτέρω. Βλ. επίσης Συμπεράσματα και συστάσεις της 4ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 34), σύσταση αριθ. 1.11, «Τα μέτρα που λαμβάνονται για να διευκολύνουν την εξασφάλιση της εκούσιας απόδοσης του παιδιού ή τον φιλικό διακανονισμό της διαφοράς δεν θα πρέπει να έχουν ως συνέπεια περιττή καθυστέρηση της διαδικασίας επιστροφής», η οποία επαναλαμβάνεται στα συμπεράσματα και τις συστάσεις της 5ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ομοίως), σύσταση αριθ. 1.3.1.

106 Για παράδειγμα, στη Γερμανία η κεντρική αρχή έχει συνάψει σύμβαση συνεργασίας με την εξειδικευμένη οργάνωση διαμεσολάβησης MiKK e.V., η οποία περιέχει μεταξύ άλλων και όρους περί ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών σε υπηρεσιακό επίπεδο.

- 66 Ιδιαίτερες δυσκολίες στη διαδικασία διαμεσολάβησης αυτή καθαυτή ενδέχεται να προκύψουν από το γεγονός ότι εμπλέκονται περισσότερες της μίας έννομες τάξεις. Συνεπώς, για να εξευρεθεί βιώσιμη λύση για τα μέρη η οποία να μπορεί να αποκτήσει νομική ισχύ, είναι σημαντικό να συνεκτιμάται η νομοθεσία αμφοτέρων ή όλων των οικείων έννομων τάξεων, καθώς και περιφερειακές ή διεθνείς πράξεις που έχουν εφαρμογή στην υπόθεση.
- 67 Επισημάνθηκαν ήδη στην ενότητα 1.2 ανωτέρω οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν, όταν τα μέρη βασίζονται σε διαμεσολαβούμενη συμφωνία η οποία δεν μπορεί να αποκτήσει νομική ισχύ στις οικίες δικαιοδοσίες. Οι διαμεσολαβητές οι οποίοι διαμεσολαβούν σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά έχουν την ευθύνη να επιστήσουν την προσοχή των μερών στη σημασία τού να γνωρίζουν τις συναφείς νομικές πληροφορίες και να συμβουλευούνται εξειδικευμένους δικηγόρους. Τονίζεται εν προκειμένω ότι οι διαμεσολαβητές, ακόμη και όσοι διαθέτουν την απαιτούμενη εξειδικευμένη νομική κατάρτιση, δεν είναι σε θέση να παράσχουν νομικές συμβουλές στα μέρη.
- 68 Οι νομικές πληροφορίες έχουν ιδιαίτερη σημασία για δύο λόγους: αφενός για το περιεχόμενο της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας, το οποίο θα πρέπει να συνάδει με τις απαιτήσεις του νόμου και, αφετέρου, για τη διαδικασία με την οποία θα καταστεί νομικά δεσμευτική η διαμεσολαβούμενη συμφωνία στις δύο ή περισσότερες οικείες έννομες τάξεις. Τα δύο αυτά ζητήματα είναι αλληλένδετα.
- 69 Τα μέρη θα πρέπει να κατανοήσουν ότι ενδέχεται να χρειάζονται εξειδικευμένες νομικές συμβουλές όσον αφορά την προσέγγιση των οικείων έννομων τάξεων στο εφαρμοστέο δίκαιο επί των θεμάτων τα οποία ρυθμίζονται με τη διαμεσολάβηση. Ενδέχεται να τίθενται περιορισμοί στην αυτονομία των γονέων, όσον αφορά συμφωνίες περί επιμέλειας τέκνων και επικοινωνίας με αυτά, υπό την έννοια ότι ο νόμος μπορεί να προβλέπει υποχρεωτική έγκριση οιασδήποτε συμφωνίας του είδους αυτού από το δικαστήριο, για να διασφαλίζονται τα συμφέροντα του παιδιού¹⁰⁷. Ταυτόχρονα, οι γονείς θα πρέπει να κατανοήσουν ότι, αφ' ης στιγμής η διαμεσολαβούμενη συμφωνία αποκτήσει νομική ισχύ στη μία δικαιοδοσία, ενδέχεται να απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες για να αποκτήσει νομική ισχύ και στην άλλη ή στις άλλες οικείες δικαιοδοσίες¹⁰⁸.
- 70 Τα μέρη, σε ιδανικές συνθήκες, θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις συναφείς νομικές πληροφορίες καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας διαμεσολάβησης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο πολλοί διαμεσολαβητές που εργάζονται στον τομέα της διεθνούς απαγωγής παιδιών παρακινούν τα μέρη να έχουν εξειδικευμένους νομικούς παραστάτες καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας διαμεσολάβησης. Οι συναφείς πληροφορίες μπορεί επίσης να παρέχονται από τις κεντρικές αρχές ή τα κεντρικά σημεία επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση¹⁰⁹.

2.4 Διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές καταβολές

→ Η διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές θα πρέπει να συνεκτιμά δεόντως τυχόν διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές καταβολές των μερών.

- 71 Μία από τις ιδιαίτερες προκλήσεις της διαμεσολάβησης σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές εν γένει έγκειται στο γεγονός ότι τα μέρη συχνά έχουν διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές καταβολές. Οι αξίες και οι προσδοκίες τους όσον αφορά ποικίλες πτυχές της άσκησης της γονικής ευθύνης, π.χ. όσον αφορά τη μόρφωση των παιδιών, ενδέχεται να διαφέρουν παντελώς¹¹⁰. Οι πολιτισμικές και θρησκευτικές καταβολές των μερών δεν αποκλείεται να επηρεάζουν και τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούν μεταξύ τους και με τον διαμεσολαβητή¹¹¹. Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να έχει

107 Βλ. κεφάλαιο 12.

108 Βλ. κεφάλαια 12 και 13.

109 Για τον ρόλο των κεντρικών αρχών και άλλων φορέων όσον αφορά την παροχή της εν λόγω πληροφόρησης, καθώς και για το ρόλο των δικηγόρων των μερών, βλ. ενότητα 4.1 κατωτέρω.

110 Βλ. ενδεικτικά Κ.Κ. Kovach, *Mediation in a nutshell*, St. Paul, 2003, σσ. 55, 56, D. Ganancia, «La médiation familiale internationale», *Èrès*, Ramonville Saint-Agne 2007, σσ. 132 κ.ε., R. Chouchani Hatem, «La différence culturelle vécue au quotidien dans les couples mixtes franco-libanais», *Revue Scientifique de LAIFI*, τόμος 1, αριθ. 2, φθινόπωρο 2007, σσ. 43-71, K. Kriegel, «Interkulturelle Aspekte und ihre Bedeutung in der Mediation», στο S. Kiesewetter και C.C. Paul (επιμ.), *Mediation bei internationalen Kindschaftskonflikten – Rechtliche Grundlagen, Interkulturelle Aspekte, Handwerkszeug für Mediatoren, Einbindung ins gerichtliche Verfahren, Muster und Arbeitshilfen*, Verlag C.H. Beck, 2009, σσ. 91-104, M.A. Kucinski, «Culture in International Parental Kidnapping Mediations», *Pepperdine Dispute Resolution Law Journal*, 2009, σσ. 555-582, σ. 558 κ.ε.

111 Βλ. ενδεικτικά Κ.Κ. Kovach (ό.π. υποσημείωση 110), ο οποίος επισημαίνει ότι η βλεμματική επαφή σε κάποιους πολιτισμούς μπορεί να θεωρείται προσβλητική ή ένδειξη έλλειψης σεβασμού, ενώ στον δυτικό κόσμο, αντιθέτως, θεωρείται κατά κανόνα ένδειξη ενεργού ακρόασης. D. Ganancia, «La médiation familiale internationale» (ομοίως), 132 κ.ε.

επίγνωση ότι η οικογενειακή διαφορά ενδέχεται εν μέρει να οφείλεται σε παρανοήσεις, λόγω μη αναγνώρισης των πολιτισμικών διαφορών της άλλης πλευράς¹¹².

- 72 Οι διαμεσολαβητές που αναλαμβάνουν παρόμοιες υποθέσεις θα πρέπει να έχουν καλή γνώση των πολιτισμικών και θρησκευτικών καταβολών των μερών¹¹³. Προς τούτο απαιτείται ειδική κατάρτιση¹¹⁴. Οσάκις τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν εξειδικευμένους διαμεσολαβητές, σκόπιμο είναι να επιλέγονται διαμεσολαβητές με άριστη γνώση των πολιτισμικών και θρησκευτικών καταβολών αμφότερων των μερών ή διαμεσολαβητές οι οποίοι έχουν τις ίδιες καταβολές με το ένα μέρος και άριστη γνώση των πολιτισμικών και θρησκευτικών καταβολών του άλλου μέρους.
- 73 Ένα μοντέλο το οποίο έχει εφαρμοστεί επιτυχώς σε ορισμένα προγράμματα διαμεσολάβησης και έχει αναπτυχθεί ειδικά για υποθέσεις διασυνοριακής απαγωγής παιδιών από γονείς που κατάγονται από διαφορετικά κράτη είναι αυτό της «διεθνικής» διαμεσολάβησης¹¹⁵. Στο συγκεκριμένο μοντέλο, η απαίτηση να διαθέτουν οι διαμεσολαβητές καλή γνώση των πολιτισμικών καταβολών των μερών πληρείται μέσω της συνδιαμεσολάβησης, η οποία διεξάγεται από δύο διαμεσολαβητές από τα δύο οικεία κράτη, καθένας εκ των οποίων διαθέτει γνώση της άλλης κουλτούρας. Εν προκειμένω, ο όρος «διεθνικός» θα μπορούσε να θεωρηθεί συνώνυμος του όρου «διπολιτισμικός». Είναι πάντως σημαντικό να τονιστεί ότι οι διαμεσολαβητές είναι ουδέτεροι και αμερόληπτοι, και δεν εκπροσωπούν ούτε το ένα ούτε το άλλο μέρος¹¹⁶.

2.5 Γλωσσικές δυσκολίες

→ Κατά τη διαμεσολάβηση το κάθε μέρος θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει μια γλώσσα την οποία μιλά με ευχέρεια.

- 74 Μία ακόμη πρόκληση για τη διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές προκύπτει όταν τα μέρη έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα. Όταν τα μέρη έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα, στη διάρκεια της διαμεσολάβησης, προσωρινά τουλάχιστον, ενδέχεται να προτιμά ο καθένας να μιλά τη δική του γλώσσα. Αυτό μπορεί να συμβεί ακόμη και όταν ένα από τα μέρη κατέχει άριστα τη γλώσσα του άλλου ή μιλά με ευχέρεια μια γλώσσα διαφορετική από τη μητρική του στο καθημερινό πλαίσιο της σχέσης τους. Στις συναισθηματικά φορτισμένες συνθήκες της συζήτησης για τη διαφορά τους, τα μέρη μπορεί απλώς να προτιμούν να μιλήσουν στη μητρική τους γλώσσα, γεγονός το οποίο μπορεί να τους δημιουργεί αίσθημα ισοτιμίας.
- 75 Υπάρχουν, πάντως, και περιπτώσεις στις οποίες μέρη τα οποία έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα αισθάνονται πιο άνετα όταν μιλούν μια τρίτη γλώσσα στη διάρκεια της διαμεσολάβησης, η οποία δεν είναι η μητρική γλώσσα κανενός εκ των δύο μερών, ή περιπτώσεις στις οποίες ένα μέρος είναι πρόθυμο να μιλήσει στη γλώσσα του άλλου. Σε κάθε περίπτωση, ο διαμεσολαβητής πρέπει να έχει επίγνωση του αυξημένου κινδύνου παρανοήσεων λόγω γλωσσικών δυσκολιών.
- 76 Η επιθυμία των μερών όσον αφορά τη γλώσσα ή τις γλώσσες που θα χρησιμοποιηθούν στη διαμεσολάβηση πρέπει να γίνεται σεβαστή, στο μέτρο του δυνατού. Σε ιδανικές συνθήκες, τις γλώσσες αυτές θα πρέπει να τις κατανοεί και να τις μιλά και ο ίδιος ο διαμεσολαβητής ή οι διαμεσολαβητές¹¹⁷. Η συνδιαμεσολάβηση δίνει τη δυνατότητα συμμετοχής διαμεσολαβητών οι οποίοι έχουν την ίδια μητρική γλώσσα με κάποιο από τα μέρη και άριστη ή καλή γνώση της εκάστοτε άλλης γλώσσας (πρόκειται για τη λεγόμενη «δίγλωσση» συνδιαμεσολάβηση)¹¹⁸. Η συνδιαμεσολάβηση μπορεί να διεξαχθεί και με συμμετοχή ενός διαμεσολαβητή ο οποίος μιλά τη μητρική γλώσσα ενός εκ των μερών και ενός διαμεσολαβητή ο οποίος έχει άριστη γνώση και των δύο γλωσσών. Στην περίπτωση αυτή, πάντως, ο διαμεσολαβητής που μιλά και τις δύο γλώσσες παίζει εν μέρει ρόλο διερμηνέα.

112 Βλ. Κ.Κ. Kovach (ό.π. υποσημείωση 110), σ. 56.

113 Βλ. επίσης ενότητα 6.1.8 κατωτέρω.

114 Βλ. κεφάλαιο 3 σχετικά με την κατάρτιση του διαμεσολαβητή.

115 Πρόγραμμα διεθνικής επαγγελματικής διαμεσολάβησης **Γαλλίας-Γερμανίας** (2003-2006), πρόγραμμα διεθνικής διαμεσολάβησης **ΗΠΑ-Γερμανίας**, πρόγραμμα διεθνικής διαμεσολάβησης **Πολωνίας-Γερμανίας**. Βλ. επίσης ενότητα 6.2.3 κατωτέρω.

116 Βλ. επίσης κεφάλαιο 6, ενότητα 6.2.3 κατωτέρω.

117 Βλ. επίσης ενότητα 3.3 σχετικά με τους καταλόγους διαμεσολαβητών.

118 Τα προγράμματα διεθνικής διαμεσολάβησης που αναφέρονται στην υποσημείωση 115 ανωτέρω είναι όλα δίγλωσσα.

- 77 Το να παρέχεται στα μέρη η δυνατότητα απευθείας επικοινωνίας στη γλώσσα της προτίμησής τους στη διάρκεια της διαμεσολάβησης είναι σαφώς η καλύτερη επιλογή, ενίοτε όμως αυτό δεν είναι εφικτό. Η επικοινωνία στη γλώσσα της προτίμησης των μερών μπορεί επίσης να διευκολυνθεί με τη χρήση διερμηνείας. Όταν παρέχεται η δυνατότητα διερμηνείας, ο διερμηνέας πρέπει να επιλέγεται με προσοχή, να έχει προετοιμαστεί αρκούντως και να έχει επίγνωση των εξαιρετικά λεπτών ζητημάτων που θα συζητηθούν και της συναισθηματικής φόρτισης που επικρατεί κατά τη διαμεσολάβηση, ώστε να μη δημιουργήσει πρόσθετο κίνδυνο παρανοήσεων και θέσει σε κίνδυνο τον φιλικό διακανονισμό. Πέραν αυτού, οι διασφαλίσεις σχετικά με το απόρρητο των λεγομένων στη διάρκεια της διαμεσολάβησης πρέπει να επεκταθούν, ώστε να καλύπτουν και τους διερμηνείς¹¹⁹.

2.6 Απόσταση

→ Κατά την οργάνωση της συνάντησης διαμεσολάβησης θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η γεωγραφική απόσταση που χωρίζει τα μέρη, καθώς και οι όροι που συμφωνούνται στη διαμεσολαβούμενη συμφωνία.

- 78 Μια άλλη πρόκληση για τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών είναι η γεωγραφική απόσταση που χωρίζει τα μέρη. Η απόσταση ανάμεσα στο κράτος της συνήθους κατοικίας του παιδιού, όπου διαμένει ο αποστερούμενος γονέας, και το κράτος στο οποίο μετακινήθηκε το παιδί μπορεί να είναι τεράστια.
- 79 Η απόσταση μπορεί να επηρεάζει αφενός τις πρακτικές διευθετήσεις των συναντήσεων διαμεσολάβησης και, αφετέρου, το περιεχόμενο της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας αυτής καθαυτής, στην οποία θα πρέπει να συνεκτιμάται το ενδεχόμενο οι γονείς να συνεχίσουν και στο μέλλον να ζουν σε κράτη που απέχουν σημαντικά το ένα από το άλλο. Αυτό μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, εάν ο αποστερούμενος γονέας συμφωνήσει στη μετοικεσία του παιδιού μαζί με τον κατακρατούντα γονέα, ή σε περιπτώσεις στις οποίες το παιδί επιστρέφει στο κράτος συνήθους διαμονής, όμως ο άλλος γονέας αποφασίζει να παραμείνει σε άλλο κράτος.
- 80 Όσον αφορά την οργάνωση της συνάντησης διαμεσολάβησης, η απόσταση μεταξύ των μερών και το πιθανό μεγάλο κόστος των εισιτηρίων θα επηρεάσουν την απάντηση στο ερώτημα του καταλληλότερου τόπου διεξαγωγής της διαμεσολάβησης και του κατά πόσον η διαμεσολάβηση πρέπει να είναι άμεση ή έμμεση. Και τα δύο αυτά ζητήματα εξετάζονται αναλυτικά κατωτέρω (ο τόπος διεξαγωγής της διαμεσολάβησης στην ενότητα 4.4 και το ζήτημα της άμεσης ή έμμεσης διαμεσολάβησης στην ενότητα 6.2). Ασφαλώς, τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας όπως η σύνδεση μέσω βίντεο ή η επικοινωνία μέσω Διαδικτύου μπορούν να διευκολύνουν τη διαμεσολάβηση¹²⁰.
- 81 Όσον αφορά το περιεχόμενο τυχόν συμφωνίας η οποία θα επιτρέπει τη διασυννοριακή άσκηση του δικαιώματος επιμέλειας ή/και επικοινωνίας, όταν δηλαδή οι γονείς αποφασίζουν να ζήσουν σε διαφορετικές χώρες, θα πρέπει να συνεκτιμούνται δεόντως η γεωγραφική απόσταση αλλά και τα συνεπακόλουθα έξοδα ταξιδιού. Οι όροι που συμφωνούνται θα πρέπει να είναι ρεαλιστικοί και εφικτοί από άποψη χρόνου και κόστους. Το θέμα αυτό εξετάζεται περαιτέρω στο κεφάλαιο 11 («Δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη»).

2.7 Ζητήματα θεωρήσεων εισόδου και μεταναστευτικής νομοθεσίας

- Θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα ενδεικνύόμενα μέτρα, ώστε να διευκολύνεται ο γονέας ο οποίος επιθυμεί να παραστεί σε διά ζώσης συνάντηση διαμεσολάβησης σε άλλο κράτος να προμηθευθεί τα αναγκαία ταξιδιωτικά έγγραφα, π.χ. θεώρηση εισόδου.**
- Θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα ενδεικνύόμενα μέτρα, ώστε να διευκολύνεται ο γονέας ο οποίος χρειάζεται να εισέλθει σε άλλη χώρα, για να ασκήσει το δικαίωμα επιμέλειας ή επικοινωνίας με το παιδί του να προμηθευθεί τα αναγκαία ταξιδιωτικά έγγραφα, π.χ. θεώρηση εισόδου.**
- Η κεντρική αρχή θα πρέπει να λαμβάνει κάθε ενδεικνύόμενο μέτρο, για να βοηθά τους γονείς να προμηθευθούν τα αναγκαία έγγραφα, είτε παρέχοντας πληροφορίες και συμβουλές, είτε παρέχοντας εξειδικευμένες υπηρεσίες.**

119 Σχετικά με το απόρρητο, βλ. ενότητα 6.1.5 κατωτέρω.

120 Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα 4.4 κατωτέρω.

- 82 Οι υποθέσεις διεθνών οικογενειακών διαφορών συνήθως δυσχεραίνονται περαιτέρω λόγω ζητημάτων που άπτονται των θεωρήσεων εισόδου και της μεταναστευτικής νομοθεσίας. Προκειμένου να προάγουν τον φιλικό διακανονισμό των διεθνών οικογενειακών διαφορών, τα κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα με τα οποία θα διασφαλίζεται η δυνατότητα του αποστερούμενου γονέα να προμηθευθεί τα αναγκαία ταξιδιωτικά έγγραφα για να παραστεί σε συνάντηση διαμεσολάβησης στο κράτος στο οποίο απήχθη το παιδί ή/και σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου¹²¹. Ταυτόχρονα, τα κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα με τα οποία θα διευκολύνεται ο κατακρατών γονέας να προμηθευθεί τα αναγκαία ταξιδιωτικά έγγραφα, προκειμένου να εισέλθει εκ νέου στο κράτος συνήθους διαμονής του παιδιού, για να παραστεί σε συνάντηση διαμεσολάβησης ή/και σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου¹²².
- 83 Η χορήγηση ταξιδιωτικών εγγράφων ενδέχεται επίσης να συντελέσει σημαντικά στο αποτέλεσμα της δίκης ή της διαμεσολάβησης σε διεθνή οικογενειακή διαφορά. Όταν για παράδειγμα διατάσσεται η επιστροφή του παιδιού με τη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, ο κατακρατών γονέας μπορεί να χρειάζεται ταξιδιωτικά έγγραφα για την εκ νέου είσοδό του στο κράτος συνήθους διαμονής του παιδιού μαζί με το παιδί. Τα κράτη θα πρέπει να διευκολύνουν τη χορήγηση των αναγκαίων ταξιδιωτικών εγγράφων σε ανάλογες περιπτώσεις. Το ίδιο ισχύει και στις περιπτώσεις στις οποίες ο κατακρατών γονέας αποφασίζει την εκούσια απόδοση του παιδιού, όπως και στις περιπτώσεις στις οποίες η επιστροφή του παιδιού και του γονέα συμφωνείται κατόπιν διαμεσολάβησης. Επιπλέον, τα ζητήματα θεωρήσεων εισόδου και μεταναστευτικής νομοθεσίας δεν πρέπει να αποτελούν πρόσκομμα για τη διασυνωριακή άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας. Αντιθέτως, θα πρέπει να διασφαλίζεται το δικαίωμα του παιδιού να έχει επικοινωνία και με τους δύο γονείς του, το οποίο εξάλλου κατοχυρώνεται και στη ΣΔΠ¹²³.
- 84 Η κεντρική αρχή θα πρέπει να βοηθά τους γονείς να προμηθεύονται τα αναγκαία ταξιδιωτικά έγγραφα χωρίς καθυστέρηση, παρέχοντάς τους πληροφορίες και συμβουλές ή συνδράμοντάς τους στην υποβολή αίτησης για τυχόν αναγκαία θεώρηση εισόδου¹²⁴.

2.8 Ποινική δίωξη του κατακρατούντος γονέα

- Κατά τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη τυχόν ποινική δίωξη που ασκήθηκε εις βάρος τού κατακρατούντος γονέα στη χώρα από την οποία απήχθη το παιδί.
- Εάν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, το θέμα πρέπει να συζητηθεί στη διάρκεια της διαμεσολάβησης. Ενδέχεται να απαιτηθεί η στενή συνεργασία των αρμόδιων δικαστικών και διοικητικών αρχών, ώστε να διασφαλιστεί ότι η συμφωνία που προέκυψε από τη διαμεσολάβηση δεν θα δυναμιτιστεί από την εκκρεμή ποινική δίωξη.

121 Για πληροφορίες σχετικά με τυχόν βοήθεια που παρέχεται σε θέματα θεωρήσεων εισόδου και άδειας διαμονής, βλ. τα Δελτία Πληροφοριών για τις διάφορες χώρες τα οποία συνέταξε το Μόνιμο Γραφείο δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και τα οποία οριστικοποιήθηκαν το 2011 (διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»), υποενότητες 10.3 j) και 10.7 l).

122 Βλ. επίσης συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 31.

123 Βλ. επίσης τον Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνωριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16), ενότητα 4.4, σσ. 21, 22.

124 Στο ίδιο. Βλ. επίσης συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 31:

«Οσάκις υπάρχει ένδειξη ότι η νομοθεσία περί μετανάστευσης ενδέχεται να δυσχεραίνει την επιστροφή (αλλοδαπού) παιδιού ή κατακρατούντος γονέα στο κράτος που υποβάλλει την αίτηση ή την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας ή επαφής, η κεντρική αρχή οφείλει να ανταποκρίνεται άμεσα σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών προκειμένου να χορηγηθεί στο πρόσωπο από τις αρμόδιες αρχές της δικαιοδοσίας της αμελλήτι κάθε είδους αναγκαία άδεια ή θεώρηση εισόδου. Τα κράτη θα πρέπει να ενεργούν με τη μέγιστη δυνατή ταχύτητα κατά την έκδοση αδειών ή θεωρήσεων εισόδου προς τον σκοπό αυτόν και θα πρέπει να ευαισθητοποιήσουν τις εθνικές αρχές μετανάστευσης ως προς τον ζωτικής σημασίας ρόλο τον οποίο διαδραματίζουν για την επίτευξη των στόχων της Σύμβασης του 1980».

- 85 Παρότι η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ασχολείται μόνο με τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, η ποινική δίωξη του κατακρατούντος γονέα στη χώρα συνήθους διαμονής του παιδιού ενδέχεται να επηρεάσει τη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης του 1980¹²⁵. Η δίωξη μπορεί να ασκηθεί με την κατηγορία της απαγωγής παιδιού, της μη συμμόρφωσης προς απόφαση δικαστηρίου ή της παράνομης έκδοσης διαβατηρίου. Εφόσον εκκρεμεί ποινική δίωξη στο κράτος της συνήθους διαμονής του παιδιού προ της απαγωγής, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αίτησης επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης δύναται –σε συγκεκριμένες περιστάσεις– να αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού. Αυτό συμβαίνει κυρίως όταν ο απαγωγέας είναι το πρόσωπο που έχει τη φροντίδα του παιδιού και η διαταγή επιστροφής θα είχε ως αποτέλεσμα τον χωρισμό του παιδιού από το πρόσωπο που έχει τη φροντίδα του¹²⁶, ο δε χωρισμός αυτός, λόγω της ηλικίας του παιδιού ή άλλων περιστάσεων, θα αποτελούσε σοβαρό κίνδυνο έκθεσης του παιδιού σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία κατά την έννοια του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της Σύμβασης του 1980¹²⁷.
- 86 Τα μέσα για την άσκηση ποινικής δίωξης εις βάρος του κατακρατούντος γονέα και ο βαθμός στον οποίο ο αποστερούμενος γονέας δύναται να επηρεάσει την άσκηση ποινικής δίωξης για απαγωγή τέκνου είναι συνάρτηση της εκάστοτε έννομης τάξης και των περιστάσεων της υπόθεσης. Επισημαίνεται ότι, ακόμη και στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες η ποινική δίωξη ασκείται με πρωτοβουλία ή με τη σύμφωνη γνώμη του αποστερούμενου γονέα, η παύση της ποινικής δίωξης ενδέχεται να εναπόκειται αποκλειστικά και μόνο στον εισαγγελέα ή το δικαστήριο. Κατά συνέπεια, σε περιπτώσεις στις οποίες η ποινική δίωξη του κατακρατούντος γονέα συνιστά πιθανό κώλυμα για την επιστροφή του παιδιού, ο αποστερούμενος γονέας δεν αποκλείεται να ασκεί ελάχιστη επιρροή στην άρση του εν λόγω κωλύματος, είτε η ποινική δίωξη ασκήθηκε με δική του πρωτοβουλία ή σύμφωνη γνώμη, είτε όχι.
- 87 Κατά τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι ενδέχεται να έχει ασκηθεί ποινική δίωξη εις βάρος του κατακρατούντος γονέα, ιδίως εάν αυτή συνεπάγεται τη φυλάκισή του, ή ότι ενδέχεται να υπάρχει κίνδυνος να ασκηθεί ποινική δίωξη στο μέλλον, ακόμη και μετά από τη συμφωνημένη επιστροφή του κατακρατούντος γονέα και του παιδιού. Με δεδομένες τις πιθανές συνέπειες που ενδέχεται να έχει η ποινική δίωξη, είναι πολύ σημαντικό να συζητηθεί το θέμα στη διάρκεια της διαμεσολάβησης.
- 88 Οι αρμόδιες κεντρικές αρχές και τα αρμόδια δικαστήρια θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να συνδράμουν τα μέρη στην εύρεση των αναγκαίων γενικών πληροφοριών για τη συναφή νομοθεσία που διέπει την άσκηση και την παύση της ποινικής δίωξης, καθώς και για το είδος της ποινικής δίωξης. Είναι αναγκαία η στενή συνεργασία των αρμόδιων δικαστικών και διοικητικών αρχών, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν εκκρεμεί ποινική δίωξη πριν από την εφαρμογή διαμεσολαβούμενης συμφωνίας στην οποία προβλέπεται η μετάβαση του κατακρατούντος γονέα ή του παιδιού στο κράτος της συνήθους διαμονής του παιδιού προ της απαγωγής, ή ότι δεν μπορεί να ασκηθεί ποινική δίωξη μετά την επιστροφή του κατακρατούντος γονέα και του παιδιού. Στο θέμα της συνεργασίας μεταξύ των

125 Οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του 2006 φανερώνουν ότι η ποινική δίωξη θεωρείται συχνά, όχι όμως απαραίτητα, ότι έχει αρνητική επίδραση. Βλ. ερώτηση 19 του «Questionnaire concerning the practical operation of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction (Including questions on implementation of the Hague Convention of 19 October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in Respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children)», συντάκτης Μόνιμο Γραφείο, προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 1 του Απριλίου 2006, υπόψη της 5ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής του Οκτωβρίου / Νοεμβρίου 2006 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών. Βλ. επίσης «Report on the Fifth Meeting of the Special Commission to review the operation of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction and the practical implementation of the Hague Convention of 19 October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in Respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children (30 October – 9 November 2006)», συντάκτης Μόνιμο Γραφείο, Μάρτιος 2007, σ. 56. Αμφότερα τα έγγραφα διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section».

126 Διότι άμα τη επιστροφή του οι μόνες επιλογές που έχει ο γονέας είναι είτε να μην επιστρέψει το παιδί είτε να φυλακισθεί.

127 «Το πρόβλημα αυτό ενίοτε λύνεται με αναστολή (εκτέλεσης) της διαταγής επιστροφής, έως ότου αποσυρθούν οι κατηγορίες εις βάρος του κατακρατούντος γονέα», βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16), ενότητα 4.4, σσ. 21, 22 και υποσημείωση 118.

αρμόδιων δικαστικών αρχών, ιδιαίτερα χρήσιμο μπορεί να αποδειχθεί το Διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης¹²⁸.

- 89 Γενικές πληροφορίες σχετικά με τα ποινικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών στα διάφορα συμβαλλόμενα κράτη, περιλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με το ποιος μπορεί να ασκήσει, να αποσύρει ή να αναστείλει ποινική δίωξη για παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού, παρέχονται στα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών¹²⁹.

3 Εξειδικευμένη κατάρτιση των διαμεσολαβητών σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών / Διασφάλιση της ποιότητας της διαμεσολάβησης

3.1 Κατάρτιση των διαμεσολαβητών – Ισχύοντες κανόνες και πρότυπα

- 90 Για να είναι εγγυημένη η ποιότητα της διαμεσολάβησης, είναι απολύτως απαραίτητο ο διαμεσολαβητής να έχει λάβει τη δέουσα κατάρτιση. Ορισμένα κράτη έχουν θεσπίσει νομοθεσία με την οποία ρυθμίζεται η κατάρτιση, τα προσόντα ή η απαιτούμενη εμπειρία¹³⁰ που πρέπει να διαθέτει το πρόσωπο για να αποκτήσει τον τίτλο του διαμεσολαβητή, να εγγραφεί σε μητρώο διαμεσολαβητών ή να λάβει άδεια διεξαγωγής ορισμένων μορφών διαμεσολάβησης (π.χ. διαμεσολάβηση χρηματοδοτούμενη από το Δημόσιο).
- 91 Στην Αυστρία, για παράδειγμα, καταρτίστηκε κρατικό μητρώο διαμεσολαβητών το 2004. Προκειμένου ο διαμεσολαβητής να εγγραφεί στο μητρώο, απαιτείται να πληροί τις προβλεπόμενες απαιτήσεις κατάρτισης¹³¹. Η εγγραφή στο μητρώο ισχύει μόνο για μία πενταετία, για τη δε ανανέωση της απαιτείται να αποδεικνύεται η συνεχής επιμόρφωση, όπως ο νόμος ορίζει¹³².
- 92 Στη Γαλλία έχει επίσης θεσπιστεί νομοθεσία σχετικά με την κατάρτιση για τη διεξαγωγή οικογενειακής και ποινικής διαμεσολάβησης¹³³. Κρατικό δίπλωμα οικογενειακής διαμεσολάβησης καθιερώθηκε το 2004¹³⁴. Γίνονται δεκτοί αποκλειστικά και μόνο υποψήφιοι οι οποίοι διαθέτουν επαγγελματική πείρα ή/και εθνικό τίτλο σπουδών κοινωνικών επιστημών ή επαγγελματών υγείας¹³⁵, και έχουν περάσει με επιτυχία τη διαδικασία επιλογής¹³⁶. Το πρόγραμμα σπουδών ρυθμίζεται λεπτομερώς και περιλαμβάνει

128 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης και τη λειτουργία της απευθείας επικοινωνίας μεταξύ δικαστών, βλ. «Emerging rules regarding the development of the International Hague Network of Judges and draft General Principles for judicial communications, including commonly accepted safeguards for direct judicial communications in specific cases, within the context of the International Hague Network of Judges», συντάκτης Μόνιμο Γραφείο, προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 3 Α του Μαρτίου 2011, καθώς και P. Lortie, «Report on Judicial Communications in relation to international child abduction», προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 3 Β του Απριλίου 2011. Αμφότερα τα έγγραφα υποβλήθηκαν στην Ειδική Επιτροπή του Ιουνίου 2011 και διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section».

129 Βλ. ενότητα 11.3. των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

130 Με βάση τα όσα δήλωσαν τα κράτη στα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω), νομοθεσία για τη διαμεσολάβηση (σε ορισμένα κράτη δε, ειδικά για την οικογενειακή διαμεσολάβηση) με την οποία προβλέπονται τα αναγκαία προσόντα και η εμπειρία των διαμεσολαβητών έχει θεσπιστεί σε: **Αργεντινή, Βέλγιο, Γαλλία, Ελβετία, Ελλάδα, ΗΠΑ, Ισπανία, Νορβηγία, Ουγγαρία, Παναμά, Παραγουάη, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβενία και Φινλανδία.**

131 Βλ. *Bundesgesetz über die Mediation in Zivilrechtssachen (ZivMediatG)* της 6ης Ιουνίου 2003, διατίθεται στη διεύθυνση < http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/2003_29_1/2003_29_1.pdf > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012), καθώς και *Zivilrechts-Mediations-Ausbildungsverordnung (ZivMediatAV)* της 22ας Ιανουαρίου 2004, διατίθεται στη διεύθυνση < http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2004_II_47/BGBLA_2004_II_47.html > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

132 Βλ. άρθρα 13 και 20 του *Bundesgesetz über die Mediation in Zivilrechtssachen (ZivMediatG)* της 6ης Ιουνίου 2003 (υποσημείωση 131 ανωτέρω).

133 Βλ. K. Deckert, «Mediation in Frankreich – Rechtlicher Rahmen und praktische Erfahrungen», στο K.J. Hopt και F. Steffek (ό.π. υποσημείωση 2), σσ. 183-258, σσ. 242, 243.

134 Βλ. *Décret No 2003-1166 du 2 décembre 2003 portant création du diplôme d'État de médiateur familial και Arrêté du 12 février 2004 relatif au diplôme d'État de médiateur familial – Version consolidée au 28 juillet 2007*, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.legifrance.gouv.fr> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Βλ. επίσης S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 7, σ. 22.

135 Για περισσότερες πληροφορίες βλ. *Arrêté du 12 février 2004 relatif au diplôme d'État de médiateur familial – Version consolidée au 28 juillet 2007* (υποσημείωση 134 ανωτέρω), άρθρο 2.

136 Στο ίδιο, άρθρο 3.

- κατάρτιση διάρκειας 560 ωρών σε θέματα όπως, μεταξύ άλλων, νομική, ψυχολογία και κοινωνιολογία, εκ των οποίων 70 ώρες αφιερώνονται σε πρακτική εξάσκηση¹³⁷. Ένας άλλος τρόπος απόκτησης του διπλώματος είναι μέσω της αναγνώρισης της επαγγελματικής πείρας¹³⁸.
- 93 Σε πολλές από τις έννομες τάξεις στις οποίες η κατάρτιση των διαμεσολαβητών δεν ρυθμίζεται με νόμο, οι οργανώσεις και οι ενώσεις διαμεσολαβητών έχουν θεσπίσει ελάχιστες απαιτήσεις κατάρτισης, τις οποίες απαιτείται να πληροί ο διαμεσολαβητής όταν εντάσσεται στο δίκτυο, προκειμένου να παρέχονται εγγυήσεις για την ποιότητα της διαμεσολάβησης. Παρά ταύτα, συχνά λόγω ανυπαρξίας κεντρικού σημείου αναφοράς ως προς τις απαιτήσεις κατάρτισης στις διάφορες δικαιοδοσίες, δεν υπάρχει ενιαία προσέγγιση στα πρότυπα κατάρτισης.
- 94 Παράδειγμα δικαιοδοσίας στην οποία οι κεντρικές απαιτήσεις κατάρτισης εξελίχθηκαν εμμέσως, μέσω αυτορρυθμίσεων, είναι η Αγγλία και η Ουαλία, όπου επιτρέπεται να διεξάγεται οικογενειακή διαμεσολάβηση χρηματοδοτούμενη από το Δημόσιο μόνο από διαμεσολαβητές οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει το αναγνωρισμένο πρόγραμμα κατάρτισης της Επιτροπής Νομικών Υπηρεσιών (LSC) και έχουν περάσει με επιτυχία τις σχετικές εξετάσεις¹³⁹.
- 95 Το θέμα της κατάρτισης των διαμεσολαβητών εξετάζεται, εξάλλου, και σε πλήθος εθνικών¹⁴⁰ και περιφερειακών μη δεσμευτικών πράξεων, όπως πρότυπα διαμεσολάβησης και κώδικες δεοντολογίας¹⁴¹ ή συστάσεις¹⁴². Παρά ταύτα, οι διάφοροι φορείς που προάγουν την κατάρτιση των διαμεσολαβητών δεν συμφωνούν κατ' ανάγκη επί των προτύπων κατάρτισης. Επιπλέον, πολλοί από τους κανόνες αναφέρονται στην κατάρτιση των διαμεσολαβητών εν γένει και δεν αφορούν συγκεκριμένα την οικογενειακή διαμεσολάβηση, πόσο μάλλον τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση.
- 96 Μία από τις πρωτοβουλίες για την περιφερειακή προώθηση προτύπων κατάρτισης διαμεσολαβητών σε οικογενειακές διαφορές είναι αυτή της AIFI¹⁴³, μιας διεπιστημονικής μη κυβερνητικής οργάνωσης με μέλη από την Ευρώπη και τον Καναδά. Ο Οδηγός ορθής πρακτικής για την οικογενειακή διαμεσολάβηση της AIFI, ο οποίος συντάχθηκε το 2008, ασχολείται με το θέμα της εξειδικευμένης κατάρτισης και της διαπίστευσης των διαμεσολαβητών που ασχολούνται με διεθνείς οικογενειακές διαφορές¹⁴⁴. Μια άλλη οργάνωση που δραστηριοποιείται στο συγκεκριμένο πεδίο διαμεσολάβησης είναι η ευρωπαϊκή ένωση δικαστών υπέρ της διαμεσολάβησης (GEMME, Groupement Européen des Magistrats pour la Médiation)¹⁴⁵, η οποία έχει πλήθος εθνικά παραρτήματα. Στην GEMME συμμετέχουν δικαστές από διάφορα ευρωπαϊκά κράτη, με σκοπό την προαγωγή μεθόδων φιλικού διακανονισμού των διαφορών, ιδίως της διαμεσολάβησης. Το 2006, η GEMME Γαλλίας εξέδωσε «Πρακτικό οδηγό για την προσφυγή σε δικαστική διαμεσολάβηση», ο οποίος ασχολείται και με το ζήτημα της κατάρτισης των διαμεσολαβητών και της επαγγελματικής δεοντολογίας¹⁴⁶.

137 Στο ίδιο, άρθρο 4 κ.ε.

138 Η αναγνώριση της επαγγελματικής πείρας γίνεται σε δύο στάδια: καταρχάς αξιολογείται από τις δημόσιες αρχές το κατά πόσον μπορεί να γίνει δεκτός ο αιτών και στη συνέχεια επιτροπή εμπειρογνομητών αξιολογεί την ανάπτυξη των δεξιοτήτων οι οποίες έχουν αποκτηθεί εμπειρικά. Βλ. επίσης S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 7, σ. 22.

139 Βλ. Legal Services Commission Mediation Quality Mark Standard, 2η έκδοση, Σεπτέμβριος 2009, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.justice.gov.uk/downloads/legal-aid/quality/mediation-quality-mark-standard.pdf> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

140 Βλ. ενδεικτικά ένα μοντέλο κατάρτισης που αναπτύχθηκε από το εθνικό Κέντρο διαμεσολάβησης και επίλυσης διαφορών του υπουργείου Δικαιοσύνης του **Ισραήλ**, E. Liebermann, Y. Foux-Levy και P. Segal, «Beyond Basic Training – A Model for Developing Mediator Competence», στο *Conflict Resolution Quarterly*, 23 (2005) σσ. 237-257.

141 Για παράδειγμα, ο ευρωπαϊκός κώδικας δεοντολογίας για τους διαμεσολαβητές (υποσημείωση 58 ανωτέρω), ο οποίος θεσπίζει σειρά αρχών τις οποίες δεσμεύονται να τηρούν σε εθελοντική βάση οι διαμεσολαβητές, αναφέρει ότι «οι διαμεσολαβητές πρέπει να διαθέτουν ικανότητες και γνώσεις για τη διαδικασία διαμεσολάβησης» και τονίζει ότι στους «συναφείς παράγοντες περιλαμβάνονται η άρτια κατάρτιση και η συνεχής επιμόρφωση, θεωρητική και πρακτική, για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων διαμεσολάβησης [...]», βλ. σημείο 1.1.

142 Βλ. επίσης τον οδηγό «Legislating for Alternative Dispute Resolution – A Guide for Government Policy-Makers and Legal Drafters», Νοέμβριος 2006, σσ. 49 κ.ε., συντάκτης Εθνικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο για θέματα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών της **Αυστραλίας** (National Alternative Dispute Resolution Advisory Council, NADRAC), διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.nadrac.gov.au/publications/PublicationsByDate/Pages/LegislatingforAlternativeDisputeResolution.aspx> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

143 Association Internationale Francophone des intervenants auprès des familles séparées.

144 Τίτλος πρωτοτύπου: «Guide de bonnes pratiques en médiation familiale à distance et internationale», βλ. άρθρο 5.

145 Η διεύθυνση του δικτυακού τόπου της GEMME είναι < www.gemme.eu/en >.

146 Ο Οδηγός διατίθεται στον δικτυακό τόπο της GEMME στη διεύθυνση < <http://www.gemme.eu/nation/france/article/le-guide> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

- 97 Ορισμένες μη δεσμευτικές περιφερειακές πράξεις για θέματα διαμεσολάβησης παροτρύνουν τα κράτη να θεσπίσουν δομές οι οποίες θα διασφαλίζουν την ποιότητα της διαμεσολάβησης. Ενδεικτικά, η σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση καλεί τα κράτη να διασφαλίσουν την ύπαρξη «διαδικασιών επιλογής, κατάρτισης και απονομής τίτλων διαμεσολαβητών» και τονίζει ότι «λαμβάνοντας υπόψη τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της διεθνούς διαμεσολάβησης, οι διεθνείς διαμεσολαβητές θα πρέπει υποχρεωτικά να λαμβάνουν ειδική κατάρτιση»¹⁴⁷. Επιπλέον, η σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2002) 10 για τη διαμεσολάβηση σε αστικές υποθέσεις ζητά από τα κράτη να «εξετάσουν το ενδεχόμενο της λήψης μέτρων τα οποία θα προωθούν την εφαρμογή των ενδεικνυόμενων προτύπων για την επιλογή, τις αρμοδιότητες, την κατάρτιση και τα προσόντα των διαμεσολαβητών, μεταξύ αυτών και όσων ασχολούνται με διεθνείς διαφορές»¹⁴⁸. Η ευρωπαϊκή οδηγία για τη διαμεσολάβηση, η οποία είναι δεσμευτική περιφερειακή πράξη, επίσης απαιτεί τα κράτη μέλη της ΕΕ να «προωθούν τη βασική και περαιτέρω εκπαίδευση διαμεσολαβητών, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η διαμεσολάβηση διεξάγεται με κατάλληλο, αποτελεσματικό και αμερόληπτο τρόπο έναντι των μερών»¹⁴⁹.

3.2 Εξειδικευμένη κατάρτιση των διαμεσολαβητών σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών

- Η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να διεξάγεται μόνο από έμπειρους οικογενειακούς διαμεσολαβητές, οι οποίοι κατά προτίμηση έχουν λάβει ειδική κατάρτιση στη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.
 - Οι διαμεσολαβητές που ασχολούνται με τον συγκεκριμένο τομέα χρειάζονται συνεχή επιμόρφωση, για να διατηρούν την επαγγελματική τους επάρκεια.
 - Τα κράτη θα πρέπει να στηρίζουν την καθιέρωση προγραμμάτων κατάρτισης και προτύπων για τη διασυνοριακή οικογενειακή διαμεσολάβηση και τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.
- 98 Δεδομένης της ιδιαιτερότητας της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, η διαμεσολάβηση στις εν λόγω υποθέσεις θα πρέπει να διεξάγεται μόνο από έμπειρους οικογενειακούς διαμεσολαβητές οι οποίοι, κατά προτίμηση, έχουν λάβει ειδική κατάρτιση στη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση και, συγκεκριμένα, σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών¹⁵⁰. Οι λιγότερο πεπειραμένοι διαμεσολαβητές, σε ιδανικές συνθήκες, θα πρέπει να αναλαμβάνουν υποθέσεις τού είδους αυτού σε συνδιαμεσολάβηση με πιο έμπειρους συναδέλφους.
- 99 Η κατάρτιση στη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να δίνει στον διαμεσολαβητή τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να αντιμετωπίζει τις ιδιαίτερες προκλήσεις των υποθέσεων αυτών, όπως εκτέθηκαν ανωτέρω, αναπτύσσοντας τις βασικές δεξιότητες που αποκτώνται με τη γενική κατάρτιση διαμεσολαβητών¹⁵¹.
- 100 Σε γενικές γραμμές, ο διαμεσολαβητής πρέπει να διαθέτει τις απαραίτητες κοινωνικοψυχολογικές και νομικές γνώσεις για τη διεξαγωγή της διαμεσολάβησης σε έντονα συγκρουσιακές οικογενειακές διαφορές. Ο διαμεσολαβητής πρέπει να διαθέτει επαρκή κατάρτιση ώστε να εκτιμήσει την καταλληλότητα της συγκεκριμένης υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση. Πρέπει να είναι σε θέση να εκτιμήσει την ικανότητα των μερών να εξεύρουν συμβιβαστική λύση, π.χ. να αναγνωρίσει τη μειωμένη διανοητική ικανότητα ή τις γλωσσικές δυσκολίες, καθώς και να εντοπίσει ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας ή κακοποίησης ανηλίκου και να αντλήσει τα αναγκαία συμπεράσματα.

147 Υποσημείωση 52 ανωτέρω, βλ. μέρη II γ) και VIII ε).

148 Υποσημείωση 53 ανωτέρω, βλ. Αρχή V.

149 Βλ. άρθρο 4 της ευρωπαϊκής οδηγίας για τη διαμεσολάβηση (υποσημείωση 5 ανωτέρω).

150 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης αριθ. (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), VIII (Διεθνείς υποθέσεις): «ε. Λαμβάνοντας υπόψη τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της διεθνούς διαμεσολάβησης, οι διεθνείς διαμεσολαβητές θα πρέπει να απαιτείται να έχουν λάβει ειδική κατάρτιση».

151 Ένα παράδειγμα εξειδικευμένου προγράμματος κατάρτισης είναι το συγχρηματοδοτούμενο από την ΕΕ πρόγραμμα TIM (Training in international family mediation), το οποίο αποσκοπεί στη δημιουργία δικτύου διαμεσολαβητών σε υποθέσεις διεθνών οικογενειακών διαφορών στην Ευρώπη, βλ. δικτυακό τόπο του δικτύου στη διεύθυνση < <http://www.crossbordermediator.eu> >. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα TIM, το οποίο υλοποιείται από τη βελγική ΜΚΟ Child Focus σε συνεργασία με το Katholieke Universiteit van Leuven και τη γερμανική εξειδικευμένη οργάνωση διαμεσολάβησης MiKK e.V. με την υποστήριξη του ολλανδικού Κέντρου διεθνούς απαγωγής παιδιών, βλ. δικτυακό τόπο της γερμανικής οργάνωσης MiKK e.V. στη διεύθυνση < <http://www.mikk-ev.de/english/eu-training-project-tim/> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

- 101 Πέραν αυτού, η κατάρτιση στη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση θα πρέπει να περιλαμβάνει την ανάπτυξη ή εδραίωση των αναγκαίων διαπολιτισμικών αλλά και γλωσσικών δεξιοτήτων.
- 102 Ταυτόχρονα, η κατάρτιση πρέπει να παρέχει γνώση και κατανόηση των συναφών περιφερειακών και διεθνών νομικών πράξεων, αλλά και του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου. Παρότι ρόλος του διαμεσολαβητή δεν είναι να παρέχει νομικές συμβουλές, οι στοιχειώδεις νομικές γνώσεις έχουν ζωτική σημασία σε διασυνοριακές οικογενειακές υποθέσεις. Δίνουν στον διαμεσολαβητή τη δυνατότητα να αποκτήσει πλήρη αντίληψη της κατάστασης και να διεξαγάγει τη διαμεσολάβηση με αίσθημα ευθύνης.
- 103 Η υπεύθυνη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών συνεπάγεται ότι ο διαμεσολαβητής παρακινεί τους γονείς να επικεντρωθούν στις ανάγκες των παιδιών και τους υπενθυμίζει ότι εκείνοι φέρουν πρωτίστως την ευθύνη για την ευημερία των παιδιών τους. Επισημαίνει την ανάγκη να ενημερώσουν και να συμβουλευθούν οι ίδιοι τα παιδιά τους, και υπογραμμίζει στα μέρη ότι η συμφωνία στην οποία έχουν καταλήξει μπορεί να είναι βιώσιμη, μόνο εφόσον συνάδει με αμφοτέρως ή όλες τις οικείες έννομες τάξεις και καταστεί νομικά δεσμευτική σε αυτές, γεγονός το οποίο απαιτεί εξειδικευμένο νομικό σύμβουλο. Εξειδικευμένη κατάρτιση απαιτείται και για τη διαμεσολάβηση με τη συμμετοχή του παιδιού, στην οποία λαμβάνεται υπόψη και η άποψη του παιδιού σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής.
- 104 Οι διαμεσολαβητές που ασχολούνται με υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών χρειάζονται συνεχή επιμόρφωση, για να διατηρούν την επαγγελματική τους επάρκεια.
- 105 Η καθιέρωση προγραμμάτων κατάρτισης διαμεσολαβητών και η περαιτέρω επεξεργασία των προτύπων για τη διασυνοριακή οικογενειακή διαμεσολάβηση και τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να χαιρεί της υποστήριξης των κρατών.

3.3 Κατάρτιση καταλόγων διαμεσολαβητών

→ Τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν την κατάρτιση καταλόγων οικογενειακών διαμεσολαβητών, οι οποίοι θα είναι διαθέσιμοι στο κοινό για την εξεύρεση εξειδικευμένων διαμεσολαβητών.

- 106 Με στόχο την προώθηση της θέσπισης δομών διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές, τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να ενθαρρύνουν, σε εθνικό ή υπερεθνικό επίπεδο, την κατάρτιση καταλόγων οικογενειακών διαμεσολαβητών, διαθέσιμων στο κοινό, μέσω των οποίων θα είναι δυνατή η εξεύρεση εξειδικευμένων διαμεσολαβητών και υπηρεσιών διαμεσολάβησης¹⁵². Σε ιδανικές συνθήκες, οι εν λόγω κατάλογοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα στοιχεία επικοινωνίας με τους διαμεσολαβητές, πληροφορίες σχετικά με τους τομείς εξειδίκευσής τους, την κατάρτισή τους, τις γλωσσικές τους δεξιότητες, τις διαπολιτισμικές τους ικανότητες και την εμπειρία τους.
- 107 Τα κράτη μπορούν επίσης να διευκολύνουν την παροχή πληροφόρησης σχετικά με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες διεθνούς οικογενειακής διαμεσολάβησης που διατίθενται εντός της δικαιοδοσίας τους, μέσω κεντρικού σημείου επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση¹⁵³.

152 Η Γαλλία, π.χ., ένα από τα πρώτα κράτη που ίδρυσε κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, καταρτίζει κεντρικό κατάλογο εξειδικευμένων διαμεσολαβητών. Η Αυστρία θέσπισε κεντρικό μητρώο διαμεσολαβητών το 2004 (για περισσότερες πληροφορίες βλ. παράγραφο 91 ανωτέρω), το οποίο είναι διαθέσιμο μέσω Διαδικτύου στη διεύθυνση < <http://www.mediatoren.justiz.gv.at/mediatoren/mediatorenliste.nsf/contentByKey/VSTR-7DXPU8-DE-p> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Εξάλλου, με βάση τα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω), υπάρχουν κατάλογοι διαμεσολαβητών (αν και όχι απαραίτητως ένας κεντρικός κατάλογος) στις ακόλουθες έννομες τάξεις, καθώς και πληροφορίες για το πού μπορεί κανείς να προμηθευθεί τους εν λόγω καταλόγους: Αργεντινή, Βέλγιο, Γαλλία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία), ΗΠΑ, Ιρλανδία, Ισπανία, Κίνα (Ειδική Διοικητική Περιοχή Χονγκ Κονγκ), Νορβηγία, Ουγγαρία, Παναμάς, Παραγουάη, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβενία και Τσεχική Δημοκρατία.

153 Σχετικά με το κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, βλ. ενότητα 4.1 κατωτέρω.

3.4 Διασφάλιση της ποιότητας της διαμεσολάβησης

- Οι υπηρεσίες διαμεσολάβησης που παρέχονται σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές θα πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται, κατά προτίμηση από ουδέτερο φορέα.
 - Τα κράτη παροτρύνονται να υποστηρίξουν τη θέσπιση κοινών προτύπων αξιολόγησης των υπηρεσιών διαμεσολάβησης.
- 108 Για να διασφαλίζεται η ποιότητα της διεθνούς οικογενειακής διαμεσολάβησης, οι υπηρεσίες διαμεσολάβησης θα πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται, σε ιδανικές συνθήκες από ουδέτερο φορέα. Όταν όμως δεν υφίσταται τέτοιος φορέας, οι διαμεσολαβητές και οι οργανισμοί διαμεσολάβησης θα πρέπει οι ίδιοι να θεσπίζουν διαφανείς κανόνες για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των υπηρεσιών τους. Ειδικότερα, θα πρέπει να παρέχουν στα μέρη τη δυνατότητα να αξιολογούν τη διαμεσολάβηση και να προβλέπουν διαδικασία υποβολής παραπόνων.
- 109 Οι διαμεσολαβητές και οι οργανισμοί διαμεσολάβησης που ασχολούνται με υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να υιοθετούν μια διαρθρωμένη και επαγγελματική προσέγγιση στη διοίκηση, την τήρηση αρχείων και την αξιολόγηση των υπηρεσιών, θα πρέπει δε να έχουν πρόσβαση στις αναγκαίες υπηρεσίες διοικητικής και επαγγελματικής υποστήριξης¹⁵⁴.
- 110 Τα κράτη θα πρέπει να εργαστούν προς την κατεύθυνση της θέσπισης κοινών προτύπων για την αξιολόγηση των υπηρεσιών διαμεσολάβησης.

4 Πρόσβαση στη διαμεσολάβηση

- Πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών και κάθε άλλη σχετική πληροφορία, π.χ. για το κόστος της διαμεσολάβησης, θα πρέπει να παρέχονται μέσω της κεντρικής αρχής ή κεντρικού σημείου επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση.
 - Τα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και στις λοιπές συναφείς συμβάσεις της Χάγης¹⁵⁵ παροτρύνονται να ιδρύσουν κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, το οποίο θα διευκολύνει την πρόσβαση στην πληροφόρηση σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης και συναφή ζητήματα σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, ή να αναθέσουν το καθήκον αυτό στις κεντρικές αρχές τους.
- 111 Έχει σημασία να διευκολύνεται η πρόσβαση στη διαμεσολάβηση. Ως πρώτο βήμα, θα πρέπει να παρέχονται στα μέρη που επιθυμούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο προσφυγής στη διαμεσολάβηση πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης στην οικεία δικαιοδοσία, καθώς και άλλες συναφείς πληροφορίες.

154 Βλ. Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο παράρτημα 1 κατωτέρω.

155 Σχετικά με την προώθηση της διαμεσολάβησης μέσω των λοιπών συμβάσεων της Χάγης για τα παιδιά, βλ. «Στόχοι και πεδίο εφαρμογής» ανωτέρω.

- 112 Επισημαίνεται ότι στις αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης¹⁵⁶, οι οποίες συντάχθηκαν από την ομάδα εργασίας για τη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας, με στόχο τη θέσπιση δομών διασυννοριακής οικογενειακής διαμεσολάβησης, τα κράτη που συμφωνούν να εφαρμόσουν τις εν λόγω αρχές καλούνται να ιδρύσουν «κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση», το οποίο θα πρέπει μεταξύ άλλων να «παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες οικογενειακής διαμεσολάβησης στη χώρα», όπως κατάλογο διαμεσολαβητών και οργανώσεων οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές, πληροφορίες για το κόστος της διαμεσολάβησης και άλλα αναλυτικά στοιχεία. Εξάλλου, σύμφωνα με τις εν λόγω βασικές αρχές, το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει να «παρέχει πληροφορίες σχετικά με πηγές νομικών συμβουλών επί θεμάτων οικογενειακού δικαίου και νομικών διαδικασιών, [...] σχετικά με τη διαδικασία με την οποία καθίσταται δεσμευτική η διαμεσολαβούμενη συμφωνία, [καθώς και] σχετικά με την εκτέλεση της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας».
- 113 Σύμφωνα με τις εν λόγω αρχές, οι «πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται στην επίσημη γλώσσα του κράτους, καθώς και στην αγγλική ή τη γαλλική γλώσσα». Εξάλλου, οι αρχές απαιτούν να γνωστοποιούνται, στο Μόνιμο Γραφείο της Συνδιάσκεψης της Χάγης, «τα στοιχεία επικοινωνίας με το κεντρικό σημείο επαφής, μεταξύ άλλων ταχυδρομική διεύθυνση, αριθμός τηλεφώνου, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ονοματεπώνυμα υπευθύνων, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τις γλώσσες που ομιλούν» και «τα αιτήματα για πληροφορίες ή συνδρομή που απευθύνονται στο κεντρικό σημείο επαφής [...] να διεκπεραιώνονται με τη διαδικασία του επείγοντος».
- 114 Παρότι οι εν λόγω αρχές συντάχθηκαν με σκοπό τη θέσπιση διασυννοριακών δομών διαμεσολάβησης σε υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης, παρουσιάζουν ενδιαφέρον και για τις υποθέσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης. Λόγω της ταχείας ανάπτυξης πληθώρας υπηρεσιών οικογενειακής διαμεσολάβησης τα τελευταία χρόνια, είναι δύσκολο να έχει κανείς την πλήρη εικόνα των παρεχόμενων υπηρεσιών ή να κρίνει ποιες υπηρεσίες είναι οι καταλληλότερες για υποθέσεις διασυννοριακής απαγωγής παιδιών. Ως εκ τούτου, θα ήταν εξαιρετικά επωφελές τα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ή/και άλλες συναφείς συμβάσεις της Χάγης να συγκεντρώνουν και να γνωστοποιούν πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές εντός της δικαιοδοσίας τους, αλλά και άλλες συναφείς πληροφορίες που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη διαμεσολάβηση σε διασυννοριακές οικογενειακές διαφορές και, συγκεκριμένα, σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.
- 115 Στα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, η κεντρική αρχή δυνάμει της Σύμβασης θα μπορούσε να είναι ο καταλληλότερος φορέας να αναλάβει το έργο αυτό¹⁵⁷. Παρά ταύτα, ορισμένα συμβαλλόμενα κράτη ίσως προτιμούν να ιδρύσουν ανεξάρτητο κεντρικό σημείο επαφής το οποίο θα παρέχει πληροφορίες για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση. Εν τοιαύτη περιπτώσει, η κεντρική αρχή θα μπορούσε να παραπέμπει τους ενδιαφερόμενους στο κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, υπό τον όρο η συνεργασία μεταξύ κεντρικής αρχής και κεντρικού σημείου επαφής να ρυθμίζεται σε υπηρεσιακό επίπεδο, κατά τρόπον ώστε η παραπομπή των μερών στο κεντρικό σημείο επαφής να μη συνεπάγεται καθυστέρηση της διεκπεραίωσης της αίτησης επιστροφής του παιδιού.
- 116 Εφόσον ως κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση υποδεικνύεται εξωτερικός φορέας, θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα ώστε να αποφεύγονται συγκρούσεις συμφερόντων, ιδιαίτερα όταν ο εν λόγω φορέας παρέχει ο ίδιος υπηρεσίες διαμεσολάβησης.
- 117 Επισημαίνεται ακόμη ότι τα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, που εκπονήθηκαν από το Μόνιμο Γραφείο, οριστικοποιήθηκαν το 2011 και, στη συνέχεια, συμπληρώθηκαν από τα συμβαλλόμενα κράτη και μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμη πηγή πληροφόρησης για τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης στα εν λόγω κράτη¹⁵⁸.

156 Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης (βλ. παράρτημα 1 κατωτέρω). Βλ. επίσης «Αιτιολογική έκθεση σχετικά με τις αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας», η οποία παρατίθεται στο παράρτημα 2 κατωτέρω (διατίθεται επίσης στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section» και στη συνέχεια «Cross-border family mediation»).

157 Στη συνεδρίαση του Ιουνίου 2011, η Ειδική Επιτροπή για την επανεξέταση της εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών παροτρύνει τα κράτη να «εξετάσουν τη δυνατότητα ίδρυσης κεντρικού σημείου επαφής ή να υποδείξουν την κεντρική αρχή ως κεντρικό σημείο επαφής», βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους Ι της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 61.

158 Βλ. Μέρος V των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

4.1 Διαθεσιμότητα διαμεσολάβησης – Στάδιο της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης: παραπομπή / εκούσια προσφυγή στη διαμεσολάβηση

- Η δυνατότητα προσφυγής στη διαμεσολάβηση ή σε άλλη διαδικασία φιλικού διακανονισμού θα πρέπει να γνωστοποιείται όσο το δυνατόν πιο έγκαιρα στα μέρη διεθνούς οικογενειακής διαφοράς που αφορά παιδιά.
- Η πρόσβαση στη διαμεσολάβηση και τις άλλες διαδικασίες φιλικού διακανονισμού δεν θα πρέπει να περιορίζεται στο στάδιο της προδικασίας, αλλά να παρέχεται καθ' όλη τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας, ακόμη και στο στάδιο της εκτέλεσης.

- 118 Η δυνατότητα προσφυγής στη διαμεσολάβηση ή σε άλλη διαδικασία φιλικού διακανονισμού θα πρέπει να γνωστοποιείται όσο το δυνατόν πιο έγκαιρα. Η διαμεσολάβηση μπορεί να παρέχεται και ως μέτρο πρόληψης ήδη σε πολύ αρχικό στάδιο της οικογενειακής διαφοράς, ώστε να αποφεύγονται μεταγενέστερα απαγωγές¹⁵⁹. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία σε υποθέσεις στις οποίες, μετά τον χωρισμό του ζεύγους, ένας εκ των γονέων σκέφτεται να μετοικήσει σε άλλη χώρα. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει μάλιστα να ενημερώνονται για το γεγονός ότι κατά κανόνα ο ένας γονέας δεν μπορεί να εγκαταλείψει τη χώρα χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του άλλου κατόχου (και πραγματικά ασκούντος) του δικαιώματος επιμέλειας ή την άδεια της αρμόδιας αρχής¹⁶⁰, εντούτοις η διαμεσολάβηση μπορεί να διευκολύνει σημαντικά την εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης.
- 119 Τονίζεται ότι ο τρόπος με τον οποίο «προσεγγίζονται οι γονείς για να εξετάσουν το ενδεχόμενο προσφυγής στη διαμεσολάβηση είναι πολύ σημαντικός»¹⁶¹ και μπορεί να αποδειχθεί «καθοριστικής σημασίας για την προοπτική επιτυχίας»¹⁶². Δεδομένου ότι σε πολλές δικαιοδοσίες η διαμεσολάβηση εξακολουθεί να είναι μια σχετικά νέα διαδικασία, «πρέπει να εξηγείται διεξοδικά και με απόλυτη ειλικρίνεια στους γονείς τι ακριβώς είναι η διαμεσολάβηση και τι δεν είναι, ώστε να προσέρχονται στη διαμεσολάβηση με τις ανάλογες προσδοκίες»¹⁶³.
- 120 Σε περίπτωση απαγωγής παιδιού, οι γονείς θα πρέπει να ενημερώνονται για τη δυνατότητα διαμεσολάβησης όσο το δυνατόν νωρίτερα, εφόσον υπάρχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες διαμεσολάβησης για υποθέσεις του είδους αυτού. Παρά ταύτα, θα πρέπει να επισημαίνεται ότι η διαμεσολάβηση «δεν είναι το μόνο μέσο που διαθέτουν οι γονείς και ότι η διαθεσιμότητα διαμεσολάβησης δεν θίγει το δικαίωμα του γονέα να προσφύγει στο δικαστήριο, εάν το προτιμά»¹⁶⁴.
- 121 Για να αυξάνονται οι πιθανότητες φιλικού διακανονισμού της διαφοράς, η διαμεσολάβηση και τα ανάλογα μέσα δεν θα πρέπει να διατίθενται μόνο στο στάδιο της προδικασίας, αλλά καθ' όλη τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας, περιλαμβανομένου του σταδίου της εκτέλεσης¹⁶⁵. Το ποιο από τα διαθέσιμα μέσα είναι το καταλληλότερο για τη διευκόλυνση της εξεύρεσης συμπεφωνημένων λύσεων στο συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας κρίνεται ανάλογα με τις περιστάσεις.
- 122 Όπως αναφέρθηκε ήδη στην ενότητα 2.1 («Χρονικά πλαίσια / Επείγουσες διαδικασίες»), είναι πολύ σημαντικό να προβλέπονται διασφαλίσεις, για να μη χρησιμοποιηθεί η διαμεσολάβηση ως παρελκυστική τακτική από τον κατακρατούντα γονέα. Εν προκειμένω, ένα χρήσιμο μέσο μπορεί να είναι η κίνηση της διαδικασίας επιστροφής και, εάν χρειαστεί, η αναστολή της για όσο χρόνο διαρκεί η διαμεσολάβηση¹⁶⁶.

159 Βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής για τα μέτρα πρόληψης (ό.π. υποσημείωση 23), ενότητα 2.1, σσ. 15-16. Βλ. επίσης κεφάλαιο 14 κατωτέρω.

160 Βλ. τη «Διακήρυξη της Ουάσιγκτον σχετικά με τη διεθνή οικογενειακή μετοικεσία», Διεθνής δικαστική διάσκεψη για τη διασυνοριακή οικογενειακή μετοικεσία, Ουάσιγκτον D.C., ΗΠΑ, 23-25 Μαρτίου 2010, η οποία συνδιοργανώθηκε από τη Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο και το Διεθνές κέντρο για τα εξαφανισμένα και κακοποιημένα παιδιά (International Centre for Missing and Exploited Children, ICMC) με την υποστήριξη του υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ:

«Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη νομικής διαδικασίας για την υποβολή αίτησης άσκησης του δικαιώματος μετοικεσίας με το παιδί προς την αρμόδια αρχή. Θα πρέπει να συνιστάται ιδιαίτερος προς τα μέρη να ακολουθούν τη νόμιμη διαδικασία και να μην προβαίνουν σε μονομερείς ενέργειες». Η διακήρυξη της Ουάσιγκτον διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section».

161 Βλ. S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 5.1, σ. 17.

162 Έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (ό.π. υποσημείωση 97), σ. 8.

163 S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 5.1, σ. 18.

164 Βλ. S. Vigers (στο ίδιο), 5.1, σ. 17.

165 Βλ. επίσης Οδηγό ορθής πρακτικής σχετικά με την εκτέλεση (ό.π. υποσημείωση 23), ενότητες 5.1, 5.2, σ. 25.

166 Βλ. ενότητα 2.1 ανωτέρω.

4.1.1 ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ

- Οι κεντρικές αρχές, είτε απευθείας είτε με τη συνδρομή κάθε ενδιαμέσου οργάνου, λαμβάνουν κάθε ενδεικνυόμενο μέτρο για την επίτευξη του φιλικού διακανονισμού της διαφοράς.
- Όταν παραλαμβάνει αίτηση επιστροφής, η κεντρική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση θα πρέπει να διευκολύνει την παροχή πληροφόρησης σχετικά με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διασυνοριακής απαγωγής παιδιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, εφόσον υπάρχουν στην οικεία δικαιοδοσία.
- Συνιστάται τα κράτη να περιλαμβάνουν στην κατάρτιση που παρέχεται στο προσωπικό της κεντρικής αρχής πληροφορίες σχετικά με τη διαμεσολάβηση και τις ανάλογες διαδικασίες, καθώς και τις δυνατότητες συνδυασμού τους.

- 123 Οι κεντρικές αρχές δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών διαδραματίζουν καίριο ρόλο όσον αφορά την προώθηση του φιλικού διακανονισμού των διεθνών οικογενειακών διαφορών που αφορούν παιδιά. Τόσο η Σύμβαση του 1980 όσο και η Σύμβαση του 1996 αναγνωρίζουν την ανάγκη προώθησης συμπεφωνημένων λύσεων και απαιτούν από τις κεντρικές αρχές να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο για την επίτευξη του στόχου αυτού. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της Σύμβασης του 1980, οι κεντρικές αρχές οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα «για να εξασφαλίζουν την εκούσια απόδοση του παιδιού ή να διευκολύνουν μια συμβιβαστική λύση». Ομοίως, σύμφωνα με το άρθρο 31 στοιχείο β) της Σύμβασης του 1996, οι κεντρικές αρχές προβαίνουν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες «για να διευκολύνουν, με τη διαμεσολάβηση, τον συμβιβασμό ή κάθε άλλο ανάλογο μέσο, τον φιλικό διακανονισμό για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού, στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες εφαρμόζεται η Σύμβαση».
- 124 Ως εκ τούτου, οι κεντρικές αρχές δυνάμει των δύο Συμβάσεων οφείλουν, το ταχύτερο δυνατόν, να διευκολύνουν την παροχή πληροφόρησης σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης ή ανάλογα μέσα φιλικού διακανονισμού, οσάκις τα μέρη ζητούν την υποστήριξη της κεντρικής αρχής σε διασυνοριακή οικογενειακή διαφορά¹⁶⁷. Οι εν λόγω πληροφορίες, πάντως, δεν υποκαθιστούν αλλά συμπληρώνουν τις πληροφορίες για τη διαδικασία δυνάμει των Συμβάσεων της Χάγης και άλλες συναφείς πληροφορίες.
- 125 Για παράδειγμα, σε υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιού, η κεντρική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση οφείλει, μόλις της ζητηθεί από τον αποστερούμενο γονέα (είτε απευθείας είτε μέσω της κεντρικής αρχής του κράτους που υποβάλλει την αίτηση), να του παράσχει πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης και τα ανάλογα μέσα στη συγκεκριμένη δικαιοδοσία, παράλληλα με πληροφορίες για τη διαδικασία της Χάγης. Ταυτόχρονα, η κεντρική αρχή μπορεί, κατά την επικοινωνία της με τον κατακρατούντα γονέα για να ενθαρρύνει την εκούσια απόδοση¹⁶⁸ του παιδιού, να του παράσχει πληροφορίες σχετικά με τη δυνατότητα προσφυγής στη διαμεσολάβηση ή ανάλογες διαδικασίες φιλικού διακανονισμού. Η κεντρική αρχή του κράτους που υποβάλλει την αίτηση μπορεί επίσης να παράσχει πληροφορίες στον αποστερούμενο γονέα σχετικά με τις μεθόδους φιλικού διακανονισμού της διαφοράς, παράλληλα με πληροφορίες για τη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης. Το καθήκον της παροχής πληροφοριών για τις συναφείς υπηρεσίες διαμεσολάβησης μπορεί επίσης να ανατεθεί σε άλλο φορέα¹⁶⁹.
- 126 Ωστόσο, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το καθήκον της κεντρικής αρχής να εφαρμόζει διαδικασίες επείγοντος κατά τη διεκπεραίωση των αιτήσεων επιστροφής. Οι κεντρικές αρχές έχουν την ειδική ευθύνη να επισημαίνουν ότι στις υποθέσεις απαγωγής ο παράγοντας «χρόνος» είναι ζωτικής σημασίας. Οσάκις η κεντρική αρχή αναθέτει την παροχή πληροφοριών για τις συναφείς υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε άλλο φορέα, οφείλει να διασφαλίζει ότι η παραπομπή των μερών στον εν λόγω

167 Εν προκειμένω, η κεντρική αρχή μπορεί να λειτουργεί ως κεντρικό σημείο επαφής κατά την έννοια των βασικών αρχών που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης (βλ. παράρτημα 1 κατωτέρω). Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις βασικές αρχές, βλ. εισαγωγή κεφαλαίου 4 ανωτέρω και ενότητα 4.1.4 κατωτέρω.

168 Άρθρα 7 παράγραφος 2 σημείο γ) και 10 της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών.

169 Ενδέχεται, για παράδειγμα, το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση να έχει υποδείξει ως κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση άλλο φορέα και όχι την κεντρική αρχή (βλ. παραγράφους 111 κ.ε. ανωτέρω), και να έχει αναθέσει στο κεντρικό σημείο επαφής όχι μόνο την παροχή πληροφοριών σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης, αλλά και την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του 1980.

φορέα δεν συνεπάγεται καθυστέρηση. Περαιτέρω, οσάκις τα μέρη αποφασίζουν να επιχειρήσουν να καταλήξουν σε συμφωνία με διαμεσολάβηση, πρέπει να γνωρίζουν ότι η διαδικασία διαμεσολάβησης και η διαδικασία επιστροφής μπορούν να εξελίσσονται εκ παραλλήλου¹⁷⁰.

- 127 Το 2006, στη συγκριτική μελέτη των προγραμμάτων διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών¹⁷¹ εντοπίστηκαν ορισμένες κεντρικές αρχές οι οποίες προωθούν ενεργά την διαμεσολάβηση, είτε παρέχοντας υπηρεσίες διαμεσολάβησης οι ίδιες σε ορισμένες υποθέσεις, είτε προσφεύγοντας στις υπηρεσίες των κατά τόπους διαμεσολαβητών. Σήμερα, όπως φαίνεται και από τα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980¹⁷², αυξανόμενος αριθμός κεντρικών αρχών παροτρύνει ενεργά τα μέρη να αποπειραθούν να εξεύρουν συμβιβαστική λύση της διαφοράς μέσω διαμεσολάβησης ή ανάλογων διαδικασιών¹⁷³.
- 128 Συνιστάται τα κράτη να περιλαμβάνουν στην κατάρτιση που παρέχεται στο προσωπικό της κεντρικής αρχής γενικές πληροφορίες σχετικά με τη διαμεσολάβηση και τις ανάλογες διαδικασίες, καθώς και ειδικότερες πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης ή ανάλογες υπηρεσίες σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.

4.1.2 ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ / ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

- 129 Ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζει το δικαστήριο στις διαφορές του οικογενειακού δικαίου έχει μεταβληθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες σε πολλές έννομες τάξεις. Στις αστικές δίκες εν γένει, ειδικότερα όμως στις δίκες του οικογενειακού δικαίου, η προώθηση συμπεφωνημένων λύσεων προβλέπεται πλέον από τη νομοθεσία σε πολλά κράτη¹⁷⁴. Στις μέρες μας, συχνά ο δικαστής

170 Για τα πλεονεκτήματα της κίνησης της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης, βλ. ενότητα 2.1 ανωτέρω.

171 Βλ. S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 2.4, σ. 10.

172 Υποσημείωση 121 ανωτέρω.

173 Ενδεικτικά, στη **Γαλλία**, τον Απρίλιο 2007, η κεντρική αρχή ανέλαβε τα καθήκοντα τα οποία είχαν ανατεθεί στην Αποστολή Αρωγής της διεθνούς οικογενειακής διαμεσολάβησης (Mission d'aide à la médiation internationale pour les familles, MAMIF), μια υπηρεσία η οποία είχε συσταθεί για την προώθηση της διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές και συμμετείχε στο επιτυχημένο **γαλλογερμανικό** διεθνικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Αρωγή της διεθνούς οικογενειακής διαμεσολάβησης (aide à la médiation familiale internationale, AMIF), η οποία παρέχεται πλέον από τη **γαλλική** κεντρική αρχή, βλ. < <http://www.justice.gouv.fr/justice-civile-11861/enlèvement-parental-12063/la-médiation-21106.html> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Στην **Ελβετία**, ο ομοσπονδιακός νόμος της 21ης Δεκεμβρίου 2007 περί διεθνούς απαγωγής παιδιών και Συμβάσεων της Χάγης για την προστασία των παιδιών και των ενηλίκων, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2009, προβλέπει συγκεκριμένη υποχρέωση της ελβετικής κεντρικής αρχής ως προς την προώθηση των διαδικασιών συνδιαλλαγής και διαμεσολάβησης, βλ. άρθρα 3 και 4 [*Bundesgesetz über internationale Kindesentführung und die Haager Übereinkommen zum Schutz von Kindern und Erwachsenen (BG-KKE) vom 21 Dezember 2007*] (υποσημείωση 103 ανωτέρω). Στη **Γερμανία**, η κεντρική αρχή γνωστοποιεί στους γονείς τη δυνατότητα διαμεσολάβησης. Εξάλλου, με βάση τα όσα δήλωσαν τα κράτη στα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω), οι κεντρικές αρχές παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε: **Βέλγιο, Βενεζουέλα, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία), ΗΠΑ, Ισπανία, Κίνα (Ειδική Διοικητική Περιοχή Χονγκ Κονγκ), Ουγγαρία, Παραγουάη, Πολωνία** (μόνο προς τον αιτούντα), **Ρουμανία, Σλοβενία και Τσεχική Δημοκρατία**. Στην **Αργεντινή** και την **Τσεχική Δημοκρατία**, η διαμεσολάβηση παρέχεται από την κεντρική αρχή, βλ. ενότητα 19.3 των Δελτίων Πληροφοριών (στο ίδιο).

174 Στο **Ισραήλ**, για παράδειγμα, τα πολιτειακά δικαστήρια τα οποία επιλαμβάνονται αστικών υποθέσεων δύνανται, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, να προτείνουν στα μέρη την παραπομπή του αντικείμενου της διαφοράς ή μέρους αυτού σε διαμεσολάβηση, ενότητα 3 του κανονισμού 5539 του Κράτους του **Ισραήλ** της 10ης Αυγούστου 1993. Στην **Αυστραλία**, επίσης, σύμφωνα με τα άρθρα 13 Γ κ.ε. του νόμου περί οικογενειακού δικαίου του 1975 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον νόμο 147 του 2010), «το αρμόδιο δικαστήριο δυνάμει του παρόντος νόμου δύναται, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, να εκδώσει μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες διαταγές: [...] (β) να διατάξει τους διαδίκους να επιχειρήσουν φιλικό διακανονισμό της οικογενειακής διαφοράς», στον οποίο περιλαμβάνεται και η διαμεσολάβηση. Το πλήρες κείμενο του νόμου διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.comlaw.gov.au/Details/C2010C00870> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Βλ. επίσης γενικότερα για την προώθηση των εναλλακτικών μέσων επίλυσης διαφορών στην **Αυστραλία** τον δικτυακό τόπο του Εθνικού Γνωμοδοτικού Συμβουλίου για θέματα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών (National Alternative Dispute Resolution Advisory Council, NADRAC) στη διεύθυνση < <http://www.nadrac.gov.au/> >. Το NADRAC είναι ένας ανεξάρτητος φορέας που ιδρύθηκε το 1995 για να παρέχει συμβουλές προς τη Γενική Εισαγγελία της Αυστραλίας σε θέματα πολιτικής για την ανάπτυξη των εναλλακτικών μέσων επίλυσης διαφορών. Στη **Νότιο Αφρική**, ο νόμος περί παιδιών 38 του 2005 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία το 2008), ο οποίος διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/2005-038%20childrensact.pdf> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012), επίσης ενθαρρύνει τον φιλικό διακανονισμό των οικογενειακών διαφορών και δίνει την ευχέρεια στους δικαστές να παραπέμπουν ορισμένες υποθέσεις σε διαμεσολάβηση ή σε ανάλογες διαδικασίες.

υποχρεούται να επιχειρήσει τον φιλικό διακανονισμό της διαφοράς. Σε ορισμένες έννομες τάξεις, σε οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, τα μέρη ενδέχεται ακόμη και να υποχρεούνται σε συγκεκριμένες περιστάσεις να παραστούν σε ενημερωτική συνάντηση σχετικά με τη διαμεσολάβηση, ή να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση ή σε ανάλογες διαδικασίες φιλικού διακανονισμού¹⁷⁵.

- **Ο δικαστής που επιλαμβάνεται υπόθεσης διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να εξετάζει κατά πόσον είναι εφικτή η παραπομπή της συγκεκριμένης υπόθεσης σε διαμεσολάβηση, υπό τον όρο ότι υπάρχουν στην οικεία δικαιοδοσία κατάλληλες υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διασυνοριακής απαγωγής παιδιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών. Το ίδιο ισχύει και για οποιοδήποτε άλλο διαθέσιμο μέσο φιλικού διακανονισμού.**
- **Συνιστάται τα κράτη να περιλαμβάνουν στην κατάρτιση που παρέχεται στους δικαστές πληροφορίες σχετικά με τη διαμεσολάβηση και τις ανάλογες μεθόδους, καθώς και τον πιθανό συνδυασμό τους με τη δικαστική διαδικασία.**

- 130 Σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, τα δικαστήρια διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά την πρόωξη του φιλικού διακανονισμού. Ασχέτως αν η διαμεσολάβηση έχει ήδη προταθεί από την αρμόδια κεντρική αρχή, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης θα πρέπει να εξετάζει το ενδεχόμενο παραπομπής των μερών σε υπηρεσίες διαμεσολάβησης ή ανάλογες υπηρεσίες, εφόσον υπάρχουν και κρίνεται ότι ενδείκνυνται. Στους διάφορους παράγοντες που θα επηρεάσουν την κρίση του δικαστηρίου συγκαταλέγονται ζητήματα τα οποία επηρεάζουν την εν γένει καταλληλότητα της συγκεκριμένης υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση¹⁷⁶, καθώς και το ζήτημα της διαθεσιμότητας κατάλληλων υπηρεσιών διαμεσολάβησης, ήτοι υπηρεσιών που μπορούν να ανταποκριθούν στα στενά χρονικά πλαίσια και τις λοιπές ιδιαίτερες απαιτήσεις της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών. Εάν έχει ήδη επιχειρηθεί ανεπιτυχώς διαμεσολάβηση πριν κινηθεί η διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, η παραπομπή σε διαμεσολάβηση για δεύτερη φορά ενδέχεται να μην ενδείκνυται.
- 131 Όταν ο δικαστής παραπέμπει την υπόθεση σε διαμεσολάβηση, δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση ελέγχου του χρονικού πλαισίου. Ανάλογα με το εφαρμοστέο δικονομικό δίκαιο, ο δικαστής δύναται να επιλέξει να αναστείλει τη διαδικασία¹⁷⁷ με σκοπό τη διεξαγωγή διαμεσολάβησης για σύντομο χρονικό διάστημα ή, εφόσον δεν είναι αναγκαία η αναστολή, να ορίσει νέα δικάσιμο προ της οποίας θα πρέπει να έχει περατωθεί η διαμεσολάβηση, σε εύλογα σύντομο χρονικό διάστημα, ήτοι μεταξύ δύο και τεσσάρων εβδομάδων¹⁷⁸.

175 Βλ. για παράδειγμα στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία)** την κατευθυντήρια γραμμή 3Α – Πρωτόκολλο ενημέρωσης για τη διαμεσολάβηση και αξιολόγησης προ της αίτησης – Κατευθυντήριες οδηγίες προς τα δικαστήρια, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 6 Απριλίου 2011 και διατίθεται στη διεύθυνση < http://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/family/practice_directions/pd_part_03a > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Για τις οικογενειακές δίκες προβλέπονται τα εξής, εκτός εάν ισχύει κάποια από τις εξαιρέσεις του Πρωτοκόλλου:

«Πριν από την υποβολή αίτησης προς το δικαστήριο για την έκδοση απόφασης επί οικογενειακής διαφοράς, ο αιτών (ή ο πληρεξούσιος δικηγόρος του) θα πρέπει να επικοινωνήσει με οικογενειακό διαμεσολαβητή και να μεριμνήσει προκειμένου ο αιτών να παραστεί σε ενημερωτική συνάντηση σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση και τα λοιπά μέσα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (την καλούμενη στο παρόν Πρωτόκολλο «συνάντηση ενημέρωσης για τη διαμεσολάβηση και αξιολόγησης»).

176 Βλ. ενότητα 4.2 κατωτέρω.

177 Στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία)**, για παράδειγμα, το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης μπορεί να παραπέμπει τα μέρη σε διαμεσολάβηση η οποία διεξάγεται στη διάρκεια αναστολής της διαδικασίας, βλ. S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 5.2, σ. 18, σχετικά με το **Ηνωμένο Βασίλειο** και το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (υποσημείωση 97 ανωτέρω). Για τα πλεονεκτήματα της κίνησης της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης, βλ. ενότητα 2.1 ανωτέρω. Για το θέμα της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης, βλ. ενότητα 6.1.1 κατωτέρω.

178 Βλ., για παράδειγμα, για τα οικογενειακά δικαστήρια της **Νέας Ζηλανδίας**, την κατευθυντήρια γραμμή «Hague Convention Cases: Mediation Process – Removal, Retention And Access», η οποία διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.justice.govt.nz/courts/family-court/practice-and-procedure/practice-notes/> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012) και προβλέπει διορία 7-14 ημερών, εντός της οποίας πρέπει να έχει διεξαχθεί η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης.

- 132 Επιπλέον, όταν ο δικαστής παραπέμπει την υπόθεση σε διαμεσολάβηση, είναι προτιμότερο να διατηρήσει την αποκλειστική διαχείριση του φακέλου της υπόθεσης, χάριν συνέχειας.
- 133 Η διαμεσολάβηση στο στάδιο της δικαστικής διαδικασίας διακρίνεται σε δύο είδη: «δικαστική ή παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβηση» και «εξωδικαστική διαμεσολάβηση»¹⁷⁹.
- 134 Έχουν αναπτυχθεί αρκετά «προγράμματα δικαστικής ή παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβησης» για αστικές διαφορές, περιλαμβανομένων των διαφορών του οικογενειακού δικαίου¹⁸⁰. Στα εν λόγω προγράμματα, η διαμεσολάβηση διεξάγεται είτε από διαμεσολαβητή ο οποίος εργάζεται για το δικαστήριο είτε από δικαστή ο οποίος έχει κατάρτιση διαμεσολαβητή και δεν έχει επιληφθεί της υπόθεσης¹⁸¹. Στα περισσότερα κράτη, ωστόσο, οι εν λόγω «υπηρεσίες δικαστικής ή παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβησης» επικεντρώνονται σαφώς σε αμιγώς εθνικές διαφορές, οι οποίες στερούνται διεθνών διασυνδέσεων. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά η δυνατότητα προσαρμογής των υπάρχοντων «προγραμμάτων δικαστικής ή παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβησης» στις ιδιαίτερες ανάγκες των διεθνών οικογενειακών διαφορών, και ιδιαίτερα των διαφορών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών. Μόνο εφόσον μια υπάρχουσα «υπηρεσία δικαστικής ή παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβησης» πληροί τα βασικά κριτήρια τα οποία εκτίθενται στον παρόντα Οδηγό ως ουσιώδη για τα προγράμματα διαμεσολάβησης σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών, μπορεί να εξετάζεται το ενδεχόμενο παραπομπής σε αυτή, στο πλαίσιο διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης.
- 135 Η παραπομπή σε διαμεσολάβηση στο στάδιο της δικαστικής διαδικασίας μπορεί να γίνει και σε «εξωδικαστικές» υπηρεσίες διαμεσολάβησης, ήτοι υπηρεσίες διαμεσολάβησης που παρέχονται από διαμεσολαβητές ή οργανώσεις διαμεσολάβησης που δεν συνδέονται άμεσα με το δικαστήριο¹⁸². Όπως προαναφέρθηκε και για τις «υπηρεσίες δικαστικής ή παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβησης», έτσι και στην περίπτωση υπάρχοντων «εξωδικαστικών» υπηρεσιών διαμεσολάβησης πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά η δυνατότητα προσαρμογής τους στις ιδιαίτερες ανάγκες των διεθνών οικογενειακών διαφορών.

179 Βλ. ανωτέρω, ενότητα Ορολογία. Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2002) 10 σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε αστικές υποθέσεις (υποσημείωση 53 ανωτέρω), Αρχή III (Οργάνωση της διαμεσολάβησης): «4. Η διαμεσολάβηση δύναται να λαμβάνει χώρα εντός ή εκτός του πλαισίου των δικαστικών διαδικασιών».

180 Προγράμματα παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβησης υπάρχουν σε πολλά κράτη, μεταξύ αυτών: **Αργεντινή** (*Ley 26.589 - Mediación y Conciliación της 03.05.2010, Boletín Oficial de 06.05.2010*, νόμος με τον οποίο καταργείται προγενέστερη νομοθεσία του 1995. Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση είναι υποχρεωτική στις περισσότερες αστικές διαφορές, με εξαίρεση ορισμένα αντικείμενα όπως η επιμέλεια, βλ. άρθρα 1 και 5 του νόμου), **Γερμανία** (προγράμματα παρά τω δικαστηρίω διαμεσολάβησης σε αστικές διαφορές εφαρμόζονται σε πολλά ομόσπονδα κρατίδια, βλ. μεταξύ άλλων την έκθεση σχετικά με το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης στην Κάτω Σαξονία, η οποία συντάχθηκε κατά παραγγελία του υπουργείου Δικαιοσύνης, Οικονομικών και Πολιτισμού της Κάτω Σαξονίας από τον G. Spindler, *Gerichtsnahе Mediation in Niedersachsen*, Göttingen, 2006) και **Μεξικό** (βλ. *Ley de Justicia Alternativa del Tribunal Superior de Justicia para el Distrito Federal* της 8ης Ιανουαρίου 2008, όπως τροποποιήθηκε τελευταία στις 8 Φεβρουαρίου 2011, δημοσιεύθηκε στην *Gaceta Oficial del Distrito Federal el 08 de enero de 2008*, αριθ. 248 και *Gaceta Oficial del Distrito Federal el 08 de febrero de 2011*, αριθ. 1028. Υπηρεσίες διαμεσολάβησης παρέχονται από το Κέντρο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (Centro de Justicia Alternativa), το οποίο υπάγεται στο Ανώτερο Δικαστήριο της πολιτείας (Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal). Το Κέντρο έχει την ευθύνη της οργάνωσης της διαδικασίας διαμεσολάβησης, καθώς και του διορισμού του διαμεσολαβητή από μητρώο διαμεσολαβητών.

181 Για τη διαφορά ανάμεσα στη διαμεσολάβηση από δικαστή και στη συνδιαλλαγή από δικαστή, βλ. ενότητα Ορολογία ανωτέρω.

182 Βλ. ενότητα Ορολογία ανωτέρω. Βλ. επίσης Feasibility Study on Cross-Border Mediation in Family Matters (ό.π. υποσημείωση 13), ενότητα 2.4, σ. 6.

- 136 Πολλά από τα προγράμματα διαμεσολάβησης τα οποία έχουν αναπτυχθεί ειδικά για υποθέσεις απαγωγής παιδιών που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών επί του παρόντος λειτουργούν ως «προγράμματα εξωδικαστικής διαμεσολάβησης»¹⁸³.
- 137 Σε περίπτωση στην οποία τα μέρη καταλήξουν σε συμφωνία μέσω διαμεσολάβησης ή ανάλογης μεθόδου, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης μπορεί, ανάλογα με το περιεχόμενο της συμφωνίας και την αρμοδιότητα του δικαστηρίου¹⁸⁴ επί του θέματος, να κληθεί να μετατρέψει τη συμφωνία σε διαταγή δικαστηρίου.
- 138 Είναι πολύ σημαντικό οι δικαστές που ασχολούνται με διεθνείς οικογενειακές διαφορές να γνωρίζουν σε βάθος τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η διαμεσολάβηση και ανάλογες διαδικασίες οι οποίες διευκολύνουν τον φιλικό διακανονισμό των διαφορών, καθώς και τον τρόπο πιθανού συνδυασμού αυτών με τη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου. Για τον λόγο αυτόν, συνιστάται τα κράτη να περιλαμβάνουν γενικές πληροφορίες για το θέμα στην κατάρτιση που παρέχουν στους δικαστές.
- 139 Ειδικότερα, η κατάρτιση δικαστών οι οποίοι επιλαμβάνονται διαδικασιών επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης θα πρέπει να περιλαμβάνει αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με προγράμματα διαμεσολάβησης και ανάλογες διαδικασίες οι οποίες είναι κατάλληλες προς χρήση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.

4.1.3 ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

- 140 Τα τελευταία χρόνια, σε πολλές δικαιοδοσίες, έχει μεταβληθεί ο ρόλος των δικηγόρων σε οικογενειακές διαφορές, παράλληλα με τον ρόλο των δικαστηρίων, καθώς δίνεται ολοένα μεγαλύτερη έμφαση στην εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων. Αναγνωρίζοντας τη σημασία μιας σταθερής και αγαστής βάσης για τη συνέχιση των οικογενειακών σχέσεων, οι δικηγόροι σήμερα τείνουν περισσότερο στο να προωθούν μια συμβιβαστική λύση παρά στο να υιοθετούν μια αμιγώς μεροληπτική προσέγγιση υπέρ του εντολέα τους¹⁸⁵. Η τάση αυτή αντικατοπτρίζεται και σε εξελίξεις όπως η συνδράμουσα και η συνεργατική δικαιοσύνη¹⁸⁶ και στον αυξανόμενο αριθμό δικηγόρων οι οποίοι καταρτίζονται στη διαμεσολάβηση.
- Πληροφορίες σχετικά με τη διαμεσολάβηση και ανάλογες διαδικασίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην κατάρτιση που παρέχεται σε δικηγόρους.
 - Οι δικηγόροι και οι λοιποί επαγγελματίες που εργάζονται με τα μέρη διεθνούς οικογενειακής διαφοράς θα πρέπει, ει δυνατόν, να ενθαρρύνουν τον φιλικό διακανονισμό της διαφοράς.
 - Όταν τα μέρη διεθνούς οικογενειακής διαφοράς αποφασίζουν να επιχειρήσουν την επίλυσή της με διαμεσολάβηση, οι δικηγόροι θα πρέπει να υποστηρίζουν τα μέρη παρέχοντάς τους τις νομικές πληροφορίες που χρειάζονται για να λάβουν τεκμηριωμένη απόφαση. Πέραν αυτού, οι δικηγόροι πρέπει να υποστηρίζουν τα μέρη, για να αποκτήσει νομική ισχύ η διαμεσολαβούμενη συμφωνία σε αμφότερες ή όλες τις οικείες έννομες τάξεις.
- 141 Όπως προαναφέρθηκε σχετικά με την κατάρτιση των δικαστών, είναι σημαντικό τα κράτη να ευαισθητοποιήσουν το δικηγορικό σώμα όσον αφορά τον φιλικό διακανονισμό των διαφορών. Τα προγράμματα σπουδών των νομικών σχολών θα πρέπει να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τη διαμεσολάβηση και ανάλογες διαδικασίες.
- 142 Ο δικηγόρος, όταν εκπροσωπεί τον εντολέα του σε μια διεθνή οικογενειακή διαφορά που αφορά παιδιά, θα πρέπει να έχει επίγνωση ότι η ευθύνη του έναντι του εντολέα του περιλαμβάνει και ένα μέρος ευθύνης για το συμφέρον και την ευημερία του ενδιαφερόμενου παιδιού. Με δεδομένο ότι η συμπεφωνημένη λύση εξυπηρετεί κατά κανόνα τα συμφέροντα του παιδιού, ο δικηγόρος θα πρέπει να υποστηρίζει τους γονείς οι οποίοι προτίθενται να επιχειρήσουν την επίλυση της διαφοράς με διαμεσολάβηση και, στο μέτρο στο οποίο το επιτρέπει η εντολή του, να συνεργάζεται στενά με τον δικηγόρο της άλλης πλευράς.

183 Π.χ. σε Γερμανία, Κάτω Χώρες και Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία), για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. υποσημείωση 97 ανωτέρω.

184 Βλ. κεφάλαια 12 και 13 κατωτέρω.

185 Βλ. N. ver Steegh (ό.π. υποσημείωση 8), σσ. 666 κ.ε., όπου και άλλες παραπομπές.

186 Βλ. κεφάλαιο 15 για τα λοιπά μέσα φιλικού διακανονισμού των διαφορών και την καταλληλότητά τους σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.

- 143 Όταν τα μέρη λάβουν την απόφαση για προσφυγή σε διαμεσολάβηση, οι δικηγόροι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, καθώς παρέχουν στα μέρη τις νομικές πληροφορίες τις οποίες χρειάζονται για να λάβουν τεκμηριωμένη απόφαση, και διασφαλίζουν ότι η διαμεσολαβούμενη συμφωνία θα έχει νομική ισχύ σε αμφότερες ή όλες τις οικείες έννομες τάξεις. Υπογραμμίζεται ότι, λόγω της πολυπλοκότητας της νομικής κατάστασης στις διεθνείς οικογενειακές διαφορές, οι δικηγόροι θα πρέπει να δέχονται να αναλάβουν την εκπροσώπηση των μερών, μόνο εφόσον διαθέτουν τις αναγκαίες εξειδικευμένες γνώσεις. Η συμμετοχή μη εξειδικευμένου δικηγόρου σε υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιών μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες και να δημιουργήσει πρόσθετα προσκόμματα στην εύρεση συμβιβαστικής λύσης. Στη διαμεσολάβηση δε, μπορεί να επιτείνει την ανισορροπία δυνάμεων μεταξύ των μερών.
- 144 Ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται η διαδικασία διαμεσολάβησης και τον τρόπο με τον οποίο επιθυμούν να ενεργήσουν ο διαμεσολαβητής ή οι διαμεσολαβητές και τα μέρη, οι δικηγόροι ενδέχεται να παρίστανται στο σύνολο των συναντήσεων διαμεσολάβησης ή σε μέρος αυτών. Είναι σημαντικό, πάντως, οι δικηγόροι που παρίστανται σε συνάντηση διαμεσολάβησης μετά του εντολέως τους να έχουν επίγνωση ότι ο ρόλος τους στη διάρκεια της συνάντησης διαμεσολάβησης είναι εντελώς διαφορετικός, είναι επικουρικός.
- 145 Η στενή συνεργασία με εξειδικευμένο δικηγόρο είναι ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσον η λύση την οποία προκρίνουν τα μέρη πληροί τις νομικές απαιτήσεις σε αμφότερες τις οικείες δικαιοδοσίες, και να καθοριστούν οι πρόσθετες ενέργειες που ενδεχομένως απαιτούνται για να καταστεί η συμφωνημένη λύση νομικά δεσμευτική και εκτελεστή.
- 146 Ο δικηγόρος, φυσικά, μπορεί επίσης να ενεργεί ο ίδιος ως διαμεσολαβητής, εφόσον πληροί τυχόν ισχύουσες απαιτήσεις για τους διαμεσολαβητές στη δικαιοδοσία του. Παρά ταύτα, ο δικηγόρος δεν μπορεί να «διαμεσολαβεί» σε υπόθεση στην οποία εκπροσωπεί ένα από τα μέρη, λόγω σύγκρουσης συμφερόντων¹⁸⁷.
- 147 Ο δικηγόρος μπορεί επίσης να συμμετέχει στον φιλικό διακανονισμό οικογενειακής διαφοράς και με άλλους τρόπους. Βλ. κεφάλαιο 15 κατωτέρω σχετικά με άλλους μηχανισμούς ενθάρρυνσης της εξεύρεσης συμφωνημένων λύσεων, όπως η συνεργατική δικαιοσύνη.

4.2 Εκτίμηση της καταλληλότητας για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση

→ Θα πρέπει να διενεργείται αρχικός έλεγχος, προκειμένου να εκτιμάται η καταλληλότητα της συγκεκριμένης υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση.

- 148 Πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, θα πρέπει να διενεργείται αρχικός έλεγχος, προκειμένου να εκτιμάται η καταλληλότητα της συγκεκριμένης υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση¹⁸⁸. Με τον τρόπο αυτόν αποφεύγονται καθυστερήσεις που μπορεί να προκληθούν από απόπειρες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις που δεν προσφέρονται για διαμεσολάβηση. Ταυτόχρονα, ο αρχικός έλεγχος συμβάλλει στον εντοπισμό υποθέσεων οι οποίες εγκυμονούν ειδικούς κινδύνους, π.χ. υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας ή κατάχρησης αλκοόλ ή ναρκωτικών, στις οποίες απαιτείται είτε να ληφθούν ειδικά μέτρα προφύλαξης είτε να αποκλειστεί η εναλλακτική λύση της διαμεσολάβησης¹⁸⁹.
- 149 Στο πλαίσιο αυτό αναφέρονται δύο σημαντικά ερωτήματα: 1) τι ζητήματα εξετάζονται κατά την εκτίμηση της καταλληλότητας για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση και 2) ποιος μπορεί / πρέπει να διενεργεί την εκτίμηση.
- 150 Το κατά πόσον η υπόθεση προσφέρεται για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση πρέπει να κρίνεται κατά περίπτωση. Επισημαίνεται ότι δεν υπάρχουν κανόνες καθολικής ισχύος για το συγκεκριμένο θέμα. Η καταλληλότητα της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση εξαρτάται από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης και, σε κάποιο βαθμό, από τις διευκολύνσεις που παρέχονται από τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης, από τα χαρακτηριστικά τους και από τα πρότυπα που εφαρμόζει ο διαμεσολαβητής / οργάνωση διαμεσολάβησης σε ανάλογες υποθέσεις.

187 Ο δικηγόρος δεν είναι δυνατόν να ενεργεί ως ουδέτερος και αμερόληπτος τρίτος, και ταυτόχρονα να τηρεί την επαγγελματική του υποχρέωση να προασπίζει τα συμφέροντα του εντολέα του.

188 Βλ. ενότητες 19.4 γ) και δ) των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω), για πληροφορίες σχετικά με την εκτίμηση της καταλληλότητας στα διάφορα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση του 1980.

189 Βλ. επίσης κεφάλαιο 10 κατωτέρω, σχετικά με τη διαμεσολάβηση και τις κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία.

- 151 Υπάρχουν πολλοί λόγοι που μπορούν να επηρεάσουν την καταλληλότητα μιας υπόθεσης διεθνούς απαγωγής παιδιών για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση, μεταξύ άλλων:
- η βούληση των μερών για προσφυγή σε διαμεσολάβηση¹⁹⁰
 - το κατά πόσον οι απόψεις ενός ή/και των δύο μερών είναι τόσο πολωμένες, ώστε να καθιστούν αδύνατη τη διαμεσολάβηση
 - οι ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας και η έκταση αυτής¹⁹¹
 - ανικανότητα λόγω κατάχρησης αλκοόλ ή ναρκωτικών¹⁹²
 - άλλες ενδείξεις σοβαρής ανισορροπίας διαπραγματευτικής ισχύος
 - ενδείξεις κακοποίησης ανηλίκου.
- 152 Η εκτίμηση της καταλληλότητας της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση θα πρέπει να προϋποθέτει εμπιστευτική επικοινωνία με κάθε μέρος χωριστά, προκειμένου να παρέχεται σε κάθε μέρος η δυνατότητα να εκφράσει ελεύθερα τυχόν προβληματισμούς του σχετικά με τη διαμεσολάβηση.
- 153 Αυτή η πρώτη επικοινωνία με τα μέρη για την εκτίμηση της καταλληλότητας της υπόθεσης μπορεί να αξιοποιηθεί για να ρυθμιστούν διάφορα οργανωτικής φύσεως ζητήματα, τα οποία προκύπτουν, π.χ., από αναπηρίες ενός εκ των μερών, και τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για τις πρακτικές διευθετήσεις της συνάντησης διαμεσολάβησης. Στην πρώτη αυτή επικοινωνία μπορεί επίσης να συζητηθεί το θέμα της γλώσσας ή των γλωσσών στις οποίες θα διεξαχθεί η διαμεσολάβηση. Ταυτόχρονα, μπορεί να εκτιμηθεί κατά πόσον είναι δυνατόν να ρυθμιστεί προσωρινά η επικοινωνία με το παιδί, όπως και το κατά πόσον το υπόψη παιδί έχει την ηλικία ή τον βαθμό ωριμότητας που επιτρέπουν να ακουστεί η άποψή του. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ακρόαση του παιδιού στη διαμεσολάβηση, βλ. κεφάλαιο 7 κατωτέρω.
- 154 Η επικοινωνία με τα μέρη επ' ευκαιρία του αρχικού ελέγχου αποτελεί επίσης μια άριστη ευκαιρία να ενημερωθούν διεξοδικά για τη διαδικασία διαμεσολάβησης, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο αλληλοεπηρεάζονται η διαμεσολάβηση και η διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης¹⁹³.
- 155 Η εκτίμηση της καταλληλότητας της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση θα πρέπει να ανατίθεται σε διαμεσολαβητή ή άλλον έμπειρο επαγγελματία γνώστη τού πώς λειτουργεί η διεθνής οικογενειακή διαμεσολάβηση. Απαιτείται κατάλληλη εκπαίδευση για να εντοπισθούν υποθέσεις ειδικού κινδύνου ή ενδείξεις διαφοράς διαπραγματευτικής ισχύος. Το κατά πόσον η εκτίμηση θα διενεργηθεί από πρόσωπο που συνδέεται με την αντίστοιχη υπηρεσία διαμεσολάβησης ή από υπάλληλο της κεντρικής αρχής, άλλου κεντρικού φορέα ή του δικαστηρίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο οργάνωσης της διαμεσολάβησης στην οικεία δικαιοδοσία. Ορισμένοι διαμεσολαβητές τονίζουν τη σημασία τού να διενεργείται η εκτίμηση από τον διαμεσολαβητή ή τους διαμεσολαβητές που καλούνται να διαμεσολαβήσουν στην υπόθεση¹⁹⁴. Άλλοι διαμεσολαβητές προτιμούν η εκτίμηση να γίνεται από συνάδελφο διαμεσολαβητή, ο οποίος γνωρίζει την υπηρεσία διαμεσολάβησης που προτείνεται στα μέρη.
- 156 Εάν η εκτίμηση της καταλληλότητας της υπόθεσης γίνει από πρόσωπο το οποίο δεν έχει γνώση της συγκεκριμένης υπηρεσίας διαμεσολάβησης, υπάρχει κίνδυνος να χρειαστεί και δεύτερη εκτίμηση από πρόσωπο που έχει γνώση της υπηρεσίας διαμεσολάβησης, ή από τον ίδιο τον διαμεσολαβητή ή τους διαμεσολαβητές που καλούνται να διαμεσολαβήσουν στην υπόθεση, γεγονός που μπορεί να έχει ως συνέπεια περιττή καθυστέρηση και πιθανόν πρόσθετες δαπάνες.

190 Φυσικά, όταν ένα εκ των μερών το οποίο δεν γνωρίζει σε τι συνίσταται η διαδικασία διαμεσολάβησης αντιτίθεται στην ιδέα της διαμεσολάβησης, η παροχή περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τη διαμεσολάβηση ενδέχεται να επηρεάσει θετικά τη βούλησή του να επιχειρήσει διαμεσολάβηση. Βλ. πάντως ενότητα 6.1 κατωτέρω σχετικά με την αρχή της εκούσιας προσφυγής σε διαμεσολάβηση.

191 Σε υποθέσεις εικαζόμενης ενδοοικογενειακής βίας, για παράδειγμα, ορισμένοι διαμεσολαβητές αρνούνται κατά κανόνα τη διεξαγωγή διαμεσολάβησης. Άλλοι μπορεί να θεωρήσουν μια υπόθεση εικαζόμενης ενδοοικογενειακής βίας κατάλληλη για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση, ανάλογα με την έκταση της προβαλλόμενης βίας και τα διαθέσιμα μέτρα προστασίας ώστε να αποτραπούν τυχόν κίνδυνοι που σχετίζονται με τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, βλ. κεφάλαιο 10 κατωτέρω.

192 Οσάκις η συγκεκριμένη υπόθεση θεωρείται παρά ταύτα κατάλληλη για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση, ενδέχεται να πρέπει να ληφθούν μέτρα, ώστε να αποφευχθεί το εν λόγω μέρος να περιέλθει σε δυσμενή θέση.

193 Βλ. επίσης ενότητα 6.1.2 κατωτέρω σχετικά με τη συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης.

194 Τονίζεται εν προκειμένω ότι πρέπει να γίνεται διάκριση ανάμεσα στο κατά πόσον είναι πρόθυμος ο διαμεσολαβητής να αναλάβει τη διαμεσολάβηση σε συγκεκριμένη υπόθεση και στο κατά πόσον η υπόθεση προσφέρεται για διαμεσολάβηση. Εφόσον διαπιστωθεί η καταλληλότητα της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση, ο διαμεσολαβητής στον οποίο έχουν απευθυνθεί τα μέρη εξακολουθεί κατά κανόνα να έχει την πλήρη ελευθερία να αποφασίσει εάν αναλαμβάνει ή όχι τη διαμεσολάβηση στη συγκεκριμένη υπόθεση.

- 157 Πολλές υπηρεσίες διαμεσολάβησης που έχουν συσταθεί ειδικά για υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών χρησιμοποιούν με επιτυχία τον αρχικό έλεγχο¹⁹⁵. Σε ορισμένα προγράμματα, η καταλληλότητα της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση εκτιμάται μέσω γραπτού ερωτηματολογίου σε συνδυασμό με τηλεφωνική συνέντευξη.

4.3 Κόστος της διαμεσολάβησης

- Θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε ενδεικνυόμενη προσπάθεια, προκειμένου να αποφεύγονται καταστάσεις στις οποίες το κόστος της διαμεσολάβησης αποτελεί πρόσκομμα ή λειτουργεί αποτρεπτικά για την προσφυγή σε διαμεσολάβηση.
- Τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας για διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.
- Θα πρέπει να διατίθενται με πλήρη διαφάνεια πληροφορίες σχετικά με το κόστος των υπηρεσιών διαμεσολάβησης και πιθανές περαιτέρω δαπάνες, καθώς και σχετικά με την αλληλεπίδραση με το κόστος της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης.

- 158 Η προθυμία των μερών να επιχειρήσουν την προσφυγή σε διαμεσολάβηση επηρεάζεται κατά πάσα πιθανότητα από το συνολικό κόστος που συνεπάγεται η διαμεσολάβηση. Το κόστος αυτό μπορεί να περιλαμβάνει το κόστος της αρχικής εκτίμησης της καταλληλότητας της υπόθεσης, την αμοιβή του διαμεσολαβητή, έξοδα ταξιδιού, κόστος μίσθωσης των χώρων διεξαγωγής της διαμεσολάβησης, πιθανές αμοιβές διερμηνέων ή άλλων πραγματογνωμόνων, καθώς και πιθανές αμοιβές δικηγόρων. Παρατηρούνται τεράστιες διαφορές στις αμοιβές των διαμεσολαβητών από τη μία δικαιοδοσία στην άλλη, οι οποίες ενδέχεται να χρεώνονται με την ώρα ή με την ημέρα, ενώ διαφορές παρατηρούνται και ανάλογα με το είδος της υπηρεσίας διαμεσολάβησης.
- 159 Ορισμένα πιλοτικά προγράμματα ειδικά σχεδιασμένα για διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών παρέχουν στα μέρη δωρεάν υπηρεσίες διαμεσολάβησης¹⁹⁶. Σε πολλές δικαιοδοσίες, πάντως, αποδείχθηκε δυσχερής η εξασφάλιση χρηματοδότησης για τη μακροπρόθεσμη παροχή των εν λόγω υπηρεσιών δωρεάν.

195 Βλ. π.χ. στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία)** το πρόγραμμα της reunite, βλ. «Mediation Leaflet», διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.reunite.org/edit/files/Downloadable%20forms/Mediation%20Leaflet.pdf> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Βλ. επίσης την έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (ό.π. υποσημείωση 97), σσ. 10, 13, βάσει της οποίας τα ακόλουθα στοιχεία θεωρούνται ενδείξεις μη καταλληλότητας της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση: (1) απροθυμία ενός εκ των γονέων να παραστεί στη διαμεσολάβηση, (2) εξαιρετικά πολυμένες απόψεις των γονέων, (3) ανησυχίες για ενδοοικογενειακή βία ή την προβαλλόμενη έκταση αυτής και (4) ισχυρισμοί για κακοποίηση ανηλίκου.

196 Ενδεικτικά αναφέρεται το **γαλλογερμανικό** διεθνικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης. Βλ. επίσης την έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (ό.π. υποσημείωση 97) και S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11). Όσον αφορά το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite, βλ. 5.3, σ. 19:
 «Για την υλοποίηση αυτού του πιλοτικού προγράμματος, η reunite έλαβε ερευνητική επιχορήγηση από το Ίδρυμα Nuffield. Το σύνολο των δαπανών του αιτούντος γονέα που συνδέονται με τη διαμεσολάβηση, περιλαμβανομένων των οδοιπορικών από και προς το **Ηνωμένο Βασίλειο**, καλυπτόταν πλήρως μέχρις ενός ανώτατου ορίου. Η διαμονή σε ξενοδοχείο όπως και οι πρόσθετες δαπάνες μεταφοράς και διατροφής καλύπτονταν πλήρως επίσης. Η επιχορήγηση κάλυπτε επίσης την αμοιβή των διαμεσολαβητών, τις διοικητικές δαπάνες και τις αμοιβές διερμηνέων. Καλύπτονταν επίσης για τον γονέα που είχε διαμονή στο **Ηνωμένο Βασίλειο** οι δαπάνες μεταφοράς και διατροφής και, εφόσον ήταν αναγκαίο, του παρέχονταν στέγη».

- 160 Σε πολλές δικαιοδοσίες δεν προβλέπονται από τον νόμο όρια στην αμοιβή του διαμεσολαβητή και το θέμα επαφίεται στην αυτορρύθμιση της «αγοράς»¹⁹⁷. Παρά ταύτα, πολλοί διαμεσολαβητές συμφωνούν επί συγκεκριμένου αμοιολογίου με την εγγραφή τους σε κάποια ένωση διαμεσολαβητών ή επί κώδικα δεοντολογίας βάσει του οποίου υποχρεούνται να «χρεώνουν εύλογη αμοιβή λαμβάνοντας υπόψη το είδος και την πολυπλοκότητα του αντικειμένου, την αναμενόμενη διάρκεια της διαμεσολάβησης και τη σχετική εμπειρία του διαμεσολαβητή»¹⁹⁸. Ταυτόχρονα, σε πολλούς κώδικες δεοντολογίας τονίζεται ότι «η αμοιβή του διαμεσολαβητή δεν θα πρέπει να είναι συνάρτηση της έκβασης»¹⁹⁹. Σε άλλα κράτη, η αμοιβή του διαμεσολαβητή ορίζεται με νόμο ή μπορεί να καθορίζεται από το δικαστήριο και να επιμερίζεται ανάμεσα στα μέρη²⁰⁰.
- 161 Πρέπει να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια, ώστε να διασφαλίζεται ότι το κόστος της διαμεσολάβησης δεν θα αποτελεί πρόσκομμα ούτε θα λειτουργεί αποτρεπτικά για την προσφυγή σε διαμεσολάβηση. Αναγνωρίζοντας τα πλεονεκτήματα της προώθησης της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, ορισμένα κράτη προσφέρουν δωρεάν διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών ή χορηγούν το ευεργέτημα της πενίας και για προσφυγή στη διαμεσολάβηση²⁰¹. Τα κράτη που δεν το έχουν πράξει ήδη θα πρέπει επίσης να εξετάσουν κατά πόσον είναι επιθυμητό να χορηγούν το ευεργέτημα της πενίας για προσφυγή σε διαμεσολάβηση ή να διασφαλίζουν με άλλο τρόπο τη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών διαμεσολάβησης είτε δωρεάν είτε με εύλογο κόστος για τα μέρη που διαθέτουν περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες²⁰².

197 Βλ. K.J. Hopt και F. Steffek (ό.π. υποσημείωση 2), σ. 33.

198 Βλ. Feasibility Study on Cross-Border Mediation in Family Matters (ό.π. υποσημείωση 13), ενότητα 2.7.3, σ. 12.

199 Ό.π., ενότητα 2.7.3, σσ. 12, 13, όπου και άλλες παραπομπές.

200 Βλ. S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 5.3, σ. 19, όπου γίνεται αναφορά μεταξύ άλλων στη **Γαλλία**, στην οποία καθιερώθηκε έλεγχος των αμοιβών των παρά τω δικαστηρίω διαμεσολαβητών από το δικαστήριο. Βλ. επίσης K.J. Hopt και F. Steffek (ό.π. υποσημείωση 2), σ. 34 για άλλα παραδείγματα.

201 Δωρεάν διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών διατίθεται, π.χ., σε: **Γαλλία** (για διαμεσολάβηση που οργανώνεται από την κεντρική αρχή), **Δανία**, **Ισραήλ** (για διαμεσολάβηση μέσω της Μονάδας αρωγής των δικαστηρίων), **Νορβηγία** και **Σουηδία** (υπό τον όρο ο διαμεσολαβητής να διορίζεται από το δικαστήριο). Βλ. επίσης Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω), ενότητα 19.3 δ). Υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις χορηγείται επίσης το ευεργέτημα της πενίας για διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών σε χώρες όπως το **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία)**, όπου οι διαμεσολαβητές ή οι οργανώσεις διαμεσολάβησης που διαθέτουν έγκριση χρηματοδότησης από το Δημόσιο (Public Funding Franchise) από την Επιτροπή Νομικών Υπηρεσιών μπορούν να παράσχουν υπηρεσίες διαμεσολάβησης χρηματοδοτούμενες από το Δημόσιο σε πελάτες που πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης του ευεργετήματος της πενίας, βλ. < <http://www.legalservices.gov.uk> >. Ομοίως, στις **Κάτω Χώρες**, χορηγείται το ευεργέτημα της πενίας για προσφυγή σε διαμεσολάβηση, υπό τον όρο η διαμεσολάβηση να διεξάγεται από διαμεσολαβητές μέλη του **ολλανδικού** Συμβουλίου Νομικής Συνδρομής (επίσημος δικτυακός τόπος < www.rnv.org >), βλ. **ολλανδικό** νόμο περί ευεργετήματος της πενίας (*Wet op de rechtsbijstand*). Εξάλλου, με βάση τα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (στο ίδιο), το ευεργέτημα της πενίας μπορεί να χορηγηθεί για προσφυγή σε διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών στις εξής δικαιοδοσίες, μεταξύ άλλων: **Αργεντινή**, **Ελβετία**, **Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία)**, **Ισραήλ** και **Σλοβενία**.

202 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2002) 10 σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε αστικές υποθέσεις (υποσημείωση 53 ανωτέρω), Αρχή III (Οργάνωση της διαμεσολάβησης):

«9. Τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να θεσπίσουν και να παρέχουν υπηρεσίες διαμεσολάβησης εντελώς δωρεάν ή με κάλυψη μέρους του κόστους ή να χορηγούν το ευεργέτημα της πενίας για προσφυγή σε διαμεσολάβηση, ιδίως όταν χρήζουν ειδικής προστασίας τα συμφέροντα ενός εκ των μερών.
10. Εφόσον καταβάλλεται αμοιβή για τις υπηρεσίες διαμεσολάβησης, αυτή θα πρέπει να είναι εύλογη και ανάλογη προς τη σημασία του επίδικου ζητήματος, και προς την εργασιακή επιβάρυνση του διαμεσολαβητή».

- 162 Επισημαίνεται ότι η εντελώς δωρεάν²⁰³ διαδικασία επιστροφής σε ορισμένα κράτη για τον αιτούντα γονέα είναι σημαντικό επίτευγμα της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών. Σε άλλα κράτη μπορούν να αξιοποιούνται τα εθνικά συστήματα χορήγησης του ευεργετήματος της πενίας για τη δίκη κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης²⁰⁴. Θα ήταν ενθαρρυντικό να προσφερθεί παρόμοια υποστήριξη και για την προσφυγή σε διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών στο πλαίσιο της Σύμβασης του 1980.
- 163 Το κόστος που σχετίζεται με τη διαμεσολάβηση αποτελεί ουσιώδη παράγοντα για την προσφυγή στη διαμεσολάβηση στην πράξη. Πληροφορίες σχετικά με τις αμοιβές των διαμεσολαβητών και άλλες συναφείς πιθανές δαπάνες, όπως οι δαπάνες για να καταστεί νομικά δεσμευτική η διαμεσολαβούμενη συμφωνία σε αμφοτέρους ή όλες τις οικείες έννομες τάξεις, έχουν καθοριστική σημασία για την απόφαση των μερών να προσφύγουν ή όχι σε διαμεσολάβηση.
- 164 Οι γονείς, ως εκ τούτου, θα πρέπει να λαμβάνουν αναλυτικές και σαφείς πληροφορίες σχετικά με κάθε πιθανή δαπάνη που σχετίζεται με τη διαμεσολάβηση, ώστε να είναι σε θέση να εκτιμήσουν δεόντως την πιθανή οικονομική επιβάρυνση που θα υποστούν²⁰⁵.
- 165 «Συνήθως συνιστάται οι εν λόγω πληροφορίες να παρέχονται εγγράφως πριν από τη διαμεσολάβηση»²⁰⁶. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να ενταχθούν και στη σύμβαση διαμεσολάβησης που συνάπτεται συνήθως μεταξύ διαμεσολαβητή και μερών πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης²⁰⁷.

4.4 Τόπος διεξαγωγής της διαμεσολάβησης

- 166 Όπως προαναφέρθηκε στην ενότητα 2.6, η γεωγραφική απόσταση δημιουργεί ιδιαίτερες προκλήσεις για τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών. Η οργάνωση διά ζώσης συναντήσεων διαμεσολάβησης μπορεί να αποδειχθεί πολυδάπανη και χρονοβόρα. Παρά ταύτα, πολλοί έμπειροι διαμεσολαβητές συνιστούν τις διά ζώσης συναντήσεις, εφόσον είναι εφικτές.

→ Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και οι προβληματισμοί και των δύο γονέων, πριν καθοριστεί σε ποιο κράτος θα πρέπει να συγκληθεί η διά ζώσης συνάντηση διαμεσολάβησης.

→ Ο χώρος που θα επιλεγεί για τη διά ζώσης συνάντηση διαμεσολάβησης πρέπει να είναι ουδέτερος και κατάλληλος για τη διαμεσολάβηση στη συγκεκριμένη υπόθεση.

→ Όταν δεν κρίνεται δέουσα ή εφικτή η φυσική παρουσία και των δύο μερών στη συνάντηση διαμεσολάβησης, θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο της εξ αποστάσεως και έμμεσης διαμεσολάβησης.

- 167 Οι διαμεσολαβητές που δέχονται αίτημα διαμεσολάβησης σε υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να συζητήσουν το κατά πόσον είναι εφικτές οι διά ζώσης συναντήσεις διαμεσολάβησης με τα μέρη, καθώς και το ποιος είναι ο καταλληλότερος τόπος διεξαγωγής των εν λόγω συναντήσεων. Οι απαντήσεις και στα δύο αυτά ερωτήματα θα εξαρτηθούν από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης.

203 Σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 2 της Σύμβασης του 1980, τα συμβαλλόμενα κράτη «δεν μπορούν να απαιτήσουν από τον αιτούντα την πληρωμή των εξόδων και δαπανών της δίκης [κατ' εφαρμογή της Σύμβασης]». Ωστόσο, πολλά συμβαλλόμενα κράτη αξιοποίησαν τη δυνατότητα να διατυπώσουν επιφυλάξεις όσον αφορά το άρθρο 26 και, ως εκ τούτου, η δίκη κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης υπάγεται στους συνήθεις κανόνες περί ευεργετήματος της πενίας εντός της δικαιοδοσίας τους. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. επίσης Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

204 Βλ. επίσης Feasibility Study on Cross-Border Mediation in Family Matters (ό.π. υποσημείωση 13), ενότητα 2.7.3, σ. 12. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. επίσης Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

205 Βλ. επίσης τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για τους διαμεσολαβητές (υποσημείωση 58 ανωτέρω), 1.3 (Αμοιβή):

«Ο διαμεσολαβητής οφείλει σε κάθε περίπτωση να παρέχει στα μέρη πλήρη ενημέρωση για τον τρόπο αμοιβής του που σκοπεύει να εφαρμόσει, εκτός αν οι σχετικές πληροφορίες έχουν ήδη παρασχεθεί. Ο διαμεσολαβητής δεν αποδέχεται την αποστολή του προτού όλα τα μέρη της εκάστοτε διαφοράς συμφωνήσουν επί των αρχών που ισχύουν για την αμοιβή του».

206 Βλ. Feasibility Study on Cross-Border Mediation in Family Matters (ό.π. υποσημείωση 13), ενότητα 2.7, σ. 12.

207 Βλ. ενότητα 4.5 κατωτέρω σχετικά με τη σύμβαση διαμεσολάβησης.

- 168 Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, οι συναντήσεις διαμεσολάβησης σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών διεξάγονται στη χώρα στην οποία απήχθη το παιδί. Ένα πλεονέκτημα της επιλογής αυτής είναι ότι παρέχει τη δυνατότητα για προσωρινή επικοινωνία ανάμεσα στον αποστερούμενο γονέα και το παιδί κατά τη διάρκεια της διαμονής του στη χώρα, γεγονός το οποίο μπορεί να έχει θετική επίδραση στη διαμεσολάβηση²⁰⁸. Ένα πρόσθετο πλεονέκτημα είναι ότι απλουστεύεται η διασύνδεση της διαδικασίας διαμεσολάβησης με τη δίκη κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης. Παρά ταύτα, η επιλογή του κράτους στο οποίο απήχθη το παιδί ως τόπου διεξαγωγής της διαμεσολάβησης ενδέχεται να εκληφθεί ως μία ακόμη αδικία εις βάρος του αποστερούμενου γονέα, ο οποίος ενδέχεται να θεωρεί ήδη τη συγκατάθεσή του στη διαμεσολάβηση (έναντι απλώς της εφαρμογής της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης) ως παραχώρηση. Πέραν των πρακτικών εμποδίων, όπως τα έξοδα ταξιδιού, ο αποστερούμενος γονέας ενδέχεται να αντιμετωπίζει και νομικές δυσκολίες εισόδου στη χώρα στην οποία απήχθη το παιδί, λόγω θεωρήσεων εισόδου και μεταναστευτικής νομοθεσίας (βλ. ενότητα 2.7 ανωτέρω). Από την άλλη, η ενδεχόμενη παρουσία του αποστερούμενου γονέα στο κράτος στο οποίο κατακρατάται το παιδί, προκειμένου να παραστεί στη δίκη κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης (για την οποία επίσης θα πρέπει να χορηγείται θεώρηση εισόδου, βλ. ενότητα 2.7) μπορεί να αξιοποιηθεί ως μια ευκαιρία για να επιχειρηθεί διαμεσολάβηση στο εν λόγω κράτος. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο αποστερούμενος γονέας δεν επιβαρύνεται με πρόσθετες δαπάνες για μεταφορικά.
- 169 Αντιθέτως, η διεξαγωγή διά ζώσης συνάντησης διαμεσολάβησης στη χώρα από την οποία μετακινήθηκε παράνομα το παιδί ενδέχεται να συνεπάγεται πρόσθετες πρακτικές δυσκολίες. Ο κατακρατών γονέας ενδέχεται να είναι αντιμέτωπος με ποινική δίωξη εις βάρος του στη χώρα αυτή (βλ. ενότητα 2.8 ανωτέρω) ή να διστάζει να εμπιστευθεί το παιδί στη φύλαξη τρίτου κατά τη διάρκεια της απουσίας του.
- 170 Σε εξαιρετικές περιστάσεις μπορεί να εξετάζεται το ενδεχόμενο διεξαγωγής της διά ζώσης συνάντησης σε τρίτη «ουδέτερη» χώρα, ωστόσο τα έξοδα ταξιδιού και οι θεωρήσεις εισόδου ενδέχεται και πάλι να λειτουργούν ως προσκόμματα.
- 171 Όσον αφορά τον χώρο διεξαγωγής της διά ζώσης συνάντησης διαμεσολάβησης, είναι προφανές ότι θα πρέπει να είναι ουδέτερος, π.χ. μια αίθουσα του δικαστικού μεγάρου ή τα γραφεία ενός ανεξάρτητου φορέα ο οποίος παρέχει υπηρεσίες διαμεσολάβησης. Θρησκευτικό ή δημοτικό κτίριο επίσης μπορεί να θεωρηθεί ουδέτερος χώρος από τα μέρη. Ο χώρος διεξαγωγής της συνάντησης διαμεσολάβησης πρέπει να είναι κατάλληλος για τη συγκεκριμένη υπόθεση, π.χ. να παρέχει επαρκή ασφάλεια στους συμμετέχοντες, εφόσον κρίνεται αναγκαίο²⁰⁹.
- 172 Παρότι οι διαμεσολαβητές κατά κανόνα θεωρούν την ατμόσφαιρα της διά ζώσης συνάντησης ευνοϊκή για την εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης, οι περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης είναι αυτές που θα καθορίσουν την εφικτή και καταλληλότερη επιλογή. Όταν δεν κρίνεται δέουσα ή εφικτή η διά ζώσης συνάντηση διαμεσολάβησης, μπορεί να εξετάζεται το ενδεχόμενο της εξ αποστάσεως διαμεσολάβησης. Με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας, είναι σχετικά εύκολο να οργανωθούν εικονικές διά ζώσης συναντήσεις²¹⁰. Σε ορισμένα κράτη όπως η Αυστραλία, λόγω της αχανούς τους έκτασης, οι υπηρεσίες εξ αποστάσεως διαμεσολάβησης μέσω τηλεφώνου ή σύνδεσης μέσω βίντεο ή μέσω Διαδικτύου (η καλούμενη και ηλεκτρονική επίλυση διαφορών ή ΗΕΔ), έχουν αναπτυχθεί ταχέως τα τελευταία χρόνια²¹¹.
- 173 Η εξ αποστάσεως διαμεσολάβηση, πάντως, αντιμετωπίζει σειρά ιδιαίτερων προκλήσεων²¹², μία εκ των οποίων συνίσταται στη διασφάλιση του απορρήτου της συνάντησης διαμεσολάβησης. Ταυτόχρονα,

208 S. Kiesewetter και C.C. Paul, «Family Mediation in an International Context: Cross-Border Parental Child Abduction, Custody and Access Conflicts: Traits and Guidelines», στο S. Kiesewetter και C.C. Paul (επιμ.) (ό.π. υποσημείωση 98), σσ. 46, 47.

209 Βλ. π.χ. σχετικά με τις ιδιαίτερες ανάγκες σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας κεφάλαιο 10 κατωτέρω.

210 Για τη χρήση της τεχνολογίας στη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, βλ. π.χ. M. Kucinski, «The Pitfalls and Possibilities of Using Technology in Mediating Cross-Border Child Custody Cases», *Journal of Dispute Resolution*, 2010, σσ. 297 κ.ε, σσ. 312 κ.ε.

211 Για την ανάπτυξη υπηρεσίας ηλεκτρονικής επίλυσης οικογενειακών διαφορών στην **Αυστραλία**, βλ. π.χ. T. Casey, E. Wilson-Evered και S. Aldridge, «The Proof is in the Pudding: The Value of Research in the Establishment of a National Online Family Dispute Resolution Service», Πρακτικά του 11ου Συνεδρίου του Αυστραλιανού Ινστιτούτου Οικογενειακών Σπουδών, διατίθενται στη διεύθυνση < <http://www.aifs.gov.au/conferences/aifs11/> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

212 Για τις ιδιαίτερες δυσκολίες της εξ αποστάσεως διαμεσολάβησης, βλ. σχέδιο αρχών ορθής πρακτικής σχετικά με την επίλυση διαφορών και την τεχνολογία της πληροφορίας («Dispute Resolution and Information Technology»), συντάκτης Εθνικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο για θέματα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών της **Αυστραλίας** (National Alternative Dispute Resolution Advisory Council, NADRAC), 2002, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.nadrac.gov.au/publications/PublicationsByDate/Pages/PrinciplesonTechnologyandADR.aspx> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά οι πρακτικές διευθετήσεις της συνάντησης διαμεσολάβησης. Για παράδειγμα, προκειμένου να αποφεύγεται και η παραμικρή αμφισβήτηση της ισοτιμίας των μερών ή της ουδετερότητας του διαμεσολαβητή, ενδέχεται να είναι σκόπιμο, εφόσον υπάρχει ένας μόνο διαμεσολαβητής, αυτός να μην εμφανίζεται σε σύνδεση μέσω βίντεο μαζί με ένα εκ των μερών (από την ίδια δηλαδή αίθουσα).

- 174 Η εξ αποστάσεως διαμεσολάβηση ενδέχεται επίσης να παρουσιάζει ενδιαφέρον και σε υποθέσεις όπου προβάλλονται ισχυρισμοί ενδοοικογενειακής βίας και ένα εκ των μερών δηλώνει ότι, παρότι επιθυμεί να συμμετάσχει στη διαμεσολάβηση, του δημιουργεί μεγάλη δυσκολία η προοπτική να βρεθεί στον ίδιο χώρο με το άλλο μέρος²¹³.

4.5 Σύμβαση διαμεσολάβησης – Συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης

- Προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα μέρη έχουν πλήρη γνώση των όρων και των προϋποθέσεων της υπηρεσίας διαμεσολάβησης, είναι σκόπιμο να συνάπτεται σύμβαση ανάμεσα στον διαμεσολαβητή και τα μέρη (σύμβαση διαμεσολάβησης).
- Η σύμβαση διαμεσολάβησης θα πρέπει να είναι σαφής και να περιέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για τη διαδικασία διαμεσολάβησης, περιλαμβανομένων αναλυτικών στοιχείων για το πιθανό κόστος.
- Όταν δεν συνάπτεται σύμβαση διαμεσολάβησης, πρέπει να διασφαλίζεται με άλλους τρόπους ότι τα μέρη έχουν πλήρη γνώση των όρων και των προϋποθέσεων της υπηρεσίας διαμεσολάβησης, πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης.

- 175 Για να διασφαλίζεται ότι τα μέρη γνωρίζουν σε τι ακριβώς συναινούν, θα πρέπει να εξετάζεται η δυνατότητα σύναψης γραπτού συμφωνητικού μεταξύ του διαμεσολαβητή και των μερών, στο οποίο θα καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις της υπηρεσίας διαμεσολάβησης, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στην εκάστοτε έννομη τάξη²¹⁴. Η σύμβαση διαμεσολάβησης θα πρέπει να είναι σαφής και να περιέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για τη διαδικασία διαμεσολάβησης.
- 176 Στη σύμβαση θα πρέπει να επεξηγείται ο ρόλος του διαμεσολαβητή ως ουδέτερου και αμερόληπτου τρίτου. Θα πρέπει να επισημαίνεται ότι ο διαμεσολαβητής απλώς διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των μερών και ότι δεν εκπροσωπεί κανένα από τα μέρη. Το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε περίπτωση επιλογής της διεθνικής, δίγλωσσης συνδιαμεσολάβησης σε διασυνοριακή οικογενειακή διαφορά, όπου κάθε μέρος ενδέχεται να έχει την τάση να αισθάνεται στενότερα συνδεδεμένο με τον διαμεσολαβητή ο οποίος μιλά την ίδια γλώσσα και έχει το ίδιο πολιτισμικό υπόβαθρο με αυτό²¹⁵.
- 177 Η σύμβαση διαμεσολάβησης σε υπόθεση διεθνούς οικογενειακής διαφοράς θα πρέπει να εφιστά την προσοχή στη σημασία τού να διαθέτουν τα μέρη τις συναφείς νομικές πληροφορίες / συμβουλές σχετικά με τις γονεϊκές συμφωνίες και την εφαρμογή τους στις οικείες έννομες τάξεις, επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι ο ίδιος ο διαμεσολαβητής, ακόμη και εάν αναφέρεται στις νομικές πληροφορίες, δεν θα παράσχει νομικές συμβουλές²¹⁶. Επωφελής μπορεί να αποδειχθεί εν προκειμένω η στενή συνεργασία με τους εξειδικευμένους δικηγόρους των μερών ή/και η παραπομπή των μερών σε ανεξάρτητες πηγές εξειδικευμένων νομικών συμβουλών.
- 178 Στη σύμβαση διαμεσολάβησης θα πρέπει να υπογραμμίζεται η σημασία του απορρήτου της διαδικασίας διαμεσολάβησης και να εφιστάται η προσοχή στις εφαρμοστέες νομικές διατάξεις²¹⁷. Πέραν αυτού, η σύμβαση μπορεί να περιέχει όρους οι οποίοι υποχρεώνουν τα μέρη να μην καλέσουν ως μάρτυρα τον διαμεσολαβητή²¹⁸.
- 179 Στη σύμβαση θα πρέπει να αναφέρονται οι μέθοδοι / τα μοντέλα διαμεσολάβησης που θα χρησιμοποιηθούν, καθώς και το εύρος της διαμεσολάβησης²¹⁹.

213 Βλ. κεφάλαιο 10 κατωτέρω σχετικά με τη διαμεσολάβηση και τις κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία.

214 Βλ. επίσης ενότητα 6.1.2.

215 Βλ. επίσης ενότητα 6.2.3 για την έννοια της διπολιτισμικής, δίγλωσσης διαμεσολάβησης.

216 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), III (Διαδικασία διαμεσολάβησης):

«Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών οι οποίοι θα επιτρέπουν τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολάβησης σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές: [...]

x. ο διαμεσολαβητής μπορεί να παρέχει νομικές πληροφορίες, αλλά δεν πρέπει να παρέχει νομικές συμβουλές. Ο διαμεσολαβητής, εφόσον ενδείκνυται, θα πρέπει να ενημερώνει τα μέρη για τη δυνατότητα να συμβουλευθούν δικηγόρο ή κάθε άλλον συναφή επαγγελματία».

217 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το απόρρητο, βλ. ενότητα 6.1.5 κατωτέρω.

218 Για την περίπτωση στην οποία περιλαμβάνεται η αποτρεπτική ρήτρα «ότι το μέρος υποχρεούται να καταβάλει την αμοιβή του συνηγόρου διαμεσολαβητή, εάν τον καλέσει ως μάρτυρα, ο δε διαμεσολαβητής δεν υποχρεούται να καταθέσει» όταν το απόρρητο της διαμεσολάβησης δεν κατοχυρώνεται από τον νόμο, βλ. Κ.Κ. Kovach (ό.π. υποσημείωση 110), σσ. 197, 198.

219 Για το εύρος της διαμεσολάβησης, βλ. κεφάλαιο 5 κατωτέρω.

- 180 Στη σύμβαση θα πρέπει επίσης να αναφέρονται αναλυτικά στοιχεία σχετικά με το πιθανό κόστος της διαμεσολάβησης²²⁰.
- 181 Ακόμη και όταν δεν καταρτίζεται σύμβαση διαμεσολάβησης, οι προαναφερθείσες πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται εγγράφως στα μέρη, π.χ. μέσω ενημερωτικών φυλλαδίων, προσωπικής επιστολής ή γενικών όρων και προϋποθέσεων που δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο στον οποίο παραπέμπονται τα μέρη πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης.

5 Εύρος της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών

- 182 Ένα ζήτημα το οποίο επισημαίνεται πάντα ως πλεονέκτημα της διαμεσολάβησης σε σύγκριση με την προσφυγή στο δικαστήριο είναι το ζήτημα του εύρους της διαμεσολάβησης. Λέγεται ότι με τη διαμεσολάβηση μπορούν να αντιμετωπιστούν καλύτερα όλες οι πτυχές μιας διαφοράς, δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση μπορεί να περιλαμβάνει και ζητήματα τα οποία δεν είναι λυσιτελή από νομικής απόψεως και, ως εκ τούτου, δεν θα είχαν θέση στην ακροαματική διαδικασία. Σε μια οικογενειακή διαφορά, η διαμεσολάβηση μπορεί να συμβάλλει στο ξεκαθάρισμα παλιών και επί μακρόν εκκρεμών οικογενειακών λογαριασμών, των οποίων η σημερινή διένεξη μπορεί να είναι απλώς σύμπτωμα. Αυτό, πάντως, συνεπάγεται συμμετοχή σε μια χρονοβόρα διαδικασία.

5.1 Έμφαση στα επιτακτικά ζητήματα

→ Η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών οι οποίες εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών τηρεί υποχρεωτικά πολύ αυστηρές προθεσμίες και, ως εκ τούτου, ενδέχεται το εύρος της να είναι περιορισμένο.

→ Θα πρέπει να σταθμίζεται η ανάγκη να συμπεριληφθούν θέματα τα οποία πρέπει να επιλυθούν απαραίτητως, προκειμένου η συμφωνία να είναι βιώσιμη με την ανάγκη τήρησης των αυστηρών προθεσμιών.

- 183 Η διαμεσολάβηση στις συγκεκριμένες περιστάσεις της διεθνούς απαγωγής παιδιών διεξάγεται αναγκαστικά εντός του πλαισίου του εφαρμοστέου διεθνούς δικαίου. Η διαμεσολάβηση, προκειμένου να συνάδει με τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, οφείλει να τηρεί πολύ αυστηρές προθεσμίες και, άρα, ενδέχεται το εύρος της να είναι περιορισμένο. Εξάλλου, η Σύμβαση του 1980 παρέχει ορισμένες ενδείξεις για τα θέματα που ρυθμίζονται με διαμεσολάβηση.
- 184 Το πρώτιστο διακύβευμα είναι, προφανώς, η επιστροφή του παιδιού. Όπως επισημαίνεται εν προκειμένω στη συγκριτική μελέτη που καταρτίστηκε το 2006 κατά παραγγελία της Ειδικής Επιτροπής:
- «[Η] αίτηση δυνάμει της Σύμβασης [του 1980] αποσκοπεί πρωτίστως στην επιστροφή παιδιού το οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του σε κάποιο συμβαλλόμενο κράτος και μετακινήθηκε ή κατακρατήθηκε παράνομα σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος [...]. Η βασική αρχή της Σύμβασης είναι ότι το κράτος συνήθους διαμονής του παιδιού διατηρεί τη δικαιοδοσία να αποφασίζει επί θεμάτων επιμέλειας / επικοινωνίας και ότι η άμεση επιστροφή του παιδιού στο κράτος της συνήθους διαμονής του θα επιτρέψει την ταχεία λήψη των εν λόγω αποφάσεων προς το συμφέρον του παιδιού, δεδομένου ότι το παιδί δεν θα έχει το χρόνο να προσαρμοστεί σε άλλο κράτος»²²¹.
- 185 Η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών επιδιώκει την κατεπείγουσα αποκατάσταση της προτέρας της απαγωγής καταστάσεως, ενώ αφήνει τις απώτερες αποφάσεις επί θεμάτων επιμέλειας και επικοινωνίας, περιλαμβανομένου του θέματος της πιθανής μετοικεσίας του παιδιού, στο αρμόδιο δικαστήριο το οποίο, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών και άλλων συναφών πράξεων οι οποίες ενισχύουν την εν λόγω αρχή, είναι το δικαστήριο του κράτους συνήθους διαμονής του παιδιού. Εφόσον δεν συντρέχει καμία από τις εξαιρέσεις, ο δικαστής που επιλαμβάνεται αίτησης επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης υποχρεούται να διατάξει την επιστροφή του παιδιού.

220 Βλ. επίσης πρότυπο VIII των **αμερικανικών** δεοντολογικών προτύπων, που καταρτίστηκαν από τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο, την Αμερικανική Ένωση Διαιτησίας και την Ένωση για την Επίλυση Διαφορών το 1994, όπως αναθεωρήθηκαν το 2005 (υποσημείωση 56 ανωτέρω).

221 Βλ. S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 3.1, σσ. 10, 11.

- 186 Κατόπιν τούτων, θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα εάν η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών οι οποίες εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών θα πρέπει να περιορίζεται στη διευθέτηση του τρόπου άμεσης επιστροφής του παιδιού στην αρμόδια δικαιοδοσία. Η απάντηση είναι κατηγορηματικά όχι. Στη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της Σύμβασης του 1980 μπορεί επίσης να συζητηθεί το ενδεχόμενο της μη επιστροφής, οι προϋποθέσεις αυτής, οι σχετικές διευθετήσεις και άλλα συναφή ζητήματα. Με άλλα λόγια, μπορεί να συζητηθεί η απώτερη απόφαση της μετοικεσίας του παιδιού. Η ρύθμιση των ζητημάτων αυτών μέσω διαμεσολάβησης δεν αντίκειται, κατ' αρχήν, στη Σύμβαση του 1980 ή σε άλλες συναφείς πράξεις, παρότι το νομικό πλαίσιο επηρεάζει ασφαλώς το τι συγκεκριμένα μπορεί να συμφωνηθεί²²².
- 187 Σημειώνεται ότι η διαμεσολάβηση δεν αντιμετωπίζει τους ίδιους νομικούς περιορισμούς με τη δικαστική διαδικασία. Η δικαστική διαδικασία επιλαμβάνεται μόνο ζητημάτων επί των οποίων το δικαστήριο έχει (διεθνή) δικαιοδοσία, αλλά στη διαμεσολάβηση δεν τίθεται ο ίδιος περιορισμός, παρότι τα ζητήματα δικαιοδοσίας έχουν σημασία όσον αφορά τη διαδικασία με την οποία θα καταστεί η διαμεσολαβούμενη συμφωνία νομικά δεσμευτική στις οικείες έννομες τάξεις. Ως εκ τούτου, γίνεται ευρέως αποδεκτό ότι η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών μπορεί επίσης να ρυθμίσει όχι μόνο τις προϋποθέσεις και τις διευθετήσεις της επιστροφής ή της μη επιστροφής, αλλά και άλλα ζητήματα που επηρεάζουν πιο μακροπρόθεσμα τη γονική ευθύνη των μερών, όπως η επιμέλεια, η επικοινωνία ή ακόμη και η διατροφή του τέκνου.
- 188 Αντιθέτως, στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης δεν εξετάζεται, κατά κανόνα, το θέμα της επιμέλειας επί της ουσίας. Σύμφωνα με το άρθρο 16 της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, «αφότου τους γνωστοποιηθεί η παράνομη μετακίνηση ενός παιδιού ή η κατακράτησή του [...], οι δικαστικές ή διοικητικές αρχές του συμβαλλόμενου κράτους όπου το παιδί μετακινήθηκε ή κατακρατήθηκε δεν μπορούν να κρίνουν επί του κύριου θέματος του δικαιώματος της επιμέλειας, μέχρι να διαπιστωθεί ότι δεν συντρέχει περίπτωση επιστροφής του παιδιού [...]». Η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών συνάδει απόλυτα εν προκειμένω με τη Σύμβαση του 1980: οι απώτερες αποφάσεις επί της επιμέλειας επαφίενται στη δικαιοδοσία του αρμόδιου δικαστηρίου στο κράτος της συνήθους διαμονής του παιδιού αμέσως πριν από την απαγωγή. Σύμφωνα με το άρθρο 16 της Σύμβασης του 1980, δυνατότητα «μεταβίβασης» δικαιοδοσίας επί θεμάτων επιμέλειας στο δικαστήριο του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση υφίσταται, κατά κανόνα, μόνο μετά την περάτωση της κινηθείσας διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης²²³.
- 189 Κατά τον επακριβή προσδιορισμό των ζητημάτων που μπορούν να ρυθμιστούν στις συναντήσεις διαμεσολάβησης σε συγκεκριμένη υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιού, θα πρέπει να σταθμίζονται ορθά η ανάγκη να επιλυθούν ζητήματα τα οποία είναι απαραίτητα για να υπάρξει μια βιώσιμη συμφωνία, και η ανάγκη τήρησης των πολύ αυστηρών χρονικών προθεσμιών. Επίσης, κατά τον προσδιορισμό του εύρους της διαμεσολάβησης, πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά τυχόν (περαιτέρω) ενέργειες που απαιτούνται για να καταστεί η συμφωνία επί συγκεκριμένου θέματος νομικά δεσμευτική και εκτελεστή σε αμφότερες τις οικείες έννομες τάξεις. Δεν αποκλείεται, π.χ., σε συγκεκριμένη υπόθεση, η συμπερίληψη θεμάτων διατροφής σε συμφωνία επιστροφής παιδιού να εγκυμονεί τον κίνδυνο σοβαρών καθυστερήσεων στη διαδικασία με την οποία θα κηρυχθεί εκτελεστή η διαμεσολαβούμενη συμφωνία στις δύο έννομες τάξεις λόγω περίπλοκων ζητημάτων δικαιοδοσίας²²⁴. Σε μια τέτοια περίπτωση, ενδέχεται να είναι σκόπιμο το θέμα της διατροφής να διαχωριστεί από το κύριο θέμα το οποίο διακυβεύεται σε μια διεθνή απαγωγή παιδιού, το θέμα δηλαδή της επιστροφής ή μη επιστροφής του παιδιού και τυχόν σχετιζόμενα ζητήματα γονικής ευθύνης. Θα πρέπει να γνωστοποιείται στα μέρη ότι ο αποκλεισμός οιασδήποτε θέματος από το εύρος της διαμεσολάβησης στο παρόν στάδιο δεν εμποδίζει τη διευθέτησή του σε χωριστές συναντήσεις διαμεσολάβησης σε μεταγενέστερο στάδιο.

222 Βλ. επίσης S. Vigers, *Mediating International Child Abduction Cases – The Hague Convention* (ό.π. υποσημείωση 95), σσ. 39 κ.ε. Βλ. επίσης E. Carl και M. Erb-Klünemann, «Integrating Mediation into Court Proceedings in Cross-Border Family Cases», στο S. Kiesewetter και C.C. Paul (επιμ.) (ό.π. υποσημείωση 98), σσ. 59-76.

223 Βλ. κεφάλαιο 13 κατωτέρω σχετικά με τα ζητήματα δικαιοδοσίας και τους κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου. Για τη μεταβίβαση δικαιοδοσίας σύμφωνα με το άρθρο 7 της Σύμβασης του 1996, βλ. επίσης κεφάλαιο 13 του Πρακτικού εγχειριδίου για τη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Publications»).

224 Βλ. ενότητα 5.2 κατωτέρω και κεφάλαιο 13 για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ζήτημα της δικαιοδοσίας.

5.2 Η σημασία της δικαιοδοσίας και του εφαρμοστέου δικαίου όσον αφορά τη γονική ευθύνη και άλλα θέματα που ρυθμίζονται με τη διαμεσολαβούμενη συμφωνία

→ Στη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχέση μεταξύ των θεμάτων που ρυθμίζονται μέσω διαμεσολάβησης και του παράγοντα «δικαιοδοσία» και «εφαρμοστέο δίκαιο».

- 190 Η διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη σχέση μεταξύ των θεμάτων που ρυθμίζονται με διαμεσολάβηση και του παράγοντα «εφαρμοστέο δίκαιο» και «δικαιοδοσία». Για να αποκτήσει νομική ισχύ η διαμεσολαβούμενη συμφωνία, συχνά απαιτείται η παρέμβαση κάποιου δικαστηρίου, είτε για να καταχωρηθεί η συμφωνία είτε για να ενσωματωθεί σε διαταγή δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να εξετάζεται ποιο ή ποια δικαστήρια ενδέχεται να είναι αρμόδια επί των θεμάτων που περιλαμβάνονται στη διαμεσολαβούμενη συμφωνία, όπως και το θέμα του εφαρμοστέου δικαίου. Όταν η διαμεσολαβούμενη συμφωνία καλύπτει ευρύ φάσμα θεμάτων, ενδέχεται να καταστεί αναγκαία η παρέμβαση περισσότερων της μίας δικαστικών ή διοικητικών αρχών για να αποκτήσει νομική ισχύ το περιεχόμενο της συμφωνίας²²⁵.

6 Αρχές / μοντέλα / μέθοδοι διαμεσολάβησης

- 191 Για την παροχή εγγυήσεων ως προς την ποιότητα της διαμεσολάβησης, έχουν αναπτυχθεί αρκετές αρχές για τη διαμεσολάβηση, πολλές εκ των οποίων έχουν ενσωματωθεί στη νομοθεσία περί διαμεσολάβησης, τους κώδικες δεοντολογίας και τις λοιπές συναφείς πράξεις. Ορισμένες από τις εν λόγω αρχές, όπως η αμεροληψία και η ουδετερότητα, έχουν περιληφθεί ακόμη και σε ορισμούς της διαμεσολάβησης.
- 192 Παρότι οι αρχές για τη διαμεσολάβηση που προάγουν οι διάφορες δικαιοδοσίες και οι επιμέρους φορείς διαμεσολάβησης ενδέχεται να ποικίλλουν, διακρίνονται πολλά κοινά στοιχεία. Ο παρών Οδηγός εκθέτει την ορθή πρακτική σχετικά με τις πλέον προωθούμενες αρχές, οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.
- 193 Όσον αφορά τα μοντέλα και τις μεθόδους διαμεσολάβησης που εφαρμόζονται στα διάφορα κράτη και από τα διάφορα προγράμματα διαμεσολάβησης, το τοπίο χαρακτηρίζεται από ακόμη μεγαλύτερη πολυμορφία και, επομένως, είναι αδύνατον να παρουσιαστεί πλήρης επισκόπηση στον παρόντα Οδηγό. Με πλήρη σεβασμό προς τις διάφορες προσεγγίσεις των μεθόδων και μοντέλων διαμεσολάβησης, ο παρών Οδηγός αποσκοπεί στο να επιστήσει την προσοχή σε ορισμένες ορθές πρακτικές οι οποίες είναι χρήσιμες για τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.

6.1 Αρχές διαμεσολάβησης – Διεθνή πρότυπα

6.1.1 Ο ΕΚΟΥΣΙΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

- Η διαμεσολάβηση είναι εκούσια διαδικασία.
- Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση ή η προσέλευση σε ενημερωτική συνάντηση για τη διαμεσολάβηση δεν θα πρέπει να τίθεται ως προϋπόθεση για την κίνηση της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης.
- Η προθυμία ή η απροθυμία προσφυγής στη διαμεσολάβηση δεν θα πρέπει να επηρεάζει τη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης.

- 194 Εκ φύσεως η διαμεσολάβηση προτρέπει τα μέρη να συμμετάσχουν οικειοθελώς σε μια διαδικασία εξεύρεσης συμβιβαστικής λύσης στη διαφορά τους. Η «εκούσια προσφυγή» είναι βασική και αδιαμφισβήτητη αρχή της διαμεσολάβησης, αναφέρεται συχνά σε πολλούς ορισμούς της διαμεσολάβησης και, ως εκ τούτου, έχει ενσωματωθεί και στον ορισμό της διαμεσολάβησης στον παρόντα Οδηγό²²⁶.

225 Βλ. κεφάλαιο 13 κατωτέρω σχετικά με τα ζητήματα δικαιοδοσίας και τους κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου.

226 Βλ. ενότητα Ορολογία ανωτέρω.

- 195 Η αρχή της «εκούσιας προσφυγής» δεν αντίκειται στην απαίτηση που θέτουν ορισμένες δικαιοδοσίες για υποχρεωτική προσέλευση σε ενημερωτικές συναντήσεις για τη διαμεσολάβηση²²⁷. Ακόμη και στις δικαιοδοσίες εκείνες στις οποίες είναι υποχρέωση των μερών να επιχειρήσουν διαμεσολάβηση²²⁸, μπορεί να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι η εν λόγω υποχρέωση δεν αντίκειται στον εκούσιο χαρακτήρα της διαμεσολάβησης, εφόσον τα μέρη δεν υποχρεούνται να επιλύσουν την διαφορά τους με διαμεσολάβηση.
- 196 Σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, η προσφυγή στη διαμεσολάβηση δεν θα πρέπει να συνεπάγεται καθυστέρηση της επείγουσας διαδικασίας επιστροφής και, συνεπώς, η χρήση «υποχρεωτικών» μέτρων για την προώθηση της διαμεσολάβησης θα πρέπει να εξετάζεται με προσοχή.
- 197 Η κίνηση της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης δεν θα πρέπει να έχει ως προϋπόθεση την προσέλευση αμφοτέρων των μερών σε ενημερωτική συνάντηση για τη διαμεσολάβηση, ιδίως όταν αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρέχεται στον κατακρατούντα γονέα η δυνατότητα να καθυστερεί μονομερώς την κίνηση της διαδικασίας. Επιπλέον, τυχόν υποχρεωτικά μέτρα για την παρότρυνση των γονέων να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση δεν θα πρέπει να παραγνωρίζουν τις ιδιαίτερες περιστάσεις των υποθέσεων διεθνούς απαγωγής. Τα κράτη θα πρέπει να εξετάζουν κατά πόσον οι μηχανισμοί που χρησιμοποιούνται σε εθνικές διαφορές του οικογενειακού δικαίου για την προώθηση της προσφυγής στη διαμεσολάβηση αρμόζουν σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών οι οποίες εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών.
- 198 Ένα φαινόμενο που παρατηρείται συχνά στις υποθέσεις αυτές είναι, για παράδειγμα, ο αποστερούμενος γονέας να μην είναι εξοικειωμένος με την έννομη τάξη του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση (το κράτος στο οποίο κατακρατείται το παιδί) και να μη μιλά τη γλώσσα του κράτους αυτού, ενώ ο κατακρατών γονέας συνήθως έχει τουλάχιστον γλωσσικό δεσμό με το εν λόγω κράτος. Σε μια τέτοια περίπτωση, η πίεση που ασκείται στον αποστερούμενο γονέα να προσφύγει σε διαμεσολάβηση η οποία παρέχεται μόνο στη γλώσσα του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, χωρίς τη δυνατότητα δηλαδή να χρησιμοποιήσει τη μητρική του γλώσσα, θα εκληφθεί κατά πάσα πιθανότητα ως άδικη από τον αποστερούμενο γονέα. Το να δημιουργείται σε μια τέτοια κατάσταση στον αποστερούμενο γονέα η εντύπωση ότι η κίνηση της διαδικασίας της Χάγης εξαρτάται από την προσφυγή του σε διαμεσολάβηση μπορεί κάλλιστα να εκληφθεί ως αδικαιολόγητη πίεση και, συνεπώς, να αποδειχθεί αντιπαραγωγικό.
- 199 Θα πρέπει να γνωστοποιείται και στους δύο γονείς ότι η διαμεσολάβηση δεν είναι παρά μία δυνατότητα την οποία διαθέτουν επιπροσθέτως της προσφυγής στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης. Η προθυμία ή η απροθυμία των γονέων να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση ή να τη συνεχίσουν μετά την έναρξη της διαδικασίας επιστροφής δεν θα πρέπει να επηρεάζει την απόφαση του δικαστηρίου²²⁹.

227 Στη **Γαλλία** και τη **Γερμανία**, π.χ., σε υποθέσεις διαφοράς των γονέων που αφορά τα παιδιά, ο δικαστής μπορεί να υποχρεώσει τα μέρη να παραστούν σε ενημερωτική συνάντηση για τη διαμεσολάβηση, αλλά δεν μπορεί να τα υποχρεώσει να επιχειρήσουν να εξεύρουν λύση μέσω διαμεσολάβησης, βλ. άρθρα 373-2-10 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία το 2004) και 255 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία το 2002) του **γαλλικού** Αστικού Κώδικα, καθώς και άρθρα 156 παράγραφος 1 περίοδος 3 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία το 2012) και 81 παράγραφος 2 στοιχείο 5 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία το 2012) του **γερμανικού** νόμου περί εσωτερικής οικογενειακής δικονομίας (FamFG). Στην **Αυστραλία**, επίσης, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει «τους διαδίκους να προσφύγουν σε μεθόδους επίλυσης οικογενειακών διαφορών [...]», στις οποίες περιλαμβάνεται η διαμεσολάβηση, βλ. άρθρα 13 Γ κ.ε. του νόμου περί οικογενειακού δικαίου του 1975 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον νόμο 147 του 2010) (υποσημείωση 174 ανωτέρω). Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις υποχρεωτικές συναντήσεις διαμεσολάβησης σε αστικές υποθέσεις σε ορισμένα κράτη, βλ. επίσης K.J. Hort και F. Steffek (ό.π. υποσημείωση 2), σ. 12.

228 Βλ. H. Joyce, «Mediation and Domestic Violence: Legislative Responses», σχόλιο, 14 *J. Am. Acad. Matrimonial Law* (1997), σ. 451.

229 Βλ. επίσης S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 5.1, σσ. 17, 18, που αναφέρεται στο πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (υποσημείωση 97 ανωτέρω):

«Όταν προσεγγίζονταν οι πιθανοί συμμετέχοντες στο πιλοτικό πρόγραμμα της reunite, επισημαινόταν και στους δύο γονείς ότι η διαμεσολάβηση δεν μπορούσε να γίνει παρά μόνο με την πλήρη συναίνεση αμφοτέρων των μερών και ότι η απροθυμία προσφυγής σε διαμεσολάβηση δεν θα ασκούσε την παραμικρή επιρροή στην έκβαση της αίτησης δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης».

6.1.2 ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΤΟΠΙΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

→ Η απόφαση των μερών να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση θα πρέπει να λαμβάνεται κατόπιν ενημέρωσης.

- 200 Πριν από την έναρξη της διαδικασίας διαμεσολάβησης, θα πρέπει να παρέχονται στα μέρη όλες οι αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τη διαμεσολάβηση και τα συνδεόμενα με αυτή θέματα, προκειμένου τα μέρη να είναι σε θέση να λάβουν τεκμηριωμένη απόφαση για την προσφυγή στη διαμεσολάβηση²³⁰. Στις εν λόγω πληροφορίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται αναλυτική περιγραφή της διαδικασίας διαμεσολάβησης και των αρχών που τη διέπουν, π.χ. εχεμύθεια, αναλυτική περιγραφή της μεθόδου και του μοντέλου που θα χρησιμοποιηθεί, καθώς και πρακτικές πληροφορίες, αλλά και το πιθανό κόστος για τα μέρη. Εξάλλου, θα πρέπει να παρέχονται πληροφορίες για τη διασύνδεση μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικών διαδικασιών. Τα μέρη θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η διαμεσολάβηση δεν είναι παρά μία από τις δυνατότητες που τους παρέχονται και ότι η προσφυγή στη διαμεσολάβηση για την εξεύρεση λύσης γίνεται με την επιφύλαξη του δικαιώματος προσφυγής στο δικαστήριο.
- 201 Όταν συνάπτεται σύμβαση διαμεσολάβησης μεταξύ του διαμεσολαβητή και των μερών, στην οποία καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις διαμεσολάβησης, οι σχετικές πληροφορίες μπορούν να περιέχονται στη σύμβαση. Βλ. επίσης ενότητα 4.5 ανωτέρω για το θέμα της «σύμβασης διαμεσολάβησης».
- 202 Δεδομένης της ιδιαίτερης πολυπλοκότητας της νομικής κατάστασης σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές, θα πρέπει να εφιστάται η προσοχή των μερών στο γεγονός ότι είναι απαραίτητο να διαθέτουν εξειδικευμένες νομικές πληροφορίες στις οποίες θα βασιστεί η συζήτηση κατά τη διαμεσολάβηση και οι οποίες θα συνεκτιμηθούν κατά τη σύνταξη της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας, καθώς και κατά τη διαδικασία με την οποία αυτή θα αποκτήσει νομική ισχύ στις οικείες δικαιοδοσίες. Η πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές μπορεί να διευκολύνεται από την κεντρική αρχή ή από ειδικά συσταθέν κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση (βλ. κεφάλαιο 4 ανωτέρω, «Πρόσβαση στη διαμεσολάβηση») ή να παρέχεται από εξειδικευμένους νομικούς συμβούλους των μερών²³¹.

6.1.3 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΕ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

→ Θα πρέπει να διενεργείται έλεγχος για να εκτιμηθεί κατά πόσον η συγκεκριμένη υπόθεση είναι δεκτική επίλυσης με διαμεσολάβηση.

- 203 Τα πλεονεκτήματα του αρχικού ελέγχου αναφέρθηκαν ήδη στις ενότητες 2.1 και 4.2 ανωτέρω.

230 Βλ. Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο παράρτημα 1 κατωτέρω, σχετικά με τη γενική αρχή της «συναίνεσης κατόπιν ενημέρωσης».

231 Βλ. ενότητα 6.1.7 κατωτέρω σχετικά με τη λήψη τεκμηριωμένης απόφασης. Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), ΙΙΙ (Διαδικασία διαμεσολάβησης):

«Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών οι οποίοι θα επιτρέπουν τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολάβησης σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές: [...]

χ. ο διαμεσολαβητής μπορεί να παρέχει νομικές πληροφορίες, αλλά δεν πρέπει να παρέχει νομικές συμβουλές. Ο διαμεσολαβητής, εφόσον ενδείκνυται, θα πρέπει να ενημερώνει τα μέρη για τη δυνατότητα να συμβουλευθούν δικηγόρο ή κάθε άλλον συναφή επαγγελματία».

6.1.4 ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ, ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΙΑ

→ Οι γενικές αρχές της ουδετερότητας, της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας και της ισοτιμίας αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμεσολάβηση και πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα.

204 Οι αρχές της ουδετερότητας, της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας και της ισοτιμίας είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμεσολάβηση²³². Οι εν λόγω αρχές συνδέονται στενά μεταξύ τους, παρότι αφορούν διαφορετικές πτυχές της διαδικασίας διαμεσολάβησης. Ο διαμεσολαβητής πρέπει να είναι ουδέτερος όσον αφορά την έκβαση της διαδικασίας. Ο διαμεσολαβητής πρέπει να χαιρεί ανεξαρτησίας όσον αφορά τον τρόπο διεξαγωγής της διαμεσολάβησης. Ταυτόχρονα, ο διαμεσολαβητής πρέπει να είναι αμερόληπτος έναντι των μερών²³³. Τέλος, στη διαμεσολάβηση πρέπει να διασφαλίζεται η ισοτιμία των μερών, να παρέχονται δηλαδή στα μέρη ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στη διαδικασία διαμεσολάβησης. Η διαδικασία διαμεσολάβησης θα πρέπει να προσαρμόζεται ανάλογα με την υπόθεση, ώστε να διασφαλίζεται η ισόρροπη διαπραγματευτική ισχύς των μερών. Παραδειγματος χάρη, η επιθυμία των μερών να χρησιμοποιήσουν τη μητρική τους γλώσσα ή γλώσσα την οποία χειρίζονται με ευχέρεια θα πρέπει να γίνεται σεβαστή στο μέτρο του δυνατού²³⁴.

6.1.5 ΑΠΟΡΡΗΤΟ

→ Τα κράτη θα πρέπει να μεριμνούν για την ύπαρξη κατάλληλων διασφαλίσεων οι οποίες θα εγγυώνται το απόρρητο της διαμεσολάβησης.
 → Τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα θέσπισης κανόνων με τους οποίους θα διασφαλίζεται ότι ο διαμεσολαβητής και τυχόν τρίτοι οι οποίοι συμμετέχουν στη διαμεσολάβηση δεν θα υποχρεούνται να προσκομίσουν στο δικαστήριο στοιχεία που περιήλθαν σε γνώση τους κατά τη διαμεσολάβηση σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, εκτός εάν εφαρμόζονται ορισμένες εξαιρέσεις.
 → Στη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, τα μέρη θα πρέπει να ενημερώνονται πλήρως σχετικά με τους ισχύοντες κανόνες όσον αφορά το απόρρητο στις οικείες δικαιοδοσίες.

205 Το σύνολο των στοιχείων τα οποία κοινολογούνται στη διάρκεια της διαμεσολάβησης και στο πλαίσιο αυτής θα πρέπει, με την επιφύλαξη του εφαρμοστέου δικαίου²³⁵, να είναι απόρρητα, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν άλλως²³⁶. Το απόρρητο της διαμεσολάβησης συμβάλλει στη δημιουργία της ατμόσφαιρας εμπιστοσύνης την οποία χρειάζονται τα μέρη, προκειμένου να συμμετέχουν σε μια ειλικρινή συζήτηση σχετικά με το πλήρες φάσμα των πιθανών λύσεων της διαφοράς τους. Τα μέρη ενδέχεται να είναι πιο επιφυλακτικά στο να εξετάσουν τις διάφορες επιλογές, εάν έχουν τον φόβο ότι οι προτάσεις τους μπορεί να εκληφθούν ως παραχώρηση και να στραφούν εναντίον τους σε πιθανή δίκη. Σε υπόθεση απαγωγής παιδιού, για παράδειγμα, ο αποστερούμενος γονέας πιθανόν να διστάζει να δηλώσει ότι θα μπορούσε να συμφωνήσει με την παραμονή του παιδιού στην άλλη δικαιοδοσία, εάν φοβάται ότι η δήλωση αυτή θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως «έγκριση» κατά την έννοια του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο α) της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών.

232 βλ. επίσης S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 3.2-3.4, σσ. 11-13 και σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), III (Διαδικασία διαμεσολάβησης):

«Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών οι οποίοι θα επιτρέπουν τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολάβησης σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

i. ο διαμεσολαβητής είναι αμερόληπτος έναντι των μερών
 ii. ο διαμεσολαβητής είναι ουδέτερος ως προς την έκβαση της διαδικασίας διαμεσολάβησης
 iii. ο διαμεσολαβητής σέβεται τις απόψεις των μερών και διατηρεί την ισότητα της διαπραγματευτικής τους ισχύος».

233 Βλ. επίσης πρότυπο II των **αμερικανικών** δεοντολογικών προτύπων (υποσημείωση 56 ανωτέρω), καθώς και άρθρο 8 του Οδηγού ορθής πρακτικής για την οικογενειακή διαμεσολάβηση της AIFI (ό.π. υποσημείωση 144) και J. Zawid, «Practical and Ethical Implications of Mediating International Child Abduction Cases: A New Frontier for Mediators», *Inter-American Law Review*, τόμος 40, 2008, 1 κ.ε., 37 κ.ε.

234 Βλ. ενότητα 2.5 ανωτέρω.

235 Βλ. παράγραφο 211 κατωτέρω σχετικά με τις εξαιρέσεις από την αρχή του απορρήτου.

236 Βλ. επίσης πρότυπο V των **αμερικανικών** δεοντολογικών προτύπων (υποσημείωση 56 ανωτέρω), καθώς και άρθρο 7 του Οδηγού ορθής πρακτικής για την οικογενειακή διαμεσολάβηση της AIFI (ό.π. υποσημείωση 144).

- 206 Η γνωστοποίηση πληροφοριών αμιγώς διοικητικής φύσεως σχετικά με το κατά πόσον η διαμεσολάβηση έχει ξεκινήσει, συνεχίζεται ή έχει λήξει προς το αρμόδιο δικαστήριο ή προς την κεντρική αρχή μέσω της οποίας έγινε η παραπομπή σε διαμεσολάβηση δεν συνιστά παραβίαση του απορρήτου²³⁷. Αντιθέτως, η ανταλλαγή πληροφοριών του είδους αυτού συνιστά σημαντικό στοιχείο της υπηρεσιακής συνεργασίας μεταξύ των διαμεσολαβητών, των κεντρικών αρχών και των δικαστηρίων στις υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών²³⁸.
- 207 Λαμβάνονται διάφορα μέτρα για να διασφαλίζεται το απόρρητο της διαμεσολάβησης. Σε πολλά από τα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, το απόρρητο της διαμεσολάβησης κατοχυρώνεται με νόμο²³⁹. Εξάλλου, οι συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ διαμεσολαβητή και μερών πριν από την έναρξη της διαμεσολάβησης συχνά περιέχουν ρήτρες απορρήτου²⁴⁰. Ενδεικτικά, η σύμβαση μπορεί να προβλέπει ότι απαγορεύεται τα μέρη να καλέσουν ως μάρτυρα τον διαμεσολαβητή ή ακόμη και να περιέχει αποτρεπτική ρήτρα, σύμφωνα με την οποία το μέρος το οποίο καλεί ως μάρτυρα τον διαμεσολαβητή καλύπτει την αμοιβή του συνηγόρου του διαμεσολαβητή²⁴¹.
- 208 Παρά ταύτα, ελλείπει νομοθεσίας ή άλλων δεσμευτικών για τα δικαστήρια κανόνων, η εξαίρεση του διαμεσολαβητή και όσων συμμετέχουν στη διαδικασία διαμεσολάβησης από την υποχρέωση να προσκομίσουν στοιχεία τα οποία προέκυψαν από διαδικασία διαμεσολάβησης σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, το απόρρητο δηλαδή της διαμεσολάβησης, μπορεί να τρωθεί ενώπιον του δικαστηρίου.
- 209 Τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα θέσπισης κανόνων με τους οποίους θα διασφαλίζεται η μη άρση του απορρήτου της διαμεσολάβησης, εάν δεν εφαρμόζονται ορισμένες εξαιρέσεις²⁴². Το απόρρητο της διαμεσολάβησης απαιτείται να κατοχυρώνεται με νόμο δυνάμει διάφορων περιφερειακών πράξεων, όπως η ευρωπαϊκή οδηγία για τη διαμεσολάβηση²⁴³ ή ο πρότυπος νόμος

237 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω):

«V. Σχέση μεταξύ διαμεσολάβησης και διαδικασιών ενώπιον δικαστικών ή άλλων αρμόδιων αρχών [...]

β. Τα κράτη θα πρέπει να θεσπίζουν μηχανισμούς προς τον σκοπό: [...]

iii. της γνωστοποίησης προς τις δικαστικές ή άλλες αρμόδιες αρχές του κατά πόσον συνεχίζεται η διαμεσολάβηση μεταξύ των μερών και κατά πόσον έχουν καταλήξει σε συμφωνία».

238 Βλ. ενότητα 2.1.2 ανωτέρω.

239 Βλ. Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω), ενότητα 19.2. Τα κράτη στα οποία το απόρρητο της διαμεσολάβησης κατοχυρώνεται με νόμο είναι: **Βέλγιο, Γαλλία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, ΗΠΑ** (οι κανόνες που εφαρμόζονται διαφέρουν από πολιτεία σε πολιτεία), **Ιρλανδία, Ισπανία, Ισραήλ, Λιθουανία, Νορβηγία, Ουγγαρία, Παναμάς, Παραγουάη, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία και Φινλανδία**.

240 Βλ. ενότητα 4.5 ανωτέρω, καθώς και S. Vigers, *Mediating International Child Abduction Cases – The Hague Convention* (ό.π. υποσημείωση 95), σσ. 47 κ.ε.

241 Βλ. K.K. Kovach (ό.π. υποσημείωση 110), σσ. 197, 198.

242 Για τις εξαιρέσεις βλ. παράγραφο 211 κατωτέρω.

243 Βλ. ευρωπαϊκή οδηγία για τη διαμεσολάβηση (υποσημείωση 5 ανωτέρω), άρθρο 7 (Απόρρητο της διαμεσολάβησης):

«1. Δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση θα πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να μην παραβιάζει το απόρρητο, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν άλλως, ούτε οι διαμεσολαβητές ούτε όσοι άλλοι εμπλέκονται διοικητικά στη διαδικασία διαμεσολάβησης να υποχρεώνονται να προσκομίσουν, σε αστικές και εμπορικές δίκες ή διαιτησίες, στοιχεία που προκύπτουν από διαδικασία διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτή, παρά μόνο:

α) εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για επιτακτικούς λόγους δημόσιας τάξης του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, κυρίως για να εξασφαλιστεί η προστασία των πρωταρχικών συμφερόντων των παιδιών ή να αποφευχθεί ο κίνδυνος να θιγεί η σωματική ή ψυχολογική ακεραιότητα προσώπου, ή

β) όταν η κοινολόγηση του περιεχομένου της συμφωνίας που προέκυψε από τη διαμεσολάβηση είναι απαραίτητη για την εφαρμογή ή την εκτέλεση αυτής της συμφωνίας.

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δεν εμποδίζουν την εκ μέρους των κρατών μελών θέσπιση αυστηρότερων μέτρων για την προστασία του απόρρητου της διαμεσολάβησης».

Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), III (Διαδικασία διαμεσολάβησης):

«Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών οι οποίοι θα επιτρέπουν τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολάβησης σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές: [...]

v. οι συνθήκες στις οποίες διεξάγεται η οικογενειακή διαμεσολάβηση θα πρέπει να εγγυώνται το απόρρητο αυτής
vi. τα λεγόμενα κατά τη διαμεσολάβηση είναι εμπιστευτικά και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν μεταγενέστερα, παρά μόνο με συμφωνία των μερών ή στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία».

των ΗΠΑ για τη διαμεσολάβηση (ενιαίος νόμος των ΗΠΑ)²⁴⁴, πολλά δε κράτη έχουν ήδη θεσπίσει τη σχετική νομοθεσία.

- 210 Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να ενημερώνει πλήρως τα μέρη σχετικά με τους εφαρμοστέους κανόνες περί απορρήτου. Στη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση είναι εξαιρετικά σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η προσέγγιση αμφοτέρων ή όλων των οικείων δικαιοδοσιών στο θέμα του απορρήτου. Τα μέρη θα πρέπει να γνωρίζουν εάν τα στοιχεία που ανταλλάσσουν στη διάρκεια της διαμεσολάβησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο δικαστήριο οιασδήποτε εκ των οικείων δικαιοδοσιών. Εάν ο διαμεσολαβητής δεν γνωρίζει τους κανόνες περί απορρήτου της έτερης δικαιοδοσίας, θα πρέπει να επιστήσει την προσοχή των μερών στο γεγονός ότι οι εν λόγω κανόνες ενδέχεται να διαφέρουν και ότι τα στοιχεία τα οποία ανταλλάσσονται στη διάρκεια της διαμεσολάβησης ενδέχεται να μη θεωρούνται απόρρητα στην άλλη δικαιοδοσία. Μπορεί επίσης να παροτρύνει τα μέρη να διερευνήσουν το θέμα μέσω των εξειδικευμένων δικηγόρων τους. Πέραν αυτού, τα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμη πηγή πληροφόρησης σχετικά με την ισχύουσα νομοθεσία περί απορρήτου της διαμεσολάβησης στα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση²⁴⁵.
- 211 Προβλέπονται, ασφαλώς, εξαιρέσεις από την αρχή του απορρήτου, εφόσον πρόκειται για στοιχεία σχετικά με τελεσθείσες ή σχεδιαζόμενες αξιόποινες πράξεις. Πολλοί κανόνες οι οποίοι ρυθμίζουν το απόρρητο της διαμεσολάβησης περιέχουν εν προκειμένω ρητές εξαιρέσεις²⁴⁶. Πέραν αυτού, οι

244 Βλ. ενιαίο νόμο των ΗΠΑ (υποσημείωση 54 ανωτέρω), άρθρο 4 (Απαγόρευση κοινολόγησης, παραδεκτό, ανακάλυψη αποδεικτικών στοιχείων):

«α) Εκτός εάν άλλως προβλέπεται στο άρθρο 6, απαγορεύεται η κοινολόγηση στοιχείων που προέκυψαν κατά τη διαμεσολάβηση σύμφωνα με το εδάφιο (β), τα δε στοιχεία δεν υπόκεινται σε ανακάλυψη ούτε γίνονται δεκτά ως αποδεικτικά στοιχεία ενώπιον δικαστηρίου, εκτός εάν υπάρξει παραίτηση από το δικαίωμα ή αποκλεισμός σύμφωνα με το άρθρο 5.

β) Στη δίκη ισχύουν τα ακόλουθα προνόμια:

- 1) Τα μέρη που συμμετέχουν στη διαμεσολάβηση δικαιούνται να αρνηθούν να κοινολογήσουν, και να εμποδίσουν κάθε τρίτο να κοινολογήσει στοιχεία που προέκυψαν στη διαμεσολάβηση.
- 2) Ο διαμεσολαβητής δικαιούται να αρνηθεί να κοινολογήσει στοιχεία που προέκυψαν στη διαμεσολάβηση, και να εμποδίσει κάθε τρίτο να κοινολογήσει στοιχεία που γνωστοποίησε στα μέρη ο διαμεσολαβητής.
- 3) Τρίτος συμμετέχων στη διαμεσολάβηση πλην των μερών δικαιούται να αρνηθεί να κοινολογήσει, και να εμποδίσει κάθε τρίτο να κοινολογήσει στοιχεία που γνωστοποίησε στα μέρη ο τρίτος συμμετέχων στη διαμεσολάβηση.

γ) Αποδεικτικά ή άλλα στοιχεία τα οποία κατά τα λοιπά γίνονται δεκτά ή υπόκεινται σε ανακάλυψη δεν καθίστανται απαράδεκτα ούτε προστατεύονται από ανακάλυψη αποκλειστικά και μόνο λόγω της γνωστοποίησής τους ή της χρήσης τους στη διαμεσολάβηση».

245 Βλ. υποσημείωση 121 ανωτέρω, καθώς και υποσημείωση 239. Η σχετική νομοθεσία στην οποία γίνεται αναφορά στα Δελτία Πληροφοριών, εάν έχει υποβληθεί από το οικείο συμβαλλόμενο κράτος, είναι διαθέσιμη και στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης μαζί με τα Δελτία Πληροφοριών.

246 Βλ. επίσης την ευρωπαϊκή οδηγία για τη διαμεσολάβηση (υποσημείωση 5 ανωτέρω), άρθρο 7 στοιχείο α), με το οποίο προβλέπεται εξαίρεση «εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για επιτακτικούς λόγους δημόσιας τάξης του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, κυρίως για να εξασφαλιστεί η προστασία των πρωταρχικών συμφερόντων των παιδιών ή να αποφευχθεί ο κίνδυνος να θιγεί η σωματική ή ψυχολογική ακεραιότητα προσώπου», καθώς και ενιαίος νόμος των ΗΠΑ (υποσημείωση 54 ανωτέρω), άρθρο 6 (Εξαιρέσεις από την απαγόρευση κοινολόγησης):

«α) Η απαγόρευση κοινολόγησης σύμφωνα με το άρθρο 4 δεν ισχύει για στοιχεία που προέκυψαν στη διαμεσολάβηση τα οποία:

- 1) περιέχονται σε συμφωνία υπό μορφή πρακτικού το οποίο υπογράφεται από όλα τα μέρη
 - 2) διατίθενται στο κοινό σύμφωνα με τον νόμο [προσθέστε παραπομπή στον νόμο περί ανοικτών αρχείων] ή προέκυψαν στη διάρκεια συνάντησης διαμεσολάβησης η οποία διεξήχθη δημόσια ή όφειλε να έχει διεξαχθεί δημόσια σύμφωνα με τον νόμο
 - 3) συνιστούν απειλή ή δήλωση πρόθεσης πρόκλησης σωματικής βλάβης ή τέλεσης βιαιοπραγίας
 - 4) χρησιμοποιούνται εκ προθέσεως για τον σχεδιασμό αξιόποινης πράξης, την απόπειρα τέλεσης ή την τέλεση αξιόποινης πράξης ή τη συγκάλυψη τελούμενης αξιόποινης πράξης ή τελούμενης εγκληματικής ενέργειας
 - 5) ζητούνται ή παρέχονται με σκοπό να αποδειχθεί ή να διαψευσθεί ισχυρισμός ή καταγγελία εις βάρος του διαμεσολαβητή για παράβαση δεοντολογίας ή καθήκοντος
 - 6) εκτός εάν άλλως προβλέπεται στο εδάφιο γ), ζητούνται ή παρέχονται με σκοπό να αποδειχθεί ή να διαψευσθεί ισχυρισμός ή καταγγελία για παράβαση δεοντολογίας ή καθήκοντος εις βάρος μέρους το οποίο συμμετέχει στη διαμεσολάβηση, τρίτο συμμετέχοντα ή εκπρόσωπο μέρους με ενέργειά του στη διάρκεια της διαμεσολάβησης ή
 - 7) ζητούνται ή παρέχονται με σκοπό να αποδειχθεί ή να διαψευσθεί κακοποίηση, παραμέληση, εγκατάλειψη ή εκμετάλλευση σε δίκη στην οποία παρίσταται υπηρεσία πρόνοιας ανηλίκων ή ενηλίκων, εκτός εάν [εκδοχή Α: (προσθέστε π.χ. «η υπόθεση προστασίας ανηλίκου ή ενηλίκου») παραπεμφθεί από το δικαστήριο σε διαμεσολάβηση την οποία δέχεται η δημόσια υπηρεσία.]
- [εκδοχή Β: η δημόσια υπηρεσία προσφύγει σε διαμεσολάβηση στην (προσθέστε π.χ. «υπόθεση προστασίας ανηλίκου ή ενηλίκου»)] [...].»

εξαιρέσεις ενδέχεται να απορρέουν απευθείας από άλλους κανόνες, π.χ. του ποινικού δικαίου. Βάσει αυτών, ο διαμεσολαβητής ή τρίτος συμμετέχων στη διαμεσολάβηση ενδέχεται να υποχρεούται να αναφέρει ορισμένα στοιχεία στην αστυνομία και μάλιστα, όταν τα στοιχεία αφορούν εν δυνάμει κίνδυνο ψυχολογικής ή σωματικής βλάβης του παιδιού, πιθανόν και σε άλλους φορείς πρόνοιας ανηλίκων ή άλλες οργανώσεις προστασίας του παιδιού. Το κατά πόσον ο διαμεσολαβητής μπορεί, σε τέτοιες περιπτώσεις, να κληθεί να καταθέσει ενώπιον του δικαστηρίου τα στοιχεία τα οποία περιήλθαν σε γνώση του από τη διαμεσολάβηση είναι εντελώς διαφορετικό ζήτημα, το οποίο εξαρτάται από το εφαρμοστέο δίκαιο.

6.1.6 ΣΥΝΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

- Η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα και την ευημερία του ενδιαφερόμενου παιδιού.
- Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να παροτρύνει τους γονείς να επικεντρωθούν στις ανάγκες των παιδιών και να τους υπενθυμίζει ότι εκείνοι είναι πρωτίστως υπεύθυνοι για την ευημερία των παιδιών τους, καθώς και ότι οφείλουν να ενημερώνουν τα παιδιά τους και να ζητούν τη γνώμη τους²⁴⁷.

212 Δεδομένου ότι η έκβαση της διαμεσολάβησης σε γονεϊκές διαφορές που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία επηρεάζει άμεσα το ενδιαφερόμενο παιδί, η διαμεσολάβηση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα και την ευημερία του παιδιού. Φυσικά, η διαμεσολάβηση δεν είναι κατευθυντική διαδικασία. Ο διαμεσολαβητής απλώς διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των μερών, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να βρουν υπ' ευθύνη τους μια λύση στη διένεξή τους. Παρά ταύτα, ο διαμεσολαβητής:

«θα πρέπει να μεριμνά ιδιαίτερα για την ευημερία και το συμφέρον των παιδιών, να παροτρύνει τους γονείς να επικεντρωθούν στις ανάγκες των παιδιών, να υπενθυμίζει στους γονείς ότι εκείνοι έχουν πρωτίστως την ευθύνη για την ευημερία των παιδιών τους, καθώς και ότι οφείλουν να τα ενημερώνουν και να ζητούν τη γνώμη τους»²⁴⁸.

213 Η σημασία του στοιχείου αυτού αναγνωρίζεται και στις Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας²⁴⁹, στις οποίες αναφέρεται ότι θα πρέπει να παρέχεται βοήθεια στους γονείς, ώστε να καταλήξουν σε συμφωνία «η οποία θα λαμβάνει υπόψη το συμφέρον και την ευημερία του παιδιού».

214 Η συνεκτίμηση των συμφερόντων και της ευημερίας του παιδιού δεν σημαίνει απλώς ότι δίνεται η δέουσα σημασία στα δικαιώματα του παιδιού, αλλά μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο όσον αφορά τη διαδικασία με την οποία η διαμεσολαβούμενη συμφωνία θα αποκτήσει νομική ισχύ. Σε πολλά κράτη, οι γονεϊκές συμφωνίες για θέματα γονικής ευθύνης εγκρίνονται από το δικαστήριο, ώστε να διασφαλίζεται ότι συνάδουν με το συμφέρον του παιδιού.

6.1.7 ΤΕΚΜΗΡΙΩΜΕΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΑΙ ΔΕΟΥΣΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΟ

- Διαμεσολαβητής ο οποίος διεξάγει διαμεσολάβηση σε υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να εφιστά την προσοχή των μερών στη σημασία τού να λαμβάνεται υπόψη η νομική κατάσταση σε αμφότερες ή όλες τις οικείες έννομες τάξεις.
- Τα μέρη θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις συναφείς νομικές πληροφορίες.

215 Η συμφωνημένη λύση των μερών θα πρέπει να απορρέει από τεκμηριωμένες αποφάσεις²⁵⁰. Τα μέρη θα πρέπει να έχουν πλήρη επίγνωση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους, καθώς και των έννομων συνεπειών των αποφάσεών τους. Όπως επισημάνθηκε ήδη, η νομική κατάσταση των διεθνών οικογενειακών διαφορών είναι ιδιαίτερα περίπλοκη. Ως εκ τούτου, πρέπει να εφιστάται η προσοχή των μερών στο γεγονός ότι είναι αναγκαίο να διαθέτουν εξειδικευμένες νομικές πληροφορίες, οι οποίες θα διευκολύνουν όχι μόνο τη συζήτηση κατά τις συναντήσεις διαμεσολάβησης, αλλά και τη σύνταξη της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας και την κήρυξη της εκτελεστότητάς της στις οικείες δικαιοδοσίες.

247 Η εν λόγω αρχή περιέχεται στη σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), ΙΙΙ (Διαδικασία διαμεσολάβησης).

248 Στο ίδιο.

249 Βλ. παράρτημα 1 κατωτέρω.

250 Βλ. στο ίδιο, καθώς και τις γενικές αρχές περί «Τεκμηριωμένης απόφασης και δέουσας πρόσβασης σε νομικό σύμβουλο».

- 216 Τα μέρη θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένο νομικό σύμβουλο²⁵¹. Η πρόσβαση στις συναφείς νομικές πληροφορίες μπορεί να διευκολύνεται από την κεντρική αρχή ή από ειδικά συσταθέν κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση (βλ. ενότητα 4.1.4 ανωτέρω) ή να παρέχεται από τους εξειδικευμένους νομικούς συμβούλους των μερών²⁵².
- 217 Όταν μόνο το ένα μέρος διαθέτει δικηγόρο, ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να επιστήσει την προσοχή του έτερου μέρους στην ανάγκη να έχει πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες. Κάποιες νομικές πληροφορίες μπορούν επίσης να παρασχεθούν και από τον ίδιο τον διαμεσολαβητή, εφόσον καταστήσει ασφαλώς σαφές ότι δεν είναι σε θέση να παράσχει νομικές συμβουλές.

6.1.8 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

→ Η διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές θα πρέπει να διεξάγεται από διαμεσολαβητές οι οποίοι διαθέτουν διαπολιτισμικές ικανότητες.

- 218 Όπως τονίστηκε ήδη, οι συμμετέχοντες στη διαμεσολάβηση σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές έχουν κατά κανόνα διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές καταβολές²⁵³. Οι διαμεσολαβητές που διεξάγουν διαμεσολάβηση σε τέτοιες υποθέσεις θα πρέπει να διαθέτουν γνώση και ευαισθησία έναντι των πολιτισμικών και θρησκευτικών ζητημάτων τα οποία ενδέχεται να ανακύπτουν. Εν προκειμένω απαιτείται ειδική κατάρτιση²⁵⁴.

6.1.9 ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΩΝ Η ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ – ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

→ Η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να διεξάγεται από έμπειρους οικογενειακούς διαμεσολαβητές, οι οποίοι έχουν λάβει ειδική κατάρτιση στο συγκεκριμένο είδος διαμεσολάβησης.

- 219 Απαιτείται ειδική κατάρτιση των διαμεσολαβητών οι οποίοι διεξάγουν διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών. Βλ. κεφάλαιο 3 ανωτέρω για περισσότερες πληροφορίες.

6.2 Μοντέλα και μέθοδοι διαμεσολάβησης

- 220 Όπως προαναφέρθηκε, είναι αδύνατον στον παρόντα Οδηγό να παρουσιαστεί πλήρης επισκόπηση των μοντέλων και των μεθόδων διαμεσολάβησης που εφαρμόζονται στα διάφορα κράτη και από τα διάφορα προγράμματα διαμεσολάβησης, όπως και να προκριθεί ένα συγκεκριμένο μοντέλο ή μέθοδος έναντι των υπολοίπων. Σκοπός του παρόντος Οδηγού είναι να προβληθούν συγκεκριμένες ορθές πρακτικές σε σχέση με ορισμένα μοντέλα ή μεθόδους, οι οποίες αποδεικνύονται επωφελείς στη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.

251 Βλ. επίσης ενότητα 6.1.2 ανωτέρω σχετικά με τη συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης, παράγραφος 202.

252 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), ΙΙΙ (Διαδικασία διαμεσολάβησης):

«Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών οι οποίοι θα επιτρέπουν τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολάβησης σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές: [...]

x. ο διαμεσολαβητής μπορεί να παρέχει νομικές πληροφορίες, αλλά δεν πρέπει να παρέχει νομικές συμβουλές. Ο διαμεσολαβητής, εφόσον ενδείκνυται, θα πρέπει να ενημερώνει τα μέρη για τη δυνατότητα να συμβουλευθούν δικηγόρο ή κάθε άλλον συναφή επαγγελματία».

253 Βλ. ενότητα 2.4 ανωτέρω. Βλ. επίσης, μεταξύ άλλων, K. Kriegel, «Interkulturelle Aspekte und ihre Bedeutung in der Mediation», στο S. Kiesewetter και C.C. Paul (επιμ.) (ό.π. υποσημείωση 98), σσ. 91-104, R. Chouchani Hatem (ό.π. υποσημείωση 110), σσ. 43-71, D. Ganancia (ό.π. υποσημείωση 110), σσ. 132 κ.ε., M.A. Kucinski (ό.π. υποσημείωση 110), σσ. 555-582.

254 Για το θέμα της κατάρτισης βλ. κεφάλαιο 14 κατωτέρω.

6.2.1 ΑΜΕΣΗ Ή ΕΜΜΕΣΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

→ Το κατά πόσον για δεδομένη υπόθεση η πλέον ενδεδειγμένη είναι η άμεση ή η έμμεση διαμεσολάβηση θα εξαρτηθεί από τις περιστάσεις της υπόθεσης.

- 221 Η απόφαση να διεξαχθεί άμεση ή έμμεση διαμεσολάβηση²⁵⁵ ή συνδυασμός των δύο είναι συνάρτηση των περιστάσεων της υπόθεσης, π.χ. το κόστος σε σχέση με τη γεωγραφική απόσταση ή πιθανοί ισχυρισμοί για ενδοοικογενειακή βία (βλ. κεφάλαιο 10) κλπ. Η εν λόγω απόφαση σχετίζεται στενά και με τον καθορισμό του τόπου διεξαγωγής της διαμεσολάβησης, εφόσον επιλεγεί η διά ζώσης συνάντηση (βλ. ενότητα 4.4 ανωτέρω).

6.2.2 ΕΝΑΣ Ή ΔΥΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΕΣ

→ Στις έντονα συγκρουσιακές καταστάσεις της διεθνούς απαγωγής παιδιών θα πρέπει να συνιστάται η συνδιαμεσολάβηση, εφόσον είναι εφικτή.

- 222 Η συνδιαμεσολάβηση, η διαμεσολάβηση δηλαδή που διεξάγεται από δύο διαμεσολαβητές, εφαρμόζεται με επιτυχία σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών από διάφορα προγράμματα διαμεσολάβησης που έχουν αναπτυχθεί ειδικά για τέτοιου είδους περιπτώσεις.
- 223 Η διαμεσολάβηση σε έντονα συγκρουσιακές καταστάσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών χαρακτηρίζεται από μεγάλη ένταση και περιπλοκότητα. Οι συζητήσεις των μερών δεν αποκλείεται να είναι έντονα συναισθηματικά φορτισμένες και να οδηγήσουν σε έκρηξη. Η επιλογή της συνδιαμεσολάβησης στις περιπτώσεις αυτές αποδεικνύεται ότι προσφέρει ιδιαίτερα πλεονεκτήματα²⁵⁶. Ένα από τα πλεονεκτήματα της συνδιαμεσολάβησης είναι ότι παρέχει την εμπειρία, τη γνώση και τη μεθοδολογία όχι ενός αλλά δύο διαμεσολαβητών, γεγονός που αυξάνει τις πιθανότητες εύρεσης συμβιβαστικής λύσης σε αυτές τις έντονα συγκρουσιακές καταστάσεις. Και μόνη η παρουσία δύο διαμεσολαβητών στην αίθουσα διευκολύνει τη δημιουργία ήρεμης και εποικοδομητικής ατμόσφαιρας για συζήτηση. Η συνεργασία μεταξύ των διαμεσολαβητών μπορεί να λειτουργήσει ως παράδειγμα προς μίμηση για τους γονείς. Περαιτέρω, ένα πρόσθετο πλεονέκτημα είναι το γεγονός ότι με τη συνδιαμεσολάβηση παρέχεται η εγγύηση ότι οι γονείς δεν θα μείνουν ούτε στιγμή μόνοι μεταξύ τους καθ' όλη τη διάρκεια των συναντήσεων διαμεσολάβησης. Ταυτόχρονα, όμως, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών γίνεται υποχρεωτικά εντός στενών χρονικών πλαισίων, και αυτό μπορεί να συνεπάγεται ότι οι συναντήσεις διαμεσολάβησης θα πρέπει να οργανωθούν ως μια σύντομη αλληλουχία δώρων ή τρίωρων συνεδριών. Δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση υπό τις συνθήκες αυτές συνιστά σημαντική επιβάρυνση για τον διαμεσολαβητή, η συνδιαμεσολάβηση μπορεί να αποβεί προς όφελος όλων των ενδιαφερομένων²⁵⁷.
- 224 Σε κάποιες περιπτώσεις, πάντως, ενδέχεται να μην είναι εφικτή η συνδιαμεσολάβηση. Η χρήση δύο διαμεσολαβητών πιθανότατα συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος από τη διαμεσολάβηση με έναν διαμεσολαβητή. Πέραν αυτού, μπορεί να είναι δύσκολο να εξευρεθούν δύο κατάλληλοι διαμεσολαβητές στο δεδομένο σύντομο χρονικό διάστημα. Περαιτέρω, εάν οι δύο διαμεσολαβητές δεν έχουν πείρα από συνδιαμεσολάβηση, υπάρχει ο κίνδυνος να χρειαστούν χρόνο για να προσαρμοστούν στη διαφορετική δυναμική της συνδιαμεσολάβησης. Σε αυτή την περίπτωση αναδεικνύονται τα πλεονεκτήματα της χρήσης ενός μόνο διαμεσολαβητή με εμπειρία σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, όπως το πιθανό μικρότερο κόστος, η μεγαλύτερη ευκολία χρονικού προγραμματισμού και η απουσία πιθανότητας σύγκρουσης της διαφορετικής μεθοδολογίας δύο διαμεσολαβητών οι οποίοι δεν διαθέτουν πείρα από συνδιαμεσολάβηση.

255 Για τους ορισμούς βλ. ενότητα Ορολογία ανωτέρω.

256 Βλ. π.χ. την έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (ό.π. υποσημείωση 97), σσ. 42-44, σχετικά με την εμπειρία των διαμεσολαβητών από υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.

257 Σύμφωνα με την έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (στο ίδιο), σ. 11, κατά την άποψη των διαμεσολαβητών, σε τέτοιες υποθέσεις συνιστάται ιδιαίτερα η συνδιαμεσολάβηση.

- 225 Παρά ταύτα, λαμβάνοντας υπόψη τα διάφορα πλεονεκτήματα της συνδιαμεσολάβησης, όταν μελετάται η δημιουργία προγράμματος διαμεσολάβησης σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών που εμπíπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, θα πρέπει να εξετάζεται η δυνατότητα καθιέρωσης της συνδιαμεσολάβησης για έντονα συγκρουσιακές καταστάσεις²⁵⁸.

6.2.3 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ, ΔΙΓΛΩΣΣΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

- Εφόσον κρίνεται δέον και εφικτό, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η χρήση διπολιτισμικής, δίγλωσσης διαμεσολάβησης σε υποθέσεις διασυνοριακής απαγωγής παιδιών.
- Θα πρέπει να παρέχονται στους ενδιαφερόμενους πληροφορίες σχετικά με τα πιθανά μοντέλα και τις διαδικασίες διαμεσολάβησης, μέσω της κεντρικής αρχής ή του κεντρικού σημείου επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση.

- 226 Μια ιδιαίτερη μορφή συνδιαμεσολάβησης είναι η διπολιτισμική, δίγλωσση διαμεσολάβηση. Η διπολιτισμική, δίγλωσση συνδιαμεσολάβηση καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες για διαπολιτισμικές ικανότητες αλλά και γλωσσικές δεξιότητες σε περιπτώσεις διαμεσολάβησης μεταξύ μερών που κατάγονται από διαφορετικά κράτη και έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα.
- 227 Βάσει του μοντέλου αυτού, η διαμεσολάβηση διεξάγεται από δύο έμπειρους οικογενειακούς διαμεσολαβητές, καθένας εκ των οποίων έχει το ίδιο κράτος καταγωγής και τις ίδιες πολιτισμικές καταβολές με ένα από τα μέρη. Όταν ομιλούνται διαφορετικές γλώσσες στα κράτη καταγωγής, οι διαμεσολαβητές διαθέτουν και τις απαραίτητες γλωσσικές δεξιότητες, αν και θα πρέπει να τονιστεί ότι τουλάχιστον ένας εκ των δύο θα πρέπει να κατανοεί καλά και τη γλώσσα της άλλης πλευράς. Υπάρχουν δύο ακόμη παράγοντες τους οποίους σταθμίζουν ορισμένα εξειδικευμένα προγράμματα διαμεσολάβησης που εφαρμόζουν τη διεθνή διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, ο παράγοντας «φύλο» και ο παράγοντας «επαγγελματικό υπόβαθρο» του διαμεσολαβητή. Στα εν λόγω προγράμματα η συνδιαμεσολάβηση διεξάγεται από μία γυναίκα και έναν άνδρα διαμεσολαβητή, ο ένας εξ αυτών από τον χώρο των νομικών επιστημών και ο άλλος από τον χώρο των κοινωνικών επιστημών ή της ψυχολογίας. Με τον τρόπο αυτόν συνδυάζονται τα επαγγελματικά υπόβαθρα και οι πολιτισμικές ικανότητες για τον χειρισμό των διάφορων ζητημάτων που προκύπτουν κατά τη διαμεσολάβηση. Τα συγκεκριμένα προγράμματα συνδιαμεσολάβησης με διαμεσολαβητές διαφορετικού φύλου και με διαφορετικό επαγγελματικό υπόβαθρο θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν «διπολιτισμικά, δίγλωσσα, δίφυλα και διεπαγγελματικά» προγράμματα διαμεσολάβησης²⁵⁹.
- 228 Από ιστορικής σκοπιάς, η ανάπτυξη διπολιτισμικών προγραμμάτων διαμεσολάβησης σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών που εμπíπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ανάγεται σε μια γαλλογερμανική πρωτοβουλία διεθνικής κοινοβουλευτικής διαμεσολάβησης. Προκειμένου να συμβάλουν στη διευθέτηση ιδιαίτερα δύσκολων υποθέσεων απαγωγής μεταξύ Γερμανίας και Γαλλίας, στις οποίες εμπλέκονταν υπήκοοι και των δύο χωρών, τα υπουργεία Δικαιοσύνης Γαλλίας και Γερμανίας αποφάσισαν το 1998 να συγκροτήσουν μια ομάδα βουλευτών διαμεσολαβητών και να χρηματοδοτήσουν τις εργασίες της. Η ομάδα απαρτιζόταν από τρεις γάλλους και τρεις γερμανούς βουλευτές, δύο εκ των οποίων, ένας Γάλλος και ένας Γερμανός, μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, και ξεκίνησε τις εργασίες της το 1999. Στις υποθέσεις

258 Για τα συμβαλλόμενα κράτη της Σύμβασης του 1980 στα οποία διατίθεται συνδιαμεσολάβηση, βλ. επίσης Δελτία Πληροφοριών (υποσημείωση 121 ανωτέρω), ενότητα 19.1 δ). Συνδιαμεσολάβηση διατίθεται, μεταξύ άλλων, σε Αυστραλία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία), ΗΠΑ, Λιθουανία, Ουγγαρία, Σλοβενία.

259 Τέτοια είναι, π.χ., τα προγράμματα διαμεσολάβησης που προσφέρει η γερμανική μη κερδοσκοπική οργάνωση MiKK e.V.: το πρόγραμμα Γερμανίας-Πολωνίας (που ξεκίνησε το 2007), το πρόγραμμα Γερμανίας-ΗΠΑ (που ξεκίνησε το 2004), το πρόγραμμα Γερμανίας-Γαλλίας που αποτελεί συνέχεια του γαλλογερμανικού προγράμματος διαμεσολάβησης, το οποίο οργανώθηκε και χρηματοδοτήθηκε από το γαλλικό και το γερμανικό υπουργείο Δικαιοσύνης (2003-2006), καθώς και το πρόγραμμα Γερμανίας-Βρετανίας σε συνεργασία με τη reunite (που ξεκίνησε το 2003/2004). Για περισσότερες πληροφορίες βλ. υποσημείωση 97 ανωτέρω. Βλ. επίσης τη διακήρυξη του Βρότσαβ του 2008 σχετικά με τις αρχές τις οποίες φιλοδοξούν να τηρούν αυτά τα «διπολιτισμικά» προγράμματα διαμεσολάβησης, η οποία εξετάζεται στο S. Kiesewetter, C.C. Paul και E. Dobiejewska, «Breslauer Erklärung zur binationalen Kindschaftsmediation», *FamRZ* 8/2008, σσ. 753 κ.ε. Η διακήρυξη του Βρότσαβ διατίθεται επίσης στη διεύθυνση: < <http://www.mikk-ev.de/english/codex-and-declarations/wroclaw-declaration/> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

- συνδιαμεσολαβούσαν ένας γάλλος και ένας γερμανός διαμεσολαβητής²⁶⁰. Το 2003, το εν λόγω κοινοβουλευτικό πρόγραμμα αντικαταστάθηκε από πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχαν μη βουλευτές επαγγελματίες διαμεσολαβητές από τις δύο χώρες και το οποίο λειτούργησε έως το 2006²⁶¹. Η παύση της συμμετοχής βουλευτών και η στροφή προς τη συνδιαμεσολάβηση από επαγγελματίες ανεξάρτητους διαμεσολαβητές αποτέλεσε βήμα προόδου, υπό την έννοια ότι αποφεύγεται η πολιτικοποίηση και ο εθνικιστικός χαρακτηρισμός ορισμένων ιδιωτικών οικογενειακών διαφορών²⁶².
- 229 Μετά από τη θετική εμπειρία του γαλλογερμανικού προγράμματος διαμεσολάβησης²⁶³, ξεκίνησαν και άλλα διεθνή προγράμματα διαμεσολάβησης στη Γερμανία (με τις ΗΠΑ, καθώς και ένα πιλοτικό πρόγραμμα διεθνικής διαμεσολάβησης Πολωνίας-Γερμανίας).
- 230 Φυσικά, δεν είναι η εθνικότητα των επαγγελματιών διαμεσολαβητών αυτή καθαυτή που τους καθιστά ιδιαίτερα κατάλληλους για συνδιαμεσολάβηση σε υποθέσεις στις οποίες συμμετέχουν μέρη τα οποία κατάγονται από την ίδια χώρα με αυτούς. Ο σημαντικότερος παράγοντας είναι μάλλον οι πολιτισμικές καταβολές των διαμεσολαβητών και η συνεπακόλουθη ικανότητά τους να κατανοούν τις αξίες και τις προσδοκίες του ενός μέρους, καθώς και η ικανότητά τους να μεταφράζουν τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία βάσει του συγκεκριμένου πολιτισμικού υποβάθρου, κατά τρόπον ώστε να καθίσταται καλύτερα κατανοητή από το άλλο μέρος. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι προφανώς ο διαμεσολαβητής να έχει καλή γνώση και του πολιτισμικού υποβάθρου του άλλου μέρους.
- 231 Αναγνωρίζοντας ότι η παιδεία ενός προσώπου επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, ένας εκ των οποίων είναι και η εθνικότητα, καθώς και ότι σε μια συγκεκριμένη υπόθεση παράγοντες όπως η θρησκεία ή ο δεσμός με συγκεκριμένη εθνοτική ομάδα ενδέχεται να ασκούν ισχυρότερη επιρροή στην παιδεία του προσώπου από την ιθαγένειά του, θα μπορούσαμε ίσως να κάνουμε λόγο για κατ' αρχήν ενθάρρυνση της «διπολιτισμικής» διαμεσολάβησης²⁶⁴.
- 232 Το μεγάλο πλεονέκτημα της «διπολιτισμικής», «δίγλωσσης» συνδιαμεσολάβησης είναι ότι λειτουργεί ως πλαίσιο οικοδόμησης εμπιστοσύνης για τα μέρη, αφού δημιουργεί μια ατμόσφαιρα στην οποία τα μέρη αισθάνονται ότι ένα πρόσωπο με τις ίδιες γλωσσικές και πολιτισμικές καταβολές με αυτά τα κατανοεί και τα συνδράμει. Πάντως, δεδομένου ότι υπάρχει ο κίνδυνος ένα μέρος να ταυτιστεί με έναν εκ των διαμεσολαβητών και να θεωρεί τον συγκεκριμένο διαμεσολαβητή ως εκπρόσωπό του στη διαμεσολάβηση, οι διαμεσολαβητές θα πρέπει να υπογραμμίζουν τον ρόλο τους ως ουδέτερων και αμερόληπτων τρίτων.
- 233 Το μοντέλο της «διπολιτισμικής» διαμεσολάβησης μπορεί επίσης να αποδειχθεί χρήσιμο όταν τα μέρη προέρχονται μεν από το ίδιο κράτος, αλλά έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα γιατί ανήκουν σε διαφορετικές θρησκευτικές ή εθνοτικές κοινότητες. Σε τέτοιες περιπτώσεις θα μπορούσε να γίνει συνδιαμεσολάβηση με διαμεσολαβητές οι οποίοι έχουν τις ίδιες πολιτισμικές καταβολές.
- 234 Το μειονέκτημα της «διπολιτισμικής», «δίγλωσσης» συνδιαμεσολάβησης μπορεί να είναι το κόστος. Επιπλέον, δεν αποκλείεται να είναι δυσχερέστερη η εξεύρεση κατάλληλων και διαθέσιμων διαμεσολαβητών μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα σε σύγκριση με τη συνήθη συνδιαμεσολάβηση, ιδίως όταν πρόκειται και για «δίφυλη», «διεπαγγελματική» διαμεσολάβηση.

260 Για μια συνοπτική περιγραφή της πρωτοβουλίας κοινοβουλευτικής διαμεσολάβησης, βλ. την έκθεση σχετικά με το **γαλλογερμανικό** πρόγραμμα επαγγελματικής διεθνικής συνδιαμεσολάβησης στο T. Elsen, M. Kitzing και A. Böttger, «Professionelle binationale Co-Mediation in familienrechtlichen Streitigkeiten (insbesondere Umgang) – Endbericht», Ανόβερο 2005. Στο **γαλλογερμανικό** πρόγραμμα κοινοβουλευτικής διαμεσολάβησης συμμετείχαν και επαγγελματίες διαμεσολαβητές, βλ. *στο ίδιο*.

261 Βλ. επίσης *στο ίδιο*, «Σύμφωνα με εκτιμήσεις του γερμανικού υπουργείου Δικαιοσύνης, η εν λόγω ομάδα χειρίστηκε περίπου 30 υποθέσεις διαμεσολάβησης από τη σύστασή της τον Οκτώβριο 2003 μέχρι τη λήξη του προγράμματος τον Μάρτιο 2006». Γνωρίζοντας ότι η κρατική χρηματοδότηση του προγράμματος θα έληγε το 2006, οι επαγγελματίες διαμεσολαβητές που συμμετείχαν στις υποθέσεις αυτές ίδρυσαν το 2005 την Ένωση διεθνικής οικογενειακής διαμεσολάβησης Ευρώπης (Médiation familiale binationale en Europe, MFBE), η οποία έδωσε τη δυνατότητα συνέχισης του προγράμματος.

262 Δυστυχώς, πολλές από τις ιδιαίτερα δύσκολες υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών πολώνονται επιπρόσθετα από τα ΜΜΕ, τα οποία δίνουν συνήθως υπέρμετρη έμφαση στην πτυχή της ιθαγένειας. Για το συναφές διεθνές νομικό πλαίσιο, ιδιαίτερα τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών αλλά και άλλες πράξεις, όπως η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών και τον κανονισμό Βρυξέλλες Ια, η ιθαγένεια των μερών είναι αδιάφορη. Αυτό που έχει σημασία, κατά τις νομικές αυτές πράξεις, είναι η συνήθης διαμονή του παιδιού.

263 Για περισσότερες πληροφορίες βλ. την έκθεση σχετικά με το **γερμανικό** διεθνικό πρόγραμμα επαγγελματικής διαμεσολάβησης, η οποία συντάχθηκε κατά παραγγελία του **γερμανικού** υπουργείου Δικαιοσύνης: T. Elsen, M. Kitzing και A. Böttger (ό.π. υποσημείωση 260). Βλ. επίσης E. Carl, J.-P. Copin και L. Ripke, *Das deutsch-französische Modellprojekt professioneller Mediation*, KindPrax 2005, 25-28.

264 Βλ. επίσης S. Vigers, *Mediating International Child Abduction Cases – The Hague Convention* (ό.π. υποσημείωση 95), σσ. 34 κ.ε.

- 235 Προφανώς, όταν τα μέρη έχουν τις ίδιες πολιτισμικές καταβολές, η «διπολιτισμική» διαμεσολάβηση δεν προσδίδει προστιθέμενη αξία. Προστιθέμενη αξία θα μπορούσε να προσδώσει πάντως η «δίφυλη», «διεπαγγελματική» συνδιαμεσολάβηση, εφόσον είναι εφικτή.
- 236 Θα πρέπει να παρέχονται στους ενδιαφερομένους πληροφορίες σχετικά με τα μοντέλα διαμεσολάβησης μέσω της κεντρικής αρχής ή του κεντρικού σημείου επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση (βλ. κεφάλαιο 4 ανωτέρω).

7 Συμμετοχή του παιδιού

- 237 Σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, η συμμετοχή του παιδιού στην επίλυση της διαφοράς εξυπηρετεί διάφορους σκοπούς. Καταρχάς, ακούγοντας την άποψη του παιδιού κατανοεί κανείς τα συναισθήματα και τις επιθυμίες του, πληροφορία η οποία ενδέχεται να αποδειχθεί σημαντική όταν καλείται να κρίνει κατά πόσον η λύση είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Κατά δεύτερον, οι γονείς ενδέχεται να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στις επιθυμίες του παιδιού τους και να κατορθώσουν να αποστασιοποιηθούν από τις προσωπικές τους θέσεις προς χάριν μιας κοινά αποδεκτής λύσης²⁶⁵. Τρίτον, με τη συμμετοχή του παιδιού γίνεται σεβαστό το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει την άποψή του²⁶⁶ και ταυτόχρονα δίνεται στο παιδί η ευκαιρία να ενημερωθεί για τα τεκταινόμενα.
- 238 Όσον αφορά τον βαθμό στον οποίο μπορεί και πρέπει το παιδί να συμμετέχει στη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής, κρίνεται χρήσιμο να εξετάσουμε εν συντομία τα όσα προβλέπονται για τη συμμετοχή των παιδιών στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, αλλά και γενικότερα στις δίκες επί διαφορών του οικογενειακού δικαίου στις διάφορες έννομες τάξεις. Τα πρότυπα τα οποία θεσπίζονται στις οικείες έννομες τάξεις θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ιδίως όσον αφορά τη διαδικασία με την οποία θα καταστεί η διαμεσολαβούμενη συμφωνία νομικά δεσμευτική και εκτελεστή.

7.1 Συμμετοχή του παιδιού στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης και στις διαδικασίες του οικογενειακού δικαίου

- 239 Στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, οι απόψεις του παιδιού, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, μπορούν να συνεκτιμούνται στην απόφαση του δικαστή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αντίθεση του παιδιού στην επιστροφή του. Σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 2 της Σύμβασης του 1980, το δικαστήριο μπορεί να «αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού, εάν διαπιστώσει ότι το παιδί αντιτίθεται στην επιστροφή του και έχει ήδη την ηλικία και την ωριμότητα που υπαγορεύουν να ληφθεί υπόψη η γνώμη του»²⁶⁷.

265 Βλ. π.χ. J. McIntosh, *Child inclusion as a principle and as evidence-based practice: Applications to family law services and related sectors*, Australian Family Relations Clearinghouse, 2007, σσ. 1-23.

266 Βλ. άρθρο 12 της ΣΔΠ, η οποία προάγει το δικαίωμα του παιδιού «να ακούγεται από οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό προς τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας». Όσον αφορά την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 12, βλ. Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (Ιούλιος 2009) – The right of the child to be heard, της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

267 Πέραν αυτού, το να ακουστεί η γνώμη του παιδιού ενδέχεται να συντελέσει και στο να διαπιστωθεί κατά πόσον «υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του παιδιού να το εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο να το περιαγάγει σε μια αφόρητη κατάσταση», κατά την έννοια του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της Σύμβασης του 1980.

- 240 Η ερμηνεία της διάταξης αυτής γινόταν ανέκαθεν σε συνδυασμό με το άρθρο 4 της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, το οποίο περιορίζει την εφαρμογή της Σύμβασης σε παιδιά ηλικίας κάτω των 16 ετών και αναγνωρίζει ότι «πρόσωπο ηλικίας άνω των 16 ετών έχει κατά κανόνα προσωπική άποψη, η οποία δεν μπορεί εύκολα να παραγνωρισθεί είτε από τον έναν ή και από τους δύο γονείς, είτε από δικαστική ή διοικητική αρχή»²⁶⁸. Το άρθρο 13 παράγραφος 2 συμπεριλήφθηκε για να παρέχεται στο δικαστήριο η ευχέρεια να μη διατάσει την επιστροφή παιδιού αρκετά μεγάλης ηλικίας μεν, αλλά κάτω των 16 ετών, το οποίο αντιτίθεται στην επιστροφή²⁶⁹.
- 241 Σήμερα, πάντως, η εν λόγω διάταξη ερμηνεύεται μάλλον στο ευρύτερο πλαίσιο του δικαιώματος του παιδιού να ακούγεται²⁷⁰, το οποίο αναγνωρίζεται στη ΣΔΠ²⁷¹, στη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών²⁷² και σε πολλές άλλες περιφερειακές πράξεις²⁷³ και πρωτοβουλίες²⁷⁴.

268 E. Pérez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention (ό.π. υποσημείωση 93), σ. 450, παράγραφος 77. Βλ. επίσης P. Beaumont και P. McEleavy, *The Hague Convention on International Child Abduction*, Οξφόρδη 1999, σσ. 177, 178.

269 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το άρθρο 13 παράγραφος 2 της Σύμβασης του 1980, βλ. E. Pérez-Vera (ό.π. υποσημείωση 268). Βλ. επίσης P. McEleavy, INCADAT-Case Law Analysis Commentary: Exceptions to Return – Child’s Objection – Requisite Age and Degree of Maturity, διατίθεται στη διεύθυνση < www.incadat.com > ενότητα «Case Law Analysis».

270 Βλ. P. Beaumont και P. McEleavy (ό.π. υποσημείωση 268).

271 Βλ. άρθρο 12 της ΣΔΠ (παρατίθεται στην υποσημείωση 266 ανωτέρω), το οποίο προάγει το δικαίωμα του παιδιού να ακούγεται. Όσον αφορά την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 12, βλ. Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (Ιούλιος 2009) – The right of the child to be heard (ό.π. υποσημείωση 266).

272 Εμπνεόμενη από το άρθρο 12 της ΣΔΠ, η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών προβλέπει στο άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχείο β) ότι η αναγνώριση μέτρου που ελήφθη από συμβαλλόμενο κράτος δύναται να αποκλεισθεί «εάν το μέτρο ελήφθη, με εξαίρεση την περίπτωση του κατεπείγοντος, στο πλαίσιο δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας, χωρίς να έχει δοθεί στο παιδί η δυνατότητα να ακουστεί, κατά παράβαση των θεμελιωδών δικονομικών αρχών του κράτους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση». Βλ. επίσης P. Lagarde, Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention (ό.π. υποσημείωση 80), σ. 585, παράγραφος 123.

273 Για παράδειγμα, το 1996 το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε τη Σύμβαση για την άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2000, με στόχο την προάσπιση των συμφερόντων του παιδιού μέσω σειράς δικονομικών μέτρων που εγγυώνται την άσκηση των δικαιωμάτων των παιδιών, ιδίως σε οικογενειακές διαδικασίες ενώπιον δικαστικής αρχής. Κατά το χρόνο σύνταξης του παρόντος Οδηγού, η Σύμβαση ίσχυε σε **Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Κροατία, Κύπρο, Λετονία, Μαυροβούνιο, Ουκρανία, Πολωνία, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Σλοβενία, Τουρκία, Τσεχική Δημοκρατία και Φινλανδία**. Βλ. < <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=160&CM=8&DF=05/12/2010&CL=ENG> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Βλ. επίσης κανονισμό Βρυξέλλες Ια, ο οποίος εφαρμόζεται από 1ης Μαρτίου 2005 σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ πλην **Δανίας** και συμπληρώνει την εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών στα εν λόγω κράτη, απηχώντας τις πρόσφατες ραγδαίες εξελίξεις όσον αφορά την προαγωγή των δικαιωμάτων των παιδιών στις δικαστικές διαδικασίες. Ο κανονισμός Βρυξέλλες Ια, ο οποίος βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών, καλεί ακόμη πιο επιτακτικά να λαμβάνονται υπόψη οι επιθυμίες του παιδιού.

274 Για παράδειγμα, οι Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για ένα σύστημα δικαιοσύνης φιλικό προς τα παιδιά, οι οποίες εκδόθηκαν στις 17 Νοεμβρίου 2010 από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης και διατίθενται στη διεύθυνση < <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1705197&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012). Βλ. επίσης Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Το θεματολόγιο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, COM(2011)60 τελικό της 15.2.2011, ειδικότερα σ. 6, διατίθεται στη διεύθυνση < http://ec.europa.eu/justice/policies/children/docs/com_2011_60_en.pdf > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

Βλ. περαιτέρω την προπαρασκευαστική έκθεση του U. Kilkelly, «Listening to children about justice: Report of the Council of Europe on Child-friendly Justice», διατίθεται στη διεύθυνση < http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/CJ-S-CH%20_2010_%2014%20rev.%20E%205%20oct.%202010.pdf > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

- 242 Η εν λόγω εξέλιξη αντικατοπτρίζεται στα στοιχεία που παρείχαν τα συμβαλλόμενα κράτη στα Δελτία Πληροφοριών²⁷⁵ δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και συζητήθηκε στην 6η συνεδρίαση της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής των Συμβάσεων του 1980 και του 1996. Η Ειδική Επιτροπή «χαιρετίζει την αμέριστη υποστήριξη στο να δίνεται η δυνατότητα στο παιδί, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, να ακουσθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης του 1980, ανεξαρτήτως του αν έχει γίνει επίκληση του άρθρου 13 παράγραφος 2»²⁷⁶. Η Ειδική Επιτροπή αναγνωρίζει επίσης «την ανάγκη να ενημερώνεται το παιδί για την υπό εξέλιξη διαδικασία και τις πιθανές συνέπειες με τον κατάλληλο τρόπο, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του»²⁷⁷.
- 243 Θα πρέπει να προστεθεί ότι και η νομολογία πολλών συμβαλλόμενων κρατών αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση ως προς την ανάγκη χωριστής εκπροσώπησης του παιδιού σε ορισμένες δύσκολες υποθέσεις απαγωγής²⁷⁸.
- 244 Παρά ταύτα, επισημαίνεται ότι τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη για την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των παιδιών ενώπιον των δικαστηρίων διακρίνονται για την πολυμορφία τους, καθώς και ότι παρατηρούνται σημαντικές διαφορές όσον αφορά τις μεθόδους με τις οποίες διαπιστώνεται η γνώμη του παιδιού²⁷⁹. Σε ορισμένα κράτη οι δικαστές που επιλαμβάνονται υποθέσεων γονικής ευθύνης ακούν απευθείας τα παιδιά, είτε στο πλαίσιο της συνήθους ακροαματικής διαδικασίας είτε σε ειδική ακροαματική διαδικασία, όπου ο δικαστής υποβάλλει ερωτήσεις στο παιδί είτε μόνος είτε παρουσία κοινωνικού λειτουργού κλπ²⁸⁰. Πάντως, ακόμη και στις χώρες στις οποίες τα παιδιά συμμετέχουν άμεσα στις δικαστικές διαδικασίες, οι απόψεις περί της νεαρότερης ηλικίας στην οποία μπορεί να συμμετάσχει το παιδί δίδονται. Σε άλλα κράτη στα οποία οι δικαστές διατηρούν επιφυλάξεις ως προς την άμεση ακρόαση του παιδιού, η γνώμη του παιδιού μπορεί να γνωστοποιείται στο δικαστήριο με ειδική έκθεση την οποία καταρτίζει, π.χ., κοινωνικός λειτουργός ή ψυχολόγος ο οποίος λαμβάνει συνέντευξη από το παιδί²⁸¹.
- 245 Πέρα από το θέμα του πώς μπορεί να γνωστοποιηθεί στον επιληφθέντα δικαστή η γνώμη του παιδιού, τίθεται και το διαφορετικό θέμα του πόση σημασία θα πρέπει να δοθεί στις απόψεις και τις επιθυμίες του παιδιού, το οποίο είναι συνάρτηση του αντικειμένου της διαφοράς, της ηλικίας και της ωριμότητας του παιδιού.

275 Βλ. ενότητα 10.4 των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

276 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 50.

277 Στο ίδιο.

278 Βλ. ενότητα 10.4 δ) των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω) και συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 51. Βλ. επίσης για το **Ηνωμένο Βασίλειο**, M. Freeman και A.-M. Hutchinson, «Abduction and the Voice of the Child: Re M and After», *IFL* 2008, 163-167, καθώς και ενδεικτικά για τη **Νέα Ζηλανδία** τις κατευθυντήριες γραμμές «Hague Convention Cases: New Zealand Family Court Guidelines», διατίθενται στη διεύθυνση < <http://www.justice.govt.nz/courts/family-court/practice-and-procedure/practice-notes> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012) και άρθρα 106 και 6 του νόμου 90 της Νέας Ζηλανδίας περί φροντίδας των παιδιών του 2004 (ως είχε στις 29 Νοεμβρίου 2010), διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.legislation.govt.nz/act/public/2004/0090/latest/DLM317233.html> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

279 Βλ. π.χ. σύγκριση διάφορων ευρωπαϊκών κρατών στο M. Reich Sjögren, «Protection of Children in Proceedings», υπόμνημα το οποίο υποβλήθηκε στην Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Βρυξέλλες, Νοέμβριος 2010, PE 432.737.

280 Βλ. π.χ. **Γερμανία**: τα παιδιά ακούγονται υποχρεωτικά από την ηλικία των 14 ετών ή/και σε νεαρότερη ηλικία, εφόσον η γνώμη τους κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για τη δίκη (παράγραφος 159 FamFG, υποσημείωση 227 ανωτέρω, η οποία αντικαθιστά την παράγραφο 50 β FG), και κατά κανόνα κρίνεται σημαντική σε υποθέσεις επιμέλειας (όπου ενίοτε ακούγονται και παιδιά ηλικίας 3 ή 4 ετών). Βλ. επίσης μελέτη που συντάχθηκε κατά παραγγελία του υπουργείου Δικαιοσύνης για την ακρόαση των παιδιών, M. Karle, S. Gathmann, G. Klosinski, «Rechtstatsächliche Untersuchung zur Praxis der Kindesanhörung nach § 50 b FG», 2010. Στη **Γαλλία** τα παιδιά ακούγονται από τον δικαστή ή από πρόσωπο που υποδεικνύεται από τον δικαστή προς τον σκοπό αυτόν σύμφωνα με το άρθρο 388-1 του **γαλλικού** Αστικού Κώδικα.

281 Βλ. M. Reich Sjögren (ό.π. υποσημείωση 279), όπου και άλλες παραπομπές. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο** το δικαστήριο μπορεί να παραγγείλει «έκθεση κοινωνικής κατάστασης» από εξειδικευμένο κοινωνικό λειτουργό της Children and Family Court Advisory and Support Service (CAFCASS) στο πλαίσιο δίκης επί του δικαίωματος επιμέλειας ή επικοινωνίας. Βλ. επίσης M. Potter, «The Voice of the Child: Children's 'Rights' in Family Proceedings», *IFL* 2008, 140-148, σ. 143.

- 246 Στην 6η συνεδρίαση της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής των Συμβάσεων του 1980 και του 1996, η Ειδική Επιτροπή «σημειώνει τις διαφορετικές προσεγγίσεις του εθνικού δικαίου [των κρατών] όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο καθίσταται γνωστή η γνώμη του παιδιού και εισάγεται στη διαδικασία», και τονίζει «τη σημασία τού να διασφαλίζεται ότι το πρόσωπο το οποίο λαμβάνει τη συνέντευξη από το παιδί, είτε πρόκειται για δικαστή είτε για ανεξάρτητο πραγματογνώμονα ή για οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, έχει λάβει ειδική προς τούτο κατάρτιση, ει δυνατόν»²⁸².

7.2 Η φωνή του παιδιού στη διαμεσολάβηση

- Η γνώμη του παιδιού θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στη διαμεσολάβηση ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του.
- Ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να εισαχθεί η γνώμη του παιδιού στη διαμεσολάβηση και το κατά πόσον είναι σκόπιμη η άμεση ή έμμεση συμμετοχή του παιδιού είναι ζητήματα που πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά ανάλογα με τις περιστάσεις της εκάστοτε υπόθεσης.

- 247 Στη διαμεσολάβηση σε οικογενειακή διαφορά που αφορά παιδιά, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του παιδιού²⁸³. Το ίδιο ισχύει και για τους λοιπούς εναλλακτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Δεδομένων ιδιαίτερα των εξελίξεων όσον αφορά την προάσπιση των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των παιδιών στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών, θα πρέπει να γίνονται σεβαστά εκ παραλλήλου τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των παιδιών και στους εναλλακτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, ιδιαίτερα το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του.
- 248 Επιβεβαιώνοντας την εν λόγω αρχή, στα σχόλιά της για την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 12 της ΣΔΠ, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναφέρει στο Γενικό σχόλιό της το 2009, σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του, ότι το δικαίωμα του παιδιού «να ακούγεται από οποιαδήποτε δικαστική ή διοικητική διαδικασία που το αφορά» θα πρέπει επίσης να γίνεται σεβαστό και σε διαδικασίες «εναλλακτικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών, όπως η διαμεσολάβηση και η διαιτησία»²⁸⁴.
- 249 Όσον αφορά το να «ακουστεί η φωνή του παιδιού» στη διαμεσολάβηση, παρατηρούνται δύο σημαντικές διαφορές από τις δικαστικές διαδικασίες. Καταρχάς, τα μέσα με τα οποία μπορεί να εισαχθεί η φωνή του παιδιού στη διαδικασία διαμεσολάβησης διαφέρουν σημαντικά από τα μέσα που διατίθενται στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας. Κατά δεύτερον, υπάρχει διαφορά ως προς τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και οι επιθυμίες του παιδιού.
- 250 Το κατά πόσον και με ποιον τρόπο θα ακουστεί η φωνή του παιδιού στη διαδικασία διαμεσολάβησης εξαρτάται σε κάποιο βαθμό από τη συμφωνία των γονέων επί συγκεκριμένης διαδικασίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στις περισσότερες δικαιοδοσίες οι διαμεσολαβητές δεν διαθέτουν αρμοδιότητα εξέτασης μαρτύρων, σε αντίθεση δηλαδή με τους δικαστές οι διαμεσολαβητές κατά κανόνα δεν είναι σε θέση να καλέσουν σε κατάθεση το παιδί ή να διατάξουν συνέντευξη του παιδιού από πραγματογνώμονα και σύνταξη της σχετικής έκθεσης. Ο διαμεσολαβητής μπορεί απλώς να επιστήσει την προσοχή των γονέων στη σημασία τού να ακουστεί η φωνή του παιδιού, και να διευκρινίσει, εφόσον ισχύει, ότι το δικαστήριο που θα κληθεί να καταστήσει τη συμφωνία νομικά δεσμευτική και εκτελεστή μπορεί να εξετάσει κατά πόσον ελήφθη αρκούντως υπόψη η γνώμη του παιδιού. Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να συνιστά τη διαδικασία με την οποία θα ακουστεί η γνώμη του παιδιού στη διαμεσολάβηση, αφού λάβει υπόψη τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης (π.χ. ηλικία των παιδιών, κίνδυνος νέας απαγωγής, ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας κλπ.). Μια πιθανή δυνατότητα είναι η άμεση συμμετοχή του παιδιού σε μία ή περισσότερες συναντήσεις διαμεσολάβησης. Μια άλλη δυνατότητα είναι να οργανωθεί χωριστή συνάντηση με το παιδί και να

282 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 50.

283 Βλ. επίσης «The Involvement of Children in Divorce and Custody Mediation – A Literature Review», έκδοση της Family Justice Services Division του Justice Services Branch (British Columbia Ministry of Attorney General), Μάρτιος 2003, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.ag.gov.bc.ca/dro/publications/index.htm> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

284 Βλ. Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009) – The right of the child to be heard (ό.π. υποσημείωση 266), σ. 12, παράγραφος 33, καθώς και σ. 15, παράγραφος 52.

μεταφερθούν οι απόψεις του στους γονείς²⁸⁵. Πάντως, το πρόσωπο που λαμβάνει συνέντευξη από το παιδί θα πρέπει να διαθέτει ειδική κατάρτιση²⁸⁶, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η γνώμη του παιδιού ζητείται με «υποστηρικτικό τρόπο, κατάλληλο για το αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού» και ότι «το ύψος με το οποίο ζητείται η γνώμη του παιδιού αποφεύγει να μεταθέσει στο παιδί το βάρος της λήψης απόφασης ή το απαλλάσσει από το βάρος αυτό»²⁸⁷.

- 251 Αφού ακουστεί η γνώμη του παιδιού στη διαδικασία διαμεσολάβησης, ο τρόπος με τον οποίο θα ληφθεί υπόψη επίσης διαφέρει σε σύγκριση με τη δικαστική διαδικασία. Στη δικαστική διαδικασία, ο δικαστής θα αντλήσει τα συμπεράσματά του από την ακροαματική διαδικασία και, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού, θα λάβει υπόψη τη γνώμη του καλούμενος να κρίνει τι είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Ο διαμεσολαβητής, από την άλλη, δεν μπορεί παρά να επιστήσει την προσοχή των μερών στη γνώμη του παιδιού ή σε θέματα που άπτονται των συμφερόντων και της ευημερίας του παιδιού. Ωστόσο, η απόφαση για το περιεχόμενο της συμφωνίας εναπόκειται αποκλειστικά και μόνο στους γονείς. Όπως προαναφέρθηκε, θα πρέπει να τονιστεί εν προκειμένω ότι ο διαμεσολαβητής «θα πρέπει να μεριμνά ιδιαίτερα για την ευημερία και το συμφέρον των παιδιών [και] να παροτρύνει τους γονείς να επικεντρωθούν στις ανάγκες των παιδιών και να υπενθυμίζει στους γονείς ότι εκείνοι έχουν πρωτίστως την ευθύνη για την ευημερία των παιδιών τους [...]»²⁸⁸.
- 252 Ανάλογα με τις οικείες έννομες τάξεις, ο διαμεσολαβητής ίσως χρειαστεί να υπενθυμίσει επίσης στους γονείς ότι η έγκριση της συμφωνίας από το δικαστήριο μπορεί να εξαρτάται από το κατά πόσον έτυχαν της δέουσας προστασίας τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των παιδιών.

8 Πιθανή συμμετοχή τρίτων

→ Εφόσον τα μέρη συμφωνούν και ο διαμεσολαβητής το κρίνει εφικτό και δέον, στη διαμεσολάβηση μπορούν να συμμετάσχουν και τρίτοι, η παρουσία των οποίων ενδέχεται να διευκολύνει την εξεύρεση συμφωνημένης λύσης.

- 253 Για να υπάρξει βιώσιμη λύση σε μια οικογενειακή διαφορά, ενίοτε μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη η συμμετοχή στη διαδικασία διαμεσολάβησης προσώπου το οποίο συνδέεται στενά με ένα εκ των μερών ή/και με τα δύο μέρη, και η συνεργασία του οποίου είναι απαραίτητη για την επιτυχή εφαρμογή της συμφωνίας. Το πρόσωπο αυτό μπορεί να είναι, για παράδειγμα, ο νέος σύντροφος ενός εκ των γονέων ή ένας παππούς ή γιαγιά. Ανάλογα με τις πολιτισμικές καταβολές των μερών, τα μέρη μπορεί να ζητήσουν να συμμετάσχει στη διαμεσολάβηση εγνωσμένου κύρους εκπρόσωπος της κοινότητάς τους.

285 Στο πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης του Centrum Internationale Kinderontvoering στις **Κάτω Χώρες**, ειδικά καταρτισμένος διαμεσολαβητής, ο οποίος δεν διεξήγε τη διαμεσολάβηση στη συγκεκριμένη υπόθεση, λάμβανε συνέντευξη από το παιδί και υπέβαλλε σχετική έκθεση. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, οι διαμεσολαβητές του προγράμματος διαμεσολάβησης της reunite, εφόσον κρινόταν σκόπιμο, ζητούσαν από το δικαστήριο που είχε επιληφθεί της διαδικασίας επιστροφής να διατάξει τη λήψη συνέντευξης από το παιδί από υπάλληλο της Children and Family Court Advisory Support Service (CAFCASS) και την υποβολή της σχετικής έκθεσης στους γονείς και τους διαμεσολαβητές, βλ. έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (ό.π. υποσημείωση 97), σ. 10.

286 Στο **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία)**, για παράδειγμα, ο «Κώδικας δεοντολογίας οικογενειακών διαμεσολαβητών» του Συμβουλίου Οικογενειακής Διαμεσολάβησης, ο οποίος εγκρίθηκε από τις οργανώσεις που συμμετέχουν στο Συμβούλιο το 2010 και διατίθεται στη διεύθυνση < www.familymediationcouncil.org.uk > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012), προβλέπει ότι «οι διαμεσολαβητές μπορούν να διαβουλεύονται απευθείας με τα παιδιά, μόνο εφόσον έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία ειδική κατάρτιση εγκεκριμένη από την οργάνωση της οποίας είναι μέλη ή/και το Συμβούλιο, και έχουν λάβει ειδική άδεια από την Υπηρεσία Ποινικού Μητρώου» (παράγραφοι 3.5 και 5.7.3). Βλ. επίσης κεφάλαιο 14 κατωτέρω.

287 Βλ. J. McIntosh (ό.π. υποσημείωση 265), σ. 5.

288 Βλ. σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), ΙΙΙ (Διαδικασία διαμεσολάβησης). Για την αρχή της συνεκτίμησης του συμφέροντος και της ευημερίας του παιδιού, βλ. ενότητα 6.1.6 ανωτέρω.

- 254 Ένα από τα πλεονεκτήματα της διαμεσολάβησης είναι ακριβώς ότι η διαδικασία είναι αρκετά εέλικτη ώστε να επιτρέπει τη συμμετοχή προσώπων τα οποία δεν νομιμοποιούνται μεν να παρεμβαίνουν στην υπόθεση, πλην όμως δεν παύουν να ασκούν έντονη επιρροή στην επιτυχή επίλυση της διαφοράς. Ο διαμεσολαβητής, πάντως, πρέπει να αποφασίζει κατά περίπτωση κατά πόσον η συμμετοχή τρίτου σε συνάντηση διαμεσολάβησης ή σε μέρος αυτής είναι εφικτή και δέουσα, χωρίς να διακυβεύεται η αποτελεσματικότητα της διαμεσολάβησης. Η παρουσία τρίτου σε συνάντηση διαμεσολάβησης ή η οργάνωση συνάντησης μεταξύ διαμεσολαβητή και τρίτου προσώπου, φυσικά, προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη αμφότερων των μερών. Η συμμετοχή τρίτου μπορεί να δημιουργήσει δυσκολίες, ιδίως στο να διασφαλιστεί η ισορροπία δυνάμεων μεταξύ των μερών. Επίσης, σε περίπτωση συμμετοχής τρίτου στη διαμεσολάβηση, πρέπει να ληφθεί μέριμνα και για το θέμα της εχεμύθειας.
- 255 Όσον αφορά τη λύση η οποία προκύπτει από τη διαμεσολάβηση, τονίζεται ότι η συμφωνία γίνεται μεταξύ των μερών και ότι το τρίτο πρόσωπο δεν καθίσταται μέρος της συμφωνίας μέσω της συμμετοχής του στη διαμεσολάβηση. Παρά ταύτα, σε ορισμένες περιπτώσεις ίσως είναι χρήσιμο το τρίτο πρόσωπο από τη συνεργασία του οποίου εξαρτάται η εφαρμογή της συμφωνίας να προσυπογράψει τη συμφωνία των μερών ως ένδειξη ότι δεσμεύεται να στηρίξει την εφαρμογή της.

9 Οργάνωση της επικοινωνίας μεταξύ του αποστερούμενου γονέα και του παιδιού κατά τη διαδικασία διαμεσολάβησης

- 256 Η απαγωγή του παιδιού συνεπάγεται κατά κανόνα την αιφνίδια και πλήρη διακοπή της επικοινωνίας ανάμεσα στον αποστερούμενο γονέα και το παιδί. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα επώδυνο και για τις δύο πλευρές και ενδέχεται, ανάλογα με τη διάρκεια της διακοπής της επικοινωνίας, να οδηγήσει σε αποξένωση. Για να μην εκτεθεί το παιδί σε περαιτέρω δοκιμασίες, και δεδομένου του δικαιώματος του παιδιού να διατηρεί επαφή και με τους δύο γονείς, είναι σημαντική η ταχεία αποκατάσταση της επικοινωνίας μεταξύ του παιδιού και του αποστερούμενου γονέα. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους μπορεί να αποκατασταθεί προσωρινά η επικοινωνία αμέσως μετά την απαγωγή. Δεν πρέπει να παραβλέπονται και τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας (π.χ. ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, άμεσα μηνύματα, κλήσεις μέσω Διαδικτύου κλπ.)²⁸⁹.
- 257 Εάν ο αποστερούμενος γονέας μεταβεί στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, για να παραστεί ενώπιον του δικαστηρίου σε δίκη κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης ή σε συνάντηση διαμεσολάβησης, συνιστάται ιδιαίτερα να λαμβάνονται μέτρα, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα διά ζώσης συνάντησης του παιδιού και του αποστερούμενου γονέα²⁹⁰. Πρόκειται για ένα ανεκτίμητης αξίας βήμα προς την αποκλιμάκωση της σύγκρουσης. Ιδίως στη διαμεσολάβηση, στην οποία έχει καθοριστική σημασία ο εποικοδομητικός διάλογος μεταξύ των μερών, αυτές οι διά ζώσης συναντήσεις μπορεί να αποδειχθούν εξαιρετικά επωφελείς. Οι διαμεσολαβητές που διαθέτουν εμπειρία σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών αναγνωρίζουν τη θετική επίδραση των διά ζώσης επαφών στη διαδικασία διαμεσολάβησης²⁹¹.

289 Βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16), ενότητα 6.7, σ. 33.

290 Βλ. επίσης S. Vigers, Υπόμνημα για την ανάπτυξη της διαμεσολάβησης, της συνδιαλλαγής και ανάλογων μέσων (ό.π. υποσημείωση 11), 6.1, σ. 20.

291 Βλ., π.χ., S. Kiesewetter και C.C. Paul, «Family Mediation in an International Context: Cross-Border Parental Child Abduction, Custody and Access Conflicts: Traits and Guidelines», στο S. Kiesewetter και C.C. Paul (επιμ.) (ό.π. υποσημείωση 98), σ. 47.

9.1 Διασφαλίσεις / Αποτροπή νέας απαγωγής

→ Ενδέχεται να πρέπει να προβλέπονται διασφαλίσεις για την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων της προσωρινής ρύθμισης της επικοινωνίας και για την εξάλειψη κάθε κινδύνου νέας απαγωγής.

Οι εν λόγω διασφαλίσεις μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων²⁹²:

- η κατάθεση του διαβατηρίου ή των ταξιδιωτικών εγγράφων, με το αίτημα τα αλλοδαπά προξενία / πρεσβείες να μην εκδώσουν νέο διαβατήριο / ταξιδιωτικά έγγραφα για το παιδί
- η απαίτηση ο αιτών γονέας να εμφανίζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα στην αστυνομία ή ενώπιον άλλης αρχής στη διάρκεια της περιόδου επικοινωνίας
- η καταβολή χρηματικής εγγύησης
- η επιτηρούμενη επικοινωνία από επαγγελματία ή μέλος της οικογένειας
- ο περιορισμός των χώρων στους οποίους επιτρέπεται να γίνεται η επίσκεψη κλπ.

258 Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας με τα παιδιά²⁹³, κεφάλαιο 6, στον οποίο συνεκτιμούνται επίσης οι στόχοι της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης της 15ης Μαΐου 2003 σχετικά με την επικοινωνία με τα παιδιά²⁹⁴.

9.2 Στενή συνεργασία με τις κεντρικές αρχές και τις διοικητικές και δικαστικές αρχές

→ Κατά τη ρύθμιση της επικοινωνίας ανάμεσα στον αποστερούμενο γονέα και το απαχθέν παιδί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαμεσολάβησης, μπορεί να απαιτείται συνεργασία με τις αρχές προκειμένου να εξαλειφονται τυχόν κίνδυνοι για το παιδί, περιλαμβανομένου του κινδύνου νέας απαγωγής.

259 Δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, οι κεντρικές αρχές έχουν την ευθύνη, «εάν υπάρχει ανάγκη, να καταστήσουν δυνατή την οργάνωση ή την ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας» (βλ. άρθρο 7 παράγραφος 2 στοιχείο στ), καθώς και άρθρο 21)²⁹⁵. Ταυτόχρονα, το ίδιο άρθρο 7 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Σύμβασης του 1980 υποχρεώνει τις κεντρικές αρχές να λαμβάνουν όλα τα ενδεικνύόμενα μέτρα, «για να προλαμβάνουν νέους κινδύνους για το παιδί ή βλάβες στους ενδιαφερομένους, λαμβάνοντας ή προκαλώντας τη λήψη προσωρινών μέτρων». Όπως αναγνωρίστηκε στην 6η συνεδρίαση της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής των Συμβάσεων του 1980 και του 1996, «σύμφωνα με τα άρθρα 7 παράγραφος 2 στοιχείο β) και 21 της Σύμβασης του 1980, ενόσω εκκρεμεί η διαδικασία επιστροφής, το συμβαλλόμενο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δύναται να επιτρέψει στον αιτούντα να έχει επικοινωνία με το υπόψη τέκνο ή τέκνα, εφόσον κρίνεται ότι ενδείκνυται»²⁹⁶.

260 Οι κεντρικές αρχές παροτρύνονται να «υιοθετούν ενεργό και πρακτική προσέγγιση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους σε υποθέσεις διεθνούς επικοινωνίας / επαφής»²⁹⁷. Οι διαμεσολαβητές θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι κεντρικές αρχές μπορούν να παράσχουν πολύτιμη βοήθεια για την προσωρινή ρύθμιση της επικοινωνίας ανάμεσα στον αποστερούμενο γονέα και το απαχθέν παιδί. Θα πρέπει επίσης να έχουν επίγνωση της ανάγκης για στενή συνεργασία με τις κεντρικές αρχές και άλλους φορείς, όσον αφορά τη λήψη των αναγκαίων μέτρων προστασίας. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας με τα παιδιά²⁹⁸.

292 Βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16), ενότητα 6.3, σσ. 31-32.

293 Στο ίδιο, σσ. 31 κ.ε.

294 CETS 192. Το κείμενο της Σύμβασης διατίθεται στη διεύθυνση < <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/192.htm> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

295 Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16), ενότητα 4.6, σ. 23.

296 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 20, καθώς και Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16), ενότητα 4.4, σσ. 21, 22.

297 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους I της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 38), σύσταση αριθ. 18, καθώς και Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυνοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 296).

298 Ό.π. υποσημείωση 16.

10 Διαμεσολάβηση και κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία

- 261 Η ενδοοικογενειακή βία είναι, δυστυχώς, ένα ευρέως διαδεδομένο φαινόμενο, το οποίο έχει διάφορες εκφάνσεις: μπορεί να συνίσταται σε σωματική ή ψυχολογική βία²⁹⁹, να στρέφεται κατά του παιδιού («κακοποίηση ανηλίκου») ³⁰⁰ ή/και κατά του συντρόφου³⁰¹, να εκδηλώνεται υπό μορφή μεμονωμένου επεισοδίου ή ως διαρκής και επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά. Όταν η ενδοοικογενειακή βία είναι επαναλαμβανόμενη, ο τυπικός κύκλος της βίας συνήθως συνίσταται σε: 1) ένα στάδιο δημιουργίας εντάσεων με μικροπροσβολές, 2) ένα οξύ συμβάν με κλιμάκωση της βίας και 3) ένα στάδιο συμφιλίωσης, στο οποίο ο δράστης συνήθως εκλιπαρεί για συγχώρεση και υπόσχεται ότι ποτέ ξανά δεν θα ασκήσει βία, ενώ το θύμα προσπαθεί να πιστέψει αυτές τις διαβεβαιώσεις, ενίοτε αισθανόμενο ακόμη και υπεύθυνο για την ψυχική ακεραιότητα του δράστη³⁰². Χαρακτηριστικό γνώρισμα της επαναλαμβανόμενης βίας είναι ότι το θύμα αισθάνεται παγιδευμένο στον κύκλο της βίας και ανίκανο να αντιδράσει, πιστεύοντας ότι η κατάσταση δεν μπορεί να αλλάξει και φοβούμενο να εγκαταλείψει τον δράστη από το φόβο βίαιων αντιποίνων³⁰³.
- 262 Στις υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, δεν είναι σπάνιοι οι ισχυρισμοί περί ενδοοικογενειακής βίας. Ενίοτε, οι κατηγορίες αυτές αποδεικνύονται αβάσιμες, σε άλλες περιπτώσεις όμως έχουν βάση και ενδέχεται να αποτελούν τον λόγο για τον οποίο ο κατακρατών γονέας εγκατέλειψε τη χώρα μαζί με το παιδί. Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα πολύ λεπτό ζήτημα και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοιο.
- 263 Παρατηρείται μεγάλη διάσταση απόψεων σχετικά με το κατά πόσον είναι δεκτικές διαμεσολάβησης οικογενειακές διαφορές στις οποίες ενέχεται ενδοοικογενειακή βία. Κάποιοι ειδικοί θεωρούν ότι κατά κανόνα δεν ενδείκνυται η διαμεσολάβηση στις εν λόγω υποθέσεις, για σειρά λόγων. Τονίζουν ότι η διαμεσολάβηση μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο το θύμα. Δεδομένου ότι κατά τον χρόνο του χωρισμού από τον δράστη το θύμα διατρέχει τον μεγαλύτερο κίνδυνο, ισχυρίζονται ότι μια πιθανή διά ζώσης επαφή με τον δράστη κατά τον χρόνο αυτόν εγκυμονεί τον κίνδυνο το θύμα να εκτεθεί εκ νέου σε βία ή σε τραυματική εμπειρία³⁰⁴. Περαιτέρω, τεκμηριώνουν τη θέση τους ισχυρίζομενοι ότι η διαμεσολάβηση ως μέσο φιλικού διακανονισμού των διαφορών δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, αφού η διαμεσολάβηση βασίζεται στη συνεργασία³⁰⁵ και η επιτυχία της είναι συνάρτηση της ίσης διαπραγματευτικής ισχύος των μερών. Επισημαίνουν ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολία στο να προασπίσουν τα συμφέροντά τους έναντι του δράστη και, συνεπώς, η διαμεσολάβηση θα έχει αναπόφευκτα ως αποτέλεσμα άδικες συμφωνίες³⁰⁶. Ορισμένοι εξ όσων αντιτίθενται στη χρήση της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας επισημαίνουν ότι η διαμεσολάβηση θα νομιμοποιούσε την ενδοοικογενειακή βία αντί να επιβάλει κυρώσεις στους δράστες.
- 264 Από την άλλη πλευρά, πολλοί ειδικοί δεν συμφωνούν με τον συλλήβδην αποκλεισμό της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, υπό την προϋπόθεση ότι διεξάγεται από άρτια καταρτισμένους επαγγελματίες οι οποίοι κατέχουν το αντικείμενο³⁰⁷. Επισημαίνουν ότι οι υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους και ότι έχει καθοριστική σημασία το

299 Η σωματική και ψυχολογική βία μπορεί να πάρει και τη μορφή σεξουαλικής, συναισθηματικής ή ακόμη και οικονομικής βίας. Η ενδοοικογενειακή βία είναι «ένα πολυσύνθετο φαινόμενο με πολιτισμικές αποχρώσεις» και «δεν γνωρίζει σύνορα όσον αφορά το φύλο, τη φυλή, την εθνικότητα, την ηλικία και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση», βλ. J. Alanen, «When Human Rights Conflict: Mediating International Parental Kidnapping Disputes Involving the Domestic Violence Defense», 40 *U. Miami Inter-Am. L. Rev.* 49 (2008-2009), σ. 64.

300 Όσον αφορά τη βία που στρέφεται κατά του παιδιού, στον Οδηγό γίνεται διάκριση της άμεσης από την έμμεση βία. Με τον όρο «άμεση βία» νοείται η βία που στρέφεται κατά του παιδιού, ενώ ο όρος «έμμεση βία» αναφέρεται στη βία η οποία στρέφεται μεν κατά γονέα ή άλλου μέλους του νοικοκυριού, πλην όμως επηρεάζει το παιδί. Βλ. επίσης τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας στην ενότητα Ορολογία ανωτέρω και στην παράγραφο 270 κατωτέρω.

301 Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι η γυναίκα στο ζευγάρι. Βλ. ενδεικτικά την κοινοβουλευτική έκθεση του **Ηνωμένου Βασιλείου** «Domestic Violence Parliamentary Report of the United Kingdom», η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο 2008, περίληψη στο *IFL* 2008, σσ. 136, 137, «στη συντριπτική πλειονότητα των σοβαρών και επαναλαμβανόμενων επεισοδίων βίας, ο δράστης ήταν άνδρας και το θύμα γυναίκα». Βλ. επίσης Η. Joyce (ό.π. υποσημείωση 228), σ. 449, «Στο 95% των καταγγελλθέντων περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, θύμα ήταν η γυναίκα».

302 Στο ίδιο, σσ. 499, 450.

303 Στο ίδιο.

304 Για περαιτέρω παραπομπές σχετικά με την άποψη αυτή, βλ. στο ίδιο, σ. 452.

305 Για περαιτέρω παραπομπές σχετικά με την άποψη αυτή, βλ. στο ίδιο.

306 Για περαιτέρω παραπομπές σχετικά με την άποψη αυτή, βλ. στο ίδιο, σ. 451.

307 Βλ. ενδεικτικά έκθεση του 2006 για το πιλοτικό πρόγραμμα διαμεσολάβησης της reunite (ό.π. υποσημείωση 97), σ. 53.

να γίνεται εκτίμηση κατά περίπτωση –ορισμένες υποθέσεις δεν αποκλείεται να προσφέρονται για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση, ενώ σε άλλες θα πρέπει σαφώς να επιληφθεί ο δικαστής³⁰⁸. Εφόσον το θύμα έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες για να πάρει μια τεκμηριωμένη απόφαση, η επιθυμία του να συμμετάσχει σε μια διαδικασία από την οποία θα μπορούσε να αποκομίσει οφέλη θα πρέπει να γίνεται σεβαστή – υπό την προϋπόθεση ότι δεν κινδυνεύει η ασφάλειά του³⁰⁹. Ορισμένοι συγγραφείς αναφέρουν ότι η συμμετοχή του θύματος στη διαδικασία διαμεσολάβησης, εφόσον αυτή διεξάγεται ομαλά και δεόντως, μπορεί να ενισχύσει την αυτοπεποίθησή του³¹⁰. Στις ανησυχίες για την ασφάλεια των θυμάτων κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης προβάλλεται το αντεπιχείρημα ότι η διαμεσολάβηση δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να διεξάγεται μέσω διά ζώσης συναντήσεων, αλλά μπορεί να έχει τη μορφή τηλεφωνικής συνδιάσκεψης ή κατ' ιδίαν συναντήσεων του διαμεσολαβητή με έκαστο των μερών.

- 265 Όσον αφορά τη διαδικασία διαμεσολάβησης, προβάλλεται το επιχείρημα ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι να προσαρμοστεί, ούτως ώστε να προστατεύεται και να ενδυναμώνεται το θύμα. Μπορεί, για παράδειγμα, στους κανόνες που συμφωνούνται για τη συνάντηση διαμεσολάβησης να απαγορεύεται η εξευτελιστική συμπεριφορά και να προβλέπεται η άμεση λήξη της διαμεσολάβησης σε περίπτωση παραβίασης των εν λόγω κανόνων. Οι επαγγελματίες διαμεσολαβητές θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι ενδέχεται να υπάρχουν προγράμματα αποκατάστασης ή άλλες δυνατότητες για γονείς που ασκούν ενδοοικογενειακή βία.
- 266 Η διάσταση απόψεων αντικατοπτρίζεται και στη νομοθεσία. Σε ορισμένες δικαιοδοσίες απαγορεύεται ρητά από τον νόμο ή τίθενται προϋποθέσεις για την προσφυγή σε διαμεσολάβηση για οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, εφόσον υπάρχουν ενδείξεις «ιστορικού» ενδοοικογενειακής βίας³¹¹.
- 267 Τονίζεται ότι η ενδοοικογενειακή βία αυτή καθαυτή συχνά αποτελεί σοβαρή αξιόποινη πράξη και φυσικά δεν μπορεί να συνιστά το θέμα της διαμεσολάβησης. Με τη διαμεσολάβηση επιλύονται θέματα όπως η επιμέλεια των παιδιών και η επικοινωνία με αυτά, ζητήματα διατροφής και άλλα ζητήματα που άπτονται της οργάνωσης της οικογένειας³¹².

10.1 Το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης

- 268 Πριν εξετάσουμε το ζήτημα της διαμεσολάβησης σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών στις οποίες προβάλλονται ισχυρισμοί περί ενδοοικογενειακής βίας, είναι σημαντικό να αναφερθούμε εν συντομία στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται εν γένει οι κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης.
- 269 Σε περίπτωση απαγωγής παιδιού, οι κεντρικές αρχές υποχρεούνται «να προλαμβάνουν νέους κινδύνους για το παιδί ή βλάβες στους ενδιαφερομένους, λαμβάνοντας ή προκαλώντας τη λήψη προσωρινών μέτρων» σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών. Συνεπώς, εάν το παιδί κινδυνεύει από τον κατακρατούμενο γονέα, η κεντρική αρχή θα μπορούσε, ανάλογα με τις αρμοδιότητες που της έχουν δοθεί από το οικείο συμβαλλόμενο κράτος, να λάβει προσωρινά μέτρα ή να ζητήσει από τις αρμόδιες αρχές να λάβουν προσωρινά μέτρα. Η διάταξη αυτή συνάδει απόλυτα με το άρθρο 11 της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών, το οποίο, σε επείγουσες περιπτώσεις, παρέχει δικαιοδοσία για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων προστασίας στις αρχές του συμβαλλόμενου κράτους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται το παιδί.
- 270 Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ωστόσο, κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία δεν αντιμετωπίζει ο κατακρατών αλλά ο αποστερούμενος γονέας³¹³. Οι άμεσοι κίνδυνοι για την ασφάλεια του κατακρατούμενου γονέα ή/και του παιδιού αντιμετωπίζονται από τις αρχές του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, σύμφωνα με το δικονομικό δίκαιο του κράτους αυτού. Μπορεί για παράδειγμα να ληφθούν μέτρα από την κεντρική αρχή ή/και το δικαστήριο, για να μην αποκαλυφθεί στον άλλο γονέα ο παρών τόπος διαμονής του θύματος ενδοοικογενειακής βίας, ή να διασφαλιστεί με άλλο τρόπο ότι δεν θα επέλθει συνάντηση των μερών χωρίς συνοδεία³¹⁴.

308 Βλ. N. ver Steegh (ό.π. υποσημείωση 8), σ. 665, όπου και άλλες παραπομπές.

309 Στο ίδιο, όπου και άλλες παραπομπές.

310 J. Alanen (ό.π. υποσημείωση 299), σ. 69, υποσημείωση 69.

311 Βλ. επίσης H. Joyce (ό.π. υποσημείωση 228), σσ. 459 κ.ε.

312 J. Alanen (ό.π. υποσημείωση 299), σσ. 87-88, υποσημείωση 151.

313 Η διατύπωση του άρθρου 7 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών αποσκοπούσε κυρίως στην αποτροπή της εκ νέου μετακίνησης του παιδιού. Βλ. E. Pérez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention (ό.π. υποσημείωση 93), παράγραφος 91.

314 Βλ. επίσης παράγραφο 277 κατωτέρω.

- 271 Στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, οι κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία παίζουν ρόλο όταν οι αρχές καλούνται να διαπιστώσουν κατά πόσον συντρέχει περίπτωση εξαίρεσης από την υποχρέωση να διατάξουν την επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, η δικαστική ή διοικητική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν δεσμεύεται να διατάξει την επιστροφή του παιδιού, εφόσον αποδεικνύεται ότι «υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του παιδιού να το εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο να το περιαγάγει σε μια αφόρητη κατάσταση». Ο σοβαρός κίνδυνος ενδέχεται να απορρέει όχι μόνο από κακοποίηση ανηλίκου, αλλά και από ενδοοικογενειακή βία στρεφόμενη κατά του κατακρατούντος γονέα η οποία επηρεάζει εμμέσως το παιδί. Πάντως, οι εξαιρέσεις του άρθρου 13, λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς της Σύμβασης του 1980, πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά³¹⁵. Το κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εξαίρεσης λόγω σοβαρού κινδύνου σε υπόθεση στην οποία προβάλλονται ισχυρισμοί περί ενδοοικογενειακής βίας εξαρτάται, πέρα από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, και από την ικανότητα λήψης μέτρων προστασίας, για να εξασφαλιστεί η ασφαλής επιστροφή του παιδιού³¹⁶ και πιθανόν και του κατακρατούντος γονέα στο κράτος της συνήθους διαμονής.
- 272 Παρότι η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ασχολείται με την επιστροφή του παιδιού, η ασφαλής επιστροφή του κατακρατούντος γονέα συχνά απασχολεί το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, ιδίως όταν ο κατακρατών γονέας έχει την αποκλειστική φροντίδα του παιδιού. Η οργάνωση της ασφαλούς επιστροφής του κατακρατούντος γονέα μπορεί να αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για να διαταχθεί η επιστροφή του παιδιού, εάν ο χωρισμός του γονέα και του παιδιού λόγω αδυναμίας επιστροφής του κατακρατούντος γονέα θα εξέθετε το παιδί σε σοβαρό κίνδυνο. Βλ. επίσης ενότητα 2.8 ανωτέρω σχετικά με την ποινική δίωξη ως κώλυμα για την επιστροφή του κατακρατούντος γονέα.
- 273 Οσάκις αποδεικνύεται ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του παιδιού να το εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο να το περιαγάγει σε αφόρητη κατάσταση, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της αίτησης επιστροφής δεν υποχρεούται να διατάξει την επιστροφή του παιδιού³¹⁷. Η απόφαση της μη επιστροφής στην πλειονότητα των περιπτώσεων έχει ως τελικό αποτέλεσμα τη «μεταβίβαση» της δικαιοδοσίας³¹⁸ επί θεμάτων επιμέλειας στο κράτος της νέας συνήθους διαμονής του παιδιού³¹⁹.
- 274 Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία στη διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης είναι ένα πολύ λεπτό ζήτημα το οποίο δεν επιδέχεται γενικεύσεις, ιδίως εάν ληφθούν υπόψη και οι λοιπές πτυχές των υποθέσεων στις οποίες προβάλλονται ισχυρισμοί περί ενδοοικογενειακής βίας. Στην 6η συνεδρίαση της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής των Συμβάσεων του 1980 και του 1996 τονίστηκε η αυτονομία του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής όσον αφορά «την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον συντρέχει περίπτωση εξαίρεσης λόγω σοβαρού κινδύνου (άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β)), περιλαμβανομένων των ισχυρισμών περί ενδοοικογενειακής βίας, [...] λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τον σκοπό της Σύμβασης του 1980, που είναι να διασφαλιστεί η άμεση και ασφαλής επιστροφή του παιδιού»³²⁰. Ταυτόχρονα, η Ειδική Επιτροπή πρότεινε μέτρα για την προώθηση της συνεπέστερης ερμηνείας και εφαρμογής

315 Βλ. Ε. Pérez-Vera (στο ίδιο), σ. 434, παράγραφος 34. Βλ. επίσης τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της 4ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ό.π. υποσημείωση 34), αριθ. 4.3, σ. 12, καθώς και τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της 5ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής (ομοίως), αριθ. 1.4.2, σ. 8.

316 Στα μέτρα που εξασφαλίζουν την ασφαλή επιστροφή του παιδιού συγκαταλέγονται οι «αποφάσεις-καρμπόν», οι «διαταγές ασφαλούς επιστροφής» και άλλα μέτρα προστασίας. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σχετικά με την εκτέλεση (ό.π. υποσημείωση 23), κεφάλαιο 9, σσ. 35 κ.ε, καθώς και J.D. Garbolino, *Handling Hague Convention Cases in U.S. Courts* (3η έκδοση), Νεβάδα 2000, σσ. 79 κ.ε.

317 Ο κανονισμός Βρυξέλλες Ια, ο οποίος συνάδει απόλυτα με τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, περιέχει μια πρόσθετη διάταξη στο άρθρο 11 παράγραφος 4, σύμφωνα με την οποία «Το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή του παιδιού δυνάμει του άρθρου 13 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980, εάν διαπιστώνεται ότι έχουν προβλεφθεί τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή του».

318 Σχετικά με το θέμα της δικαιοδοσίας βλ. κεφάλαιο 13 κατωτέρω. Βλ. επίσης κεφάλαιο 13 του Πρακτικού εγχειριδίου της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (ό.π. υποσημείωση 223), σχετικά με τη μεταβίβαση δικαιοδοσίας σύμφωνα με το άρθρο 7 της Σύμβασης του 1996.

319 Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 8 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, το παιδί ενδέχεται να πρέπει να επιστρέψει παρά την απόφαση για τη μη επιστροφή του, εφόσον εκδοθεί «οιαδήποτε μεταγενέστερη απόφαση η οποία διατάσσει την επιστροφή του παιδιού και έχει εκδοθεί από δικαστήριο αρμόδιο βάσει του παρόντος κανονισμού».

320 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους ΙΙ της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (25-31 Ιανουαρίου 2012) (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»), σύσταση αριθ. 80.

του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β)³²¹. Σε συνέχεια της σύστασης αυτής, το Συμβούλιο αποφάσισε τον Απρίλιο 2012 «τη σύσταση ομάδας εργασίας, η οποία θα απαρτίζεται από ευρύ φάσμα εμπειρογνώμωνων, μεταξύ αυτών δικαστές, εκπροσώπους των κεντρικών αρχών και εμπειρογνώμονες διάφορων ειδικοτήτων, για την εκπόνηση Οδηγού ορθής πρακτικής σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της Σύμβασης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, με κεφάλαιο ειδικά αφιερωμένο σε κατευθυντήριες γραμμές προς τις δικαστικές αρχές»³²².

10.2 Διασφαλίσεις κατά τη διαμεσολάβηση / Προστασία του ασθενέστερου μέρους

- Η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις στις οποίες τίθεται θέμα ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά. Χρειάζεται επαρκής κατάρτιση για την εκτίμηση της καταλληλότητας της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση.
- Η διαμεσολάβηση δεν πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τη ζωή ή την ακεραιότητα οιαδήποτε προσώπου, ιδίως του θύματος ενδοοικογενειακής βίας, συγγενών ή του διαμεσολαβητή. Η επιλογή της άμεσης ή της έμμεσης διαμεσολάβησης, όπως και του τόπου και του μοντέλου της διαμεσολάβησης, πρέπει να προσαρμόζεται στις περιστάσεις της υπόθεσης.
- Όταν η διαμεσολάβηση κρίνεται κατάλληλη για υπόθεση στην οποία τίθεται θέμα ενδοοικογενειακής βίας, θα πρέπει να διεξάγεται από έμπειρους διαμεσολαβητές οι οποίοι διαθέτουν ειδική κατάρτιση στη διαμεσολάβηση σε τέτοιες συνθήκες.

- 275 Η καταλληλότητα της διαμεσολάβησης σε υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιών στην οποία ένας εκ των γονέων αντιμετωπίζει κατηγορίες για ενδοοικογενειακή βία θα πρέπει να εξετάζεται με προσοχή. Το πρόσωπο το οποίο εκτιμά την καταλληλότητα για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση θα πρέπει να διαθέτει την ανάλογη κατάρτιση³²³. Ακόμη και όταν δεν διατυπώνονται κατηγορίες ενδοοικογενειακής βίας, κατά την εκτίμηση της καταλληλότητας της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ενδεχόμενο να τίθεται θέμα ενδοοικογενειακής βίας σε δεδομένη υπόθεση.
- 276 Κατά την εκτίμηση της καταλληλότητας μιας συγκεκριμένης υπόθεσης για υπαγωγή στη διαθέσιμη υπηρεσία διαμεσολάβησης³²⁴, ιδιαίτερη βαρύτητα ενδέχεται να έχουν οι ακόλουθοι παράγοντες: η σοβαρότητα και η συχνότητα της ενδοοικογενειακής βίας³²⁵, ο στόχος της ενδοοικογενειακής βίας, η μορφή της βίας³²⁶, η σωματική και ψυχική υγεία των μερών³²⁷, η πιθανή αντίδραση του δράστη³²⁸, η διαθεσιμότητα ειδικά σχεδιασμένης διαμεσολάβησης για υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, ο τρόπος με τον οποίο η διαθέσιμη υπηρεσία διαμεσολάβησης μπορεί να επιλύσει θέματα ασφάλειας, καθώς και το κατά πόσον τα μέρη εκπροσωπούνται από δικηγόρο³²⁹. Τονίζεται επίσης ότι εάν, κατά τη διάρκεια του αρχικού ελέγχου ή σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας διαμεσολάβησης, περιέλθουν

321 Στο ίδιο, συστάσεις αριθ. 81 και 82:

«81. Η Ειδική Επιτροπή συνιστά τη συνέχιση των εργασιών για την προώθηση της συνεπούς ερμηνείας και εφαρμογής του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β), περιλαμβανομένων μεταξύ άλλων των ισχυρισμών περί ενδοοικογενειακής και οικιακής βίας.

82. Η Ειδική Επιτροπή συνιστά προς το Συμβούλιο γενικών υποθέσεων και πολιτικής να εγκρίνει τη σύσταση ομάδας εργασίας, η οποία θα απαρτίζεται από δικαστές, εκπροσώπους των κεντρικών αρχών και εμπειρογνώμονες διάφορων ειδικοτήτων, για την εκπόνηση Οδηγού ορθής πρακτικής σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β), με κεφάλαιο ειδικά αφιερωμένο σε κατευθυντήριες γραμμές προς τις δικαστικές αρχές, λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα και τις συστάσεις προηγούμενων συνεδριάσεων της Ειδικής Επιτροπής και τους Οδηγούς ορθής πρακτικής».

322 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Συμβουλίου του 2012 (ό.π. υποσημείωση 39), σύσταση αριθ. 6.

323 Σχετικά με τη σημασία των άρθρων διαδικασιών ελέγχου, βλ. L. Parkinson, *Family Mediation – Appropriate Dispute Resolution in a new family justice system*, 2η έκδοση, Family Law 2011, κεφάλαιο 3, σσ. 76 κ.ε.

324 Βλ. επίσης άρθρο 48 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας της 11ης Μαΐου 2011, η οποία διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/210.htm> > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012) και καλεί τα συμβαλλόμενα κράτη να «λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα που αποσκοπούν στην απαγόρευση των αναγκαστικών εναλλακτικών διεργασιών επίλυσης της διαφοράς, συμπεριλαμβανομένης της διαμεσολάβησης και του συμβιβασμού, αναφορικά με όλες τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης».

325 Βλ. N. ver Steegh (ό.π. υποσημείωση 8), σ. 665, όπου και άλλες παραπομπές.

326 Στο ίδιο.

327 Στο ίδιο.

328 Στο ίδιο.

329 Στο ίδιο.

σε γνώση του διαμεσολαβητή περιστάσεις οι οποίες συνιστούν ενδείξεις αξιόποινης πράξης (π.χ. σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκου), σε πολλές δικαιοδοσίες υποχρεούται να τις αναφέρει στις αρχές, π.χ. στην αστυνομία ή σε υπηρεσίες προστασίας ανηλίκων. Η υποχρέωση αυτή ενδέχεται να υφίσταται παρά την αρχή του απορρήτου της διαμεσολάβησης³³⁰.

- 277 Η διαμεσολάβηση δεν πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τη ζωή ή την ακεραιότητα οιαδήποτε προσώπου, ιδίως του θύματος ενδοοικογενειακής βίας, συγγενών ή του διαμεσολαβητή. Διά ζώσης συνάντησης, είτε στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης είτε ως προπαρασκευαστική, δεν πρέπει να συγκαλείται, παρά μόνο εφόσον παρέχονται εγγυήσεις για την ασφάλεια. Ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης, ενδέχεται να χρειαστεί η συνδρομή των κρατικών αρχών³³¹. Σε άλλες περιπτώσεις, ενδέχεται να αρκεί να αποτραπεί ο κίνδυνος να συναντηθούν τα μέρη χωρίς συνοδεία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, για παράδειγμα, πρέπει να μην υπάρχει καμία περίπτωση να συναντηθούν τυχαία τα μέρη καθ' οδόν προς τον χώρο διεξαγωγής της διαμεσολάβησης, και, ως εκ τούτου, πρέπει να κανονιστεί η χωριστή άφιξη και αναχώρησή τους³³². Στα πρόσθετα μέτρα μπορεί να περιλαμβάνεται και κομβίο συναγερμού στην αίθουσα στην οποία θα διεξαχθεί η διαμεσολάβηση. Στη διάρκεια της συνάντησης διαμεσολάβησης, τα μέρη δεν πρέπει ποτέ να μένουν μόνα. Εν προκειμένω αποδεικνύεται ιδιαίτερα χρήσιμη η συνδιαμεσολάβηση. Η παρουσία δύο έμπειρων διαμεσολαβητών είναι καθησυχαστική για το θύμα και μπορεί να συντελέσει στην εκτόνωση τυχόν εντάσεων. Σε περίπτωση δε που χρειαστεί για οποιοδήποτε λόγο ο ένας διαμεσολαβητής να βγει από τον χώρο της συνάντησης, με τη συνδιαμεσολάβηση διασφαλίζεται η παρουσία του άλλου έμπειρου διαμεσολαβητή εντός της αίθουσας μαζί με τα μέρη. Μπορεί να εξετάζεται και το ενδεχόμενο της παρουσίας άλλων ατόμων, π.χ. δικηγόρου ή άλλου επαγγελματία, εφόσον κρίνεται αναγκαία³³³.
- 278 Εάν η διαθέσιμη υπηρεσία διαμεσολάβησης δεν διαθέτει τη δυνατότητα να εξαλείψει τους κινδύνους για την ασφάλεια που εγκυμονεί η διά ζώσης συνάντηση, ή εφόσον η διά ζώσης συνάντηση δεν κρίνεται ενδεδειγμένη για άλλους λόγους, μπορεί να εξετάζεται το ενδεχόμενο της έμμεσης διαμεσολάβησης, με χωριστές συναντήσεις ανάμεσα στον διαμεσολαβητή και έκαστο των μερών ή η χρήση σύγχρονης τεχνολογίας, όπως η σύνδεση μέσω βίντεο ή η επικοινωνία μέσω Διαδικτύου.
- 279 Αφού παρασχεθούν διασφαλίσεις έναντι του κινδύνου βλάβης στη διάρκεια της διαμεσολάβησης, πρέπει να ληφθούν μέτρα τα οποία θα εγγυώνται ότι δεν θα διακυβεύεται η επιτυχία της διαμεσολάβησης λόγω άνισης διαπραγματευτικής ισχύος³³⁴. Η διαμεσολάβηση θα πρέπει να διεξάγεται από έμπειρους ειδικά καταρτισμένους διαμεσολαβητές, οι οποίοι θα πρέπει να προσαρμόζουν τη διαδικασία διαμεσολάβησης στις προκλήσεις της εκάστοτε περίπτωσης. Τα ζητήματα ασφάλειας που άπτονται της εφαρμογής της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας σε μεταγενέστερο στάδιο θα πρέπει επίσης να εξετάζονται δεόντως.
- 280 Κατά κανόνα, η στενή συνεργασία με τις δικαστικές και διοικητικές αρχές συντελεί στην αποτροπή των κινδύνων σχετικά με την ασφάλεια³³⁵.
- 281 Οι διαμεσολαβητές θα πρέπει κατά κανόνα να εξετάζουν προσεκτικά και να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν³³⁶ ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας ή/και κινδύνου μελλοντικής βίας, ακόμη και

330 Για τις εξαιρέσεις από την αρχή του απορρήτου, βλ. παράγραφο 211 ανωτέρω.

331 Όσο πιο σοβαρές είναι οι περιστάσεις, τόσο μειώνονται οι πιθανότητες η υπόθεση να είναι κατάλληλη για διαμεσολάβηση.

332 Βλ. επίσης L. Parkinson (ό.π. υποσημείωση 323).

333 Βλ. N. ver Steegh (ό.π. υποσημείωση 8), σ. 666, όπου και άλλες παραπομπές.

334 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), ΙΙΙ (Διαδικασία διαμεσολάβησης):

«Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών οι οποίοι θα επιτρέπουν τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολάβησης σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές: [...]

ix. ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να λάβει ιδιαίτερως υπόψη το κατά πόσον ασκήθηκε βία στο παρελθόν ή ενδέχεται να ασκηθεί στο μέλλον μεταξύ των μερών, καθώς και την επίπτωση που αυτή ενδέχεται να έχει στη διαπραγματευτική θέση των μερών, και να εξετάσει κατά πόσον ενδείκνυται στις συγκεκριμένες περιστάσεις η διαδικασία διαμεσολάβησης».

335 Βλ. ενότητες 19.4 ζ) και η) των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω) για πληροφορίες σχετικά με τη διαθεσιμότητα συγκεκριμένων διασφαλίσεων.

336 Όσον αφορά τις διάφορες μορφές βίας και κακοποίησης τις οποίες θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει και να διακρίνει ο διαμεσολαβητής, βλ. ενδεικτικά L. Parkinson (ό.π. υποσημείωση 323).

ελλείπει καταγγελίας από ένα εκ των μερών, πρέπει δε να είναι προετοιμασμένοι να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προφύλαξης³³⁷.

10.3 Ενημέρωση για τα μέτρα προστασίας

→ Θα πρέπει να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τα πιθανά μέτρα προστασίας του γονέα και του παιδιού στις οικείες δικαιοδοσίες.

- 282 Πληροφορίες σχετικά με τα πιθανά μέτρα προστασίας που μπορούν να ληφθούν για τον γονέα και το παιδί στο κράτος διαμονής του παιδιού προ της απαγωγής, αλλά και στο κράτος στο οποίο απήχθη το παιδί, θα πρέπει να είναι διαθέσιμες και να συζητηθούν στη συνάντηση διαμεσολάβησης. Η εύρεση των εν λόγω πληροφοριών θα μπορούσε να διευκολύνεται από την κεντρική αρχή ή το κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση³³⁸. Πέραν αυτών, χρήσιμη πηγή πληροφόρησης σχετικά με τα διαθέσιμα μέτρα προστασίας μπορεί να είναι τα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών³³⁹.

11 Οι όροι της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας – Δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη

→ Οι όροι της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας θα πρέπει να είναι ρεαλιστικοί και να λαμβάνουν υπόψη κάθε συναφές πρακτικό ζήτημα, ιδίως όσον αφορά τις ρυθμίσεις περί επικοινωνίας και επίσκεψης.

- 283 Μόλις αρχίσει να διαφαίνεται μια συμπεφωνημένη λύση, ο διαμεσολαβητής οφείλει να βοηθήσει τα μέρη να καταλήξουν στις λεπτομέρειες της συμφωνίας τους. Σε πολλές περιπτώσεις, ο διαμεσολαβητής είναι αυτός που συντάσσει το κείμενο της «συμφωνίας» ή του «πρακτικού» σύμφωνα με τις επιθυμίες των μερών³⁴⁰.
- 284 Όπως προαναφέρθηκε στο κεφάλαιο 5 («Εύρος της διαμεσολάβησης»), οι διαμεσολαβούμενες συμφωνίες σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών συνήθως περιλαμβάνουν τα εξής στοιχεία: συμφωνία για την επιστροφή ή τη μη επιστροφή του παιδιού, στη δεύτερη δε περίπτωση συμφωνία για τον νέο τόπο διαμονής του παιδιού, συμφωνία για το πρόσωπο με το οποίο θα μένει το παιδί, καθώς και για το ζήτημα της γονικής ευθύνης και της άσκησης της. Πέραν αυτών, στη συμφωνία συνήθως περιλαμβάνονται και ορισμένα οικονομικής φύσεως ζητήματα, όπως τα έξοδα ταξιδιού, αλλά επίσης ενίοτε και θέματα όπως η διατροφή του τέκνου ή του/της συζύγου.
- 285 Είναι σημαντικό η διαμεσολαβούμενη συμφωνία να συντάσσεται σύμφωνα με το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο, ώστε να είναι δυνατόν να αποκτήσει νομική ισχύ σε αμφοτέρους ή όλες τις οικείες δικαιοδοσίες. Εν προκειμένω, παρότι σαφώς ο ρόλος του διαμεσολαβητή δεν είναι να παρέχει νομικές συμβουλές, μπορεί να παραπέμψει τα μέρη στο συναφές εθνικό ή διεθνές νομικό πλαίσιο. Σε κάθε περίπτωση, ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να επιστήσει την προσοχή των μερών στη σημασία τού να συμβουλευθούν τους εξειδικευμένους δικηγόρους τους για το θέμα ή να λάβουν με άλλο τρόπο εξειδικευμένες νομικές συμβουλές περί της νομικής κατάστασης στην περίπτωση τους.

337 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), ΙΙΙ (Διαδικασία διαμεσολάβησης):

«Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ύπαρξη κατάλληλων μηχανισμών οι οποίοι θα επιτρέπουν τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολάβησης σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές: [...]

ix. ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να λάβει ιδιαίτερος υπόψη το κατά πόσον ασκήθηκε βία στο παρελθόν ή ενδέχεται να ασκηθεί στο μέλλον μεταξύ των μερών, καθώς και την επίπτωση που αυτή ενδέχεται να έχει στη διαπραγματευτική θέση των μερών, και να εξετάσει κατά πόσον ενδείκνυται στις συγκεκριμένες περιστάσεις η διαδικασία διαμεσολάβησης».

338 Σχετικά με τον ρόλο των κεντρικών σημείων επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, όσον αφορά τη διευκόλυνση της παροχής πληροφόρησης, βλ. ενότητα 4.1 ανωτέρω.

339 Βλ. ενότητα 11.2 των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

340 Βλ. Κ.Κ. Kovach (ό.π. υποσημείωση 110), σ. 205.

- 286 Μετά τη σύνταξη της συμφωνίας, σκόπιμο είναι να παρέχεται «ορισμένος χρόνος περισυλλογής [...] πριν από την υπογραφή»³⁴¹. Ο χρόνος αυτός μπορεί επίσης να αξιοποιηθεί για να γίνουν οι αναγκαίες νομικές έρευνες³⁴².
- 287 Η διαμεσολαβούμενη συμφωνία θα πρέπει να είναι ρεαλιστική και όσο το δυνατόν λεπτομερέστερη ως προς το σύνολο των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων τα οποία ρυθμίζονται. Τούτο είναι σημαντικό όχι μόνο για την απρόσκοπτη εφαρμογή της συμφωνίας, αλλά και για τη δυνατότητα η συμφωνία να κηρυχθεί εκτελεστή (βλ. επίσης κεφάλαιο 12). Εάν, για παράδειγμα, οι γονείς συμφωνήσουν την επιστροφή του παιδιού, πρέπει να διευθετηθούν όλες οι πρακτικές λεπτομέρειες της επιστροφής, μεταξύ άλλων το ζήτημα του κόστους του εισιτηρίου, το ποιος θα συνοδεύσει το παιδί στο ταξίδι της επιστροφής και το πού θα μείνει το παιδί αμέσως μετά την επιστροφή του³⁴³. Εάν οι γονείς επιλέξουν να διαμείνουν σε διαφορετικά κράτη, πρέπει να ρυθμιστεί με ρεαλιστικό τρόπο το ζήτημα της διασυννοριακής άσκησης της γονικής ευθύνης³⁴⁴. Όταν ρυθμίζεται η διασυννοριακή επικοινωνία, για παράδειγμα, θα πρέπει να περιλαμβάνονται συγκεκριμένες ημερομηνίες και χρονικά διαστήματα, λαμβάνοντας υπόψη τις σχολικές διακοπές κλπ. Πρέπει επίσης να διευθετούνται και τα έξοδα ταξιδιού. Σημαντικό είναι να εξαιρείται, στο μέτρο του δυνατού, κάθε πιθανή πηγή παρερμηνείας και κάθε πρακτικό εμπόδιο για την εφαρμογή της συμφωνίας επικοινωνίας. Σε περίπτωση στην οποία, για παράδειγμα, ο αποστερούμενος γονέας συμφωνεί το παιδί να μείνει με τον κατακρατούντα γονέα στο κράτος στο οποίο μετακινήθηκε, υπό τον όρο ότι διασφαλίζονται επαρκώς τα δικαιώματα επικοινωνίας του, οι γονείς ενδέχεται να συμφωνήσουν ότι τα αεροπορικά εισιτήρια του παιδιού για να μεταβαίνει στο πρώην κράτος διαμονής και να περνά τις καλοκαιρινές διακοπές με τον αποστερούμενο γονέα θα βαρύνουν τον κατακρατούντα γονέα. Θα πρέπει επίσης να προβλεφθεί το θέμα των μελλοντικών οικονομικών δυσχερειών και, προκειμένου να αποφεύγονται δυσκολίες αγοράς των εισιτηρίων την τελευταία στιγμή, οι γονείς θα μπορούσαν, παραδείγματος χάρη, να συμφωνήσουν ότι θα κατατίθεται συγκεκριμένο χρηματικό ποσό αρκετά νωρίτερα από την ημερομηνία της μετάβασης, ούτως ώστε ο αποστερούμενος γονέας να είναι σε θέση να κανονίσει την αγορά των εισιτηρίων³⁴⁵.
- 288 Απαιτείται προσοχή όσον αφορά όρους οι οποίοι κινούνται εκτός της σφαίρας επιρροής των μερών. Η συμφωνία, για παράδειγμα, δεν θα πρέπει να αναθέτει σε ένα εκ των μερών την ανάκληση της ποινικής δίωξης, εάν στην οικεία έννομη τάξη, αφ' ης στιγμής κινηθεί δίωξη, μπορεί να ανακληθεί μόνο από τον εισαγγελέα ή το δικαστήριο³⁴⁶.

341 Βλ. σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2002) 10 σχετικά με τη διαμεσολάβηση σε αστικές υποθέσεις (υποσημείωση 53 ανωτέρω), Αρχή VI (Συμφωνίες που προκύπτουν από διαμεσολάβηση):

«16. Προκειμένου να προσδιορίζεται το αντικείμενο, το εύρος και τα συμπεράσματα της συμφωνίας, θα πρέπει να συντάσσεται συνήθως ένα έγγραφο με το πέρας της διαδικασίας διαμεσολάβησης. Τα μέρη θα πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους ορισμένο χρόνο περισυλλογής, τον οποίο συμφωνούν μεταξύ τους, μετά τη σύνταξη του εγγράφου και πριν από την υπογραφή του».

342 Βλ. κεφάλαιο 12 κατωτέρω για τη διαδικασία με την οποία η συμφωνία καθίσταται νομικά δεσμευτική και εκτελεστή.

343 Όσον αφορά τα στοιχεία που πρέπει να περιέχονται στη διαταγή επιστροφής, βλ. κεφάλαιο 4 του Οδηγού ορθής πρακτικής σχετικά με την εκτέλεση (ό.π. υποσημείωση 23), σσ. 21 κ.ε.

344 Βλ. Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο παράρτημα 1 κατωτέρω, Μέρος Β.3.

345 Βλ. επίσης Οδηγό ορθής πρακτικής σε θέματα διασυννοριακής επικοινωνίας (ό.π. υποσημείωση 16).

346 Σχετικά με τις ιδιαίτερες προκλήσεις της ποινικής δίωξης, βλ. ενότητα 2.8 ανωτέρω.

12 Διαδικασία με την οποία καθίσταται η συμφωνία νομικά δεσμευτική και εκτελεστή

- Οι όροι της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας θα πρέπει να έχουν συνταχθεί κατά τρόπον ώστε να είναι δυνατόν η συμφωνία να αποκτήσει νομική ισχύ και να κηρυχθεί εκτελεστή στις οικείες δικαιοδοσίες.
- Συνιστάται ιδιαίτερα, πριν από την οριστικοποίηση της συμφωνίας, να παρέχεται στα μέρη ορισμένος χρόνος περισυλλογής, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να συμβουλευθούν εξειδικευμένους δικηγόρους για τις πλήρεις έννομες συνέπειές της και για το κατά πόσον το περιεχόμενο της «προσωρινής συμφωνίας» συνάδει με το εφαρμοστέο δίκαιο στις οικείες έννομες τάξεις.
- Οι απαραίτητες ενέργειες για να αποκτήσει νομική ισχύ η συμφωνία και να κηρυχθεί εκτελεστή στις οικείες δικαιοδοσίες θα πρέπει να γίνονται με τη δέουσα ταχύτητα και πριν από την εφαρμογή της συμφωνίας.
- Η πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τις απαιτούμενες διαδικασίες στις οικείες δικαιοδοσίες θα πρέπει να διευκολύνεται από τις κεντρικές αρχές ή τα κεντρικά σημεία επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση.
- Ενδέχεται να απαιτείται συνεργασία μεταξύ διοικητικών / δικαστικών αρχών, ώστε να διευκολύνεται η εκτελεστότητα της συμφωνίας σε όλα τα εμπλεκόμενα κράτη.
- Σκόπιμο είναι τα δικαστήρια να αξιοποιούν τα εθνικά, περιφερειακά³⁴⁷ και διεθνή δικαστικά δίκτυα, όπως το Διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης, και να ζητούν τη συνδρομή των κεντρικών αρχών, εφόσον κρίνεται απαραίτητο³⁴⁸.
- Τα κράτη θα πρέπει, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, να εξετάσουν το κατά πόσον είναι επιθυμητό να θεσπίσουν κανονιστικές ή νομοθετικές διατάξεις για την απλούστευση των διαδικασιών με τις οποίες κηρύσσονται εκτελεστές οι διαμεσολαβούμενες συμφωνίες.

289 Για να λειτουργήσει ως βάση της βιώσιμης επίλυσης της διαφοράς, η συμφωνία η οποία προκύπτει από τη διαμεσολάβηση θα πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις ώστε να αποκτήσει νομική ισχύ στα οικεία κράτη και να καταστεί νομικά δεσμευτική και εκτελεστή στα κράτη αυτά πριν από την έναρξη της πρακτικής εφαρμογής της. Η εκτελεστότητα σε αμφότερες ή όλες τις οικείες έννομες τάξεις είναι καθοριστικής σημασίας, κυρίως όταν η συμφωνημένη λύση αφορά τη διασυννοριακή άσκηση της γονικής ευθύνης. Το ενδιαφερόμενο παιδί πρέπει να χαίρει προστασίας από πιθανή εκ νέου απαγωγή στο μέλλον ή από βλάβη οιασδήποτε μορφής λόγω μη συμμόρφωσης του γονέα προς τη συμφωνία. Ταυτόχρονα, εφόσον επέλθει συμφωνία των γονέων, η επιστροφή του παιδιού θα πρέπει να γίνει το ταχύτερο δυνατόν, ώστε να αποφευχθεί τυχόν περαιτέρω σύγχυση ή αποξένωση του παιδιού.

347 Όπως, μεταξύ άλλων, το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. < http://ec.europa.eu/civiljustice/index_en.htm > (προσπελάστηκε στις 16 Ιουνίου 2012).

348 Βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σχετικά με την εκτέλεση (ό.π. υποσημείωση 23), Αρχή 8.2.

- 290 Καταρχάς, η συμφωνία που προκύπτει από τη διαμεσολάβηση θα πρέπει να τεκμηριώνεται εγγράφως και να φέρει τις υπογραφές και των δύο μερών. Ανάλογα με τα θέματα τα οποία αφορά η συμφωνία των μερών και ανάλογα με το εφαρμοστέο δίκαιο, η συμφωνία μπορεί να συνιστά νομικά δεσμευτική σύμβαση για τα μέρη από τη στιγμή της σύναψής της. Πολλές έννομες τάξεις, όμως, θέτουν περιορισμούς στην αυτονομία των μερών στο οικογενειακό δίκαιο σε κάποιο βαθμό, ιδίως όσον αφορά τη γονική ευθύνη³⁴⁹, θεωρώντας ότι τα δικαιώματα και η ευημερία του ενδιαφερόμενου παιδιού θα πρέπει να διασφαλίζονται με την παρέμβαση των δικαστικών ή διοικητικών αρχών. Οι περισσότερες από αυτές τις έννομες τάξεις ενθαρρύνουν τις συμφωνίες περί άσκησης της γονικής ευθύνης, πλην όμως για να αποκτήσουν αυτές νομική ισχύ ενδέχεται να απαιτείται, για παράδειγμα, έγκρισή τους από δικαστήριο, ώστε να πιστοποιείται ότι συνάδουν με το «συμφέρον του παιδιού»³⁵⁰.
- 291 Εξάλλου, περιορισμοί στην αυτονομία των μερών ενδέχεται να τίθενται και όσον αφορά άλλα θέματα του οικογενειακού δικαίου, όπως η διατροφή τέκνου. Ορισμένες έννομες τάξεις, για παράδειγμα, περιορίζουν τη δυνατότητα των γονέων να συμφωνήσουν τη μη καταβολή διατροφής κατά παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχουν από το εφαρμοστέο δίκαιο.
- 292 Επισημαίνεται επίσης ότι, μεταξύ των διάφορων αντικειμένων τα οποία αφορά η διαμεσολαβούμενη συμφωνία, δεν αποκλείεται τα μέρη να έχουν ελευθερία διάθεσης για κάποια και για κάποια όχι και, βάσει του εφαρμοστέου δικαίου, η συμφωνία να καθίσταται άμεσα δεσμευτική για τα μέρη όσον αφορά τα αντικείμενα τα οποία δύνανται να διαθέτουν ελεύθερα, ενώ για τα λοιπά να απαιτείται έγκριση δικαστηρίου³⁵¹. Ενδέχεται, ως εκ τούτου, να προκύψει μια ατυχής κατάσταση σε περίπτωση στην οποία το δικαστήριο δεν εγκρίνει (ή αδυνατεί να εγκρίνει) μέρος της συμφωνίας, δεδομένου ότι τα μέρη συμφωνούν συνήθως επί ενός ολοκληρωμένου «πακέτου» και η μερικώς δεσμευτική συμφωνία μπορεί να ευνοεί ένα εκ των μερών³⁵².
- 293 Δεδομένου ότι η νομική κατάσταση στις διεθνείς οικογενειακές διαφορές είναι συνήθως περίπλοκη, συνιστάται ιδιαίτερα, πριν από την οριστικοποίηση της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας, να παρέχεται ένα χρονικό περιθώριο στα μέρη, ώστε να συμβουλευθούν εξειδικευμένους δικηγόρους και να ενημερωθούν πλήρως για τις έννομες συνέπειες της συμφωνίας που πρόκειται να συνάψουν, και για το κατά πόσον το περιεχόμενο της «προσωρινής συμφωνίας» τους συνάδει με το εφαρμοστέο δίκαιο επί των συγκεκριμένων αντικειμένων στις οικείες έννομες τάξεις. Ο γονέας ενδέχεται να μην έχει επίγνωση ότι συναινεί στο να παραιτηθεί από ορισμένα δικαιώματα ή ότι η συμφωνία ή η πρακτική εφαρμογή της ενδέχεται να οδηγήσει (μακροπρόθεσμα) σε μεταβολή της δικαιοδοσίας ή του εφαρμοστέου δικαίου επί ορισμένων θεμάτων. Για παράδειγμα, η συγκατάθεση του αποστερούμενου γονέα στη μετοικεσία του παιδιού και του κατακρατούντος γονέα αργά ή γρήγορα θα επιφέρει μεταβολή της «συνήθους διαμονής» του παιδιού³⁵³, γεγονός το οποίο κατά πάσα πιθανότητα θα έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της δικαιοδοσίας και του εφαρμοστέου δικαίου επί σειράς ζητημάτων που αφορούν το παιδί³⁵⁴.
- 294 Εάν η ισχύς της συμφωνίας εν όλω ή εν μέρει εξαρτάται από την έγκρισή της από το δικαστήριο, θα πρέπει να περιλαμβάνει όρο ο οποίος θα προβλέπει ότι προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος της συμφωνίας είναι η έγκρισή της από το δικαστήριο. Στις περιπτώσεις αυτές ίσως είναι σκόπιμο το προϊόν της διαμεσολάβησης να καλείται «προσωρινή συμφωνία» και αυτό να αντικατοπτρίζεται στον τίτλο και το περιεχόμενο του εγγράφου στο οποίο έχει καταγραφεί η συμπεφωνηθείσα λύση. Σε ορισμένες έννομες τάξεις, οι διαμεσολαβητές χρησιμοποιούν τον όρο «υπόμνημα συναντίληψης» και όχι «συμφωνία» για το άμεσο προϊόν της διαμεσολάβησης, ώστε να μη δημιουργείται η εντύπωση ότι πρόκειται για δεσμευτική συμφωνία στο στάδιο αυτό.

349 Βλ. επίσης Feasibility Study on Cross-Border Mediation in Family Matters (ό.π. υποσημείωση 13), παράγραφος 5.4, σ. 23.

350 Π.χ. Γαλλία, βλ. άρθρα 376 και 373-2-7 του Αστικού Κώδικα, ή Γερμανία, βλ. άρθρο 156, παράγραφος 2, FamFG (υποσημείωση 227 ανωτέρω). Βλ. επίσης τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο Questionnaire II της ομάδας εργασίας για τη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας (υποσημείωση 42 ανωτέρω), καθώς και M. Lloyd, «The Status of mediated agreements and their implementation», στο *Family mediation in Europe – proceedings*, 4th European Conference on Family Law, Palais de l'Europe, Στρασβούργο, 1-2 Οκτωβρίου 1998, Council of Europe Publishing, Απρίλιος 2000, σσ. 87-96.

351 Βλ. επίσης παράγραφο 41 ανωτέρω.

352 Προβλήματα, φυσικά, προκύπτουν μόνο εφόσον το ευνοηθέν μέρος διεκδικήσει τα δικαιώματά του δυνάμει της μερικής συμφωνίας, πολλές δε έννομες τάξεις προβλέπουν ένδικα μέσα προς αντιμετώπιση του ενδεχομένου αυτού, ωστόσο απαιτείται προσφυγή στο δικαστήριο.

353 Εφόσον δεν έχει αλλάξει ήδη η συνήθης διαμονή του παιδιού. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έννοια της «συνήθους διαμονής», βλ. P. McEleavy, INCADAT-Case Law Analysis Commentary: Aims and Scope of the Convention – Habitual Residence, διατίθεται στη διεύθυνση < www.incadat.com > ενότητα «Case Law Analysis».

354 Βλ. κεφάλαιο 13 κατωτέρω.

- 295 Επισημαίνεται ότι, παρόλο που η συμφωνία είναι νομικά δεσμευτική για τα μέρη σε δεδομένη έννομη τάξη, δεν συνεπάγεται πάντα ότι είναι και αυτομάτως εκτελεστή σε αυτή. Πάντως, στις έννομες τάξεις στις οποίες απαιτείται έγκριση από δικαστικές ή διοικητικές αρχές για να καταστούν νομικά δεσμευτικές οι συμφωνίες περί γονικής ευθύνης, η πράξη με την οποία παρέχεται η έγκριση (π.χ. ενσωμάτωση των όρων της συμφωνίας σε διαταγή δικαστηρίου) συνήθως είναι ταυτόχρονα και πράξη με την οποία η συμφωνία κηρύσσεται εκτελεστή στη δικαιοδοσία αυτή³⁵⁵. Από την άλλη, γονική συμφωνία η οποία είναι νομικά δεσμευτική με την υπογραφή της σε κάποια έννομη τάξη δεν αποκλείεται να χρειάζεται περιαφή συμβολαιογραφικού τύπου ή θεώρηση από δικαστήριο για να καταστεί εκτελεστή, εκτός εάν άλλως ορίζεται από τους νόμους του κράτους. Όσον αφορά τις διατυπώσεις που απαιτούνται για να κηρυχθούν εκτελεστές οι διαμεσολαβούμενες συμφωνίες στα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, χρήσιμη πηγή πληροφόρησης μπορούν να αποτελέσουν τα Δελτία Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980³⁵⁶.
- 296 Όσον αφορά τη διαδικασία με την οποία συμφωνία η οποία έχει κηρυχθεί εκτελεστή (με ενσωμάτωση σε διαταγή δικαστηρίου ή με άλλο τρόπο) σε μία έννομη τάξη (κράτος Α) καθίσταται νομικά δεσμευτική και εκτελεστή στην άλλη έννομη τάξη (κράτος Β), σε γενικές γραμμές υπάρχουν δύο δυνατότητες:

1) Αναγνώριση και εκτέλεση στο κράτος Β:

Διαταγή δικαστηρίου που εκδίδεται στο κράτος Α και ενσωματώνει τη συμφωνία μπορεί να αναγνωριστεί στο κράτος Β, είτε διότι η εν λόγω αναγνώριση προβλέπεται από διεθνή, περιφερειακή ή διμερή πράξη, είτε διότι διαταγή αλλοδαπού δικαστηρίου αναγνωρίζεται με άλλο τρόπο στη συγκεκριμένη έννομη τάξη σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους Β. Όσον αφορά την εκτέλεση της συμφωνίας, ενδέχεται να χρειαστεί επιπροσθέτως δήλωση εκτελεστότητας ή καταχώρηση στο κράτος Β. Στη διαδικασία αυτή ενδέχεται να ανακύψει πρόβλημα, εάν τα δικαστήρια του κράτους Β κρίνουν ότι τα δικαστήρια του κράτους Α δεν είχαν διεθνή δικαιοδοσία να αποφασίσουν επί του θέματος (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις προκλήσεις όσον αφορά τη δικαιοδοσία σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, βλ. κεφάλαιο 13). Εναλλακτικά, δεν αποκλείεται να ισχύουν κανόνες μεταξύ κράτους Α και κράτους Β οι οποίοι να επιτρέπουν την αναγνώριση στο κράτος Β συμφωνίας εκτελεστής στο κράτος Α, χωρίς αυτή να έχει ενσωματωθεί σε διαταγή δικαστηρίου³⁵⁷.

2) Υποβολή της συμφωνίας αυτής καθαυτής στο κράτος Β και ανάληψη των αναγκαίων ενεργειών ώστε να κηρυχθεί δεσμευτική και εκτελεστή στο κράτος Β:

Τα μέρη θα μπορούσαν να υποβάλουν τη συμφωνία τους στις αρχές του κράτους Β με το αίτημα να κηρυχθεί νομικά δεσμευτική και εκτελεστή σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες του κράτους Β. Αυτό συνεπάγεται ότι στη συνέχεια μπορούν να την εκτελέσουν ανεξάρτητα από τη νομική υπόσταση που έχει (αποκτήσει) η συμφωνία τους στο κράτος Α. Στη διαδικασία αυτή ενδέχεται να ανακύψει πρόβλημα λόγω ζητημάτων δικαιοδοσίας. Ενδέχεται, για παράδειγμα, οι αρχές του κράτους Β να κρίνουν ότι δεν έχουν (διεθνή) δικαιοδοσία να ενσωματώσουν τη συμφωνία σε διαταγή δικαστηρίου ή να προβούν σε άλλες αναγκαίες ενέργειες ώστε να καταστεί η συμφωνία δεσμευτική, διότι θεωρούν ότι οι αρχές του κράτους Α έχουν την αποκλειστική δικαιοδοσία επί του θέματος ή των θεμάτων τα οποία ρυθμίζονται με τη συμφωνία.

355 Οι επιμέρους λεπτομέρειες είναι συνάρτηση του συναφούς δικονομικού δικαίου.

356 Βλ. ενότητα 19.5 β) των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω). Σε κάποια κράτη εφαρμόζονται περισσότερες της μίας διαδικασίες. Στα ακόλουθα κράτη απαιτείται έγκριση δικαστηρίου για να κηρυχθεί εκτελεστή η συμφωνία: **Αργεντινή, Αυστραλία, Βέλγιο, Βενεζουέλα, Βραζιλία, Γαλλία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία), ΗΠΑ, Ιρλανδία, Ισπανία, Ισραήλ, Καναδάς (Μανιτόμπα, Νέα Σκωτία), Κίνα (Ειδική Διοικητική Περιοχή Χονγκ Κονγκ), Κόστα Ρίκα, Λετονία, Λιθουανία, Μαυρίκιος, Μεξικό, Μπουρκίνα Φάσο, Νορβηγία, Ονδούρα, Ουγγαρία (από την Αρχή Επιτροπείας), Παραγουάη, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σουηδία (από το Συμβούλιο Κοινωνικής Πρόνοιας), Τσεχική Δημοκρατία και Φινλανδία (από το Συμβούλιο Κοινωνικής Πρόνοιας). Δυνατότητα σύνταξης συμβολαιογραφικής πράξης παρέχεται σε: **Βέλγιο, Δανία, Εσθονία, Μπουρκίνα Φάσο, Ουγγαρία, Ρουμανία και Σλοβενία**. Δυνατότητα κατάθεσης στη Γραμματεία δικαστηρίου παρέχεται σε: **Αυστραλία, Ελλάδα, Εσθονία, Καναδά (Βρετανική Κολομβία, Νέα Σκωτία, Σασκάτσουαν), Μπουρκίνα Φάσο, Ονδούρα** (Δελτία Πληροφοριών – ως είχαν τον Ιούνιο 2012).**

357 Βλ. π.χ. άρθρο 46 του ευρωπαϊκού κανονισμού Βρυξέλλες Ια, στο οποίο προβλέπεται ότι «οι συμφωνίες μεταξύ των μερών οι οποίες είναι εκτελεστές στο κράτος μέλος [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] όπου συνήφθησαν, αναγνωρίζονται και καθίστανται εκτελεστές υπό τους ίδιους όρους όπως και οι αποφάσεις [δικαστηρίων] [δυνάμει του κανονισμού]». Βλ. επίσης άρθρο 30 παράγραφος 1 της Σύμβασης της Χάγης του 2007 για τη διατροφή τέκνων, στο οποίο προβλέπεται ότι «μια ρύθμιση διατροφής, η οποία έγινε σε ένα συμβαλλόμενο κράτος, επιδέχεται αναγνώρισης και εκτέλεσης ως απόφαση [...] υπό τον όρο ότι είναι εκτελεστή ως απόφαση στο κράτος προέλευσης».

- 297 Σε ιδανικές συνθήκες, προβλέπεται απλουστευμένη αναγνώριση και εκτέλεση των διαταγών δικαστηρίου από το ένα κράτος στο άλλο από διεθνή, περιφερειακή³⁵⁸ ή διμερή πράξη. Μια τέτοια πράξη είναι η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών. Δυνάμει της Σύμβασης του 1996, διαταγή δικαστηρίου η οποία ενσωματώνει συμφωνία σχετικά με θέματα επιμέλειας ή επικοινωνίας σε συμβαλλόμενο κράτος συνιστά «μέτρο προστασίας» και ως τέτοιο αναγνωρίζεται αυτοδικαίως και είναι εκτελεστό σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη. Αυτό συνεπάγεται «ότι δεν είναι αναγκαίο να κινηθεί οποιαδήποτε διαδικασία [...] αναγνώρισης»³⁵⁹ στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη. Όσον αφορά την εφαρμογή του μέτρου, πάντως, είναι αναγκαίο να κηρυχθεί εκτελεστό ή να καταχωρηθεί προς εκτέλεση (άρθρο 26 παράγραφος 1). Ωστόσο, η Σύμβαση του 1996 υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα κράτη να εφαρμόζουν εν προκειμένω «απλή και ταχεία διαδικασία» (άρθρο 26 παράγραφος 2, η υπογράμμιση δική μας). Η κήρυξη της εκτελεστότητας ή η καταχώρηση προς εκτέλεση δεν γίνονται δεκτές μόνο για έναν από τους περιορισμένους λόγους αποκλεισμού της αναγνώρισης οι οποίοι απαριθμούνται στο άρθρο 23 παράγραφος 2. Λόγος αποκλεισμού της αναγνώρισης είναι, π.χ., ότι «το μέτρο ελήφθη από αρχή της οποίας η διεθνής δικαιοδοσία δεν βασίστηκε σε μία από τις βάσεις δικαιοδοσίας που προβλέπονται» στη Σύμβαση του 1996 ή ότι «το μέτρο ελήφθη, με εξαίρεση την περίπτωση του κατεπείγοντος, στο πλαίσιο δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας, χωρίς να έχει δοθεί στο παιδί η δυνατότητα να ακουσθεί, κατά παράβαση των θεμελιωδών δικονομικών αρχών του κράτους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση».
- 298 Τυχόν αμφιβολίες ως προς τους λόγους μη αναγνώρισης εξαλείφονται σε αρχικό στάδιο με τη διαδικασία της «προηγούμενης αναγνώρισης» του άρθρου 24 της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, «κάθε ενδιαφερόμενο πρόσωπο δύναται να ζητήσει από τις αρμόδιες αρχές ενός συμβαλλόμενου κράτους να αποφασίσουν για την αναγνώριση ή μη ενός μέτρου ληφθέντος σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος» (βλ. Πρακτικό εγχειρίδιο για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη Σύμβαση του 1996³⁶⁰).
- 299 Επισημαίνεται η εξαιρετική περιπλοκότητα της δικαιοδοτικής κατάστασης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών³⁶¹. Τόσο η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών όσο και η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών βασίζονται στην αντίληψη ότι, σε περίπτωση απαγωγής παιδιού, οι αρχές του κράτους στο οποίο απήχθη το παιδί (κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση) έχουν αρμοδιότητα να αποφασίσουν για την επιστροφή του παιδιού, όχι όμως για το θέμα της επιμέλειας³⁶². Ως εκ τούτου, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση θα αντιμετωπίσει δυσχέρειες στην ενσωμάτωση της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας σε διαταγή δικαστηρίου, εάν η συμφωνία καλύπτει, πέρα από το θέμα της επιστροφής, και θέματα επιμέλειας ή άλλα θέματα επί των οποίων το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης δεν έχει (διεθνή) δικαιοδοσία (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ειδική δικαιοδοτική κατάσταση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, βλ. κεφάλαιο 13).
- 300 Η περιπλοκότητα της δικαιοδοτικής κατάστασης μπορεί να αυξηθεί με τη συμπίληψη και άλλων θεμάτων στη συμφωνία, όπως ζητήματα διατροφής τέκνου και συζύγου. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να απαιτείται η παρέμβαση διάφορων αρχών, ενδεχομένως και διαφορετικών κρατών, προκειμένου να καταστεί η συμφωνία στο σύνολό της νομικά δεσμευτική και εκτελεστή στις οικείες έννομες τάξεις. Σε παρόμοιες περιπτώσεις δεν αποκλείεται να χρειάζονται εξειδικευμένες νομικές συμβουλές σχετικά με τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν σε καθένα από τα εμπλεκόμενα κράτη.
- 301 Η πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τη δυνατότητα εύρεσης ειδικευμένων νομικών συμβούλων και τις ενέργειες που απαιτούνται για την κήρυξη της εκτελεστότητας της συμφωνίας στα οικεία κράτη θα μπορούσε να διευκολύνεται από την κεντρική αρχή ή άλλο φορέα ο οποίος λειτουργεί ως κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση στις οικείες δικαιοδοσίες³⁶³.

358 Όπως και η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών, ο ευρωπαϊκός κανονισμός Βρυξέλλες Ια περιέχει κανόνες για την απλούστευση της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων επί θεμάτων γονικής ευθύνης. Πέραν αυτού, το άρθρο 46 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια προβλέπει την αναγνώριση και εκτέλεση και των συμφωνιών, υπό τον όρο να είναι εκτελεστές στο κράτος μέλος στο οποίο συνάπτονται, βλ. υποσημείωση 357 ανωτέρω.

359 Βλ. P. Lagarde, Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention (ό.π. υποσημείωση 80), σ. 585, παράγραφος 119.

360 Ό.π. υποσημείωση 223.

361 Για περισσότερες πληροφορίες βλ. κεφάλαιο 13.

362 Βλ. άρθρο 16 της Σύμβασης του 1980 και άρθρο 7 της Σύμβασης του 1996.

363 Βλ. Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο παράρτημα 1 κατωτέρω, Μέρος Γ (Διαδικασία με την οποία καθίσταται νομικά δεσμευτική η διαμεσολαβούμενη συμφωνία). Βλ. ενότητα 4.1 ανωτέρω για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον ρόλο των κεντρικών σημείων επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση.

- 302 Η συνεργασία μεταξύ των διοικητικών / δικαστικών αρχών των οικείων κρατών ενδέχεται να αποδειχθεί αναγκαία για τη διασφάλιση της εκτελεστότητας της συμφωνίας στις διάφορες δικαιοδοσίες.
- 303 Τα δικαστήρια θα πρέπει, στο μέτρο του εφικτού, να στηρίζουν τη βιωσιμότητα της συμφωνίας συνδράμοντας τα μέρη στις προσπάθειες που καταβάλλουν για να την καταστήσουν νομικά δεσμευτική και εκτελεστή στις διάφορες έννομες τάξεις, μεταξύ άλλων και με έκδοση «αποφάσεων-καρμπόν» ή «διαταγών ασφαλούς επιστροφής»³⁶⁴. Επιπλέον, τα δικαστήρια θα πρέπει, εφόσον κρίνεται εφικτό και δέον, να αξιοποιούν τα υπάρχοντα δικαστικά δίκτυα³⁶⁵ και να ζητούν τη συνδρομή των κεντρικών αρχών. Ιδιαίτερα χρήσιμο μπορεί να αποδειχθεί εν προκειμένω το Διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης, το οποίο δημιουργήθηκε³⁶⁶ με σκοπό να διευκολύνει την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ δικαστών που ειδικεύονται στο οικογενειακό δίκαιο σε διεθνές επίπεδο, και να συμβάλει στη διασφάλιση της ουσιαστικής εφαρμογής των διεθνών νομικών πράξεων στον τομέα της προστασίας των παιδιών, περιλαμβανομένης της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών³⁶⁷. Μέσω της απευθείας επικοινωνίας, ο δικαστής που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης έχει τη δυνατότητα να συντονίσει την παρεχόμενη υποστήριξη προς γονεϊκή συμφωνία η οποία ρυθμίζει και θέματα επιμέλειας από κοινού με τον αρμόδιο για θέματα επιμέλειας δικαστή του κράτους επιστροφής³⁶⁸.

-
- 364 Ο όρος «απόφαση-καρμπόν» αναφέρεται σε απόφαση που εκδίδεται από τις δικαστικές αρχές του κράτους που υποβάλλει την αίτηση και είναι πανομοιότυπη ή παρεμφερής με απόφαση που εκδίδεται στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση. Η «διαταγή ασφαλούς επιστροφής» είναι διαταγή που εκδίδεται από τις δικαστικές αρχές του κράτους που υποβάλλει την αίτηση, συνήθως κατόπιν αίτησης του αποστερούμενου γονέα, με στόχο να διασφαλίσει τους όρους της επιστροφής του παιδιού. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής σχετικά με την εκτέλεση (ό.π. υποσημείωση 23), κεφάλαιο 5 («Promoting voluntary compliance») και κεφάλαιο 8 («Cross-border co-operation to ensure safe return»). Για παραδείγματα βλ. επίσης E. Carl και M. Erb-Klünemann, «Integrating Mediation into Court Proceedings in Cross-Border Family Cases», στο S. Kiesewetter και C.C. Paul (επιμ.) (ό.π. υποσημείωση 98), σσ. 59 κ.ε., σ. 72, καθώς και K. Nehls, «Cross-border family mediation – An innovative approach to a contemporary issue», στο S. Kiesewetter και C.C. Paul (επιμ.) (στο ίδιο), σσ. 18 κ.ε., σ. 27.
- 365 Σχετικά με την απευθείας επικοινωνία μεταξύ δικαστών για να διασφαλιστεί η νομική αναγνώριση και η εκτελεστότητα των συμφωνιών σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, βλ. έκθεση των δύο **γερμανών** δικαστών E. Carl και M. Erb-Klünemann, «Integrating Mediation into Court Proceedings in Cross-Border Family Cases», στο S. Kiesewetter και C.C. Paul (επιμ.) (ό.π. υποσημείωση 98), σσ. 59 κ.ε., σσ. 72, 73.
- 366 Το δίκτυο δημιουργήθηκε κατόπιν πρότασης που υποβλήθηκε το 1998 στο σεμινάριο για δικαστές De Ruwenberg με θέμα τη διεθνή προστασία των παιδιών. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section». Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης και τη λειτουργία της απευθείας επικοινωνίας μεταξύ δικαστών, βλ. υποσημείωση 128 ανωτέρω.
- 367 Βλ. συμπεράσματα και συστάσεις της κοινής δικαστικής διάσκεψης EE-HCCH, 15-16 Ιανουαρίου 2009, τα οποία διατίθενται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section» και εγκρίθηκαν με συναίνεση άνω των 140 δικαστών από περισσότερες από 55 δικαιοδοσίες.
- 368 Βλ. ενδεικτικά τη δήλωση **αυστραλιανού** εμπειρογνώμονα στην 6η συνεδρίαση της Ειδικής Επιτροπής, «Conclusions and Recommendations and Report of Part I of the Sixth Meeting of the Special Commission on the practical operation of the 1980 Hague Child Abduction Convention and the 1996 Hague Child Protection Convention (1-10 Ιουνίου 2011)», συντάκτης Μόνιμο Γραφείο, προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 14 του Νοεμβρίου 2011, υπόψη της Ειδικής Επιτροπής του Ιανουαρίου 2012 για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»), παράγραφος 252. Βλ. επίσης E. Carl και M. Erb-Klünemann (ό.π. υποσημείωση 364), σσ. 59 κ.ε., σ. 72.

- 304 Τα κράτη θα πρέπει να απλουστεύσουν τις διαδικασίες με τις οποίες, κατόπιν αίτησης των μερών, εγκρίνονται ή/και κηρύσσονται εκτελεστές οι διαμεσολαβούμενες συμφωνίες από την αρμόδια αρχή³⁶⁹. Εάν δεν προβλέπονται παρόμοιες διαδικασίες, τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν το κατά πόσον είναι επιθυμητό να θεσπίσουν κανονιστικές ή νομοθετικές διατάξεις οι οποίες θα διευκολύνουν τις εν λόγω διαδικασίες³⁷⁰.

13 Ζητήματα δικαιοδοσίας και κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου

- Τα ζητήματα της δικαιοδοσίας και του εφαρμοστέου δικαίου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη σύνταξη της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας.
- Οι δικαστικές και διοικητικές αρχές του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση και του κράτους που υποβάλλει την αίτηση θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους στο μέτρο του δυνατού, για την επίλυση τυχόν προβλημάτων κατά τη διαδικασία με την οποία καθίσταται νομικά δεσμευτική και εκτελεστή σε αμφότερα τα κράτη μια συμφωνία φιλικής διευθέτησης διαφοράς που αφορά διεθνή απαγωγή παιδιού. Η απευθείας επικοινωνία μεταξύ δικαστών μπορεί εν προκειμένω να αποδειχθεί ιδιαίτερα επωφελής.

- 305 Όπως επισημάνθηκε στο κεφάλαιο 12, η εξέταση του ζητήματος της δικαιοδοσίας και του εφαρμοστέου δικαίου σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές είναι ζωτικής σημασίας, προκειμένου να διασφαλίζεται η εκτελεστότητα των διαμεσολαβούμενων συμφωνιών στα οικεία κράτη. Η εξέταση μπορεί κάλλιστα να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι είναι αναγκαίο να αναπροσαρμοστεί το εύρος της συμφωνίας, λόγω της περιπλοκότητας που θα μπορούσε να προκύψει από τη συμπερίληψη ορισμένων πρόσθετων θεμάτων, όπως η διατροφή³⁷¹.
- 306 Όσον αφορά τη δικαιοδοσία σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές, θα πρέπει να γίνει διάκριση ανάμεσα στη διεθνή δικαιοδοσία (ήτοι ποιο κράτος έχει δικαιοδοσία) και την εσωτερική δικαιοδοσία (ήτοι ποιο δικαστήριο ή ποια αρχή είναι αρμόδια για συγκεκριμένο θέμα εντός του κράτους). Οι πολυμερείς συνθήκες που ρυθμίζουν θέματα δικαιοδοσίας ασχολούνται κατά κανόνα αποκλειστικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το δε θέμα της εσωτερικής δικαιοδοσίας επαφίεται στα κράτη.
- 307 Όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στις συνέπειες οι οποίες ενδέχεται να προκύπτουν από τον συνδυασμό των δύο θεμάτων που ρυθμίζονται κατά κανόνα με τις διαμεσολαβούμενες συμφωνίες σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, τα οποία είναι 1) το θέμα της επιστροφής ή μη του παιδιού και 2) η ρύθμιση της άσκησης του δικαιώματος επιμέλειας και επικοινωνίας μετά την επιστροφή ή τη μη επιστροφή. Αυτή καθαυτή η παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση δημιουργεί μια ειδική δικαιοδοτική κατάσταση στις υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ή/και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών. Σύμφωνα με μια ευρέως τηρούμενη αρχή διεθνούς δικαιοδοσίας, το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του παιδιού είναι το αρμόδιο να λαμβάνει μακροπρόθεσμες αποφάσεις για θέματα επιμέλειας και επικοινωνίας με το παιδί, καθώς και αποφάσεις σχετικά με τη διασυνοριακή

369 Για την Ευρωπαϊκή Ένωση βλ. άρθρο 6 της ευρωπαϊκής οδηγίας για τη διαμεσολάβηση (υποσημείωση 5 ανωτέρω), σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη της ΕΕ υποχρεούνται να «φροντίζουν ώστε τα μέρη, ή ένα εξ αυτών με τη ρητή συναίνεση των υπολοίπων, να έχουν τη δυνατότητα να ζητούν να καταστεί εκτελεστό το περιεχόμενο έγγραφης συμφωνίας που έχει προκύψει από διαμεσολάβηση». Οι εξαιρέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 6 αφορούν περιπτώσεις στις οποίες «είτε το περιεχόμενο της εν λόγω συμφωνίας αντιβαίνει στο δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η σχετική αίτηση είτε το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους δεν προβλέπει την εκτελεστότητά της». Στο άρθρο 6 επισημαίνεται ότι «το παρόν άρθρο δεν θίγει τους κανόνες που ισχύουν για την αναγνώριση και την εφαρμογή σε άλλο κράτος μέλος συμφωνίας η οποία έχει κηρυχθεί εκτελεστή σύμφωνα με [το παρόν άρθρο]». Σχετικά με τα μέτρα συμμόρφωσης προς την οδηγία που έχουν λάβει τα κράτη μέλη της ΕΕ, βλ. ευρωπαϊκό δικαστικό άτλαντα (υποσημείωση 60 ανωτέρω).

370 Βλ. επίσης σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης (98) 1 σχετικά με την οικογενειακή διαμεσολάβηση (υποσημείωση 52 ανωτέρω), IV (Νομική υπόσταση της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας):

«Τα κράτη θα πρέπει να διευκολύνουν την έγκριση διαμεσολαβούμενης συμφωνίας από δικαστική ή άλλη αρμόδια αρχή κατόπιν αίτησης των μερών και να παρέχουν μηχανισμούς εκτέλεσης των εγκεκριμένων συμφωνιών, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο».

371 Τα μέρη μπορούν ανά πάσα στιγμή μετά τη διευθέτηση της υπόθεσης της απαγωγής του παιδιού να προσφύγουν εκ νέου σε διαμεσολάβηση για να επιλύσουν τα πρόσθετα αυτά θέματα.

μετοικεσία της οικογένειας. Η εν λόγω αρχή υποστηρίζεται από τη Σύμβαση του 1996³⁷², η οποία συνάδει απόλυτα με τη Σύμβαση του 1980, αλλά και από συναφείς περιφερειακές πράξεις³⁷³. Η αρχή βασίζεται στη θεώρηση ότι το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του παιδιού είναι κατά κανόνα το καταλληλότερο να αποφασίζει για θέματα επιμέλειας, δεδομένου ότι είναι το δικαστήριο που συνδέεται στενότερα με το περιβάλλον στο οποίο ζει συνήθως το παιδί, μπορεί δηλαδή να εκτιμήσει εύκολα τις συνθήκες διαβίωσης του παιδιού και είναι το καταλληλότερο να λάβει αποφάσεις προς το συμφέρον του παιδιού. Σε περίπτωση απαγωγής, η Σύμβαση του 1980 προστατεύει το συμφέρον του παιδιού εμποδίζοντας τον γονέα να θεμελιώσει «τεχνητούς νομικούς δεσμούς σε διεθνές επίπεδο, με σκοπό να αποκτήσει την [(αποκλειστική)] επιμέλεια του παιδιού»³⁷⁴. Στο πνεύμα αυτό, με το άρθρο 16 της Σύμβασης του 1980 διασφαλίζεται ότι, «αφότου τους γνωστοποιηθεί η παράνομη μετακίνηση ενός παιδιού ή η κατακράτησή του», τα δικαστήρια του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση δεν μπορούν «να κρίνουν επί του κύριου θέματος του δικαιώματος της επιμέλειας, μέχρι να διαπιστωθεί ότι δεν συντρέχει περίπτωση επιστροφής του παιδιού κατά την παρούσα Σύμβαση ή μέχρι να διαρρεύσει εύλογο χρονικό διάστημα χωρίς να υπάρξει αίτηση εφαρμογής της Σύμβασης».

308 Στο ίδιο πνεύμα, ενισχύοντας τη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, στο άρθρο 7 της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών προβλέπεται ότι, σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού, οι αρχές του κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του διατηρούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους επί θεμάτων επιμέλειας, έως ότου πληρωθεί σειρά προϋποθέσεων³⁷⁵.

309 Όσον αφορά τον συνδυασμό θεμάτων στη γονεϊκή συμφωνία, στον οποίο έγινε αναφορά προηγουμένως, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης έχει δικαιοδοσία να αποφανθεί μόνο επί του μέρους 1 της συμφωνίας, ήτοι την επιστροφή ή μη, αλλά δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία να εγκρίνει το μέρος 2 της συμφωνίας σχετικά με το δικαίωμα επιμέλειας και επικοινωνίας μακροπρόθεσμα. Ακόμη και σε περίπτωση στην οποία, παρά ταύτα, το δικαστήριο ενσωματώσει το πλήρες κείμενο της συμφωνίας στη διαταγή του με την οποία περατώνεται η διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, η διαταγή του δικαστηρίου ενδέχεται να μην είναι δεσμευτική για τα δικαστήρια του κράτους το οποίο υποβάλλει την αίτηση (του κράτους, δηλαδή, από το οποίο απήχθη το παιδί), όσον αφορά τα θέματα μακροπρόθεσμης επιμέλειας, λόγω έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας επί των θεμάτων αυτών.

310 Ακολουθεί ένα παράδειγμα στο οποίο φαίνονται οι πρακτικές δυσκολίες που ενδέχεται να προκύψουν από τα εν λόγω ζητήματα δικαιοδοσίας:

- *Κατόπιν σοβαρών προβλημάτων στη σχέση, ένα νεαρό έγγαμο ζευγάρι, γονείς ενός οκτάχρονου παιδιού, αποφασίζει να πάρει διαζύγιο. Οι σύζυγοι, που κατάγονται από το κράτος Β, έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο κράτος Α από τη γέννηση του παιδιού τους. Ενώ έχει κινηθεί η διαδικασία του διαζυγίου στο κράτος Α, η μητέρα (Μ) μετακινεί παράνομα το παιδί στο κράτος Β (κράτος προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση), φοβούμενη ότι μπορεί να χάσει την κοινή επιμέλεια του παιδιού. Κατόπιν αίτησης του πατέρα (Π), κινείται διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης του 1980 στο κράτος Β. Στο μεταξύ, το δικαστήριο του κράτους Α (κράτος το οποίο υποβάλλει την αίτηση) αναθέτει στον Π την προσωρινή αποκλειστική επιμέλεια του παιδιού. Στη διάρκεια της παρουσίας του Π στο κράτος Β προκειμένου να παραστεί στη δίκη, επιχειρείται διαμεσολάβηση με επιτυχία. Στις συναντήσεις διαμεσολάβησης, οι γονείς καταλήγουν σε μια λεπτομερή συμφωνία, η οποία προβλέπει κοινή επιμέλεια και εναλλασσόμενη διαμονή του παιδιού. Συμφωνούν, επίσης, ότι θα επιστρέψουν στο κράτος Α και ότι η Μ θα καλύψει τα εισιτήρια.*

372 Η συνήθης διαμονή θεωρείται ο κύριος συνδετικός παράγοντας στο σύνολο των σύγχρονων συμβάσεων της Χάγης για θέματα οικογενειακού δικαίου, καθώς και σε πολλές περιφερειακές πράξεις για την προστασία των παιδιών, όπως ο κανονισμός Βρυξέλλες Ια.

373 Π.χ. από τον κανονισμό Βρυξέλλες Ια.

374 Βλ. E. Pérez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention (ό.π. υποσημείωση 93), σ. 428, παράγραφος 11.

375 Σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 της Σύμβασης του 1996

«οι αρχές του συμβαλλόμενου κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του διατηρούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους, έως ότου το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος και

α) κάθε πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλος οργανισμός που έχει την επιμέλεια συναινέσει στη μετακίνηση ή κατακράτηση ή β) το παιδί διέμεινε σε αυτό το άλλο κράτος για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός έτους από τότε που το πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλος οργανισμός που έχει την επιμέλεια έλαβε ή όφειλε να έχει λάβει γνώση του τόπου στον οποίο βρισκόταν το παιδί, κανένα αίτημα για επιστροφή που τυχόν υποβλήθηκε κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν παραμένει ακόμη εκκρεμές, και το παιδί έχει προσαρμοστεί στο νέο του περιβάλλον».

Η Μ και ο Π θέλουν να καταστεί η συμφωνία τους νομικά δεσμευτική πριν την εφαρμογή. Ιδίως λόγω του ότι ο πατέρας έχει την προσωρινή αποκλειστική επιμέλεια του παιδιού στο κράτος Α εξαιτίας της παράνομης μετακίνησης, η μητέρα επιθυμεί να είναι βέβαιη ότι τα δικαστήρια του κράτους Α θα σεβαστούν τη γονεϊκή συμφωνία.

Μαθαίνουν ότι το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης στο κράτος Β δεν μπορεί να περιλάβει στη διαταγή του παρά μόνο το τμήμα εκείνο της συμφωνίας που αφορά την επιστροφή και τον τρόπο με τον οποίο αυτή θα γίνει, και ότι στη διαταγή δεν μπορούν να περιληφθούν οι όροι που αφορούν το θέμα της επιμέλειας, ή τουλάχιστον δεν μπορούν να περιληφθούν κατά τρόπο δεσμευτικό για τις αρχές του κράτους Α. Η Μ ειδικότερα δεν μένει ικανοποιημένη από τη μερική έγκριση της συμφωνίας. Ως εκ τούτου, η Μ και ο Π εξετάζουν το ενδεχόμενο να απευθυνθούν στις αρχές του κράτους Α, οι οποίες έχουν διεθνή δικαιοδοσία επί θεμάτων επιμέλειας. Μαθαίνουν, ωστόσο, ότι το αρμόδιο δικαστήριο στο κράτος Α, παρότι κατά πάσα πιθανότητα θα εγκρίνει τη γονεϊκή συμφωνία, επιμένει κατά κανόνα να παρίστανται ενώπιόν του και τα δύο μέρη καθώς και να ακουσθεί το παιδί, στο πλαίσιο της άσκησης των εκ του νόμου καθηκόντων του να προασπίζει το συμφέρον του παιδιού σε θέματα επιμέλειας. Η Μ, όμως, δεν προτίθεται να επιστρέψει στο κράτος Α με το παιδί, εάν δεν έχει κάποιου είδους διαβεβαίωση ότι η συμφωνία θα γίνει σεβαστή από τις αρχές του κράτους Α. ■

- 311 Οι πρακτικές δυσκολίες που ενδέχεται να προκύψουν από την ειδική δικαιοδοτική κατάσταση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών συζητήθηκαν σχετικά διεξοδικά στο Μέρος Ι της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών τον Ιούνιο 2011³⁷⁶. Το θέμα εξετάζεται εκτενέστερα και στο προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 13 του Νοεμβρίου 2011³⁷⁷, το οποίο συντάχθηκε για την προπαρασκευή του Μέρους ΙΙ της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής, η οποία έλαβε χώρα τον Ιανουάριο 2012, όπου και επανεξετάστηκε το θέμα στο ευρύτερο πλαίσιο της συζήτησης για την πιθανή ανάγκη απλούστευσης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των συμφωνιών επί θεμάτων οικογενειακού δικαίου³⁷⁸.
- 312 Στην παρούσα νομική κατάσταση, η βιωσιμότητα της συμπεφωνημένης λύσης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεργασία των δικαστικών αρχών του κράτους προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση και του κράτους το οποίο υποβάλλει την αίτηση, προκειμένου να συνδράμουν τα μέρη στις ενέργειές τους για να καταστεί η συμφωνία νομικά δεσμευτική και εκτελεστή και στα δύο κράτη. Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 12, υπάρχουν μέτρα τα οποία μπορούν να ληφθούν τόσο από το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής, όσο και από τα δικαστήρια του κράτους που υποβάλλει την αίτηση, για να στηρίξουν τη συμφωνία (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις «αποφάσεις-καρμπόν» και τις «διαταγές ασφαλούς επιστροφής», βλ. ανωτέρω). Εν προκειμένω, η απευθείας επικοινωνία των δικαστών μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα επωφελής³⁷⁹.

376 Βλ. συμπεράσματα, συστάσεις και έκθεση του Μέρους Ι της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής, προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 14 του Νοεμβρίου 2011 (ό.π. υποσημείωση 368), παράγραφοι 247 κ.ε.

377 Βλ. «Guide to Part II of the Sixth Meeting of the Special Commission and Consideration of the desirability and feasibility of further work in connection with the 1980 and 1996 Conventions», συντάκτης Μόνιμο Γραφείο, προκαταρκτικό έγγραφο αριθ. 13 του Νοεμβρίου 2011, υπόψη της Ειδικής Επιτροπής του Ιανουαρίου 2012 για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (διατίθεται στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Child Abduction Section»), ιδίως παράγραφοι 29 κ.ε.

378 Κατόπιν σύστασης της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής για την επανεξέταση της πρακτικής εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών (βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Μέρους ΙΙ της 6ης συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής, ό.π. υποσημείωση 320, σύσταση αριθ. 77), το Συμβούλιο του 2012 έδωσε εντολή στη Συνδιάσκεψη της Χάγης να «συγκροτήσει ομάδα εμπειρογνομώνων η οποία θα διερευνήσει περαιτέρω το θέμα της διασυνοριακής αναγνώρισης και εκτέλεσης συμφωνιών που επιτυγχάνονται σε διεθνείς διαφορές που αφορούν παιδιά, περιλαμβανομένων των συμφωνιών που προκύπτουν από διαμεσολάβηση, λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή και τη χρήση της Σύμβασης του 1996», διευκρινίζοντας ότι «οι εργασίες θα συνίστανται, μεταξύ άλλων, στον εντοπισμό της φύσης και της έκτασης των νομικών και πρακτικών προβλημάτων, περιλαμβανομένων των ζητημάτων δικαιοδοσίας, καθώς και σε εκτίμηση των ωφελειών που θα μπορούσαν να προκύψουν από μια νέα πράξη, δεσμευτική ή μη, στον συγκεκριμένο τομέα», βλ. συμπεράσματα και συστάσεις του Συμβουλίου του 2012 (ό.π. υποσημείωση 39), σύσταση αριθ. 7.

379 Βλ. υποσημείωση 368 ανωτέρω. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την απευθείας επικοινωνία μεταξύ δικαστών, βλ. υποσημείωση 128 ανωτέρω.

- 313 Για την επίλυση των προαναφερθέντων προβλημάτων δικαιοδοσίας, μπορεί να εξετασθεί επίσης η δυνατότητα μεταβίβασης δικαιοδοσίας δυνάμει των άρθρων 8 και 9 της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών, εφόσον αμφότερα τα κράτη είναι συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση του 1996 (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μεταβίβαση δικαιοδοσίας, βλ. Πρακτικό εγχειρίδιο για τη Σύμβαση του 1996).
- 314 Δεδομένης της πολυπλοκότητας της κήρυξης της εκτελεστότητας των συμφωνιών σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, συνιστάται ιδιαίτερα οι γονείς να συμβουλευούνται εξειδικευμένους δικηγόρους. Οι κεντρικές αρχές θα πρέπει να επικουρούν τα μέρη και τα δικαστήρια στο μέτρο του δυνατού, παρέχοντας πληροφορίες και συνδρομή στην προσπάθειά τους να παρακάμψουν τους νομικούς σκοπέλους και να καταστήσουν τη διαμεσολαβούμενη συμφωνία νομικά δεσμευτική και εκτελεστή, τόσο στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση όσο και στο κράτος το οποίο υποβάλλει την αίτηση.
- 315 Πέρα από τα ζητήματα δικαιοδοσίας, ζητήματα σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο μπορεί επίσης να παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις του διεθνούς οικογενειακού δικαίου. Η συμφωνία που προκύπτει από τη διαμεσολάβηση θα πρέπει να συνάδει με το εφαρμοστέο δίκαιο, ώστε να λειτουργεί ως βιώσιμη βάση της επίλυσης της διαφοράς. Σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές, τα μέρη θα πρέπει να γνωρίζουν ότι το δίκαιο που διέπει ορισμένα θέματα τα οποία ρυθμίζονται με τη διαμεσολάβηση δεν είναι κατ' ανάγκη το δίκαιο του κράτους στο οποίο διεξάγεται η διαμεσολάβηση. Θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι ενδέχεται να ισχύει ακόμη και δίκαιο διαφορετικών κρατών στα διάφορα θέματα που ρυθμίζονται με τη διαμεσολάβηση.
- 316 Όταν, για παράδειγμα, σε υπόθεση διεθνούς απαγωγής παιδιού, η διαμεσολάβηση διεξάγεται στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση (στο κράτος δηλαδή στο οποίο κατακρατείται το παιδί), αφού έχει κινηθεί η διαδικασία επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, το ουσιαστικό δίκαιο που θα διέπει το θέμα της επιμέλειας θα είναι κατά κανόνα όχι το δίκαιο του κράτους αυτού, αλλά κατά πάσα πιθανότητα το δίκαιο του κράτους που υποβάλλει την αίτηση (του κράτους δηλαδή στο οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του το παιδί αμέσως πριν από την απαγωγή). Ασφαλώς είναι δύσκολο να γίνουν εν προκειμένω γενικεύσεις, δεδομένου ότι το εφαρμοστέο δίκαιο στην εκάστοτε περίπτωση εξαρτάται από τις διεθνείς, περιφερειακές ή διμερείς συνθήκες που ισχύουν στα οικεία κράτη και, ελλείψει συνθηκών, από τους συναφείς εθνικούς κανόνες για την άρση των συγκρούσεων ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο. Εάν στην υπόθεση εφαρμόζεται η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών, το αρμόδιο για θέματα επιμέλειας δικαστήριο στην αμέσως μετά την απαγωγή του παιδιού κατάσταση (το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, είναι δικαστήριο του κράτους που υποβάλλει την αίτηση) θα εφαρμόσει σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1996 κατά γενική αρχή το δικό του δίκαιο (βλ. άρθρο 15 της Σύμβασης του 1996). Σε μια τέτοια κατάσταση, επομένως, οι όροι της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας, στο μέτρο που αφορούν μακροπρόθεσμα θέματα επιμέλειας και επικοινωνίας, θα πρέπει να συνάδουν με το ουσιαστικό δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού (για περισσότερες πληροφορίες βλ. Πρακτικό εγχειρίδιο για τη Σύμβαση του 1996).
- 317 Όσον αφορά τα λοιπά θέματα τα οποία μπορεί να ρυθμίζει η διαμεσολαβούμενη συμφωνία, π.χ. διατροφή τέκνου ή συζύγου, οι κανόνες περί δικαιοδοσίας και εφαρμοστέου δικαίου ενδέχεται να διαφέρουν. Ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης και τους ισχύοντες κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ενδέχεται αρμόδιο για θέματα διατροφής να είναι άλλο δικαστήριο και όχι το αρμόδιο για θέματα επιμέλειας, όπως επίσης ενδέχεται το ουσιαστικό δίκαιο που διέπει τα θέματα διατροφής να είναι διαφορετικό από αυτό που διέπει τα θέματα επιμέλειας. Πρόκειται για μια πρόσθετη περιπλοκότητα, η οποία υπογραμμίζει για άλλη μία φορά την ανάγκη τα μέρη να συμβουλευονται εξειδικευμένους δικηγόρους για την υπόθεσή τους.

14 Προσφυγή σε διαμεσολάβηση για την πρόληψη της απαγωγής παιδιών

- Η προώθηση εκούσιων συμφωνιών και η διευκόλυνση της διαμεσολάβησης επί θεμάτων επιμέλειας ή επικοινωνίας / επαφής μπορεί να συντελέσει στην πρόληψη μεταγενέστερων απαγωγών³⁸⁰.
- Θα πρέπει να εξετάζονται τα πλεονεκτήματα της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών διαμεσολάβησης σε ζευγάρια με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές³⁸¹.

- 318 Αναγνωρίζοντας ότι η διάρρηξη της σχέσης μεταξύ προσώπων που κατάγονται από διαφορετικά κράτη βρίσκεται στον πυρήνα πολλών υποθέσεων διεθνούς απαγωγής παιδιών, «η εξασφάλιση εκούσιας συμφωνίας στο στάδιο του χωρισμού των γονέων ή στο στάδιο στο οποίο συζητούνται θέματα επιμέλειας ή επικοινωνίας / επαφής είναι ένα χρήσιμο μέτρο πρόληψης»³⁸².
- 319 Όταν, για παράδειγμα, ο ένας γονέας επιθυμεί να εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μετά το χωρισμό από τον σύντροφό του, η έγκαιρη προσφυγή σε διαμεσολάβηση μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα επωφελής. Ο εξειδικευμένος διαμεσολαβητής μπορεί να βοηθήσει κάθε γονέα να κατανοήσει καλύτερα την άποψη του άλλου, ώστε να συμφωνήσουν σε μια λύση από κοινού, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες του παιδιού τους. Οι λύσεις ασφαλώς ποικίλλουν, όπως ποικίλλουν και οι περιστάσεις κάθε υπόθεσης – μπορεί να είναι η μετοικεσία και των δύο γονέων στο νέο κράτος, η παραμονή και των δύο γονέων στο ίδιο κράτος, ή η μετοικεσία του ενός γονέα με επαρκείς διασφαλίσεις των δικαιωμάτων επικοινωνίας του άλλου γονέα.
- 320 Ταυτόχρονα, η χρήση της διαμεσολάβησης για να εξασφαλιστεί η τήρηση των ρυθμίσεων σχετικά με την επικοινωνία, τόσο εντός του ίδιου κράτους όσο και διασυνοριακά, μπορεί να συντελέσει στο να προληφθούν καταστάσεις οι οποίες μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα διεθνή απαγωγή παιδιού. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις καταστάσεις που ενδέχεται να εγκυμονούν αυξημένο κίνδυνο απαγωγής παιδιού, βλ. Οδηγό ορθής πρακτικής για τα μέτρα πρόληψης³⁸³, παράγραφο 2.1.
- 321 Η διευκόλυνση της παροχής πληροφόρησης σχετικά με τη διαμεσολάβηση και τις αναγκαίες ενέργειες για να κηρυχθεί εκτελεστή η διαμεσολαβούμενη συμφωνία σε αμφότερες τις δικαιοδοσίες, μέσω των κεντρικών αρχών ή των κεντρικών σημείων επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, θα συμβάλει στην προώθηση της διαμεσολάβησης ως μέτρου πρόληψης της απαγωγής παιδιών³⁸⁴.
- 322 Η διαμεσολάβηση, φυσικά, δεν παύει να είναι παρά μία από τις πολλές δυνατότητες. Η προσέλευση των μερών σε συναντήσεις διαμεσολάβησης δεν θα πρέπει να τίθεται ως προϋπόθεση για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε υποθέσεις μετοικεσίας³⁸⁵.

380 Βλ. Αρχές του Οδηγού ορθής πρακτικής για τα μέτρα πρόληψης (ό.π. υποσημείωση 23), παράγραφος 2.1, σ. 15.

381 Βλ. Αρχές του Οδηγού ορθής πρακτικής για τα μέτρα πρόληψης, στο ίδιο.

382 Στο ίδιο.

383 Στο ίδιο.

384 Για τον ρόλο των κεντρικών αρχών και άλλων φορέων όσον αφορά την παροχή πληροφόρησης, βλ. ενότητα 4.1 ανωτέρω.

385 Βλ. Διακήρυξη της Ουάσιγκτον σχετικά με τη διεθνή οικογενειακή μετοικεσία (υποσημείωση 160 ανωτέρω).

15 Άλλες διαδικασίες για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων

- Πέραν της διαμεσολάβησης, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η προσφυγή και σε άλλες διαδικασίες για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά.
- Το ενδεχόμενο προσφυγής στις διαδικασίες εξεύρεσης συμπεφωνημένων λύσεων που διατίθενται για εθνικές υποθέσεις θα πρέπει να εξετάζεται σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές, μόνο εφόσον είναι δυνατή η προσαρμογή τους στις ιδιαίτερες ανάγκες των διεθνών διαφορών.
- Τα κράτη θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες για τις διαδικασίες εξεύρεσης συμπεφωνημένων λύσεων που διατίθενται εντός της δικαιοδοσίας τους για υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών.

- 323 Ο παρών Οδηγός επιδιώκει να ενθαρρύνει την προσφυγή σε διαδικασίες φιλικού διακανονισμού των διεθνών οικογενειακών διαφορών που αφορούν παιδιά.
- 324 Πέραν της διαμεσολάβησης, έχουν αναπτυχθεί και εφαρμόζονται επιτυχώς σε διάφορες χώρες πολλές άλλες διαδικασίες για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων σε οικογενειακές διαφορές³⁸⁶. Σε αυτές συγκαταλέγονται η «συνδιαλλαγή», ο «γονεϊκός συντονισμός», η «έγκαιρη ουδέτερη αξιολόγηση», καθώς και μοντέλα δικηγορίας όπως η «συνδράμουσα δικαιοσύνη» ή η «συνεργατική δικαιοσύνη».
- 325 Η «**συνδιαλλαγή**» συνήθως διεξάγεται στη διάρκεια της δίκης από τον επιληφθέντα δικαστή και είναι μία από τις πλέον κατευθυντικές διαδικασίες εξ' όσων απαριθμούνται εδώ. Όπως επισημάνθηκε και στην ενότητα «Ορολογία», ενίοτε η συνδιαλλαγή συγχέεται με τη διαμεσολάβηση. Στη διαμεσολάβηση ο ουδέτερος τρίτος δεν είναι εξ' ορισμού σε θέση να λάβει απόφαση για τα μέρη. Ο διαμεσολαβητής απλώς διευκολύνει την επικοινωνία των μερών, βοηθώντας τα να επιλύσουν με αποκλειστική τους ευθύνη τη διαφορά τους. Αντιθέτως, στη συνδιαλλαγή ο ουδέτερος τρίτος ασκεί κατά κανόνα πολύ μεγαλύτερη επιρροή στην επίλυση της διαφοράς³⁸⁷. Η συνδιαλλαγή εφαρμόζεται τακτικά σε πολλές χώρες σε δίκες επί οικογενειακών διαφορών, ιδίως σε διαδικασίες διαζυγίων και γονικής ευθύνης³⁸⁸. Η συνδιαλλαγή μπορεί άνετα να εφαρμοστεί από τον δικαστή που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης, εφόσον κρίνεται δέον και εφικτό, ώστε να επέλθει δικαστικός συμβιβασμός χωρίς τον κίνδυνο καθυστέρησης.
- 326 Στις ΗΠΑ, ορισμένες δικαιοδοσίες προσφέρουν προγράμματα «**γονεϊκού συντονισμού**» σε έντονα συγκρουσιακές υποθέσεις επιμέλειας και επικοινωνίας, στις οποίες οι γονείς έχουν, κατ' επανάληψη, αποδείξει την αδυναμία ή την απροθυμία τους να συμμορφωθούν προς διαταγές δικαστηρίων ή γονεϊκές συμφωνίες³⁸⁹.
- «Ο γονεϊκός συντονισμός είναι μια παιδοκεντρική διαδικασία εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, στο πλαίσιο της οποίας ένας επαγγελματίας ψυχικής υγείας ή νομικός με κατάρτιση και εμπειρία στη διαμεσολάβηση συνδράμει έντονα συγκρουσιακούς γονείς στην άσκηση του γονεϊκού τους ρόλου διευκολύνοντας την έγκαιρη επίλυση των μεταξύ τους διαφορών, ευαισθητοποιώντας τους γονείς όσον αφορά τις ανάγκες των παιδιών και, με τη σύμφωνη γνώμη των μερών ή/και του δικαστηρίου, λαμβάνοντας αποφάσεις εντός του πλαισίου της διαταγής του δικαστηρίου ή της σύμβασης διορισμού του συντονιστή»³⁹⁰.

386 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες εναλλακτικής επίλυσης διαφορών που διατίθενται στα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, βλ. κεφάλαιο 20 των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

387 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διάκριση μεταξύ διαμεσολάβησης και συνδιαλλαγής, βλ. λήμμα «Διαμεσολάβηση» στην ενότητα Ορολογία ανωτέρω.

388 Στο **Μαρόκο**, π.χ., πριν από την απόφαση του δικαστηρίου σε υπόθεση διαζυγίου επιχειρείται «συμφιλίωση» των συζύγων, βλ. άρθρα 81 κ.ε. του Κώδικα Οικογενειακού Δικαίου του **Μαρόκου** (*Code de la Famille – Bulletin Officiel No 5358 du 2 ramadan 1426*, 6 Οκτωβρίου 2005, σ. 667), διατίθεται στη διεύθυνση < www.justice.gov.ma >. Ομοίως, στην **Ιταλία**, η απόπειρα συμφιλίωσης των συζύγων είναι υποχρεωτική σε διαδικασίες δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου, βλ. άρθρο 708 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και άρθρα 1 και 4.7 του Ιταλικού νόμου περί διαζυγίου (*Legge 1ης Δεκεμβρίου 1970*, αρ. 898, *Disciplina dei casi di scioglimento del matrimonio*, στην *Gazzetta Ufficiale n. 306*, 3 Δεκεμβρίου 1970).

389 Βλ. N. ver Steegh (ό.π. υποσημείωση 8), σσ. 663, 664.

390 Βλ. τις κατευθυντήριες γραμμές «Guidelines for Parenting Coordination», που συντάχθηκαν από την ομάδα εργασίας για τον γονεϊκό συντονισμό της Association of Family and Conciliation Courts (AFCC), Μάιος 2005, διατίθεται στη διεύθυνση < <http://www.afccnet.org/Portals/0/PublicDocuments/Guidelines/AFCCGuidelinesforParentingcoordinationnew.pdf> > (προσπελάστηκε στις 14 Ιουνίου 2012).

- 327 Ο συντονιστής διορίζεται από το αρμόδιο για θέματα επιμέλειας δικαστήριο. Ο «γονεϊκός συντονισμός» θεσπίστηκε κατόπιν σύστασης διεπιστημονικής διάσκεψης με θέμα τις έντονα συγκρουσιακές διαφορές επί θεμάτων επιμέλειας, η οποία χρηματοδοτήθηκε από τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο το 2000.
- 328 Ένα ακόμη μέσο με το οποίο ενθαρρύνεται η συμβιβαστική επίλυση οικογενειακών διαφορών είναι η «έγκαιρη ουδέτερη αξιολόγηση»³⁹¹, στο πλαίσιο της οποίας τα μέρη λαμβάνουν μια μη δεσμευτική αξιολόγηση της νομικής τους κατάστασης από ειδικό, και στη συνέχεια τους παρέχεται η ευκαιρία να διαπραγματευθούν μια συμπεφωνημένη λύση³⁹². Η εν λόγω διαδικασία προσφέρεται, μεταξύ άλλων, σε ορισμένες δικαιοδοσίες στις ΗΠΑ, με συναντήσεις «έγκαιρης ουδέτερης αξιολόγησης» οι οποίες διαρκούν από δύο έως τρεις ώρες, διεξάγονται από έναν ή περισσότερους ειδικούς και είναι απόρρητες³⁹³.
- 329 Η πρόωξη των διαδικασιών εξεύρεσης συμπεφωνημένων λύσεων στις διάφορες έννομες τάξεις αντικατοπτρίζεται και στη μεταβαλλόμενη προσέγγιση των δικηγόρων που ειδικεύονται σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου. Σήμερα, οι δικηγόροι τείνουν ολοένα και περισσότερο στη συμβιβαστική λύση θεωρώντας την τη βέλτιστη δυνατή για τους εντολείς τους.
- 330 Η πρώτη από τις δύο ενδιαφέρουσες διαδικασίες που πρέπει να αναφερθούν εν προκειμένω είναι το μοντέλο της «**συνδράμουσας δικαιοσύνης**». Στο πλαίσιο του μοντέλου αυτού, που εφαρμόζεται σε αρκετές δικαιοδοσίες³⁹⁴, τα μέρη, με τη συνδρομή δικηγόρων οι οποίοι χρησιμοποιούν τεχνικές διαπραγμάτευσης για την επίλυση προβλημάτων προς το συμφέρον των εντολών τους, διευθετούν τη διαφορά τους χωρίς να προσφύγουν στο δικαστήριο³⁹⁵. Εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία και η διαφορά πρέπει να επιλυθεί διά της δικαστικής οδού, οι εν λόγω δικηγόροι εκπίπτουν του δικαιώματος εκπροσώπησης, άρα τα μέρη θα πρέπει να βρουν άλλους δικηγόρους σε μια τέτοια περίπτωση. Σε κάποιες δικαιοδοσίες, όπως σε ορισμένες πολιτείες των ΗΠΑ, το μοντέλο της συνδράμουσας δικαιοσύνης εφαρμόζεται με επιτυχία επί σειρά ετών. Στο μεταξύ, σε ορισμένες από αυτές τις έννομες τάξεις έχει θεσπιστεί και νομοθεσία ή «κατευθύνσεις δεοντολογίας» για τη «συνδράμουσα δικαιοσύνη»³⁹⁶.
- 331 Το δεύτερο μοντέλο δικηγορίας για την εναλλακτική επίλυση διαφορών είναι αυτό της λεγόμενης «**συνεργατικής δικαιοσύνης**», το οποίο ακολουθεί τις αρχές του μοντέλου της «συνδράμουσας δικαιοσύνης», με μόνη διαφορά ότι οι δικηγόροι δεν εκπίπτουν του δικαιώματος εκπροσώπησης των μερών σε περίπτωση στην οποία η υπόθεση φθάσει στο δικαστήριο³⁹⁷.
- 332 Το ενδεχόμενο προσφυγής στις διαδικασίες εξεύρεσης συμπεφωνημένων λύσεων που διατίθενται για τις εθνικές διαφορές του οικογενειακού δικαίου θα πρέπει να εξετάζεται και για τις διεθνείς διαφορές. Οι διαδικασίες αυτές, όμως, πρέπει να προσαρμόζονται στις ειδικές δυσκολίες των διεθνών οικογενειακών διαφορών, και ιδίως στις ειδικές δυσκολίες των υποθέσεων διεθνούς απαγωγής παιδιών, που εκτέθηκαν ανωτέρω σε σχέση με τη διαμεσολάβηση. Για παράδειγμα, ενδέχεται να μην είναι σκόπιμη η προσφυγή στο μοντέλο της συνδράμουσας δικαιοσύνης σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών, εφόσον τα μέρη κινδυνεύουν να χρειαστούν δύο ακόμη δικηγόρους εάν, για να καταστεί δεσμευτική η συμφωνία στην οποία κατέληξαν στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, απαιτείται προσφυγή στο δικαστήριο και οι δικηγόροι τους υποχρεούνται να παραιτηθούν στο στάδιο αυτό.
- 333 Η ορθή πρακτική που εκτίθεται στον παρόντα Οδηγό σε σχέση με τη διαμεσολάβηση θα πρέπει να προσαρμόζεται και στις λοιπές διαδικασίες.
- 334 Συνιστάται τα κράτη να διαθέτουν εντός της δικαιοδοσίας τους πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες εξεύρεσης συμπεφωνημένων λύσεων οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών. Οι πληροφορίες αυτές θα μπορούσαν να παρέχονται από τις κεντρικές αρχές ή τα κεντρικά σημεία επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση³⁹⁸.

391 Για περισσότερες πληροφορίες βλ. μεταξύ άλλων N. ver Steegh (ό.π. υποσημείωση 8), σ. 663.

392 Στο ίδιο.

393 Στο ίδιο. Η έγκαιρη ουδέτερη αξιολόγηση προσφέρεται και στον **Καναδά (Μανιτόμπα)**, βλ. ενότητα 20 α) των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

394 Επί του παρόντος, το μοντέλο της συνδράμουσας δικαιοσύνης εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, σε **Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία και Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία)**, **ΗΠΑ, Ισραήλ** και **Καναδά (Αλμπέρτα, Βρετανική Κολομβία, Μανιτόμπα, Νέα Σκωτία, Σασκάτσουαν)**, βλ. ενότητα 20 α) των Δελτίων Πληροφοριών δυνάμει της Σύμβασης του 1980 (υποσημείωση 121 ανωτέρω).

395 Για περισσότερες πληροφορίες βλ. μεταξύ άλλων N. ver Steegh (ό.π. υποσημείωση 8), σ. 667.

396 Στο ίδιο, σσ. 667, 668.

397 Στο ίδιο, σ. 668.

398 Για τον ρόλο των κεντρικών αρχών και άλλων φορέων όσον αφορά την παροχή πληροφόρησης, βλ. ενότητα 4.1 ανωτέρω.

16 Προσφυγή στη διαμεσολάβηση και κάθε άλλη ανάλογη διαδικασία για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων σε διαφορές που δεν εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης

- Η προσφυγή στη διαμεσολάβηση και κάθε άλλη ανάλογη διαδικασία για την εξεύρεση συμπεφωνημένων λύσεων θα πρέπει να ενθαρρύνεται και σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, ιδίως σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών στις οποίες δεν εφαρμόζεται η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ή άλλες ισοδύναμες πράξεις.
- Τα κράτη θα πρέπει να προάγουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης για τις υποθέσεις αυτές, όπως προβλέπεται στις Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας³⁹⁹. Ειδικότερα, τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να υποδείξουν κεντρικά σημεία επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, προκειμένου να διευκολύνουν τη διάχυση πληροφοριών σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης και κάθε άλλη ανάλογη υπηρεσία, την προαγωγή των ορθών πρακτικών, όσον αφορά την εξειδικευμένη κατάρτιση των διαμεσολαβητών που διεξάγουν διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, και όσον αφορά τη διαδικασία της διεθνούς διαμεσολάβησης. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να παρέχεται συνδρομή, προκειμένου η διαμεσολαβούμενη συμφωνία να καταστεί δεσμευτική στις οικείες έννομες τάξεις.
- Εφόσον κρίνεται αναγκαίο, τα κράτη θα πρέπει να «εξετάσουν κατά πόσον είναι επιθυμητό να θεσπίσουν κανονιστικές ή νομοθετικές διατάξεις για την εκτέλεση των διαμεσολαβούμενων συμφωνιών»⁴⁰⁰.

- 335 Όταν σε διεθνή οικογενειακή διαφορά που αφορά παιδιά εμπλέκονται δύο κράτη μεταξύ των οποίων δεν ισχύει η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, η Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών ή άλλο συναφές διεθνές ή περιφερειακό νομικό πλαίσιο, η διαμεσολάβηση ή άλλες ανάλογες διαδικασίες για την εξεύρεση συμπεφωνημένης λύσης δεν αποκλείεται να αποτελούν το μόνο μέσο και τον μόνο τρόπο να βοηθηθεί το ενδιαφερόμενο παιδί να «διατηρεί [...] προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του», ένα δικαίωμα το οποίο προάγει η ΣΔΠ⁴⁰¹.
- 336 Φυσικά, το γεγονός ότι δεν ισχύουν οι συναφείς περιφερειακές ή διεθνείς συμβάσεις δεν θίγει τα ένδικα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους οι γονείς δυνάμει του εθνικού δικαίου. Ωστόσο, σε περιπτώσεις στις οποίες έχει ήδη επέλθει διεθνής απαγωγή παιδιού ή εκκρεμεί απόφαση επί άλλης διασυνοριακής διαφοράς που αφορά επιμέλεια και επικοινωνία με το παιδί, η απουσία εφαρμοστέου περιφερειακού ή διεθνούς νομικού πλαισίου έχει συνήθως ως αποτέλεσμα αντικρουόμενες αποφάσεις στις οικείες δικαιοδοσίες, γεγονός το οποίο συχνά οδηγεί σε αδιέξοδο όσον αφορά τη δικαστική επίλυση της διαφοράς.
- 337 Όπως προαναφέρθηκε⁴⁰², η ομάδα εργασίας για τη διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας ανέπτυξε αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας. Τα κράτη θα πρέπει να προάγουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης σύμφωνα με τις εν λόγω αρχές. Ειδικότερα, τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να υποδείξουν κεντρικά σημεία επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, προκειμένου να διευκολύνουν τη διάχυση πληροφοριών σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης και άλλων συναφών πληροφοριών. Περαιτέρω, τα κράτη θα πρέπει να προάγουν τις ορθές πρακτικές όσον αφορά την κατάρτιση των διαμεσολαβητών που διεξάγουν διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση και όσον αφορά τη διαδικασία της διεθνούς διαμεσολάβησης.

399 Βλ. παράρτημα 1 κατωτέρω.

400 Στο ίδιο.

401 Βλ. άρθρο 10 παράγραφος 2 της ΣΔΠ.

402 Βλ. παραγράφους 14, 112 κ.ε.

- 338 Οι ορθές πρακτικές που περιλαμβάνονται στον παρόντα Οδηγό για τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών στο πλαίσιο της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών ισχύουν εξίσου σε αυτές τις περιπτώσεις. Όπως ακριβώς και στις υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών που emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του 1980, η διαμεσολάβηση θα πρέπει να διεξάγεται με τη μέγιστη δυνατή επιμέλεια και η διαμεσολαβούμενη συμφωνία θα πρέπει να συντάσσεται κατά τρόπον ώστε να συνάδει με την ισχύουσα νομοθεσία των οικείων κρατών και να μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστή. Ο χρόνος είναι επίσης ουσιώδης παράγοντας σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιού που δεν διέπονται από περιφερειακό ή διεθνές νομικό πλαίσιο. Η επικοινωνία μεταξύ παιδιού και αποστερούμενου γονέα θα πρέπει να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν, ώστε να αποτραπεί η αποξένωση.
- 339 Σε τελική ανάλυση, η διαμεσολάβηση σε υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών απουσία εφαρμοστέου περιφερειακού ή διεθνούς νομικού πλαισίου διεξάγεται υπό εντελώς ιδιάζουσες συνθήκες. Δεν υφίσταται η εφεδρική λύση της δικαστικής διαδικασίας σε περίπτωση αποτυχίας της διαμεσολάβησης ή σε περίπτωση στην οποία κηρύσσεται μεν εκτελεστή η διαμεσολαβούμενη συμφωνία στις οικείες δικαιοδοσίες πλην όμως προκύπτουν προβλήματα στην πρακτική εφαρμογή της. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό κάθε συμφωνία που προκύπτει στις περιπτώσεις αυτές να καθίσταται νομικά δεσμευτική και εκτελεστή στις οικείες έννομες τάξεις πριν από την έναρξη της πρακτικής εφαρμογής της. Με τον τρόπο αυτόν, η διαμεσολάβηση δύναται να επιλύσει το πρόβλημα της σύγκρουσης των διαφορετικών έννομων τάξεων. Η διαμεσολαβούμενη συμφωνία αυτή καθαυτή λειτουργεί ως βάση για τον σχηματισμό ενιαίας δικανικής πεποίθησης για την υπόθεση στις οικείες έννομες τάξεις.
- 340 Σε διασυννοριακές οικογενειακές διαφορές, θα πρέπει να παρέχεται στα μέρη κάθε δυνατή βοήθεια, προκειμένου η διαμεσολαβούμενη συμφωνία να καταστεί δεσμευτική και εκτελεστή στις οικείες έννομες τάξεις. Η πληροφόρηση σχετικά με τις απαιτούμενες ενέργειες για να αποκτήσει νομική ισχύ η συμφωνία θα πρέπει να διευκολύνεται από έναν κεντρικό φορέα, π.χ. ένα κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση⁴⁰³. Εφόσον κρίνεται αναγκαίο, τα κράτη θα πρέπει να «εξετάσουν κατά πόσον είναι επιθυμητό να θεσπίσουν κανονιστικές ή νομοθετικές διατάξεις για την εκτέλεση των διαμεσολαβούμενων συμφωνιών»⁴⁰⁴.
- 341 Οι διαμεσολαβητές σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία με τα παιδιά στις οποίες δεν έχει εφαρμογή διεθνές ή περιφερειακό νομικό πλαίσιο θα πρέπει να έχουν επίγνωση των ευθυνών τους. Οφείλουν να επιστήσουν την προσοχή των μερών στις έννομες συνέπειες της απουσίας εφαρμοστέου συναφούς περιφερειακού ή διεθνούς νομικού πλαισίου, καθώς και στην ανάγκη να συμβουλευθούν εξειδικευμένους δικηγόρους και να μεριμνήσουν για την κήρυξη της εκτελεστότητας της συμφωνίας στις οικείες έννομες τάξεις πριν από την έναρξη της πρακτικής εφαρμογής της. Τα μέρη θα πρέπει να γνωρίζουν τις ιδιαίτερες συνέπειες που μπορεί να έχει στο μέλλον η απουσία υπερεθνικών κανόνων για την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων επί θεμάτων επιμέλειας και επικοινωνίας. Οφείλουν να κατανοήσουν ότι, παρά το γεγονός ότι η συμφωνία που προέκυψε από τη διαμεσολάβηση κηρύχθηκε εκτελεστή σε αμφοτέρες ή όλες τις οικείες δικαιοδοσίες, η εκτελεστότητα της συμφωνίας στο μέλλον ενδέχεται να επηρεαστεί από μεταβολές των περιστάσεων. Τυχόν αναπροσαρμογή του περιεχομένου της συμφωνίας θα πρέπει να αναγνωριστεί από αμφοτέρες ή όλες τις έννομες τάξεις, μια διαδικασία η οποία θα απαιτήσει τη συνεργασία των μερών.

403 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον ρόλο των κεντρικών σημείων επαφής για τη διεθνή διαμεσολάβηση, βλ. Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο παράρτημα 1 κατωτέρω, καθώς και ενότητα 4.1 ανωτέρω.

404 Βλ. Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης (στο ίδιο).

Παραρτήματα

Παράρτημα I

ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΔΟΜΩΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

Συντάκτης: Ομάδα εργασίας με τη συνδρομή του Μόνιμου Γραφείου

A ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΕΠΑΦΗΣ

Τα κράτη θα πρέπει να θεσπίσουν / υποδείξουν κεντρικό σημείο επαφής για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση, το οποίο αναλαμβάνει, είτε απευθείας είτε με τη συνδρομή ενδιάμεσου οργάνου, τα ακόλουθα καθήκοντα:

- Λειτουργεί ως σημείο επαφής για τους ενδιαφερομένους και, ταυτόχρονα, ως σημείο του δικτύου διαμεσολαβητών οι οποίοι ασχολούνται με διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές.
- Παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες οικογενειακής διαμεσολάβησης στη χώρα, όπως:
 - > Κατάλογο οικογενειακών διαμεσολαβητών, ο οποίος περιέχει στοιχεία επικοινωνίας και πληροφορίες για την κατάρτισή τους, τις γλωσσικές τους δεξιότητες και την εμπειρία τους
 - > Κατάλογο οργανώσεων οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές
 - > Πληροφορίες σχετικά με το κόστος της διαμεσολάβησης
 - > Πληροφορίες σχετικά με τα μοντέλα διαμεσολάβησης τα οποία εφαρμόζονται / υπάρχουν και
 - > Πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής της διαμεσολάβησης και τα θέματα τα οποία μπορούν να ρυθμιστούν με διαμεσολάβηση.
- Παρέχει πληροφορίες για να βοηθήσει στον εντοπισμό του άλλου γονέα / του παιδιού στην οικεία χώρα.
- Παρέχει πληροφορίες σχετικά με πηγές νομικών συμβουλών επί θεμάτων οικογενειακού δικαίου και νομικών διαδικασιών.
- Παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία με την οποία καθίσταται δεσμευτική η διαμεσολαβούμενη συμφωνία.
- Παρέχει πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας.
- Παρέχει πληροφορίες σχετικά με τυχόν διαθέσιμη υποστήριξη ώστε να διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας.
- Προάγει τη συνεργασία μεταξύ διάφορων ειδικών, μέσω προώθησης της δικτύωσης, των προγραμμάτων κατάρτισης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.
- Με την επιφύλαξη της αρχής του απορρήτου, συλλέγει και δημοσιοποιεί σε περιοδική βάση στοιχεία σχετικά με τον αριθμό και το είδος των υποθέσεων οι οποίες διεκπεραιώθηκαν από το κεντρικό σημείο επαφής, τις ενέργειες οι οποίες έγιναν και το αποτέλεσμα, περιλαμβανομένου του αποτελέσματος της διαμεσολάβησης, εφόσον είναι γνωστό.

Οι πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται στην επίσημη γλώσσα του οικείου κράτους, καθώς και στην αγγλική ή τη γαλλική γλώσσα.

Στο Μόνιμο Γραφείο της Συνδιάσκεψης της Χάγης γνωστοποιούνται τα στοιχεία επικοινωνίας με το κεντρικό σημείο επαφής, μεταξύ άλλων ταχυδρομική διεύθυνση, αριθμός τηλεφώνου, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ονοματεπώνυμα υπευθύνων, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τις γλώσσες που ομιλούν.

Τα αιτήματα για πληροφορίες ή συνδρομή που απευθύνονται στο κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει να διεκπεραιώνονται με τη διαδικασία του επείγοντος.

Ει δυνατόν, το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει να δημοσιεύει τις συναφείς πληροφορίες για τις υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε δικτυακό τόπο στην επίσημη γλώσσα και στην αγγλική ή τη γαλλική γλώσσα. Εάν το κεντρικό σημείο επαφής αδυνατεί να παρέχει την εν λόγω υπηρεσία, το Μόνιμο Γραφείο θα μπορούσε να δημοσιεύει στο Διαδίκτυο τις πληροφορίες που λαμβάνει από το κεντρικό σημείο επαφής.

B ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1 Χαρακτηριστικά των διαμεσολαβητών / οργανώσεων διαμεσολάβησης που προτείνονται από τα κεντρικά σημεία επαφής

Κατά την κατάρτιση του καταλόγου των προτεινόμενων διαμεσολαβητών ή οργανώσεων διαμεσολάβησης σε διεθνείς οικογενειακές διαφορές, το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Επαγγελματική προσέγγιση και κατάλληλη κατάρτιση στην οικογενειακή διαμεσολάβηση (περιλαμβανομένης της διεθνούς οικογενειακής διαμεσολάβησης)
- Σημαντική εμπειρία από διαπολιτισμικές διεθνείς οικογενειακές διαφορές
- Γνώση και κατανόηση των συναφών διεθνών και περιφερειακών νομικών πράξεων
- Πρόσβαση σε συναφές δίκτυο επαφών (εθνικών και διεθνών)
- Γνώση των διάφορων έννομων τάξεων και της διαδικασίας με την οποία κηρύσσονται εκτελεστές ή δεσμευτικές οι διαμεσολαβούμενες συμφωνίες στις εκάστοτε δικαιοδοσίες
- Πρόσβαση σε διοικητική και επαγγελματική υποστήριξη
- Διαρθρωμένη και επαγγελματική προσέγγιση της διοίκησης, της τήρησης αρχείων και της αξιολόγησης των υπηρεσιών
- Πρόσβαση στους απαιτούμενους για τη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση πόρους (υλικοτεχνική / επικοινωνιακή υποδομή κλπ.)
- Η υπηρεσία διαμεσολάβησης είναι νόμιμα αναγνωρισμένη στο κράτος στο οποίο λειτουργεί, εφόσον εφαρμόζεται σύστημα αναγνώρισης
- Γλωσσομάθεια

Αναγνωρίζεται ότι, στα κράτη στα οποία η ανάπτυξη των υπηρεσιών διεθνούς διαμεσολάβησης βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο, πολλά από τα ανωτέρω χαρακτηριστικά είναι ζητούμενα και είναι αδύνατον, κατά τον παρόντα χρόνο, να θεωρούνται προαπαιτούμενα.

2 Διαδικασία διαμεσολάβησης

Αναγνωρίζεται ότι στις διάφορες χώρες εφαρμόζεται ένα πολυποίκιλο φάσμα διαδικασιών και μεθόδων οικογενειακής διαμεσολάβησης. Παρά ταύτα, υπάρχουν γενικές αρχές οι οποίες θα πρέπει να τηρούνται κατά τη διαμεσολάβηση, με την επιφύλαξη της νομοθεσίας που διέπει τη διαδικασία διαμεσολάβησης:

- Έλεγχος καταλληλότητας της υπόθεσης για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση
- Συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης
- Εκούσια προσφυγή
- Βοήθεια προς τους γονείς, ώστε να καταλήξουν σε συμφωνία η οποία θα λαμβάνει υπόψη το συμφέρον και την ευημερία του παιδιού
- Ουδετερότητα

- Ισοτιμία
- Χρήση της μητρικής γλώσσας ή γλώσσας / γλωσσών τις οποίες μιλούν με ευχέρεια οι συμμετέχοντες
- Εχεμύθεια
- Αμεροληψία
- Διαπολιτισμικές ικανότητες
- Λήψη τεκμηριωμένης απόφασης και δέουσα πρόσβαση σε νομικό σύμβουλο

3 Διαμεσολαβούμενη συμφωνία

Κατά την παροχή βοήθειας για τη σύνταξη της συμφωνίας, οι διαμεσολαβητές σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές θα πρέπει πάντα να έχουν υπόψη τους την εφαρμογή της συμφωνίας στην πράξη. Η συμφωνία θα πρέπει να συνάδει με τις οικείες έννομες τάξεις. Οι συμφωνίες επί θεμάτων επιμέλειας και επικοινωνίας θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένες και να συνεκτιμούν τα συναφή πρακτικά ζητήματα. Όταν η συμφωνία αφορά δύο δικαιοδοσίες με διαφορετικές γλώσσες, θα πρέπει να συντάσσεται και στις δύο γλώσσες, εφόσον αυτό απλουστεύει τη διαδικασία με την οποία θα καταστεί νομικά δεσμευτική.

Γ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΟΥΜΕΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΚΑΘΙΣΤΑΤΑΙ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΗ

Οι διαμεσολαβητές σε υποθέσεις διεθνών οικογενειακών διαφορών που αφορούν επιμέλεια και επικοινωνία θα πρέπει να συνεργάζονται στενά με τους δικηγόρους των μερών.

Πριν από την έναρξη της εφαρμογής της, η συμφωνία θα πρέπει να έχει κηρυχθεί εκτελεστή ή δεσμευτική στις οικείες δικαιοδοσίες.

Τα κεντρικά σημεία επαφής στις οικείες δικαιοδοσίες θα πρέπει να συνδράμουν τα μέρη παρέχοντας πληροφορίες για τις συναφείς διαδικασίες.

Εφόσον κρίνεται αναγκαίο, τα κράτη δύνανται να εξετάσουν κατά πόσον είναι επιθυμητό να θεσπίσουν κανονιστικές ή νομοθετικές διατάξεις για την εκτέλεση των διαμεσολαβούμενων συμφωνιών.

Παράρτημα II

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΔΟΜΩΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

Συντάκτης: Ομάδα εργασίας με τη συνδρομή του Μόνιμου Γραφείου

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στη σύνοδό του της 31ης Μαρτίου – 2ας Απριλίου 2009, το Συμβούλιο γενικών υποθέσεων και πολιτικής της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο ενέκρινε, στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας, τη συγκρότηση ομάδας εργασίας για την προώθηση της θέσπισης δομών διαμεσολάβησης οι οποίες θα συμβάλλουν στην επίλυση διασυνοριακών οικογενειακών διαφορών που αφορούν επιμέλεια τέκνων ή επικοινωνία με αυτά, περιλαμβανομένων υποθέσεων μονομερούς μετακίνησης παιδιού σε άλλο κράτος στο οποίο δεν έχουν εφαρμογή η Σύμβαση της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, ούτε η Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών.

Η συγκρότηση της ομάδας εργασίας έγινε κατόπιν σύστασης της 3ης δικαστικής διάσκεψης για οικογενειακά θέματα διασυνοριακού χαρακτήρα, η οποία διεξήχθη στο Σεν Τζούλιαν της Μάλτας, 23–26 Μαρτίου 2009.

Τον Ιούνιο 2009, μικρός αριθμός συμβαλλόμενων και μη κρατών στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, επιλεχθέντων βάσει δημογραφικών παραγόντων και διαφορετικών νομικών παραδόσεων, κλήθηκαν να υποδείξουν από έναν εμπειρογνώμονα. Τα εν λόγω κράτη ήταν η Αίγυπτος, η Αυστραλία, η Γαλλία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Ινδία, η Ιορδανία, ο Καναδάς, η Μαλαισία, το Μαρόκο και το Πακιστάν. Πέραν αυτών, στην ομάδα εργασίας κλήθηκε να συμμετάσχει μικρός αριθμός ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων σε θέματα διαμεσολάβησης.

Η ομάδα εργασίας συνεδρίασε δύο φορές με τηλεφωνική συνδιάσκεψη, στις 30 Ιουλίου 2009 και στις 29 Οκτωβρίου 2009, και μία φορά με αυτοπρόσωπη παρουσία από 11 έως 12 Μαΐου 2010 στην Οτάβα του Καναδά. Τη συμπροεδρία των συνεδριάσεων είχαν η κ. Lillian Thomsen από τον Καναδά και ο δικαστής κ. Tassaduq Hussain Jillani από το Πακιστάν. Σε όλες τις συνεδριάσεις υπήρχε ταυτόχρονη διερμηνεία στα αγγλικά, τα γαλλικά και τα αραβικά. Πριν από τις τηλεφωνικές συνδιασκέψεις της ομάδας εργασίας, είχαν διανεμηθεί δύο ερωτηματολόγια, το ένα σχετικά με τις υπάρχουσες δομές διαμεσολάβησης και το άλλο σχετικά με την εκτελεστότητα των διαμεσολαβούμενων συμφωνιών, οι απαντήσεις στα οποία δημοσιεύθηκαν στον δικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης στη διεύθυνση < www.hcch.net > ενότητα «Work in progress» και στη συνέχεια «Child Abduction».

Στην πρώτη τηλεφωνική συνδιάσκεψη, η ομάδα εργασίας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι θα είναι σημαντικό να συσταθούν κεντρικά σημεία επαφής σε κάθε χώρα, τα οποία θα διευκολύνουν την πληροφόρηση σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης στην αντίστοιχη δικαιοδοσία. Μετά τη δεύτερη τηλεφωνική συνδιάσκεψη, η ομάδα εργασίας άρχισε να συντάσσει «σχέδιο αρχών» για τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης, οι οποίες οριστικοποιήθηκαν κατόπιν διεξοδικής συζήτησης στη διά ζώσης συνεδρίαση στον Καναδά στις 11-12 Μαΐου 2010 και μεταγενέστερων διαβουλεύσεων με τους εμπειρογνώμονες οι οποίοι αδυνατούσαν να παρευρεθούν στον Καναδά.

Αρχές που διέπουν τη θέσπιση δομών διαμεσολάβησης στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μάλτας

Η σύνταξη των αρχών αποσκοπεί στη θέσπιση αποτελεσματικών δομών διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές που αφορούν παιδιά, στις οποίες εμπλέκονται κράτη που δεν έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και στη Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών ή άλλες συναφείς πράξεις. Απουσία εφαρμοστέου διεθνούς ή περιφερειακού νομικού πλαισίου, η διαμεσολάβηση ή άλλες ανάλογες διαδικασίες συναινετικής επίλυσης των διαφορών αποτελούν συχνά τον μόνο τρόπο να δοθεί στο ενδιαφερόμενο παιδί η δυνατότητα να συνεχίσει να διατηρεί επαφή και με τους δύο γονείς του.

Επισημαίνεται ότι η θέσπιση δομών διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές έχει εξίσου μεγάλη σημασία και για τις διασυνοριακές οικογενειακές διαφορές οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών. Αμφότερες οι συμβάσεις προάγουν τον φιλικό διακανονισμό της οικογενειακής διαφοράς με προσφυγή στη διαμεσολάβηση ή σε ανάλογες διαδικασίες. Οι αρχές, ως εκ τούτου, μπορεί να χρησιμεύσουν και ως συμπλήρωμα του διεθνούς νομικού πλαισίου που θεσπίζεται με τις συμβάσεις.

Οι αρχές

Στις αρχές γίνεται έκκληση για θέσπιση κεντρικού σημείου επαφής το οποίο θα διευκολύνει την πληροφόρηση, μεταξύ άλλων, για τις διαθέσιμες υπηρεσίες διαμεσολάβησης στην αντίστοιχη δικαιοδοσία, για την πρόσβαση στη διαμεσολάβηση και για άλλα σημαντικά συναφή ζητήματα, π.χ. πληροφορίες για τη νομοθεσία.

ΜΕΡΟΣ Α

Στο Μέρος Α των αρχών απαριθμούνται οι πληροφορίες που θα πρέπει να παρέχονται και οι τρόποι με τους οποίους θα παρέχονται στους ενδιαφερόμενους μέσω των κεντρικών σημείων επαφής.

Οι πληροφορίες για τις υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε υποθέσεις του διεθνούς οικογενειακού δικαίου θα πρέπει να περιλαμβάνουν, κατ' αρχάς, καταλόγους των διαμεσολαβητών ή των οργανώσεων διαμεσολάβησης που παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες. Οι κατάλογοι θα πρέπει να περιέχουν πληροφορίες σχετικά με την κατάρτιση του διαμεσολαβητή, τις γλωσσικές δεξιότητες και την εμπειρία του, καθώς και στοιχεία επικοινωνίας. Το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει επίσης να διευκολύνει την πληροφόρηση σχετικά με το κόστος της διαμεσολάβησης, στο οποίο θα πρέπει να συνυπολογίζονται η αμοιβή του διαμεσολαβητή αλλά και οι λοιπές συναφείς δαπάνες. Περαιτέρω, το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία διαμεσολάβησης αυτή καθαυτή, ήτοι ποια μοντέλα διαμεσολάβησης εφαρμόζονται / υπάρχουν, πώς διεξάγεται η διαμεσολάβηση και ποια θέματα μπορεί να ρυθμιστούν. Οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο αναλυτικές. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τη διαθεσιμότητα συνδιαμεσολάβησης, καθώς και του συγκεκριμένου είδους συνδιαμεσολάβησης, π.χ. διεθνική διαμεσολάβηση.

Το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει επίσης να παρέχει πληροφορίες οι οποίες θα βοηθούν στον εντοπισμό του άλλου γονέα / του παιδιού εντός της χώρας. Εξάλλου, θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με πηγές νομικών συμβουλών επί θεμάτων οικογενειακού δικαίου και νομικών διαδικασιών, καθώς και σχετικά με τη διαδικασία με την οποία καθίσταται δεσμευτική και εκτελεστική η διαμεσολαβούμενη συμφωνία. Δεδομένων των συχνά περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων που διαθέτουν τα μέρη οικογενειακής διαφοράς, πρέπει να περιγράφεται αναλυτικά το κόστος και να ενημερώνονται τα μέρη για τυχόν δωρεάν υπηρεσίες ή υπηρεσίες παροχής εξειδικευμένων νομικών συμβουλών με μικρό κόστος, εφόσον υπάρχουν. Το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει επίσης να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τυχόν διαθέσιμη υποστήριξη, ώστε να διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας.

Το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει να επιδιώκει τη βελτίωση και την εδραίωση της διασυνοριακής συνεργασίας σε θέματα φιλικού διακανονισμού διεθνών οικογενειακών διαφορών, προάγοντας τη συνεργασία μεταξύ διάφορων ειδικών μέσω δικτύωσης, προγραμμάτων κατάρτισης και ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών. Τέλος, με την επιφύλαξη της αρχής του απορρήτου, το κεντρικό σημείο επαφής θα πρέπει να συλλέγει και να δημοσιοποιεί αναλυτικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις υποθέσεις οι οποίες διεκπεραιώθηκαν.

ΜΕΡΟΣ Β

Το Μέρος Β των αρχών αναφέρεται 1) σε ορισμένα πρότυπα όσον αφορά τις προτεινόμενες από το κεντρικό σημείο επαφής υπηρεσίες διεθνούς διαμεσολάβησης, 2) στη διαδικασία διαμεσολάβησης και 3) στη διαμεσολαβούμενη συμφωνία.

Στην ενότητα 1 του Μέρους Β των αρχών, απαριθμούνται τα χαρακτηριστικά των διαμεσολαβητών ή των οργανώσεων διαμεσολάβησης τα οποία θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το κεντρικό σημείο επαφής κατά την κατάρτιση του καταλόγου προτεινόμενων υπηρεσιών διεθνούς διαμεσολάβησης. Ταυτόχρονα, οι αρχές αναγνωρίζουν ότι σε πολλά κράτη η ανάπτυξη των υπηρεσιών διεθνούς διαμεσολάβησης σε υποθέσεις του οικογενειακού δικαίου βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο και ότι ορισμένα από αυτά τα χαρακτηριστικά είναι ζητούμενα. Η προσδοκία, πάντως, είναι ότι τα κράτη τα οποία θα εφαρμόσουν τις αρχές θα ενθαρρύνουν τη σταδιακή ανάπτυξη υπηρεσιών διαμεσολάβησης οι οποίες θα διαθέτουν αυτά τα χαρακτηριστικά.

Στην ενότητα 2 του Μέρους Β, απαριθμούνται ορισμένες ευρείες γενικές αρχές, οι οποίες, με την επιφύλαξη της εφαρμοστέας νομοθεσίας στη διαδικασία διαμεσολάβησης, θα πρέπει να τηρούνται στη διεθνή οικογενειακή διαμεσολάβηση. Αναγνωρίζοντας ότι στις εν λόγω αρχές ενδέχεται να δίνεται ελαφρώς διαφορετική ερμηνεία στις διάφορες έννομες τάξεις, και επιδιώκοντας να αφήσει περιθώρια για την ανάπτυξη ορθών πρακτικών, το έγγραφο δεν παραθέτει άκαμπτους ορισμούς αυτών των γενικών αρχών. Επισημαίνεται ότι ο Οδηγός ορθής πρακτικής δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, ο οποίος βρίσκεται υπό εκπόνηση, θα ασχολείται πολύ πιο εκτενώς με την ορθή πρακτική ως προς τις γενικές αυτές αρχές.

Στην ενότητα 3 του Μέρους Β, επισημαίνονται ορισμένα σημαντικά στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη σύνταξη της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας, ούτως ώστε αυτή να μπορεί να καταστεί δεσμευτική στις οικείες έννομες τάξεις. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ορθή πρακτική ως προς τη σύνταξη της διαμεσολαβούμενης συμφωνίας θα περιέχονται στον Οδηγό ορθής πρακτικής για τη διαμεσολάβηση δυνάμει της Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών, ο οποίος βρίσκεται υπό εκπόνηση.

ΜΕΡΟΣ Γ

Στο Μέρος Γ αναγνωρίζεται η σημασία τού να καθίσταται η διαμεσολαβούμενη συμφωνία δεσμευτική ή εκτελεστή σε όλες τις οικείες έννομες τάξεις πριν από την εφαρμογή της. Τονίζεται, επίσης, η ανάγκη στενής συνεργασίας με τους δικηγόρους των μερών. Ταυτόχρονα, καλείται το κεντρικό σημείο επαφής να υποστηρίζει τα μέρη ενημερώνοντάς τα για τις σχετικές διαδικασίες.

Τελική διευκρίνιση

Η ομάδα εργασίας επιθυμεί να περιλάβει στην παρούσα αιτιολογική έκθεση δήλωση της άποψής της ότι τα μη συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν προσεκτικά τα οφέλη της κύρωσης ή της προσχώρησης στη Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, καθώς και στη Σύμβαση της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών.

Συνδιάσκεψη της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο

Μόνιμο Γραφείο

6, Scheveningseweg

2517 KT The Hague

The Netherlands

Τηλ: (+31) 70 363 3303

Φαξ: (+31) 70 360 4867

Ηλεκτρονικό ταχ/μείο: secretariat@hcch.net

Δικτυακός τόπος: www.hcch.net

ISBN 978-92-79-32393-5

9 789279 323935

doi:10.2838/54505